

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

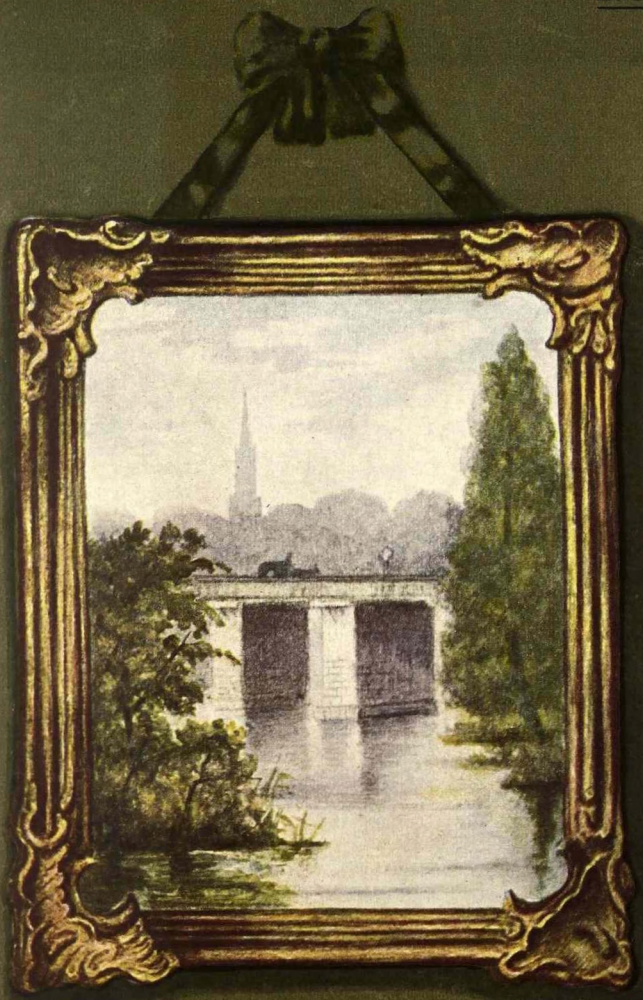
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Da Dødenes fod

DA VOLDENE STOD

DA VOLDENE STOD

ERINDRINGER

AF

W. SCHORN

KØBENHAVN OG KRISTIANIA
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

FORLAGETS BOGTRYKKERI

1905

ANDET OPLAG

INDHOLD

<i>I Slægtsfølelse før og nu — Pulterkammeret og dets Skatte</i>	<i>1</i>
<i>II Oldemoders og Bedstemoders Begravelse — Min Faders Barndom og Ungdom — Reise til Norge — Conrad Schwach og et norsk Privattheater paa den Tid</i>	<i>15</i>
<i>III Æsthetiserende Studenterliv mellem 1815 og 1823 — Oehlenschläger, Ingemann, Bakkehuset — Bruden fra Hamborg</i>	<i>32</i>
<i>IV Frederik den Sjettes Død — Pogeskolen paa Blaa-gaardsveien — Reiser til Fredensborg — Fødsels-dag og Jul</i>	<i>58</i>
<i>V Still-Leben i Hjemmet — Den første Theaterbillet — Marionetteatret i Kasernen — „Kalkeballen“ — Morskabstheatret paa Vesterbro — Balparée paa Christiansborg — Gadeoriginaler — Metro-politanskolen — Ildebrand — Jenny Linds Con-cert — En uforskyldt Lussing — Høstmanøvre — Dyrehavsbakken</i>	<i>69</i>
<i>VI Aftenselskab i Fyrrerne — Tivoli aabnes — I Mo-nigattis Pavillon — Patriarkalske Forhold — Christian den Ottendes Død — Confirmation i Reformert Kirke.....</i>	<i>111</i>

VII	<i>Treaarskrigen — Choleraen</i>	132
VIII	<i>I det kongelige Theater — Voldene — Arbeide og Fornøielser</i>	143
IX	<i>Ludvig Bødtcher og hans Kreds</i>	159
X	<i>Carl Bernhard — Victor Hilarius — Søren Kierke- gaard — Goldschmidt</i>	198
XI	<i>Grundlovsfester — Liv paa Café og Restauranter — Gamle Baron Pechlin</i>	199
XII	<i>Skuespillere: August Nielsen, Høedt, Michael Wiehe</i>	211
XIII	<i>Musikliv — Blomster i Hjemmet — Meubler og Klædedragt — Enslens Panoramaer — Karrika- turtegninger — Israel Levin</i>	219
XIV	<i>Tysk Samtalesprog i Hjemmet — Tysk Læsning — Oversættelse af Laokoon — Audients hos „Grevinden“ — Professorerne Steins og Høyens Forelæsninger — Gamle Conferentsraad Thomsen</i>	237
XV	<i>En Henrettelse paa Amager — Besøg i Varetægts- arresterne</i>	246
XVI	<i>Den norske Onkel — Erindringer om Poul Møller</i>	254
XVII	<i>Fædre og Sønner — Paa Kunstauktion</i>	264
XVIII	<i>Ladegaarden og dens Originaler</i>	269
XIX	<i>Den gamle Have — Ingemann</i>	273

Slægtsfølelse før og nu — Pulterkammeret og dets Skatte

NAAR man nuomstunder spørger en af de Unge: „Hvornaar er Din Fader født?“ saa vil man fra en meget stor Del faa det Svar: „Det véd jeg skam ikke; det er mig ogsaa knusende ligegyldigt!“

Jeg har stillet det Spørgsmaal og faaet det Svar, der oprigtigt talt baade fra Formens og Indholdets Side forekom mig lidet tiltalende.

Men jeg forstod saa godt, at Svaret maatte falde saaledes.

Det er jo en af vor Tids Opgaver at stille den Unge saa selvstændigt som muligt, og det helst saa tidligt som muligt. Kampen for Tilværelsen er haard, og For-

dringerne til Livet meget store, altsaa: Ud med Eder, I Unge, ud at prøve dette Liv paa egen Haand!

Men i det Øieblik dette Ord udsiges, løsnes der et Baand, som tidligere var saa fast knyttet, at Ingen drømte om, at det overhovedet nogensinde kunde løsnes, endsige løses helt; dette Baand, der, slynget om Fader, Moder og Børn, for bestandig burde forene disse til en uløselig Enhed.

Og saaledes var det jo i „de gode, gamle Dage“, da man ikke kunde tænke sig, at f. Eks. Datteren af en nogenlunde velsitueret Familie tog ud af Huset for under fremmede Forhold maaske at udføre en Tjenendes Rolle, saalænge det var muligt at beholde hende hos sig sammen med den Flok, hun ved Blodets Baand tilhørte.

Ja, ikke blot Fader, Moder og Søkende følte sig stærkere sammenknyttet, men hele Slægten havde man en mere levende Sands for.

Vi kjendte ikke alene til Punkt og Prikke Faders og Moders Fødselsaar, men vidste ogsaa god Besked med Mærkedage i Bedsteforældres, Olde- ja, Tipoldeforældres Liv.

Jeg vidste saaledes meget godt, hvornaar min Faders Forældre havde holdt Bryllup, og det gjennem en af Fortidens eiendommelige Skikke. Det var nemlig den Gang Brug at mærke det Sølvtoi, man gav i Brudegave, med sit eget, og ikke med Modtagereens Navn, samt med Angivelse af Aarstal og Datum. Ved nu som Barn at iagttage, at en Del af vort

Sølvtoi var mærket med et „R“, var det mig paa-faldende, og jeg kom da til Kundskab om denne underlige gamle Skik, samt om den Festdag, min Fader endnu mange Aar efter sine Forældres Død høitideligholdt ved f. Eks. at tage os Børn med paa Kirkegaarden for at lægge en Krands paa deres Grav.

Jeg kan ogsaa melde om min Faders Fader*), at han flygtede fra det Jesuitercollegium i Aachen, i hvilket han blev opdraget, fordi det katholske Væsen var ham imod; iligemaade, at min Mormoders Moder, der var overgivet i et Klosters Varetægt i England, og ikke var tilsinds at forsage denne Verden, før Iklædningen lod sig bortføre af min Oldefader, der efter den Tids Skik i flyvende Fart bragte hende og sig selv i Sikkerhed ovre paa den skotske Grændse, hvor de blev viede af den bekjendte Smed, David Laing, i den lille By Gretnagreen; og denne Vielse var saa efter skotsk Lov lige saa gyldig, som om den havde været foretaget i selve Kirken.

Jordskjælvet i Lissabon 1755 var for mig som Barn, ligesom det havde været for Christen Niemann Rosenkilde, af den allerstørste Betydning, thi jeg havde jo hørt, at min Oldefader, der tidligere havde været en meget rig og „weitberühmter Kauf- und Handels-Herr“ i Burtscheid ved Aachen, derved var bleven ruineret, idet han havde været Eier af store Pakhuse i den ødelagte By.

*) Johann Arnold Schorn, Voksdugsfabrikant, født 28—10—1764, død 20—1—1840.

Illigemaade havde det i høi Grad interesseret mig at høre, hvorledes min Faders Grandtante, Sophie Theresie von der Leyen, var forulykket paa det Bal, som Fyrst Schwarzenberg gav i Paris d. 1. Juli 1810 i Anledning af Napoleons Formæling med Marie Louise. Jeg havde med Gysen lyttet til Beretningen om den frygtelige Brand i Balsalen, under hvilken, blandt mange andre Ofre, ogsaa den nævnte Grandtante befandt sig, og hvorledes hun brændende blev baaret over i et Hus lige overfor Schwarzenbergs Palais; jeg havde tydeligt sét hende for mig, hvorledes hun saa frygtelig forbrændt, at hendes Hals Smykke var smeltet ind i Brystet, havde henligget tre Dage, før det var forbi med hendes Lidelser.*)

Kort sagt, alle slige Hændelser var for os af meget stor Betydning; jeg tror ikke, at ret mange Børn i Nutiden vilde skjænke Sligt en Tanke.

Det er derfor heller ikke nærmest for de Unge, at jeg vil gjøre disse Optegnelser; de ville maaske til Dels slet ikke forstaa den Interesse, man kan føle for den Slags, nei, det er af Trang til at kaste et samlende Blik tilbage; det er af Trang til nu, da man saa ofte hører, at Alt, hvad der er gammelt, trænger til en grundig Udluftning, at skue tilbage og sé, om der dog ikke hist og her kunde findes Ting, det havde været værd at holde Hævd over, Følelser, det havde været værd at værne om, — uagtet jeg selv-

*) Sophie Theresie Schönborn-Wiesentheid, f. 1772 gift 1788 med Fyrst Franz von der Leyen und Hohengeroldseck.

følgeligt indrømmer den nye Tid alt det gode, den har bragt.

Det er saaledes ikke en gammel, gnaven Mand, der nu sætter sig ned for at skjælde paa den nye Tid, det er kun en gammel Mand, der kaster Blikket helt tilbage til den Tid, da han endnu ikke var til, en gammel Mand, der føler sig saa nøie knyttet til „Slægten“, der, jeg kan godt sige elsker alle disse Afdøde saa høit, at det vil være ham et kjært Arbeide at sysle med Begivenheder fra de svundne Dage, i hvilke denne Slægt og dens Kreds færdedes. —

* * *

Og saa kommer jeg ganske naturligt først og fremmest til min Bedstefaders Hus, der laa langt ude paa Nørrebro, saa langt, syntes man den Gang, at det var en hel Reise at vandre ind til Kjøbenhavn.

Der var ikke mange Steder derude, da min Bedstefader i Slutningen af det attende Aarhundrede bosatte sig dér, og de, der fandtes, var tarvelige og saa lave, at de i paakommende Krigstilfælde hurtigst muligt kunde jævnes med Jorden, for at de ikke skulde kunne tjene en Fjende til Ly. Disse Huse var vel tarvelige og lave, men havde rigelig Plads baade ude og inde.

Det var Havernes gyldne Tid.

Det var inde i Huset og den bagved liggende Have, man maatte søge sin Hygge; udenfor var der kun Uhygge. Brede og ret dybe, meget ildelugtende Grøfter løb paa begge Sider af den overmaade slet brolagte, ja, til Dels slet ikke brolagte Gade, og over disse

Grøfter førte smaa Træbroer ind til Huset med de smaarudede Vinduer og de lavloftede Stuer, hvor Gulvene efter Datidens Skik var sandstrøede.

Meubleringen var jo den Gang ret beskeden; men undertiden kunde det hænde, at man, som netop ude hos min Bedstefader, traf paa et Stykke Bohave, der var særligt forfærdiget til at staa i en bestemt Krog; det var skjævt bygget, men, hvad gjorde det: man var jo selv Eier af Stedet og drømte ikke om at flytte derfra, før man flyttede lidt længere ud paa „Broen“, ud paa Assistentens Kirkegaard.

Et slikt gammelt, skjævt bygget Chatol, der har tilhørt min Bedstefader, er nu i mit Eie og minder mig altid ved sin Skjævhed om, at det ikke var bestemt for andre Steder end det gamle Hjem, minder om den gamle, rolige Tid, da man slog dybe Rødder paa det Sted, hvor man nu én Gang var plantet.

Og der sad saa Familien fastgroet i omtrent hundrede Aar.

Den sad der under skiftende Konger ligefra Christian den Syvende og ned til vore Dage, — og den vilde grumme nødigt vige. Men den ene efter den anden af de gamle Haver maatte falde, den ene store Bygning efter den anden fyldte den nu saa mægtige Hovedaare, Nørrebrogade, med friskt, pulserende Forretningsliv; nye Gader anlagdes til alle Sider, og tilsidst maatte saa det gamle Hus, et af de allerældste derude, bøie Nakken, ikke træt af Alderdom, men for Øksens og Hakkens Magt.

Blandt alle de mange Rum i dette gamle Hjem var der især ét, ved hvis Beskrivelse jeg vil dvæle, fordi jeg dér har oplevet mange bedrøvelige, men ogsaa mange fornøielige Øieblikke, og det er det store Pulterkammer oppe paa et af de vidtløftige Lofter.

Min Fader havde ikke for Skik at afgjøre de „korporlige Ubehageligheder“ med sine Børn ved en enkelt, mer eller mindre djærv, hurtig glemt Lussing; nei, for ham gjaldt det, at Straffen for en Forseelse skulde brænde sig ind i det unge Sind, og den blev da eksekveret med saa stor Solennitet som muligt.

Naar den daarlige Charakterbog om Lørdagen var afleveret, og Middagsmaden var indtaget, i stor Nedstemthed for Misdæderens Vedkommende, saa saae man ængsteligt op til den i alle andre Øieblikke saa usigelig milde Fader, der ved et lille, for mig let forstaaeligt Kast med Hovedet, sagde saa meget som: jeg vil gjerne tale et Øieblik med Dig.

Hvor bankede Hjærtet ikke, naar jeg saa, ganske stille, skyldbevidst fulgte efter ham op til det mig velbekjendte Kammer oppe paa Loftet, som han havde valgt til „Rettersted“, fordi Synderens Veklager under Eksekutionen ikke derfra kunde høres i det øvrige Hus.

Tydeligere end noget andet Ord, jeg har sagt i min Barndom, mindes jeg dette: kjære Fader, jeg skal nok være artig!

Jeg maa altsaa have sagt det meget hyppigt, jeg maa sikkert have været en meget uartig Dreng.

Og deroppe fik jeg altsaa først mine velfortjente

Hug, og derpaa en Formaningstale saa fuld af gode, kjærlige Ord, som min blide Fader formaaede det, hvorpaa han gik ned og laasede Døren efter sig.

Og saa blev jeg alene tilbage.

Alene med mine ømme Rygstykker og mine rindende Taarer. Men, Barnetaarer tørres jo hurtigt, og efterhaanden blev jeg vænnet til ikke at betragte mig som en ensom Fange.

Hvad var det dog for underlige, gamle Sager, der laa ophobede fra Gulv til Loft!

Hvad var det for gamle Portraiter i Rokokorammer, der her var stillet op ad Væggene, og hvis milde og dog alvorlige Øine ligesom søgte at trøste mig i min Vaande?

Hvad var det for et underligt, skaldet Hoved af mørkebrunt Træ, der stod henne i Halvmørket paa en Hylde, og som jeg mindes, at jeg først betragtede med en vis Skræk, indtil jeg fik at vide, at det var en Parykblok fra gamle, gamle Dage?

Efter at jeg saa var bleven belært derom, tænkte jeg mig, at vel sagtens han, den Gamle — min Tipoldefader — der hang oppe paa Væggen og kiggede ned paa mig under sine mørke, rynkede Bryn, at han om Aftenen før han gik ind i sin Alkoveseng med de store, blomstrede Omhæng, havde hængt sin vældige Allongeparyk paa dette Hoved.

Og efterhaanden begyndte jeg saa at sætte Alt og Alle der oppe i det gamle Kammer i indbyrdes Forbindelse.

Og der gik Aar; jeg blev modnere — men trængte dog endnu stadigt til et og andet Besøg paa det gamle „Marterkammer“.

Jeg var nu blevet dristigere ligeoverfor alt det Gamle; jeg følte mig som Descendent; det var jo min egen Slægt, der kiggede ned paa mig og var Vidne til mine barnlige Sorger.

Det var dens Bohave, der nu, med Decenniers Støv over sig, stod langs Væggene.

I det lille Rokospeil, der hang over Døren, havde sagtens hun dér med den lille, mærkværdige Blomst midt i det pudrede Haar, min gamle Oldemoder, betragtet sig, førend hun stramt pyntet begav sig til Dronning Sophie Magdalene — Christian den Sjettes Gemalinde — hos hvem hun var ansat.

Og jeg tænkte mig, hvorledes hun dybtneiende kyskede Dronningen paa Haanden, idet hun takkede for de skønne Vifter, Majestæten havde skjænket hende, de Vifter, jeg kjendte saa godt nede fra Faders Raritetsskuffe.

Og naar Taarerne var aftørrede, og Livsmodet atter vaagnede, saa var det den gamle Guitar, jeg forsigtigt trak frem af sin Kasse. Jeg vidste jo, at det var min Moders gamle Guitar, paa hvilken hun saa ofte havde ledsaget sig til Reichardts og Mozarts og Weyses Sange; og jeg forsøgte at aflokke den Toner, ganske, ganske stille, de maatte jo ikke høres af andre end mig selv; jeg sad her jo for at angre mine Synder. Men jeg formaaede ikke at frembringe nogen harmo-

nisk Klang paa det gamle Instrument, der i Disharmonier endte sin klingende Tilværelse, for nu at ligge gjemt som en Udstillingsgjenstand i en Montre i Musæet for Musikinstrumenter.

Og mit Mod steg, og min Kjærlighed for alt dette Gamle voksede.

Jeg vovede saa endelig at løse Baandene, de gamle, falmede Baand om enkelte af de mange Brevpakter, der laa paa Hylderne deroppe.

Og saa læste jeg mig da ind i Slægtens Historie.

Jeg fandt i det gamle Reisechatol, skrevet med min Tipoldefaders Haandskrift, Familiens Stamtavle; og jeg syntes, at det var meget store Ting at kunne regne tilbage til Aaret 1681.

Og jeg fandt støvede gamle Bibler og Bønnebøger med kunstige Spænder; jeg aabnede dem og saae da hyppigt paa det forreste Blad smaa Notitser, der dels angik Børnenes Fødsel og Daab med alle Fadderne omhyggeligt optegnede, dels Ægtefællers eller Forældres Død. Det var, som om de Gamle vilde lægge det vaagnende og det svundne Liv nærmere ind under Guds Varetægt ved at nedskrive Navnene paa dette hellige Sted. —

Gamle Breve fra min Bedstefaders yngre Broder*), skrevne paa Folioark og daterede fra Munsetpoore, fortalte mig om hans sære Liv i Bengalen; om, hvorledes han ved Nattetid hørte Støi udenfor sit Hus,

*) Peter Mathias Schorn, født 26—8—1769 i Aachen, død 1813 i Ostindien.

stod op og af Frygt for Røvere tog Bøssen i Haanden, men atter lagde sig beroliget til Sengs, da han havde overtydet sig om, — at det kun var en bengalsk Tiger, der havde lusket om og nu i Firspring var forsvunden.

Af andre Breve saae jeg, hvorledes min gode, gamle Bedstemoder — hans Svigerske — paa sin kjøbenhavnsk husmoderlige Maade formaliserede sig over, at han — Ungkarlen — holdt for mange Tjenestefolk: „gode Peter Mathias, seksten Tjenere til Dig alene!“ Men han vidste at forsvare sig med, at det i dét Land var en Nødvendighed, da den Mand, der børstede hans Støvler, ikke var at formaa til at lave hans Ris. „I det Hele taget,“ siger han, „er det kun Tyve og Mordere, man her har med at gjøre; jeg har netop i Dag næsten slaaet mine Hænder til Blods paa Ryggen af et Par af mine Slaver.“

En anden Gang er Bedstemoder dydigt forarget over, at han har saa mange Børn uden dog at være gift.

Men den lystige, farende Svend har Svar paa Alt: Det er nu saa Landsens Skik; det vil hun erfare af alle Europæere, der reise til Ostindien. Hans Anna Rosara fra Christyong har ganske vist født ham en Del Børn, og ingen Præst har velsignet den Pagt, — men det er prægtige Børn. Hans ældste Datter, Ida, er netop blevet gift med Eduard Brown, Søn af den engelske Gouverneur.

Og jeg læste af sildigere Breve, at denne Ida og hendes Mand var dragne paa nogle Aar her til Danmark; at de havde kjøbt det smukke Kokkedal ved

Rungsted, men at de af Grunde, jeg ikke erfarede, atter forlod det for at reise ud til Serampoore. Hvem véd, vi er jo alle Vanemennesker, maaske trængte de til lidt Tigerbrøl om Natten, og det kunde jo det fredelige Kokkedal ikke præstere.

Alt dette læste jeg siddende i min Oldemoders brede Armstol, imedens jeg nu og da skottede op til alle de gamle, snurrige Ting, der omgav mig, ligesom fra det store rødakerede Stativ med den forgyldte Korsfod, der havde tilhørt Christian den Sjette, og hvorpaa Allerhøistsammes Klæder var blevet bankede og børstede, og indtil mine Bedsteforældres tarveligere Klæder og underlige gamle Hovedbedækninger. —

Men helt henne i det mørkeste Hjørne af det gamle Kammer stod lænet op mod Væggen to store Sække, og de rugede i mange, mange Aar over den Hemmelighed, de indeholdt. Jeg véd ikke hvorfor, men i mine Drengaar vovede jeg aldrig at røre dem; eller har jeg maaske ikke troet paa, at deres Indhold kunde interessere mig?

Først mange Aar efter løste jeg Baandene, der saafrofast havde lukket for dem, og ud strømede Breve i Tusindvis, en hel Families Correspondence for et Tidsrum af hundrede Aar. —

Men ét gjorde jeg mig med Faders Tilladelse allerede som Dreng til Herre over, og det var Portraitterne og Meublerne fra den svundne Tid. Ingen Anden end jeg havde Sands for disse Ting, der nu, da de var blevne min Eiendom, voksede endnu fastere til mit

Hjerte, end da jeg havde nydt dem saa at sige som forbuden Frugt oppe paa det gamle Kammer.

Ofte undrede jeg mig over, hvorledes det kunde være gaaet til, at en Mand, der havde saa megen Slægtsfølelse som min Fader, kunde have tilladt, at alle disse Sager var blevet sat til Side.

Men Empiretiden var jo den almægtige Tid; Alt maatte bøie sig for den i Stort og Smaat, ligesom de Høieste og de Laveste maatte bøie sig for ham, der havde givet den Navn.

Og saa forsvandt Rokokoen fra de smaa Hjem og fra de store Herregaardshjem for at sove en næsten hundredaarig Søvn.

Hvilke Bidrag til Tidens Historie laa ikke gjemte paa mangt et gammelt Pulterkammer.

Nuomstunder lader ethvert Menneske sig jo photographere; det er billigt og hurtigt afgjort; de Færreste tænker paa at lade sig male. Og dog vil om hundrede Aar alle disse Photographier være forsvundne.

Nuomstunder er det karakteristiske ved Meublementet, at det er dannet af et Jernstel, som overtrækkes med Sadelmagerens Arbeide, der om hundrede Aar er forsvundet.

Nuomstunder skriver man ikke de lange, indholdsrige Breve som i gamle Dage.

Og lad os saa blot betragte de maledede Portraiter; hvor meget Mere give de ikke end Photographiet.

Eller lad os for Meublernes Vedkommende tage en Rokokostol med sin lige Ryg; hvor tydeligt viser ikke den, hvor stramt de Gamle har holdt sig.

Det vil være umuligt om hundrede Aar giennem eksisterende Eksemplarer af Meubler fra den Periode, der er karakteristisk for vore Dage, at vise, hvorledes vor Tids Mennesker har ligget mageligt henslængt.

Og endelig, af vore smaa Middagsinvitationsbillerter skal Fremtiden ikke faa meget at vide om vort indre Sjæleliv, og til slige Billetter indskrænker sig jo dog en stor Del af vor Brevskrivning.

Paa disse tre her berørte Omraader har de Gamle efterladt os en Skat til Bedømmelsen af deres Tid, som vi altsaa ikke vil være i Stand til at lade gaa i Arv til vore Børn og Børnebørn. —

Jeg har villet fortælle om dette gamle Pulterkammer, før jeg gik videre, og lad saa da, siden det er blevet nødvendigt, Øksen og Hakken jævne det med Jorden.

Jeg har dog reddet det Bedste derfra: jeg har reddet Mindernes Skat.

*Oldmoders og Bedstemoders Begravelse — Min Faders
Barndom og Ungdom — Reise til Norge — Conrad
Schwach og et norsk Privattheater paa den Tid*

Lisette Schorn

DET ældste af alle de Billeder, der fremstille sig for mig, naar jeg nu skuer tilbage til det gamle Hjem, det er et Ligfølge, der strømmer ud gennem Stedets Gadedør.

Det er min Oldemoder, der Aar 1786 fra Hjemmet af „tolv Studentere“ bæres til Assistentskirkegaard, efter at Følget er blevet beværtet med Vin og Kager,

medens de ventende „Karossers“ Kuske og Tjenere, og rimeligvis ogsaa de „tolv Studentere“, er blevet afspist med Ost og Brød og Brændevin.

Det var i den Tid ingen ringe Uleilighed at holde Begravelse, der altid foregik fra Hjemmet, til hvilket Enhver jo havde uhindret Adgang paa en saadan Dag, om end der kun blev sendt Vogn til de særligt Indbudne; disse saavel som Studenterne, der bar Ligki-

sten, — hvorfor de erholdt en Godtgjørelse af fire Mark Personen, medens Formanden fik en Rigsdaler og to Mark — og selvfølgelig Præst og Bedemand blev jo befordrede gratis.

I det Hele var der mange Smaaudgifter ved en saadan Leilighed. „Liig-Klædet og Skammelklædet“ kostede saaledes to Rigsdaler og fire Mark, „samme

Fra en Begravelse i gamle Dage

at bringe og hente“ to Mark, „tre Tjenere ved Liigbegængelsen, en Rigsdaler tre Mark“, medens Præsten — efter Begravelsesregningen — synes at være kjørt tomhændet bort; iligemaade skriver den beskedne Bedemand Lange: „For min Umage Efter Behag.“

Ved min Bedstemoders Begravelse i 1833 var der yderligere en Post: „Handskepenge til otte Liigbærere, fire Rigsdaler.“ — Endelig kom saa for mandlige Ligs Vedkommende: „Rasering af den Afdøde“, og det kostede tre Mark. —

Men førend det ovenomtalte Ligtog sætter sig i Bevægelse, er der i de Værelser, der støde op til „Lig-

stuen“, hvor Vinduerne ere blændede ved lange, nedhængende, hvide Gardiner, blevet budt Forfriskninger om, der ved denne Leilighed synes at have indskrænket sig til Vin og Kage. Hyppigt bestod dog dette Traktement af mere solid Kost, der indtoges siddende og lokkede mangen En, der ikke just havde overdre-

Fra en Begravelse i gamle Dage

vent, ja vel undertiden slet intet Kjendskab til „Liget“. Det var en velkommen, gratis Frokost, som undertiden afbrødes af Bedemanden, der stak Hovedet ind ad Døren og med den ham eiendommelige Røst spurgte: „Er der endnu Nogen, som det kunde more at se Liget?“ Var nu denne Lyst tilfredsstillet, saa paa-skruedes Laaget, Præsten traadte frem og holdt sin Tale, efter hvilken den nærmeste Slægt iførte sig Ligkapperne, der leiedes*) for fire Mark og, saa fore-

*) Jeg har dog kjendt én Mand, der kom saa hyppigt til Bøgravelse, at han havde anskaffet sig sin egen Ligkappe.

kom det mig, der bar en saadan, da jeg som fem Aars Dreng fulgte min Farfader til Jorden, afgav et ret stateligt Skue for den, langs Gadens Sider, opstillede Forsamling af Nysgjerrige.

Efter denne ovennævnte Oldemoders Begravelse sér jeg nu Bedsteforældrene leve deres rolige Liv videre, kun nu og da afbrudt af Farfadets Reiser til Norge.

Imedens tilbringer saa Hustruen Tiden hernede som en trofast Penelope, der dog, trods de trange Tider, ikke nægter sig lidt Selskabelighed, idet Familien Wahl — den botaniske Professor, — den juridiske Professor Bornemann, Commandeur Bruns og Kammerjunker Colbjørnsens Familier, Etatsraad Mandix og mange Andre, efter hvad jeg sér af hendes Breve, have forkortet hende den undertiden ret lange Ensomhed, i hvilken hun levede her som „Stroh-witwe“.

Hun skriver saaledes et Takkebrev til sin Mand i Norge og melder ham, at „Ryperne, Du sendte mig, havde jeg paa Bordet forgangen Aften, da jeg havde Wahls til Gjæst; og jeg gav saamænd et Par Flasker Champagne til, hvad synes Du vel?“

Ja, Gud véd, hvad han egentlig syntes!

Thi vi, der véd, hvor knappe Tiderne den Gang var, maa undres over sligt Traktement i et jævnt Hus. Men han, der ellers kunde være en ret myndig og

noget brummende Mand, har sagtens fundet det rigtigt, naar hans egen Lisette har gjort det.

Og han sender hende atter gode Sager fra Norge; blandt andet takker hun ham i et Brev for den „skjønne Tabatière“.

Nu røger Damerne; den Gang snusede de, det er hele Forskjellen! —

Af andre Breve sér jeg, at hun har længtes efter at have sin Mand hos sig; her var uroligt herhjemme, og der var jo langt mellem Norge og Danmark.

Ja, der var endog grumme langt mellem Roskilde og Kjøbenhavn.

Jeg har liggende for mig et Brev fra Etatsraad Gierlews*) Fader, der skriver fra Roskilde den 2den April 1801.

„— — I Dag, Skjærtorsdag, have Vi her til noget over Middag hørt en skrækkelig Kanonade, hvoraf vi maa slutte, at Fjenden haver gjort Angreb paa vore Skibe, Batterier og Fæstninger — faar Du Leilighed, saa vær saa god Løverdags Aften at melde mig, hvorledes dette har været og er udfaldet — —“ o. s. v.

Følgende Billet fra Sophie Ørsted giver ogsaa et ganske godt lille Bevis for, hvorledes man den Gang opfattede Afstandsforholdene inden vore egne snævre Grændser:

„Omendskjøndt De af min Svigerfader, Svoger og Mand alt har hørt, at vi komme, saa synes mig dog, at en god Tidende kan man ei høre for tit. Ja, kjære

*) Etatsraad, Generalkonsul Gierlew født 1774 død 1845; — han var Baggesses gode Ven.

Gierlew, nu er det da vist og sandt, at vi komme til Roskilde, jeg glæder mig ret inderligt dertil. —

Pudserligt nok er det, at jeg i Nat og i Formiddags har været meget syg, det er, som om jeg hvergang jeg skal foretage mig en Reise, først ved lidt Sygdom skulde styrkes til at modtage de dermed muligen forbundne Farer, forat jeg ei, dersom jeg kom noget til, uvant til at lide, skal tage for slemt afsted. Dog nu er jeg fuldkommen frisk, og glæder mig ret til i Morgen. Lev vel saalænge.“ —

Saaledes saae man den Gang paa slige smaa Afstande; det var altsaa ikke saa underligt, at min stakels gamle Bedstemoder ængstedes for ham, der var „über alle Berge“ under saa farefulde Tider.

Men, han kom jo lykkeligt hjem, og det stille Liv i Hjemmet fortsattes mellem Ægtefællerne og deres to Børn.*)

Ved denne Tid var min Fader allerede fem Aar gammel, og det gik ham, som det saa ofte gaar med Drengene, han blev sin Moders Afgud, hvorimod Faderen var ham en ret streng Mentor, der kanske nu fortrød, at han selv for tidligt havde forladt de gode og lærde Jesuiterpatere, og derfor vilde have indpodet saa meget som muligt af sin afbrudte lærde Dannelse paa Sønnen, der jævnligt i Breve fra sildigere Aar mindes om den classiske Tid ved lange Citater af Horats og Andre.

*) Henriette Caroline Cæcilie S. født 6—2—1794 død 24—1—1850, gift med Etatsraad Johan Daniel Wroblewski født 24—6—1786 død 20—7—1864. Peter Theodor S. født 12—9—1796 død 24—11—1879.

Og, hvad Sønnen ikke mødte af Strenghed i Hjemmet, det fik han rigeligt af i Skolen, da denne først lagde sin haarde, ja, ofte, efter gammeldags Skik, grusomme Haand paa ham og Kammeraterne.

Han kunde endnu som gammel Mand, trods sit ualmindelig bløde Gemyt, komme i Harnisk, naar han talte om sin gamle Rector. Det var jo i de Tider, da det ikke var saa grumme sjældent, at en Dreng kom fra Skole med en Øreflip, der var flænget fra Kinden, og med Blodet drivende ned over det lille, sirlige Kalvekrøs.

Nuomstunder vilde Sligt jo øieblikkeligt blive Gjenstand for Omtale i Bladene; den Gang behøvede ingen Frygt for Gabestokken at afholde en Bøddel af Lærer fra at følge sin Lyst til at prygle løs. Men til Gjengæld gjemte de stakkels Drengene paa deres Nag, de gjemte saa længe og trofast derpaa, at f. Eks. en af min Faders Kammerater som moden Mand en Gang sagde til mig: „Kunde det tænkes, at jeg mødte min Rector, den Bøddel, her paa Gaden i dette Øieblik, — jeg forsikrer Dem, at jeg med Glæde vilde sparke ham i Rendestenen.“ Og det var dog omtrent halvt-hundrede Aar efter, at han havde haft med ham at gjøre.

Men endelig slog Befrielsens Time i Aaret 1815, og Studenten vandrede ud af Fængslet, dog med grumme liden Kjærlighed til den tvungne Læsning. Og det saa meget mindre som det Kald, han følte for

Theologien, ikke huede min Bedstefader, der vilde have en Jurist ud af ham.

Dertil kom nu yderligere, at der var gaaet „Poesi“ i Folk i den Periode. Den Ene skrev Vers, og den Anden skrev Vers, og — det var ret Noget efter Faders Hoved. Det var baade Gamle og Unge, der piske- de løs paa Pegasus.

Petri Worm

Ingemann skriver til Fader: 27. Febr. 1823

„Tak for Din Advarsel mod den Pest, Du tror graserer her i Sorøe; dermed har det vel ingen Nød, haaber jeg: en Discipel døde rigtignok for noget siden, og var det af en Slags Pest, saa har jeg den i Huset; thi han døde egenlig af Vers, for ikke at sige af Poesi.

Han var nemlig et Slags poetisk for tidlig udviklet Væsen, som jeg virkelig tror derover gik tilgrunde. Men jeg har min Samvittighed fri, jeg havde ikke lært ham at skrive Elegier. — Han var ellers en saa udmærket Discipel, at man i Skolen paastod, at Ingen af de andre Disciple var værdig at knække hans Luus. Jeg vil ikke betænke mig paa at meddele denne kraftige, shakespearske Hyperbel, for hvis Opfindelse jeg dog ikke kan tiltage mig Æren.“

Ja, saa vidt gik det med Verse-mageriet i gamle

Morderen Ole Pedersen Kollerød

undvogen fra Blaaetaarn i Kjøbenhavn den 21 Febr. 1838, er født paa Frederiksborg Amt, 34 Aar gl. middel af Væxt, proportioneret af Bygning, har blondt Haar, blyse. blaae Øine, friske, Ansigtstænder, Kuller, i Ørene, taler kun dansk. Jænderom lidt flammende, forer maadligt og var ved Undv. gølsen iført grøn klades Frakke, blaae Vest, rødt Halsnet, lyseblaae Buxer og hvide Uldstrømper men uden Hovedbedækning eller Skostøv.

Ljellands Stiftamtmandskab tilsiger den, der besværet den Undvognes Andholdelse 50 Rbd'r Solv og den, der meddeeler noget, som kan lede paa sikkert Spor efter ham indtil 25 Rbd'r Solv i Forhold til Omstændighederne. —

Dage, at endog de bekjendte Mordere, Ole Kollerød og Worm, der myrdede Tønder, skrev følsomme Breve og Vers i Fængslet. Den sidst Nævnte, en yderst opstiltet Fyr, fik af sin Defensor, Procurator F. M. Lange, Raphaels „Madonna della Sedia“ i Kobberstik til Laan, og havde det hængende hos sig i Fængslet, indtil han henrettedes.

Ole Kollerød undveg fra Blaataarn, i hvilken Anledning foranstaende Stikbrev med hans Portrait udsendtes.

Skriver han nu end maadeligt, saa er der dog en vis med Tiden beslægtet Følsomhed i hans Skriverier, som f. Eks. i et Brev:

„til Capitain Ager Haallem

Ædle Her Capitain

tak for Ver in dag som ieg Haver sat uder deres Be Vaatning tag for Ver ingaang at di Har læsket min Hunger og lendre mit lange fængsel som ieg Har Hos dem

Hav mange tusende tak for al den umage som de Haver Haft for min skyl som er saa grov in for Bryder og tak for Ver en Bog som jeg Har læst tak for det Papier som di Var saa Ædle at skenke mig da jeg ellers maat selv købe det tak for snus daassen som di Var saa Ædle at skenke mig

til giv mig Her Velbaarne Capitain at saa grov in forbyder drister sig tel at skrive dem tel. Men da de er min plegt og skyldighed at Verre tak nemli i mod dem som Har gort mig saa meget got i den lange tid at ieg Har sat Her i kælderer

da kan ieg aldri sige dem tak nok men er dem megen meer skyldi Haft ieg Blot komme tel saadanne in mand som Her CaPitain er. Paa min fri Hed da Haft ieg aldri kommet tel at sat Her som in morder Gud give at Her Velbaaren Capitain alletider maa

Have lykke og Hel og guds Velsinnelse i deres Kal og forre tagende og Vere fri for sydom og kumer og at gud Vil Holde sin Haan over dem entel deres siste dag
Kollerød.“

Hvorfor skulde det da være gaaet min Fader bedre end alle Andre, saameget mere som der i det Punkt var noget Nedarvet hos ham, idet ogsaa hans Moder jævnligt gav efter for Tidens Trang og skrev mange og lange Digte. Jeg har i de gamle Papirer fundet saa mange, at det tyder paa at have været en Mani hos hende, der forøvrigt gjorde det ganske godt, hvisaarsag ogsaa hendes Veninde Frederikke Brun en Gang paa sit mindre gode Dansk spurgte hende:

„Men sig mig doch Lisette, hvor har Du egentlich lært Silvemaalet?“

Min Fader lod det imidlertid ikke blive ved at begrave sine Producter i Bordskuffen. I en Alder af tyve Aar havde han allerede oversat Goethes Tasso og Egmont, som han indleverede til Theaterdirectionen, der, da den alt var i Besiddelse af en anden Oversættelse, refuserede hans Tilbud, idet den dog i meget aner-

Tunder

kjendende Ord siger, at „det vil være Directionen en sand Glæde, hvis Theatret i Fremtiden maatte bæres med Arbeider fra en Mands Haand, der viser Interesse for Skuepladsen o. s. v.“

Kort Tid efter blev Egmont dog opført i hans Oversættelse ved en Sommerforestilling, ved hvilken Leilighed min Fader havde faaet Hæderspladsen i Hofdamelogen; at han her havde sin brummende Gamle ved Siden af sig den Aften, har dog maaske for et Øieblik forsonet denne noget med Sønnens Syslen med den skønne Literatur. —

Det skulde jo imidlertid ikke styrke Fru Justitias Actier, at han havde dette Held med sig. Han hengav sig mer og mer til skønlitteraire Arbeider, og blev mer og mer manet til det strænge Studium af den Gamle. Ja, endog Vennerne som f. Eks. Frederik Lange*), Ingemann, der alt tidligt var bleven hans intime Ven, Ludvig Bødtcher o. A. søgte at holde ham til Ilden.

Der er i mit Eie et større „Geburtsdagscarmen“ til ham, skrevet af en Del af disse Venner, til hvilket Maleren Koop har leveret en Tegning, forestillende min stakkels plagede Fader, der sidder ved sit Bord ivrigt nydende den forbudne Frugt, et eller andet Digterværk, medens den strænge Fru Justitia staar truende bagved ham med et Strafferedskab, der stærkt minder om en russisk Knut, hævet i sin høire Haand.

Af hans Breve og Dagbogsoptegnelser fra denne Periode sér jeg, hvor megen Umage han har gjort sig

*) Faderen til Kunsthistorikeren Julius L.

for at „hænge i“, men den ubønhørlige Apollo lod ham ingen Ro.

En tre Maaneders Reise, han 1816 foretog til vor Familie i Norge, har sikkert været den rene Gift for

Tegning af Koop

ham, thi her var han hurtigt inde i en Kreds af den Tids norske Skjønaander, som Conrad Schwach, Hansen*) o. A., der festede for ham, den fremmede „Poet“. Der blev skrevet et Digt til ham i et norsk Blad ved hans Afreise, en Opmærksomhed, han kvitterede for ved et Afskedsdigt til Norge i Nationalbladet.

*) Maurits Christoffer Hansen, f. 1794 d. 1860; overordentlig frugtbar romantisk Novellist.

Og imedens brummede den Gamle hernede og sendte ham Epistler, der tydeligt vise, i hvor høi Grad det hele poetiserende Væsen mishagede ham. Og han havde jo vel Ret. Naar man ikke har en aldeles udpræget Begavelse til at flyve, saa skal man jo helst holde sig ved Jorden.

„Der Mensch steht fester auf Dreck, als auf Aether und Morgenroth“, siger netop en af Faders Yndlingsforfattere fra den Tid.

Men nu gjælder det just om selv at skulle bestemme, i hvor høi Grad man har denne Flyveevne, thi Udenforstaaende, Venner, er jo mangen Gang meget tilbøielige til at overvurdere den, og, hvad en gammel, brummende Fader siger, ja — vi véd jo nok, hvorlænge dét virker.

Ogsaa Moderen brummede paa sin milde Maade; dog paa helt andre Omraader var det, at hun ikke var tilfreds med ham. Hun syntes f. Eks. ikke om, at han misbrugte sin Onkels Heste til sine lange Rideture: „Brug Dine Ben, unge Herre. Saa gjør din gamle Mama; hun spaserer smukt paa blankt skoede Ben, naar hun vil besøge Fru Bornemann i Gjentofte, og rider paa Apostlenes Heste om Aftenen hjem igjen, hør Du det, min Sønneke.“

Ja, den Gang kunde man bruge sine Ben; og man kunde da ogsaa bruge sin Tunge overfor sine Børn, selv om man elskede dem nok saa høit, — eller vel snarere netop af den Grund.

Og saa kom han da atter hjem fra sin Norgesreise,

og er sikkert atter baade af den Ene og den Anden mindet om, at der var Noget, der hed: det strænge juridiske Arbeide.

Blandt Andre har ogsaa netop Conrad Schwach, hvad jeg sér af dennes Breve til ham, taget ordenlig fat paa ham, men denne Herre, der seiv „holdt paa“ med det samme Studium, holder imidlertid paa den anden Side hans Kjærlighed til Poesien stadigt varm ved af ham at forlange alle mulige Oplysninger i den Retning*).

Conrad Schwach

„Nu maa jeg,“ skriver han, „stjæle Tid til slige Sysler som Brevskrivning etc. fra den fordømte Jus, som nu kniber mig om Halsen som en Skovtroid. — —

Hvad bedrives der paa det danske Parnas i denne Tid? „De maa være dovne, de Hunde,“ siger Peer om Poeterne. Nu er det længe siden enten Oehl. eller Ingem. lod høre noget fra sig. Men I. gaar vel i Gifte-tanker og Studeringer paa sin Etablering i Sorøe.“

Og i et andet Brev:

— — „Omsider har jeg læst Ingemanns Julegave. Den er unægtelig meget vakker, og enkelte Digte deri

*) Conrad Nicolai Schwach f. 1793 d. 1860, Forf. til en Mængde Arbeider i Vers og Prosa, deriblandt Sangen „Mens Nordhavet bruser“.

saare deilige; dog forekommer det mig, som den er noget monoton og ikke saa interessant som hans foregaaende Samlinger. I Oehlenschlägers Frederiksberg er der, synes mig meget smukke Stykker. Søndermarken tykkes jeg især overmaade godt om. At jeg sætter megen Pris paa dette Digt i det hele er vel ellers for en stor Del Følge af min uudslettelige Kjærlighed til det besungne Sted. — Nyerups Hertha kan jeg ikke indlade mig paa at berømme stort, og Heibergs Dristigt vovet etc. synes mig er noget underligt Miskmask. Jeg længes nu efter at se hans Psyche og L. Hegermanns Ulfeldt. Men især er jeg nysgjerrig efter at vide Udfaldet af Baggenses helt synderlige Proces med Hjorth. Jeg har hørt, at B. selv skal være Autor til Ossians Harpe. Skriv mig snart til og meld mig noget om dette, og hvad andet Nytt, Du har.“

Atter er der Brev fra Schwach; han lader ikke Fader falde til Ro i Fru Justitias Arme.

„Jeg erfoer nys af Dagen, at Sætofts Drama, Chr. 4des Dom, af hvilket jeg paa Grund af Autor ikke havde ventet mig stort, var blevet opført paa Eders Theater med saa stor Applaus. Jeg blev nysgjerrig og fik den fluks fra Christiania. Med stor Glæde og næsten Henrykkelse har jeg læst den. — Nu har vi ogsaa her i det lille Arendal et Theater, som ikke giver Christianias meget efter og hvor man med meget Held har spillet store Stykker, saasom Emilie Galioffi (!), Prinds Selim o. fl. Ved dette Theater er jeg uværdig en af Direktøerne, og haver i min direk-

torialske Sjæl fattet den Beslutning at lade Chr. 4de staae frem her o. s. v.“

Og saa sættes min Fader da i Arbeide med at fremskaffe Tegninger af Dragter, Beskrivelse af Decorationerne i Retssalen, desuden Afskrift af Stykkets Ouverture og de to Arier, „alt à grand Orchestre“, samt tre à fire Exemplarer af selve Stykket.

Kort efter finder jeg ham da ogsaa i Virksomhed for gennem Rahbek og Dr. Ryge at skaffe alle disse Sager, der ogsaa rigtigt blev benyttede i Arendal.

Det skulde nu just ikke styrke min Faders Interesse for det strænge Arbeide, at en Broder i Studiet kalder det: „den fordømte Jus“, eller at han bliver pudset paa at have sin Opmærksomhed henvendt saa spændt paa, hvad der bedreves paa Parnasset.

Jeg sér da ogsaa af hans Dagbogsoptegnelser, at han stadigt er ude paa de „onde Veie“, medens han dog til andre Tider for Øieblikke kaster sig i Armene paa den ham paatvungne Elskede. Han skriver i Aaret 1818 til Ingemann: — „Hvad mig angaar, tror jeg næsten, at jeg er flittigere med min Jura, end jeg havde ventet; sommetider falder den mig rigtignok lidt tør, men der er ogsaa lucida intervalla, hvori den gamle Morlil med de tusinde Rynker ser lidt tækkeligere ud; men saa sterbens forliebt bliver jeg vist aldrig i hende, at jeg antager hende for en blomstrende Pige.“ —

*Æsthetiserende Studenterliv mellem 1815 og 1823 —
Oehlenschläger — Ingemann — Bakkehuset — Bruden
fra Hamborg*

I Norge var det imidlertid kun en enkelt Ven, der saaledes lagde Beslag paa hans Tid. Her hjemme var der mange, der drog ham bort fra det alvorlige Arbeide.

Af Dagbøgerne sér jeg, hvorledes han snart er hos Feddersen paa Prøvelyst, hvor han om Aftenen hører Weyse phantasere paa Klaveret; snart er han til Middag paa Sophienholm hos Frederikke Brun; saa tilbringer han Eftermiddagen hos Rahbeks og Aftenen hos Ludvig Bødtcher, som han derpaa ledsager om Bord, da han denne Aften skal tiltræde sin store Reise til Italien. — Atter andre Dage er det Carl Winsløw — Skuespilleren og Tegneren — han besøger, eller han aflægger en lille Visit i Kunstneres Atelier, som Thorvaldsen, J. P. Møller, Rørbye og Koop, hvis Malerier han beundrer, hvad han nu egentlig ikke skulde, men det gjorde man den Gang. Saa fortæller han om, hvorledes han har tilbragt Aftenen hos Oehlenschläger og kommer hjem derfra Klokken halv Et.

Og atter er han paa Frederiksdal hos Frederikke Brun, hvem han bringer Exemplarer af Egmont og

Tasso, i hvilken han om Formiddagen har skrevet en Sonnet. En anden Dag er han til Middag paa Skydebanen, hvor Oehlschläger er hans Bordnabo; et Par Dage efter, formodentlig som Følge af dette Nabskab, gjælder det atter et Besøg hos Oehlschläger paa Frederiksberg, hvor han ligeledes bringer et Exemplar af Egmont med et Digt til Oehl.

Han blev i det Hele ret stærkt forkjælet i sine unge Dage. Jeg har liggende for mig en Indbydelse til ham til et saadant Skydebanegilde, i hvilken Direktionen skriver saaledes: „For den Sang til Fuglekongen, som Deres Velbyrdighed har tilstillet os, aflægger vi her ved vor skyldigste Taksigelse, og vilde det glæde os, om Deres Velbyrdighed vilde gjøre os den Ære at møde paa Skydebanen førstkommende Torsdag Eftermiddag Kl. 5 for at deltage i et Diné.“

Det var jo dog maaske at gjøre lovlig megen Stads af et ungt Menneske paa nogle og tyve Aar.

Han kredser saaledes uafadeligt om det farlige Lys, og — det skadede jo ogsaa tilsidst hans Examen.

I den Anledning tilskriver Ingemann ham under 20. Apr. 1823:

„Dit Uheld ved det fatale, grønne Bord har gjort mig meget ondt. Dit Specimen var til Laud véd jeg, og at Du tabte Fatningen og Hukommelsen med alle Forordringer og Reskripter ved det Mundtlige synes nu éngang for alle at være grundet i dit Nervesystem, i Din Puls eller Mave, nok — det er en Pæl i Kjødet, som Du ikke kan uddrage — og maa finde Dig i som

en Tilskikkelse. Gud véd, hvortil det skal blive Dig godt; men ogsaa det maa være Dig godt, ellers var det ikke saaledes. — Derfor Hovedet i Veiret, kjære Ven! jeg er vis paa, Du ikke er gaaet op uden grundet Haab om et godt Udfald, og Ingen, som kjender Dig, vil have ringere Tanker om Dig, fordi nu éngang for alle Din Mund gaar istaa paa en vis Plet i Verden. Frisk Mod da — og nu en kraftig Beslutning. Er den juridiske Dør til Lykkens Tempel Dig endogsaa halvt spærret — saa er der jo tusinde andre, og vil man endelig derind, saa kommer man vel ogsaa: i al Fald maa en Christen kunne blive udenfor og finde sig bedre deri end Philosopherne.

Jeg har et Forslag til Dig — kom herud idetmindste en 8 eller 14 Dage — for at komme ud af den mismodige Stemning, Du maaske er i. — Først uden for Byen kan man sé en Examens ja hele den timelige Lykkes Forhold til Mælkevejen. Kom herud, og reis saa freidig med en fast Beslutning tilbage. Gud være med Dig.“

Det var jo nu imidlertid ikke ham alene, der var greben af denne æsthetiske Tørst. Den laa i Tiden blandet med en meget stærk Tilsætning af Sentimentalitet.

Det var Venskabernes gyldne Tid.

„Nur der, welcher nach einem Freunde schmachtet gerade so wie nach einer Freundin, verdienet beide,“ havde jo den forgdede Jean Paul sagt, og man fulgte

troligt hans Bud. I det Hele taget havde denne Forfatter i hin Periode en langt større Indflydelse i visse Kredse her hjemme, end den betydelig sundere Goethe. Det var Jean Pauls Portrait, der hang paa Væggen, og ikke Goethes; det var Jean Pauls Portrait, der var opklæbet i Laaget paa Damerne Syæsker; en saadan, som Kamma Rahbek har lavet til min Moder, har denne forsynet med et Portrait af den elskede Digter.

Ogsaa Venskaber mellem Mænd og Kvinder hørte til Dagens Orden; man tilskrev hinanden mer eller mindre inderlige Breve, i hvilke man afslørede sine dybeste Føl-

Jean Paul Fr. Richter

elser for hinanden baade paa det ethiske og det æstetiske Omraade.

Og saa vandrede man ret sorgløst for Fremtiden omkring med Lommerne fulde af Lecture, der bestod af de heterogeneste Ting, som man vilde oplæse for en Ven eller en Veninde. I den ene Lomme kunde der findes én af disse for os gyselige „Musenalmanakker“, i den anden Schleiermachers Monologer eller et eller andet af Schelling og Fichte, der jo den Gang var paa Mode her hos os.

Blandt de Veninder, min Fader saaledes havde erhvervet sig, er det den fortræffelige Fru Karen Thorlacius*), der hyppigt tilskriver ham Breve, i hvilke den dybeste Følelse er den raadende; eller det er Damerne af det Rafn'ske Hus, blandt hvilke Frøken Caroline R. sagdes at være den „Flue“, som Poul Møller sigter til i sit Digt; den norske Fru Collett overøser ham med de hjerteligste Epistler o. s. v.

Og alle disse gjælder det at besøge for i Aftenens Løb at oplæse Et eller Andet for dem, eller for at bringe dem det Nyeste af Ingemann eller en anden af Vennerne, thi den Gang som nu holdt man jo mest af at laane Bøgerne, man vilde læse.

Ja, ikke alene til sig selv laante man, ogsaa til andre gode Venner; det gjør man jo vel ogsaa den Dag i Dag, men den Gang var man saa inderlig høflig at spørge om Tilladelse. Saint-Aubain tilskriver min Fader saaledes og anmoder ham under mange „Baslemaner“, om han vil laane ham Valdemar Seier til en Familie i Holsten, der længes meget efter at gjøre Bekjendtskab med Ingemanns Værker.

Alle de ovenfor omtalte „Venindeskaber“ havde dog intet at gøre med Eros. I saa Henseende var hans Hjærte vel forvaret. Ganske vist havde han under sit Ophold i Norge gjort Bekjendtskab med Gustava Blom — den sildigere Gustava Kjelland, der har efterladt sig meget fornøielige Memoirer, — og disse to pur-

*) Karen Thorlacius, Datter af Confessionarius Chr. Bastholm, f. 1793, g. med Assessor Chr. Ludv. Th. i Kbhvn.s Overret, død 1874. Skrev anon. „Lys og Skygge“.

unge Mennesker synes at være kommet rigtig godt ud af det med hinanden. Conrad Schwach skriver: „— — Jeg haaber Du sætter tilbørlig Pris paa en Hilsen fra liden Gustava? Hun er ved Gud ret sød; jeg var i tre hele Dage aldeles charmeret i hende og er næppe ganske helbredet endnu.“ Saaledes var det nu ikke med hans danske Ven; han havde alt bundet sig til En — han aldrig havde sét.

Og hermed forholdt det sig saaledes: Min Farmoder havde i Hamborg en god Veninde, der i Aaret 1805 havde været her oppe i Besøg med sin lille Datter*).

En Del Aar efter sendte denne i et Brev en Hilsen til min Fader, idet hun tillige spurgte, om han endnu mindedes hende. Ganske vist havde den lille Pige ikke gjort stort Indtryk paa ham, men den voksne Piges Hilsen forekom ham saa elskværdig, at han i et særligt Brev til hende takkede, fordi hun mindedes ham med Venlighed.

Og nu fulgte næsten Slag i Slag Brevene mellem disse to ligestemte Sjæle. Hjerterne veksledes som Brevene, og inden nogen af de Gamle anede det, var der opstaaet saa varme Følelser mellem de Unge, der

Theodor Schorn

*) Min senere Moder: Sophie Ernestine Meiners, født 22.—5.—1801, død 21.—12.—1834.

jo saa at sige aldrig havde sét hinanden, at min Fader besluttede sig til det farlige Skridt — at begive sig paa Langfart for at vinde en Brud.

Og han vandt denne Brud, der efter Alles Sigende var en sjælden elskelig og sjælden begavet Kvinde, der blandt andet ogsaa lignede min Fader i det Punkt, at hun i sin Kreds var lige saa forkjælet som han i sin.

Hvor hun kom frem, vandt hun Hjærterne; intet Under derfor, at hendes Bortreise fra den store Vennekreds, hun havde i Hamborg, hvor hun som alle unge Damer i Hansestaden havde nydt en langt omhyggeligere Opdragelse end Mændene, vakte et Savn, der endnu halvhundrede Aar efter gav sig Udslag i Breve der nu ere i mit Eie.

Ogsaa i Musiklivet dér i Byen savnedes hun i høi Grad, da hun jævnlig optraadte paa Concerter som en feiret Sangerinde, hvis Stemme af en af Faders Venner, der sildigere talte med mig om hende, som jeg aldrig havde kjendt, sammenlignedes med en saa stor Berømtheds søm Md. Catalani.

Min Fader havde altsaa havt Lykke med sig i sit vovelige Foretagende, men her hjemme var hans nærmeste Kreds urolig for Udfaldet.

Ingemann skriver til Fader i Anledning af Forlovelsen: „— — Det forekommer mig Altsammen saa forunderligt og uoverensstemmende med, hvad der sædvanligt opleves i den virkelige Verden, at jeg ikke skal nægte, jeg paa Dine Vegne var urolig og frygtede,

der skulde være noget Blændværk og nogen Phantasi-skuffelse i — til Dit Brev betryggede mig og overbeviste mig om, at Din Lykke Gudskelov er virkelig og ikke blot en poetisk skjøn Drøm.“

Men den kjære danske Ingemann har dog én Betænkelighed ved denne Forbindelse, og han tilføier i samme Brev: „Du maa endelig fordanske Din Sophie jo før jo heller; tal og skriv ikke andet end Dansk til hende, saa lærer hun det snart. Det er vel nok, Du har gjort mig den Sorg at blive confirmeret paa Tysk, vil Du nu baade elske og tale og skrive paa Tysk om, hvad der er dig kjærest, saa sér det galt ud med Dig som Dannemand. —

Nu levvel! hils hende baade fra mig og min hende.“

Frieren havde imidlertid en lang og usigelig møisommelig Vandring for sig, før han kunde føre sin Brud hertil som sin Hustru.

Nu begyndte da ogsaa først Livets Alvor at tage et ordentligt Basketag med ham. Han kastede sig over litteraire Arbejder og Informationer; det gik trangt, meget trangt, men endelig oprandt den lykkelige Dag.

Lykkelig for ham og hende, men efter den da brugelige „Polterabend“ i Hamborg, meget trist navnlig for alle Veninderne dér, der, som et sidste Middel til at holde hende omslynget, af Alles Haar havde ladet forarbejde et stort Halssmykke, sikkert det Kjæreste, de kunde skænke hende. —

Jeg sér, hvor snart hun i Kjøbenhavn er bleven overøst med Breve fra sin store Kreds i Hjemmet.

Og det var ikke nogen nem Sag den Gang, thi det gjaldt om at gaa uden om det dyre Postvæsen.

Man snusede og snusede, til man havde faaet Færten af En eller Anden, der skulde reise, og saa gjaldt det at komme tidsnok med sit Brev, ja, mangen Gang med sin ret omfangsrige Pakke; man kjendte i det Punkt ikke til Medlidenhed.

Og disse Breve og Pakker havde saa den godmodige Reisende at aflevere hos Adressaten. Det var jo en overmaade billig — om end ikke saa nem — Maade at afsende sine Breve paa, men for Modtageren var den kun saa meget dyrere, thi nu gjaldt det at vise den Fremmede en Opmærksomhed i Form af en Invitation til Hjemmet, hvis man ikke foretrak at affodre ham ved en lille festlig Sammenkomst paa et Hotel.

Ja, saa ivrig var man efter at faa sin Post gratis besørget, at man endog gik ud til Dampskibene og opsøgte Bekjendtes Bekjendte, naar man havde Mistanke om, at saadanne havde den skumle Hensigt at reise uden først at forhøre, om man ikke ønskede Breve eller Commissioner besørget; men det gjaldt jo ogsaa, saa vidt jeg mindes, to Mark for et Brev til Hamborg, og det var mange Penge i de Dage.

Ja, man passede ikke alene selv paa som en Smed, men alle Ens Venner var paa Spor. Fru Rahbek skriver saaledes:

4. Decbr. 1827.

„Kjære Schorn!

Paa Løverdag reiser min Ven Architect Grosch til Hamburg, vil De derfor have Bud til Deres og min kjære Hamburgerinde, saa er dette en høist sikker Leilighed. Men jeg maa bede Dem, at faa Deres Despescher paa Torsdag; thi til den Tid har jeg lovet at aflevere mine. Ogsaa maa jeg bede Dem, ifald De har en Pakke, at den ikke bliver for stor; thi det arme Menneske er frygtelig belæstet fra Norge. Han kommer snart igjen tilbage og vil altsaa kunne bringe os Budskab fra Sophie ret hurtig. Jeg er glad ved, at jeg nu har besluttet at bryde overtvert, da det er skammeligt saa længe jeg nu har været i Gjæld til den kjære Sophie for Brev og Penge.

Men maaske De slet ikke bryder Dem om min Hjælp, da De jo nu — efter R.s Sigende — selv véd herlig Leilighed til H. I alle Tilfælde, mente jeg dog, at burde spørge Dem. Lev nu vel, og naar Veiret bliver godt, see saa ud til Deres af Halspine, Hoste, etc. plagede hamburgske

Veninde K. M. Rahbek.“

Det, der i dette Brev først falder i Øinene, er, synes mig, Billedet af den ulykkelige Architect, der maa ase med Breve og Pakker lige oppe fra Norge og helt ned til Hamborg; — mon det var en Lystreise, han foretog sig?

Det næste Punkt, der vækker vor Opmærksomhed,

er Fru Rahbeks Underskrift: „Deres hamburgske Veninde“.

Sagen er jo imidlertid den, at hun nærede en grændseløs Begeistring for Hamborg; det var den egentlige Storstad, Kjøbenhavn var kun en ussel lille Rede, i hvilken hun ikke engang gad købe en slig Bagatel som et Par smaa Halstørklæder. I en saadan Anledning skriver hun til min Moder:

„— — Wie stolz werde ich nicht seyn, wenn ich ein hamburgisches Tuch um den Hals binden kann; und der Hals wird sich dabey sicher wohl befinden, so wohl wie Ihr Herz, wenn Sie bey Eröffnung dieses Briefes, den Brief Ihres lieben Theodors erblicken. In diesem Augenblicke erhalte ich ihn, und freue mich herzlich dass er durch mich zu Ihnen kommt, denn das giebt doch meinen Brief einen gewissen Werth. Schreiben Sie uns nun ja beyden mit dieser guten Gelegenheit! Sie glauben nicht wie sehr mich Ihre Briefe erfreuen und erquicken, obgleich Sie wohl wissen wie hamburgisch ich bin. —

Md. Catalani*) ist, wie Sie wahrscheinlich schon wissen, nun in Kopenhagen seit Montag. Diese Woche will sie ausruhen, und dann sich hören lassen, wo? that's the question; denn das Theater ist ihr zu klein, und die Kirchen dürfen nicht profaniert werden. Das arme Copenhagen wird fürchterlich in Bewegung kommen, allein ich kann mich so ruhig, als mein Husten es erlaubt, verhalten. Diese ganze Geschichte

*) Angelica Catalani, født 1772, død 1849.

kommt mir zu närrisch vor um mich recht interessiren zu können; sonderbar und wunderbar genug, aber vielleicht nichts weiter. Wunderbar genug ist schon dies, dass eine solche weltberühmte Künstlerin das unbedeutende Copenhagen mit ihrer Gegenwart beehren will. Übrigens habe ich nichts gegen die gute Catalani, als dass sie so vornehm thut, in allen andern Richtungen ist sie gewiss sehr ehrenwerth.

Nun muss ich aber aufhören zu plaudern. Rahbek grüsst herzlich und hofft, dass Sie sich mit ihm über den Sieg*) der Griechen freuen; er sagt aber: bon pourvu que cela dure! — —

Ihre dankbare Freundin

K. M. Rahbek.“

Vort stakkels gamle Skuespilhus var just heller ikke anset stort i Hamborg den Gang, thi min Moder svarer paa dette Brev med Hensyn paa Md. Catalanis Optræden dér:

„— — Dass sie es verschmäht im Schauspielhause zu singen, verdenke ich ihr nicht; denn das ist wirklich kein passendes Gebäude für eine solche Stimme. — Übrigens muss die gute Catalani in die Blüthe ihrer Runzeln kommen.“ — —

For denne sin hamborgske Tilbedelse maatte Fru Rahbek forøvrigt høre ilde af Biskop Mynster, men det har sikkert ikke hjulpet.

*) Sigter til, at Tyrkerne i Octbr. 1828 blev tvungne til at rømme Morea efter Vaabenstilstanden mellem Ibrahim Pascha og Franskændene.

Det sér jo lidt underligt ud, at Fru Rahbek i det ene Øieblik forbavses over, at Md. Catalani overhovedet vil besøge det ubetydelige Kjøbenhavn, og i det næste bebrejder hende: „dass sie so vornehm thut.“

Men muligvis kunde denne sidste Bemærkning staa i Forbindelse med et lille Oprin i det kongelige Theater en Aften, da hun skulde optræde.

Publicum sad spændt til det Yderste efter at sé denne verdensberømte Sangerinde træde ind, men Gjenstanden for Alles Forventning udeblev; der var forløbet en halv Time over den til Concertens Begyndelse fastsatte Tid; endnu viste Gudinden sig ikke; Utaalmodigheden steg — da hørte man pludseligt en høj Røst, der nede fra Parkettet med en morsom Variant udtordnede de berømte Ord: quousque tandem Catalani abutere patientia nostra! — Og saa var Fortryllesen hævet; det Publicum, der forstod Citatet, lo — og tiljublede den hensynsløse Sangerinde, da hun lidt efter kom til Syne. —

Det var imidlertid ikke alene varme Halstørklæder, det stakkels Kjøbenhavn ikke kunde levere; der var noget saa ganske almindeligt som fint Postpapir, der maatte forskrives fra Hamborg, det elskede Hamborg.

Fru Rahbek skriver:

25. Januar 1828.

„Vielgeliebte Hamburgerin!

Erst am 10. Januar empfing ich Ihren liebevollen, interessanten Brief nebst dem allerliebsten Geschenk, dessen Scherz so niedlich und fein, und für meine

hamburgische Seele so erfreulich wie nur immer möglich war. Mit stolzer Freude zeige ich allen meinen Freunden dies niedliche Band og (!) sage Hamburg!!! — — Sie haben mich wahrlich erfreut und erheitert, und mein liebes Hamburg ist mir fast näher als jemals getreten, wo ich nicht da war. Ach wie gern wäre ich bei Ihnen in der Dom-Zeit gewesen! Auch das möchte ich kennen, denn leider kenne ich Hamburg etwas einseitig, weil ich immer zu der nähmlichen Zeit gekommen. — — Das feine Papier, worauf ich jetzt schreibe, war mir sehr willkommen, und ich bin Ihnen recht dankbar dafür.

Ich theilte es erst mit Ihrem lieben Theodor, dann wieder die zweite Hälfte mit Rahb., der Ihnen auch dankbar bin (!), denn er liebt ganz besonders dies feine Post-Velin.

Dass Sie noch so freundlich an das Bakkehaus denken, freut mich sehr, allein Sie sind gar zu gütig und nachsichtig, wenn Sie sagen, dass Sie es comfortable bey mir gefunden, denn das war es damals gar nicht, weder im Keller noch in der Kajüte. Jetzt ist der Keller angenehmer, weil er winterlich eingerichtet ist, mit doppelten Fenstern, und einem dicken, warmen Teppich, (das für den Füßen würllich comfortable ist) und besonders weil die entlaubten Bäume eine freie Aussicht gewähren. — Wie willkommen würde mir jetzt die Überraschung nicht seyn, wenn Sie mich besuchen könnten! Thuen Sie es der Catalani willen, die Sie doch wahrscheinlich noch nicht gehört; und

wo Sie Platz in unserm alten Kasten werden finden können, das wissen Sie schon. — — — Ich umarme Sie tausendmal, und wünsche Ihnen von Herzen alles Gute, und mir die Fortdauer Ihrer werthen Freundschaft. Leben Sie wohl, und denken Sie bisweilen an

Ihre dankbarergebene

K. M. Rahbek.

Rahbek grüsst herzlich, und ich sage: Hamburg! und Sophie! Eigentlich sollte es: Sophie und Hamburg! heissen; allein der Ründung wegen scheint mir das Erste richtiger; wie meinen Sie?“ —

Hvor var den dog forunderlig, denne Hamborgtilbedelse! Og det samtidigt med, at vi, hvad aandeligt Liv angaar, levede midt i vor Guldalderperiode.

Som Modsætning til denne Fru Rahbeks Tyskvenlighed er det curieust at se, hvad en tysk Kvinde, Wilhelmine Wolff*), skriver til Gierlew:

Halle, d. 18. Oct. 1802.

„— — — Mit meinem Unterricht (nemlig i Dansk) mit Hannchen Reichardt steht es recht gut; sie lernt so schnell, dass ich glaube, sie wird mir bald darin Unterricht geben können, nur kan ich mich leider nicht als die Ursache angeben, da sie beinahe alles durch sich selbst gelernt hat, und demungeachtet, fragt sie mich nur selten um ein Wort. — — —

Rothe, der Jütländer, ist hier angekommen, er

*) Datter af Professor Friedrich Wolff i Halle.

scheint ein recht guter Mensch zu sein, so viel ich aus den ein oder zweimal, dass ich ihn gesehen habe, urtheilen kann. Doch, das Dänische, wenn ich anders als Deutsche eine Meinung darüber sagen darf, scheint er nicht zum besten auszusprechen“ o. s. v.

At vi paa grumme mange Punkter var tilbage for de store Verdensbyer, det er jo en given Ting; saaledes var jo vort gamle Theater for gammelt, og til dette sigter da ogsaa Bemærkningen „wo Sie Platz in unserm alten Kasten finden können —“. Og det vidste mine Forældre meget vel, thi jævnlige stillede Rahbeks deres Directionspladser til deres Disposition.

Det turde her være Stedet at give en Prøve paa Stilen i en anden af Venindernes Breve.

Oversætterinden, Karen Thorlacius, havde, da min Fader var bleven forlovet, modtaget et Brev fra hans Sophie, som hun jo aldrig havde sét, og skriver i den Anledning:

„Ak! medens de liflige Toner endnu lyde i mit Inderste, vil min danske Tunge kun trætte den Huldens Øre, og, fremmed for den Elskeliges ydre Sands vil den vorde det for den Indre; og dog — kan jeg ikke undlade i matte, uforstaaelige Ord at bringe Dem den Tak, som langt, langt dybere toner i mit Inderste? — Sophie! Deres Sjæl, Deres Hjerter har talt til mit! det har udfoldet sine Skatte for mit Øie, sin Skjønhed for den høiere Sands, og var det ikke det elskeligste,

dette Hjerte? maatte det ikke elskes, hvor det aabnede af sin Herlighed? o. s. v.“

Man mærker Jean Paul, og vidste man ikke, at Brevskriverinden var et af de elskeligste Mennesker, ja, saa vilde jo vel nok disse overstrømmende Ord falde lidt for Brystet.

Men saaledes var jo Kammertonen i denne Tid.

Følte man maaske ikke stærkere end i vor Tid, — sligt er det jo vanskeligt at udmaale — saa trængte man langt stærkere til at tilkjendegive det, man havde paa Hjærte. I Breve fra Vennerne i denne Periode træffer man paa næsten ligesaa „überschwängliche“ Udbrud som de ovenfor citerede. Men bagved alle disse Ord laa der mangan Gang en inderlig, alvorlig Stræben efter, at Englevingerne allerede hernede skulde begynde at udfolde sig.

Fru Thorlacius skriver saaledes en Dag til Fader:

„— — At Flau- og Dumheder mylre ud af Ens Mund, det gaar kun paa Forstandens Bekostning og maa passere gennem det grove Sold; men at have sagt, om end kun eet eneste forargeligt Ord, det Ord borer sin Braad dybt ind i Sielen, og det er først som om denne kunde trækkes ud, idet Angeren kommer lydeligt frem. De! gode Schorn! sad mig nærmest i Gaar Aftes, var derfor maaske den eeneste, som hørte mine skammelige Ord i Anledning af „Smertens og Glædens Taarer“, og netop een af dem, som mindst kunde sætte sig ind i en uædel Utaknemlighed. Hvor levende føler jeg nu det smaalige, det selviske i de

menneskelige Taarer; saa mangan bitter ved egen Smerte, og kun hist og her en let, snart aftørret ved fremmed Graad! Kun venligt Smil ved Andres Fryd, men desværre! egoistiske Menneske! næppe en eneste Glædestaare!“

Det minder atter stærkt om Jean Pauls Ord: „Um Mitleiden zu fühlen braucht man nur ein Mensch zu sein; um Mitfreude zu fühlen muss man ein Engel sein.“

Man har bebreidet den Tids Mennesker, at de gik omkring med deres Hjærte paa en Præsenterbakke; aa, ja, men det var mangan Gang meget kostelige Hjærter, der præsenteredes.

Kunde man imidlertid i den Tid begeistres i høieste Grad for Alt, hvad der var godt, saa kunde man til Gjengæld ogsaa indigneres i lige saa høi Grad over det Onde, og med Glæde kaste sig i Breschen selv for at forsvare et Menneske, man slet ikke kjendte.

Min Moder havde som ung Pige en Aften været i et Selskab i Hamborg, hvor en ung Mand paa en ærekrænkende Maade havde omtalt en navngiven Dame, Datter af et af de anseteste Huse i Bremen, og rost sig af hendes Kjærlighed, samt pukket paa, at han kunde bevise sine Ord ved et Brev fra hende.

Dette var for meget for min gode Moder, der uagtet hun ikke havde mindste Kjendskab til den saa ilde omtalte unge Dame, anonymt — idet hun kaldte sig Alfred Manotti — tilskrev hende, fortalte hende det Hele og tilføiede, idet hun foreholdt hende det mulig-

vis uforsigtige i hendes Optræden, at hun nu vilde sætte Alt ind paa at frelse hende, og at hun vilde gjøre sit Muligste for, at Æreskjænderen kunde faa sin fortjente Straf.

Hvor mangen En vilde ikke lade et sligt Ord, faldet i et lystigt Selskab, gaa ind ad det ene Øre og ud ad det andet som sig uvedkommende.

Men det laa nu ikke for min Moder, der forfulgte Sagen, indtil hun en Dag kunde sende den unge Dame det for hende compromitterende Brev tilbage, hvorfor hun fik en længere Takkeskrivelse, der sluttede saaledes: „Nehmen Sie, mein Herr, meinen innigsten, wärmsten Dank!! Ich bin unfähig Ihnen zu sagen, wie schmerzlich tief mich Ihr Brief bewegt; doch so wahr mir Gott helfen möge, ich habe seinen Inhalt beherzigt!! und der Himmel segne Ihnen die Redlichkeit Ihres Benehmens, und mache Sie ganz so glücklich wie Sie es verdienen.“

Det er vist sjældent, at der kommer noget godt ud af et anonymt Brev. —

Nu var dette varmhjærtede Menneske, denne dygtige Kvinde, altsaa blevet gift Kone, Husmoder her i Kjøbenhavn i et Hus, der særdeles vel kunde trænge til alle de Indtægter, der kunde skaffes, thi min Faders litteraire Arbejder og Informationer blev jo den Gang ikke høit betalte. Ganske vist havde han, hvad man kalder „gode Huse“ paa Haanden, saasom det Schim-

melmann'ske; og derigjennem var det sikkert, at han blev anbefalet som Lærer for „Landgrevens“ Søn og Døttre, nemlig vor afdøde Dronning Louise og hendes Søkende. Men, hvor ærefuldt det end kunde være, saa indbragte det pecuniært ikke saa meget; Tiderne var jo beskedne, man ruttede ikke med Pengene. I et af Faders Breve til Ingemann, i hvilket han meddeler ham den glædelige Nyhed, tilføier han, at han kun faar fire Mark for Timen, medens han hos den engelske Minister Wynn for at undervise dennes Søn, en i den Tid velkjendt Dværgeskikkelse, fik en Rigsdaler.

Det laa nu nær for min Moder ogsaa at gjøre sine Evner paa Musikens Omraade gjældende, og snart efter er hun da ogsaa

Prinds Frederik af Hessens og hans Søstres Lærerinde.

Det var mine Forældres lykkeligste Tid.

En stor Vennekreds omgav dem her i Byen om Vinteren, og om Sommeren boede de dels paa Christiansholm, dels i adskillige Aar paa Grev Schimmelmanns „Hellebekkerhaus“, som det da kaldtes, og

„Lille Wynn“. Tegnet af Pepita Yoldi

begge to gav de dér Baronesse Løwensterns Børn Undervisning.

De blev forkjælede nu som før, min Moder ikke mindst, navnlig paa Bakkehuset, hvor jeg af hendes Dagbøger sér, at hun meget hyppigt foruden interessant Underholdning har faaet „dehlikates Souper“ og det var jo noget, en Hamborgerinde nok kunde bedømme, thi, som Heine siger: „Mögen die hamburgischen Theologen noch so viel streiten über die Bedeutung des Abendmahls, — über die Bedeutung des Mittagmahls sind sie vollkommen einig.“

Men der begyndte at falde Skygger, sorte Skygger hen over de to glade Menneskers Vei.

Det lakkede ad Enden med de skønne Bakkehusedage. Det skulde snart være forbi med de deilige, lange Spadsereture fra Alléen derude hjem ad de maanebelyste Kjærlighedsstier.

Og det gjæstfrie Hus lukker sine Døre, da Kamma lukker sine Øine; og da Rahbek Aaret efter følger hende, saa er der ganske øde paa det gamle, kjære Bakkehus, og kun de herlige Minder bliver tilbage.

Men ogsaa paa andre Maader begyndte Livets Alvor nu ret at nærme sig de to Nygifte.

Der ventedes en Arving. Min Broder blev født, og det krævede forøgede Indtægter. Der maatte arbeides strængt.

Bakkehuset

I denne Anledning lykønskede Ingemann mine Forældre i følgende Skrivelse:

19. Marts 1829.

„ — — Hvad jeg med glædelig Deltagelse ønsker Dig og Din Sophie al Lykke og Velsignelse til — er den Søn (?), Du haaber at præsentere mig til næste Juul: men hvad vædder vi? det bliver en Datter: saa meget maa jeg dog nok kunne vide, som er saa meget ældre end Du, og kjender en Smule til Verden og Menneskene; men lad saa være, det bliver en Søn (thi sværge paa Datteren vil jeg dog ikke), saa skulde Du dog ikke som Napoleon sige det saa bestemt, om Du ogsaa med ligesaa megen Sikkerhed som bemeldte Mirakkelmand, kunde gjøre ham til Konge i Rom.

Jeg vil imidlertid selv ønske, det maatte blive en Søn (skjøndt jeg som sagt med temmelig Sikkerhed

antager det Modsatte), men hvorfor jeg vilde ønske, hvad jeg som sagt slet ikke tror, det er ingenlunde fordi jeg anser denne Halvdel af Menneskeslægten for den ypperste (jeg giver den anden Halvdel i mange Maader, som den bedste og ædleste og skønneste og elskværdigste Fortrinnet), men paa den Maade blev der dog mere Udsigt til en Familieforbindelse eller rettere Svogerskabsforbindelse mellem vore Huse, naar Din Søn maaske paa en Reise til Sorøe eller ogsaa engang ved et Juleaftensgilde i Kjøbenhavn eller ved en anden Leilighed — blev dødelig forliebt i min Datter, som rimeligvis, hvis hun nogensinde kommer til Verden, vil have Ungdommens Fortrin for sig, og idetmindste ikke vil være ældre end bemeldte Elsker. Dog derom kan det endnu immer være Tid at tale — vi vil ikke tvinge de unge Menneskers Tilbøielighed — de skal have deres Frihed. Vi vil slet ikke blande os i de Hjerteanliggender. Kun det vil jeg sige, hvad Udstyret angaar, at en nitid ny Udgave (med Forlagsret paa egen og Arvingers Livstid) af mine samlede Værker hører dertil. Du kan foreløbig tale med Reitzel derom — dog nei, det er for tidligt — lad os nu først see Sønnen, maaske kan han være af en saa besynderlig Natur, at han gaar med Skjørter og hellere gjør et andet Parti — men nok derom!“

I denne Periode falder min Faders tyske Oversættelse af Mynsters Betragtninger, der gjorde megen Lykke i Tyskland. Ogsaa hans og Christian Winthers Oversættelse af Haases Kirkehistorie tilhører den Tid.

Atter kom der saa gladere Tider, da de to Ægtefolk, nu med deres lille Søn som Trediemand, tilbringer deres Sommer ude paa Schimmelmans Gaard.

Men saa falder den allersorteste Skyggehenvover min Faders Vei: min Fødsel koster ham min Moders Liv.

Det var jo for min stakkels Fader et uendelig haardt Slag, saa haardt, at han aldrig forvandt det, og han overlevede hende dog i fem og fyrretyve Aar; men i alle disse lange, og mange Gange paa Grund af andre Sorger, meget tunge Aar, savnede han hende bittert hver eneste Dag. Hans hele Liv fra den Tid var én fortsat Længsel efter at mødes med hende.

Det gik med ham som med hans kjære Ingemann; den Slags Mennesker kan kun elske én Gang.

Jeg mindes her et Ord, som Ingemann en Gang sagde til mig, da vi talte om Ægtefællers Adskillelse ved Døden: „Jeg har givet Lucie Lov til at dø tre Minutter før mig.“

B. S. Ingemann

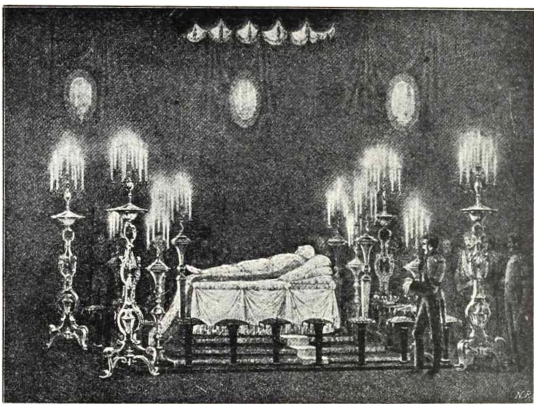
I Anledning af min Moders Død skriver han:

Juleaften 1834.

„Gud styrke og velsigne Dig! Din store Sorg har vi idag erfaret med inderlig Deltagelse, og jeg kan ikke opsætte at besøge Dig i Aanden og om muligt mildne Din Kummer ved et venligt Ord. Dog — jeg veed vel, hvor tom og fattig selv den bedst mente Vennetrøst maa være, hvor man kun har Billedet for Øie af den tabte Lykke, og den eneste Røst tier, som man med Haab og Glæde vilde høre. — Dog én Røst er der endnu, som vi selv i vor største Sorg kan høre, og som er mægtigere end baade de Levendes og Dødes, den taler til Dig som til os Alle, netop i disse Dage med en uendelig Trøst, og til den veed jeg, Du med Dit fromme Hjerte vil lytte selv i din dybeste Sorg. Lad det store, evige Livs Toner trænge forsonende ind i Dit Sørgehus, kjære Ven! Tænk Dig ret levende Din Sophies Juleglæde, hvor Alt er Klarhed og Fred, og husk paa, hvor glad Du var paa Din Fødselsdag sidst, da Du vidste hende glad og lykkelig hos sine Forældre, — nu er hun jo ogsaa hos en Fader, og det Eneste, der kan fordunkle hendes høieste Juleglæde, er Tanken om Din og Vennernes Sorg over den korte Skilsmisse. — Lang, lang — synes Du og græder, og tilvisse ethvert Minut er langt, hvori Sorgen og Smerten knuger os — men Gud har kjærlig sørget for, at selv det længste Livs Sorg er kort mod den Glæde, der venter os.

Gaa ud af dit Sørgehus i den klare Stjernenat, sé ikke ned men op — og Du vil med Guds Hjælp finde Trøst i Gjenskinnet af den Uendelighed, Storhed og Kjærlighed, hvori hvert enkelt Livs Sorg og Smerte opløses i Tilbedelse og stille Forventning. — Og Børnene, kjære Ven, gennem dem taler Sophie endnu til Dig her. Dem skal Du engang bringe hende saaledes, at hendes Salighed kan blive fuldkommen; — her er en Gjerning, som fordrer Liv og Kraft, og hvormed Du endnu i hver Time kan glæde den kjære Sjæl, der reiste til sin Fader. — Vi vil tænke meget paa Dig i denne Jul — og paa hende med, som Du tænker mest paa. Lucie hilser Dig med kjærlig Deltagelse.

Gud styrke og bevare Dig!“

Lit de parade

Frederik den Sjettes Død — Pogeskolen paa Blaagaardsveien — Reiser til Fredensborg — Fødselsdag og Jul

JEG er nu naet til mine egne personlige Oplevelser, og en af de allertidligste knytter sig til et Dødsfald.

Det var en Vinterdag, da jeg som fem Aars Dreng løb legende omkring i vor daværende Bolig i Sølv-gaden og længtes efter, at min Fader skulde komme hjem, for at vi kunde komme til Middagsbordet. Vor Husjomfru havde gjentagne Gange været ved Vinduet for at speide efter ham; Maden var anrettet, da han var en meget præcis Mand og havde beordret Middagsbordet færdigt til den allerede forlængst overskredne Tid.

Endelig kom han, og Grunden til hans Udeblivelse laa i, at han havde været udestænget fra Byen. Han havde været ude paa Nørrebro, og da han atter vilde ind til Byen, havde han fundet Nørreport lukket. Kongen var død — Tropperne skulde tages i Ed.

Dette Minde staar for mig som noget meget sørgeligt; det har nu vel mindre været, fordi vor gamle Frederik den Sjette var gaaet til sine Fædre, end fordi jeg saa længe maatte undvære min kjære Middagsmad.

Men dette Dødsfald medførte dog ogsaa noget Forføieligt for mig, idet jeg for første Gang blev stillet overfor en Konge, da jeg sammen med min Fader efter at være vandret gennem den lange Række sortbetrukne Gemakker paa Amalienborg endelig — stod kan man vel egenlig ikke sige, da det ikke var tilladt at standse et Øieblik — i Sørgegemakket befandt mig overfor Katafalken med Frederik den Sjettes Lig. —

Længe varede det ikke, saa blev jeg atter skræmmet af Døden; denne Gang var det min gamle Farfader, hvis Bortgang dog heller ikke gjorde større Indtryk paa mig, end at jeg, som ovenfor berørt, fulgte ham i den Pynt, jeg aldrig har baaret sildigere, nemlig den i mine Øine pragtfulde gamle Ligkappe, og følte mig meget tilfreds.

Dette Dødsfald gjorde en stor Forandring i vort Liv, idet vi kort efter flyttede ud til det gamle Hus, ud til den store Have, der nu blev et Hjem for os Alle indtil min Faders Død.

Og nu begyndte den for mange Børn saa sørgelige Tid: Skolegangen.

Jeg blev foreløbig anbragt i en lille Pogeskole paa Blaagaardsveien, der havde Locale i en saakaldet lav Stueetage, det vil sige i en Kjælder hos et Par snurige gamle Mennesker, hvis tre Døttre sammen med Forældrene besøgte Undervisningen. Jeg har ikke nogen Forestilling om at have lært Nogetsomhelst hos disse Mennesker, der uafsladelig vimsede ud og ind, idet snart den Ene, snart den Anden ledede Skolearbeidet. Jeg mindes af det Hele dernede navnlig Manden, der stadigt var i Slobrok, røgende af en lang Pibe, medens han forsøgte at bibringe os nogen Lærdom, som jeg allerede da følte mig overbevist om, at han ikke var i Besiddelse af. Dernæst sér jeg ham meget tydeligt for mig i Frikvarteret, naar han, som det skulde have Udseende af, vilde more dem af os Børn, der medbragte Kommenskringler som Frokost, ved at tilbyde at „trække Krog“; dette Kunststykke medførte selvfølgelig stadig det samme Resultat, nemlig, at han som den Stærkeste trak den største Part af vor høist nødvendige Frokost, hvorpaa han ligesaa regelmæssigt vendte sig om mod et gammelt Chatol, bag hvis Klapp han havde sit Brændevinsoplag, der rimeligvis skulde skjules for Madamen og Døttrene, — og saa fik han sin Dram og spiste vore Kringler dertil. —

Men heldigvis var der gladere Timer end Skoletimerne.

Hvilke herlige Minder har jeg ikke fra vore Ture til Fredensborg ved Sommerferiens Begyndelse. En saadan Udflytning var jo noget helt andet den Gang end nu.

Det gjaldt om at være oppe det meste af Natten, fordi Fragtmanden, der kørte for os, allerede mødte Kl. 5 om Morgenen for itide at faa alle vore Sager henstuvende.

Endelig kom saa det store Øieblik, da ogsaa Familiens Medlemmer som store Pakker skulde presses ned paa de høist umagelige Sæder, efter at man først ad en lille Jernstige var klattret op paa det høie Kjøretøi.

Og saa begyndte denne uforglemmelige, langsomme Kjørsel ud ad Kongeveien. Hvor havde man dog Tid den Gang til at nyde Landskabets Skjønheder. Men derfor brændte Synet sig ogsaa saa stærkt ind i Erindringen, at man endnu efter saa mange Aars Forløb husker Alt til de mindste Enkeltheder. Navnlig et enkelt Øieblik fra disse Reiser i min Barndom er for mig uforglemmeligt, det Øieblik, da man træt af at sidde saa længe sammenstuvende, endelig øinede det første Bedested.

Hvor nød man dog under Indkjørslen i Reisetalden, ved de første skumplende Stød af Vognen mod den daarlige Brolægning derinde, den forfriskende, kjølede Luft og Lugten fra de allerede opstaldede

Heste. Og Frokosten inde i Kroens Gjestestue med den underlige, ubestemmelige Lugt, en Blanding af Alt, hvad der er ubehageligt for Næsen; og dog, hvor staar den hyggelig for Erindringen.

Saaledes bededes der flere Gange i Løbet af den lange Dag, og først om Eftermiddagen ankom vi til Fredensborg, hvor vi skulde bo i Smeden Browns Hus under saa beskedne landlige Forhold som vel muligt.

Men jeg mindes, at vi, snart efter at være installerede, befandt os under ganske andre, langt elegantere Omgivelser.

Det var hos den elskværdige Familie Bournonville, der straks vilde byde os velkommen under de nye Forhold ved en Eftermiddagskaffe i sit Hjem, hvor jeg endnu sér for mig Husmoderen og Døttrene som venlige, fredelige Feer, der vel var skikkede til at sætte En i Stemning til at nyde det delige Fredensborg, som jo den Gang endnu ikke var egentlig opdaget. Der var et Par Familier som Bournonvilles og Fru Rosing*), der til Stadighed valgte det til Opholdssted om Sommeren, men ellers fik man Lov til at leve i fuldstændig Afsondrethed; ja, saa idyllisk var der, at man uden Anstød klædte sig af nede ved den nuværende Kongebro og vadede ud i Esrom Sø.

Desværre varede det ikke længe, inden jeg fra denne idylliske Fred blev opskræmmet af Pligter, der kaldte mig, og det var: min franske Korrespondance.

*) Johanne Cathrine Rosing, f. 1756, d. 1853, Skuespillerinde ved det kgl Theater fra 1773—1823.

Hermed forholder det sig saaledes. Vi havde nemlig i Kjøbenhavn boende hos os to Pensionairer, en halvvoksen Dreng, Frederik Agier, Søn af Kamma Rahbeks Broderdatter, det sidste Baand mellem det gamle Bakkehus og min Fader, og en aldrende Dame, Frøken Ketty Blicher-Olsen, født i Tanger, hvor hendes Fader havde været dansk Consul. Denne Dame havde nu faaet det i mine Tanker fortvivlede Indfald, at jeg skulde tale Fransk med hende, og til den Ende var det min Pligt hver Dag at møde inde hos hende for at parlere. Det havde nu været mit stille Haab, at vort Fredensborgophold vilde lægge en Dæmper paa hendes onde Tilbøieligheder i den Retning, og fritage mig for at have Nogetsomhelst at skaffe med det forhadte Sprog. Mine Forhaabninger skuffedes imidlertid, og allerede faa Dage efter vor Udflytning begyndte hendes smaa franske Billetter at regne ned over mig, og jeg havde saa at besvare dem paa samme Sprog.

Nu siger jeg selvfølgelig: den fortræffelige gamle Dame, men den Gang troer jeg nok, at jeg hadede hende, fordi hun hindrede mig i, saa meget jeg havde Lyst til, at færdes ude i Smedien og gjøre Studier i Retning af Hesteskoning.

Det er gaaet som saa ofte i Livet; det, jeg den Gang ikke kunde lide, sætter jeg nu særlig Pris paa, medens jeg ikke har mindste Interesse for at lægge Sko under en Hestehov.

Men én Følelse fra Fredensborgopholdet har jeg bevaret til min Alderdom, og det er Kjærligheden til

selve Livet i Smedien, til Lyden af Hammerens taktfaste Slag mod Ambolten, til Blæsebælgens Hvæsen, til Synet af de springende Gnister.

Det var nu Sommerens Glæder. Vinterens var ikke ringere, — og da først og fremmest Fødselsdagen.

Jeg tror ikke, at nogen af mine Kammerater kjendte til den Festlighed, der prægede denne Dag i vort paa hamborgsk indrettede Hjem. Jeg har sildigere, med Undren, af en god Ven hørt, hvor phantasiløst den kan feires for enkelte stakkels Børn. Han fortalte mig, at han forud vidste, at han altid paa denne Dag, som eneste Gave, skulde have en ny Kaskjet af gult Voksdug, en Hovedbeklædning han og hans fem Brødre stadigt var iført, og som de hadede; og denne Viden knugede ham og berøvede ham enhver Mulighed for at lade Tankerne tumle sig paa Phantasiers Vinger. Hans kjærlige Moder har kanske mærket, at slige Følelser rørte sig hos Drengen, og vilde en Gang, Dagen før hans Fødselsdag, lade ham smage Haabets Sødme, idet hun sagde: „Ja, — man skulde bare vide!“ Og saa pegede hun paa en Skuffe i Kommoden, der indeholdt det Forventede. Drengen var svag; i et ubevogtet Øjeblik trak han Skuffen ud og saae — den evige, gule Kaskjet. Hans Glæde ved Fødselsdage overhovedet fik ved dette Slag sit Naadestød; som Ældre var den Dag ham fuldstændig ligegyldig.

Men ikke alene det, at man forud lader Barnet ane,

hvad det skal „overraskes“ med, er Skik hos Enkelte; der findes endog de Forældre, der skjænker deres Børn Gaven, f. Eks. en Cycle, forud, fordi de ved et heldigt Kup tidligere er kommet over et sligt kostbart Stykke.

Saaledes var det ikke i mit Barndomshjem, hvor jeg ved min Indtrædelse i Dagligstuen om Morgenen forefandt et sirligt pyntet Fødselsdagsbord med en skjulende Serviet over hver enkelt Gave, og midt paa Bordet tronende en stor Kage, besat med saa mange brændende Lys, som jeg talte Aar. —

Og saa kom Julen snart efter.

Jeg har ofte undret mig over, at denne Fest i mange Familier feires paa en Maade, der, forekommer det mig, ogsaa skal gjøre sit til at neddæmpe Phantasilivet hos Børnene, der forud blive altfor vidende om det hele festlige Arrangement, ja, saa vidt inde i alle Detaillerne, at de endog selv faa Tilladelse til længe forud at lave Pynten til Juletræet.

Hjemme var det nu helt anderledes. Der hvilede den dybeste Hemmelighedsfuldhed over Alt, hvad der angik Juleaften; ja, end ikke Træet kunde vi faa Øie paa, før Døren aabnedes for Helligdommen. I en mørk Stue var vi internerede den hele Eftermiddag og hørte kun Faders ivrige Puslen, indtil endelig det store Øieblik tilkjendegaves os ved en ganske eiendommelig Introduction.

Fader havde nemlig fortalt os, at det ikke var ham alene, der beredte os denne Fest, nei, det var egentlig

Englen, der gjorde det Væsenligste; men denne Engel turde vi for ingen Pris sé, og først efter at vi havde hørt, at Vinduet var blevet lukket efter det himmelske Sendebud, der kun kunde forsvinde ad den Vei, og efter at Fader paa en lille Trompet, der for os virkelig lød som en Engels Basun, havde fremkaldt et Par Toner, først da aabnedes Døren.

Denne Forberedelse var for mig det skønneste Øieblik i Julen, og grumme længe varede det, inden jeg var paa det rene med, at det kun havde været et fromt Bedrag. Det maa derfor ikke undre, at Den, der har oplevet saadanne Øieblkke, nu som gammel Mand med Veneration gemmer den lille Bliktrompet, der for ham gennem saa mange Aar gav Tegnet til, at nu var Julen kommet. —

Og gennem den Hemmelighedsfuldhed, der saaledes herskede ligeoverfor de Overraskelser, som var tiltænkt os, lærte vi Børn paa vor Side i Stilhed at overtænke, hvormed vi kunde glæde de Voksne; og denne stilfærdige Arbeiden med Ting, der havde Hensyn til Andres Glæde, var sikkerligt overmaade sund baade for Barnets Hjærte — og Phantasiliv.

Selvfølgeligt er det ikke for at fortælle om, hvorledes min ubetydelige Persons Fødselsdag og Jul blev feiret, at jeg nedskriver dette, nei, det er kun for at pege paa et Moment under Børneopdragelsen, der synes mig at have Betydning. Vi er jo nemlig her inde paa det store Spørgsmaal: Kampen mellem Realisme og Idealisme.

Goethe har i Balladen: der Schatzgräber, sagt: „Tages Arbeit! Abends Gäste; saure Wochen! frohe Feste!“

Det daglige Arbeide og de „saure Wochen“ er der jo nok af i Livet, men derfor gjælder det netop om at gjøre Festerne ikke alene saa glade som muligt, men ogsaa saa skønne som muligt, for at den Poesi, der har været skjult i dem, saa længe som muligt kan vederkvæge i Erindringen. —

Og dette gjælder da i første Række for Børnenes Vedkommende.

Det Barn, der nu f. Eks. har faaet Cyclen forud, ja, han har jo realiter faaet en Gave, der pecuniairt langt overstiger, hvad man kunde vente sig i gamle Dage, men en stor Del af den Duft, der skulde hvile over selve Festdagen, ja — den er borte.

Realiter faa jo de Børn, der selv arbeide al deres Julestads sammen, Leilighed til at uddanne sig i Hjemmeflidsarbeide; Antallet af deres Gaver og disses pecuniaire Værdi er sikkert ogsaa langt større end i gamle Dage, men — Støvet er taget af Phantasiens Sommerfuglevinger, idet de saaledes længe iforveien har befamlet de kommende Glæder.

Et andet Træk, beslægtet med dette Spørgsmaal, vil jeg fremdrage fra Bernelivet.

I Skolen havde man tidligere den deilige „Maanedsløv“, en stakkels halv Dags Frihed; men hvor kunde man ikke juble, naar pludseligt Skolens Tvang midt under Arbeidet løsnedes. Den, der f. Eks. i Borgerdyd-

skolen har sét afdøde Johannes Helms' herlige Skikkelse skride ud paa Legepladsen paa en smuk, solklar Foraarsdag, med det prægtige, hvide Haar bølgende i den friske Vind, og med et lunt Blink i Øinene sé sig om i den store Flok, der straks fylkede sig om ham og forstod Situationen, og brølede sin Tak ud, naar han sagde: „Ja! saa kan I da have Lov for i Dag“, — Den vil ikke rigtig synes om den nye Skik, hvorefter alle slige Dage, og det hele Dage, nu er fastslaaede allerede ved Skoleaarets Begyndelse. Realiter faa jo Børnene mere end før, men — Overraskelsens Jubel er taget fra Situationen. —

*Still-Leben i Hjemmet — Den første Theaterbillet
— Marionetteatret i Kasernen — „Kalkeballen“ —
Morskabstheatret paa Vesterbro — Balparée paa Chri-
stiansborg — Gadeoriginaler — Metropolitanskolen —
Ildebrand — Jenny Linds Concert — En uforskyldt
Lussing — Høstmanøvre — Dyrehavsbakken*

Vi har talt om Festerne, men nu de mange Dage og Uger, de „saure Wochen“ om Vinteren, naar man undertiden næsten kunde være udestængt fra Byen — thi saaledes hed Kjøbenhavn jo for os Brobeboere — ved stærkt Snefald, efter hvilket Sneen kunde faa Lov at ligge sammenskovlet i flere Alen høie Hobe langs Gaderne i ugevis, ja, de tilbragtes jo saalænge man havde Daglys ved allehaande Arbeider i Hjemmet, hvor den lille Kreds stadig var samlet, da det den Gang ikke saa let som nuomstunder faldt det enkelte Medlem ind at bryde ud. Det var som en Pligt for os, der ved Forholdenes Magt var sat ved hverandres Side, ogsaa at forblive paa vor Post; og det følte som en kjær Pligt. Og skulde vi endelig ud, ja, saa gjaldt det hele Huset; Familielegemet faldt ikke sammen i Stumper og Stykker.

Var Lyset om Aftenen tændt, og det var altid Tællelys, thi Lampen kjendtes ikke rigtig i mine tidligere

Aar, og mer end ét Lys kom sjældent paa Bordet, saa satte alle Familiens Medlemmer sig om det fælles Bord, Dregene, før Aftensmaaltidet, ved deres Lectier, og under dette Arbeide var det saa en yndet Tidsfordriv, naar Lyset skulde pudses, at vi gjorde det saa grundigt, at det slukkedes. Det forskaffede os jo altid en lille, velkommen Afbrydelse i den kjedelige Lectielæsning, thi man tændte ikke saa let et Lys igjen; dertil udkrævedes et meget vidtløftigt Arbeide. Var nemlig tilfældigvis Ilden i Kakkelovnen gaet ud, og man heller ikke i Kjøkkenet kunde finde en Gnist, saa var der ikke andet at gjøre, end at tage det store Jernfyrtøi ned fra Hylden, med stort Besvær faa slaaet Gnister af Flintestenen imod Staalet, og naar en af disse Gnister havde rammet en Stump af den forkulde Lap, der fandtes i Fyrtøiet, da ihærdigt at puste til denne Gnist for endelig at holde en Svovlstik deri, indtil denne viste en lille blaa Flamme, der gav en frygtelig Stank fra sig. Det er derfor intet Under, at man holdt saa længe som muligt paa Gløder, og at man, naar de savnedes, endog laante dem hos en eller anden Nabo, til hvilket Øiemed man da ogsaa holdt en dertil med Lufthuller forsynet Ildskuffe. Naar man derfor havde sit Lys i Brand, holdt man heller ikke af at opgive det, og Høitlæsningen, der begyndte efter Theen, og samlede os Alle i én Nydelse, f. Eks. et Værk af den da nyligt opdukkede Boz — Charles Dickens — kunde somme Tider, naar man havde en særlig spændende Bog for, trække ret længe ud.

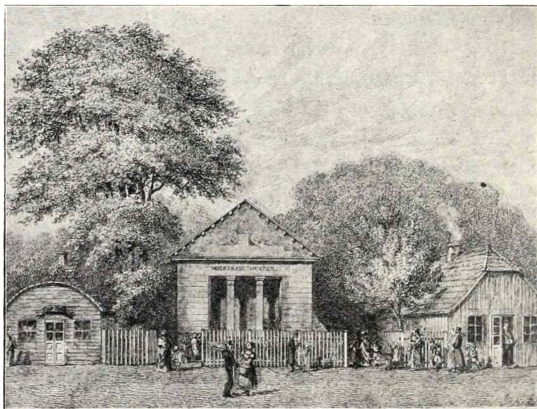
Paa den Vis kunde Familien sidde samlet om Aftenen i to, tre Uger, uden at føle Trang til Glæder udenfor Hjemmet, og uden at forstyrres af Gjæster.

Men saa vaagnede en skønne Dag denne Trang hos Familiefaderen, og der skete det Vidunderlige, at vi efter at have sat os til Middagsbordet, i vor Serviet følte noget haardt; — hvilken Jubel, det var Theaterbilletter til om Aftenen: Glæden var dobbelt, da vi ikke havde havt Leilighed til at nyde den mindste Smule af den forud.

Theatret, det var i den Periode, jeg her tænker paa, naturligvis det kongelige Theater, andre var der jo ikke. Og dog, det vilde være en Skam, om jeg ikke vilde nævne det, der allertidligst har draget Barnet mere end Holbergs Scene, nemlig den lille „Price-komedie“.

Af alle mine Theaterglæder staar dog imidlertid som den første i Tiden en lille Marionetforestilling inde paa Vagtstuen i Kronprinsessegadens Kaserne, hvor jeg som Dreng kom hos Captain la Cour, den sildigere saa bekendte General. Denne havde givet en omvandrende Gjøgler Lov til at opslaa sin lille ambulante Scene derinde for en Aften, og jeg mindes tydeligt, at jeg sad lige saa troende overfor Marionetterne som salig Don Quixote; og sikkert var alle Jenserne derinde lige saa troende som jeg. Ja, stort bedre har kanske ikke en Gang den gamle, halvtyske Sergeant været, der en Dag undrede sig over, at Navnene paa alle Regimentets Officerer begyndte med „B“; —

„der er nu zum Beispiel: Bjerring und Beissenherz und Betersen“; denne samme gamle Sergeant, der, da Folkene havde gjort Ophævelser over Marketenderens Pølser, mente, at det var utidigt Vrøvl, thi det var: „en utmærket Belse; so en Belse kan schpise Kongen.“

Prices Theater paa Vesterbro

Men min første ret bevidste sceniske Nydelse havde jeg ude i den lille Træbod paa Vesterbro, hvor Gamle og Unge kappedes om at juble over den uforlignelige Adolph Price som Pjerrot. Udstyrelsen af det lille Theater, der saa vidt jeg mindes udelukkende var opført af Træ, og hvor alle Siddepladser var Bænke af uhøvlede Brædder og uden Rygstød, hindrede dog ikke det bedste Publikum, ja end ikke de Ældste som

f. Eks. Thorvaldsen fra jævnligt at give Møde. Og i denne brandfarlige Bygning dannedes Slutningsnummeret hyppigt af et lille Fyrværkeri oppe paa den diminutive Scene, antændt af den i dette Øieblik stærkt skælvende Pjerrot ved Hjælp af en Tællepraas, og endende i et stort Transparent med Landsfaderens Navnetræk.

Det var nu Forestillingens Slutning, men allerede Begyndelsen havde jævnligt sat os i den fornøieligste Stemning, idet det ganske Publicum, naar man ikke begyndte præcis, — hvilket just ikke var Familiens stærke Side, hvisaarsag der og gjordes Løier med Prices og præcis — gav sig til at trampe i en Gang for alle vedtagen Takt,

Adolph Price

undertiden under opslaaede Parapluier, da det nemlig ikke sjældent regnede ned gennem Taget i dette uforglemmelige lille Hus, fra hvilket enhver gammel Kjøbenhavnner fra den Tid har hjembragt nogle af sine gladeste Minder.

Ære være den herlige Familie Price, der ved sine muntre, harmløse Pantomimer forskaffede os alle disse prægtige Timer, dem, vi endnu som gamle Mennesker tage frem fra de gode Minders Skatkammer.

Jeg sagde, at der kun var ét Theater den Gang,

men der var jo ganske vist et endnu, skjøndt der ikke gaves faste Forestillinger. Denne Scene var hel- liget tilfældige Dyrkere af Skuespilkunsten, og det var „Kalkeballen“ i Kannikestræde. Som noget ældre Dreng har jeg ogsaa dér havt herlige Aftner.

„Kalkeballen“

Navnlig mindes jeg en Forestilling, der blev givet af en lille dramatisk Forening, hvis Directeur var en vis Skomager Møller, der boede i en Kjælder paa Østergade. Han var imidlertid ikke alene Directeur, men ogsaa ivrigt medvirkende Skuespiller, der en Aften, da et Ifflandsk Stykke blev givet, i hvilket Peter den Store og Catharina optræde incognito paa en Reise, ikke kunde nægte sig selv og sin Gemalinde, en vis Jomfru Sørensen, at træde op med Kroner paa Hovedet og slæbende Hermelinskaaber. Man kan

tænke sig Publicums Jubel, der yderligere steg, da en af de andre Skuespillerinder, en Jomfru Duk, der var en ret trivelig Dame, fra en begejstret Tilskuer nede i Parkettet meget høit tiltaltes med en uhøvisk Bemærkning, og nu kvitterede for denne ved at træde helt ned til Lamperækken og, idet hun slog Knips med Fingrene ned til Publicum, forlod Scenen med et harmdirrende: „Nu spiller jeg d. O. I. mig inte mer!“

Selvfølgelig vakte denne lille Replik stormende Munterhed; men man savnede i Kalkeballen den harmløse Glæde, man kunde nyde ude paa „Pricekomedien“. —

Jeg var ikke ret gammel, før jeg med al den Sands, et Barn kan raade over, nød det rigtige, det kongelige Theaters Forestillinger. Og hvilke Stykker spillede der ikke, og af hvilke Kunstnere!

Det er ikke saa underligt, at Glæden var ubeskrivelig, naar vi, som fortalt, om Middagen mærkede Billetten; at vi i den Time, der gik forud for Tæppets Opgang, med den mest spændte Forventning stirrede paa dette deilige Tæppe, bag hvilket hele den vidunderlig skønne Theaterverden skjulte sig, før den skulde træde En imøde.

Ikke alle Drengene var imidlertid saa lykkelige at nyde Theaterglæder som min Broder og jeg. En god Ven af mig fortalte mig, da vi en Gang talte om Glæderne fra Barndomsaarene: „Ja, jeg er ogsaa som Dreng kommet meget i Theatret; men — jeg har aldrig sét noget Stykke dér;“ og paa mit forundrede Spørgsmaal, hvorledes det hang sammen, svarede han: „Mine

voksne Søstre havde jo abonneret i Theatret, men da man den Gang kunde sætte sig paa hvilken Række i Logen, man lystede, saa blev jeg sendt hen ved Aabningstiden Klokkeren seks, for at holde Pladsen til de kom, og — — saa kunde jeg skruppe af; se det var nu min Theaterfornøielse.“

Stakkels Dreng! Og han var ovenikjøbet Søn af et meget rigt Hus, et af disse stoute, gamle Grossererhuse, der tillod sig enhver Luksus, hvor det gjaldt at udfolde solid Pragt i Hjemmet. Under et L'hombre-Parti der i Huset var det f. Eks. paafaldende, at Spillemærkerne ikke som de fleste andre Steder bestod af almindelige Regnepenge, nei, Jettonskasserne var fyldt med veritable Sovereigns, der undertiden ved Spillets Slutning af — „distrain“ Gæster puttedes i Vestelommen. En eneste af de Mønter kunde have forskaffet min gode Ven mange glade Theateraftener, thi det var jo en saa billig Fornøielse den Gang. Det var, hvad man kalder „rigtig godt Latin“ at stikke Controlleuren ved Parterret en Mark i Haanden, og dermed havde man saa Ret til en Staaplads. Men maaske havde Drengens Fader ikke en Gang villet ofre denne Mark paa ham. Det var jo i de Dage, da det kunde hænde, at et Barn ikke ret vovede at sige „Du“ til sine Forældre.

Jeg er nu min Fader inderlig taknemlig for, at han tillod mig dette, og at han i det Hele opdrog mig med kjærlig Forstaaelse af, baade hvad et Barnehjerte og en Barnephantasi trænger til.

I Modsætning til den Ovennævnte, var der en anden af mine gode Venner, hvis Fader havde noget med Theatret at gjøre, som hvert Øieblik tilligemed sine fem Brødre blev taget gratis ind med i Logen, hvor Faderen havde én Friplads; det kunde nu gaa den Gang. Iøvrigt traf det sig saa heldigt, at dette netop var den samme Dreng, der hvert Aar til Fødselsdagen „over raskedes“ med den gule Voksdugskasket. Man maa af Hjærtet unde ham den Godtgjørelse for bristede Forhaabninger paa andre Omraader. —

En for en Dreng meget usædvanlig Fest var jeg saa heldig at bivaane, i det vi gennem Oberst Coldevin,*) der saavidt jeg mindes var en Slags Chef for Regimentsmusikken, havde faaet Billetter til et Balparée paa Christiansborgslot. Dette er jo ikke saaledes at forstaa, at vi blandede os mellem de Dansende, hvad jeg i min Naivetet havde tænkt mig, nei, det var oppe fra Balkonen, hvor Musikkerne ogsaa var placerede, at vi saae ned paa de høie og allerhøieste Herskaber.

Et enkelt Par lagde jeg særligt Mærke til: en

*) Georg Chr. Coldevin, fra 1847 Directeur for det militaire Varedepot.

gammel Mand med deiligt bølgende, hvidt Haar, der under afmaalte Skridt førte en yderst pragtfuld Dame. Det var ikke saa underligt, at det Par gjorde Indtryk, thi det var Dronning Caroline Amalie, der dansede Polonaise med Thorvaldsen.

Et saadant Syn brænder sig da ogsaa ind i Hukommelsen for bestandig. Det var den 22de Mai 1840. Fire Aar efter skulde atter dette stolte Navn gjøre et uudsletteligt Indtryk paa mig.

Jeg var da en Aften med Fader i Selskab hos hans gode Ven, den reformerte Præst Hamburger,*) og sad henne i en Krog af Stuen beskjæftiget med en Billedbog, da Døren pludselig gik op, og den sildigere Postmester Deichmann ganske bleg traadte ind med de Ord:

„Ja, De har vel hørt det?“

„Hvilket?“

„Thorvaldsen er død!“

Det er et sandt Ord, at der gives Øieblikke, i hvilke Sjælen er saa modtagelig for Indtryk som en fotografisk Plade, de mindste Detailler fæstne sig i et Nu for aldrig at udslettes. Et saadant Øieblik var dette for mig. Jeg kan endnu føle, hvorledes jeg gennemisnedes ved at sé de Voksnes dybe Sorg, ved at høre det stadigt gjentagne:

Thorvaldsen er død!

Jeg vidste jo saa godt, hvem denne Thorvaldsen

*) Carl Ludvig Heinrich Hamburger, født i Langenselbold v. Hanau 25—7—1796 død i Kbhvn. 23—10—1853.

var; jeg havde jo saa ofte hørt ham omtale af min Fader og Andre; jeg havde jævnligen mere mig med paa min barnlige Maade at kopiere Figurerne i hans Aleksandertog efter Kobberstik, som Ingemann havde bragt hjem fra Italien til Fader; jeg havde jo hørt, at jeg en Dag med Ludvig Bødtcher skulde hen i Thorvaldsens Atelier, for at han kunde modellere mine Hænder til en Barnefigur, han havde under Arbeide, jeg havde jo sét denne herlige Skikkelse hin Aften oppe paa Kongens Slot; — og nu:

Thorvaldsen er død!

De Ord prentedes for bestandigt ind i min Hukommelse.

Men ogsaa de første Ord, den indtrædende Overbringer af den sørgelige Nyhed havde sagt: „Ja, De har vel hørt det“ gjorde et Indtryk paa mig, som jeg ikke kan glemme. Jeg lagde nemlig Mærke til, at der bag ved den dybe Bedrøvelse, Manden viste, bag den Gravrøst, hvormed han udtalte de Ord, dog sporedes en vis Tilfredsstillelse over at være den første Overbringer af Budskabet. Sildigere hen i Livet lærte jeg saa først: saadan gør vi Alle.

Ingen, der har oplevet den 24de Marts 1844, vil kunne glemme den Dag, saalænge han lever. Der var Sorg over hele Verden, thi hele Verdens Kjælebarn, den store Albert Thorvaldsen var død.

Hvem tænkte da, at der en Gang skulde komme en Reaction for det Spørgsmaals Vedkommende!

Paa selve Bisættelsesdagen havde jeg, medens Fader

var med i Ligfølget, faaet Plads i et Vindue i Vimmelskiftet oppe hos min Gudfader, Kammeradvocat Sporon.*) Ogsaa det storartede Syn af det uoverskuelige Følge, men først og fremmest Hartmanns Sørgemarsch høre til de Minder, der ikke kunne udslettes.

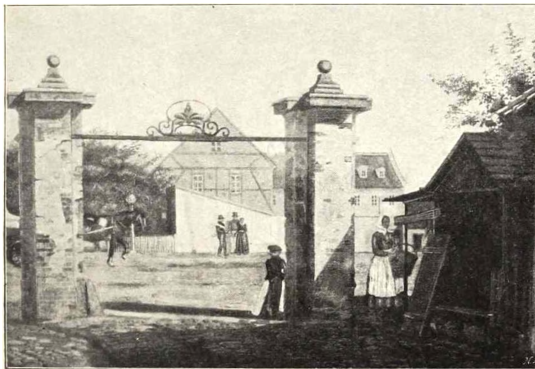

Udsigt fra Dosseringen ved Peblingsøen

Jeg var nu naaet til mit tiende Aar og havde i kort Tid gaaet i Efterslægten, som jeg kun mindes med Bitterhed, da der endnu var en af de gammeldags, grusomme Lærere, vel en af de sidste Udløbere af den nu heldigvis udgaaede Art. Han pinte os Drengene, det vil sige dem af os, han ikke kunde lide, og mig, troer jeg nok, at han hadede, saa at det er gaaet mig, som det var gaaet min Fader, jeg skyr Mindet om denne Mand, og med dette Minde Alt, hvad der fører

*) Poul Egede Sporon f. 1795 d. 1854. Kammeradvokat fra 1839.

Tanken hen paa min Skolegang i den korte Tid, da det f. Eks. faldt en Lærer ind at vrisse oppe fra sin Kathederthronen ned til en Dreng paa første Række: „Tag det Ansigt væk, eller jeg slaar lige i'et!“ Og det var vel at mærke ikke en gemytlig Bemærkning.

Indgangsporten til Blaagaard

Og dog var der ogsaa dér ét Lyspunkt, en Lærer, ved Synet af hvem man stemtes godt, og det var Worsaae, men det var ogsaa om ham, at Christian den Ottende sagde: Det er intet Under, at han kan se gjennem Stenene med saadanne deilige Øine!

Heldigvis kunde jeg nu med mit fyldte tiende Aar komme ind i Metropolitanskolen.

„Reisen“ derind var jo kortere end til Efterslægten, og dog var den lang nok til, at man mangan Gang om Vinteren i høi Sne, der laa i smaa Bjerger ophobet

i Gaderne ude paa Broen, følte dens Besværligheder haardt nok.

Om Sommeren derimod havde jeg paa Veien hjem fra Skolen om Middagen ofte en lille Behagelighed, idet jeg da roede over Peblingsøen. Jeg havde nemlig gennem Fader erhvervet mig en gammel Velynder,

Dr. theol. W. Rothe

Pastor Rothe*) ved Trinitatis Kirke, og han, der boede paa Mosendal ved Siden af Ladegaarden, paa den Grund, der nu til Dels optages af Jernbaneterrainet, havde Anlægsplads for sin Baad i Peblingsøen omtrent dér, hvor nu Nilgudens Gruppe er opstillet. Og her havde jeg da hyppigt, som jeg troede med stor diplomatisk Snedighed, anbragt mig selv om

Middagen paa den Tid, jeg ventede, at den gamle Præst skulde ro over imod Mosendal. Med utrolig Drengeseighed kunde jeg vente dér, men saa lønnedes jeg da ogsaa med en venlig Indbydelse til en Rotur, under hvilken jeg følte mig ret hyggeligt til Mode, saalænge vi var ude paa „Dybet“, men nærmede vi os Landgangsbroen, saa sank Modet betydeligt, thi jeg var en meget maadelig Navigateur og kunde navnlig aldrig lære at „skodde“, og det tog Høiærværdigheden mig

*) Dr. theol. Wald. Rothe, Præst v. Trinit. Kirke, f. 1777 d. 1857.

da meget unaadigt op, ja en Dag tror jeg næsten, at han i sin billige Harmе udbød: „Men — saa skod dog for“ ja, hvad det var for, det tør jeg ikke sige, men det var vistnok et uartigt Ord. Havde jeg der-

Acciseboden ved Nørreport

imod holdt mig som en brav Sømand, kunde jeg sommetider blive bedt indenfor i det hyggelige gamle Præstehjem paa det nu forsvundne Mosendal. —

Den allerstørste Besværlighed ved Indvandringen til Byen, der dog ikke rammede os Drengе, hvem man ikke mistænkte for at føre consumtionspligtige Varer ind til Staden, den traf derimod Husmødrene, der med

deres Piger skulde forbi Consumtionsopsynet, som var placeret lidt uden for Bommen, der var anbragt udenfor Nørreport, et Opsyn, der lig Ædderkopper pludseligt foer ud fra deres Skjul inde i det lille Hus og stak Næsen ned i hver en Pakke og deres lille Jernstang i hver en større Kurv, der blev baaren ind til Byen.

Det var jo imidlertid anderledes med en Dreng, der den Gang ikke fulgtes af omhyggelige Forældre, som bar hans Bøger for ham; nei, han maatte smukt have sit Tornyster spændt paa Ryggen, og selv besørge sig ind til den frygtede Bygning. Men ikke sjældent bar han foruden Tornystret ogsaa paa et lønligt Haab om, at Et eller Andet i Nattens Løb kunde være hændet; Skolen kunde være brændt, Rector pludselig død; kort sagt, lige meget, hvor gruopvækkende, naar man blot kunde faa Lov at gaa hjem igjen. Man er jo grusom i den „blide Barnealder.“

Jeg mindes saaledes en Dag, da der pludseligt meldtes paa Skolen, at vor franske Lærers Søn var falden ned fra et Træ og havde brækket Halsen; — jeg tør knap nedskrive det: vi Drengene var inderlig fornøiede; ja, jeg tror næsten, at vi derover istemte et ganske lille Hurra! — Det er stygt, men det er sandt.

Var Veien ind til Skolen end lang, saa var der dog altid Et eller Andet at iagttage, som man ikke sér nutildags. Der var f. Eks. Slaverne, der under en enkelt Mands Opsyn arbeidede paa Voldene eller ved Gadefeiningen i deres eiendommelige Dragt, Trøie og Knæ-

benklæder, den ene Side sort, den anden graa, medens de om det ene Ben maatte bære den tunge Jærnlænke, der var fastsmeddet til to svære Jærnringe, den ene under Knæet, den anden ved Ankelen. Man saae ofte iblandt dem en Neger, der sagdes ude i Vestindien at have forøvet adskillige grufulde Mord. En anden af

Nørreport med Volden

Fangerne fra vore oversøiske Besiddelser sad derimod ude i Kastelet. Det var en Negerkonge fra Guinea-kysten, der var kommet til at spise en Nabokonges to Smaaprinser, og som nu tilligemed sin Minister maatte bøde for denne kongelige Nydelse ved et ret langt Fangenskab, under hvilket de dog blandt andre Friheder ogsaa nød nogen Motion paa Smedelinien, hvor den sorte Minister under Spadsereturen stadig bar paa en gammel Avis, i hvilken han opsamlede de Cigarstumper, der fandtes paa Veien.

Men saa var der ogsaa de mere fornøielige Skik-

kelser, Originalerne i de Dage: Der var Peter Rundetaarn, saaledes kaldet, fordi han til en bestemt Tid paa Aaret gik smaamumlende rundt med sin lille Kasse med Almanakker, paa hvilke Rundetaarn — det da-

Peter Rundetaarn

værende Observatorium — jo var afbildet; og der var Jeannette eller den gulbenede Høne og m. A.*) I en vis Periode var det en Tysker, Ernst Mahner, der med sin vældige Ziegenhainer og sit monstrøse Skjæg vakte stor Opsigt. Han kom hertil under Christian den Ottende, og man fortalte, at han havde stor Indflydelse paa Dronningen ved sine indtrængende Taler om Menneskets Pligt: at vende tilbage til Naturtilstanden. Han sagde: „Du“ til Alle, endog til Dronningen, hvem han en Dag bebreidede: „Du frissest zu viel, liebe Schwester.“

En anden snurrig Figur maa jeg heller ikke glemme, det var den temmelig fordrukne Lieutenant Gillespie,**) der boede i „Pjaltborg“. Det er ham, om hvem det hedder i Visen, Pjaltborgs Brand:

„Men fine Folk man ogsaa fandt,
Ja, der boede en Lieutenant.“

Atter en anden af Originalerne var den italienske

*) Seehusen — Alexander Weihe — Kahrs.

***) John Gillespie f. 1808 d. 1858; fra 1831 ansat v. 3. jyske Inf. Reg.; afskediget 1832.

Gibser, der under Raabet: Kauf! kauf! gik omkring bærende paa Hovedet et Brædt med malede Gibsdykker, blandt hvilke særligt Napoleon var meget straalende, hvad der gav Drengene Anledning til mange lystige Bemærkninger, der regelmæssigt fremkaldte Gibserens ærgerlige: „Schludre, vravle, olde Kaffe!“

En den Gang meget omtalt Person, den originale Eier af et Beværtningssted ude paa Frederiksberg — Lars Mathiesen — som Nutiden kun kjender som en humoristisk Figur, finder jeg i et Brev fra Fader til Ingemann indblandet i en meget alvorlig Sag: „Et sjeldent Selvmord fandt nylig Sted paa Frederiksberg, som er værd at mærke for det

Romantisk-Tragiske derved. Det var en simpel Tjenestepige og hendes Kjæreste; Pigen tjente hos en Tracteur Lars Mathiesen paa Frederiksberg, og hendes Kjæreste var Styrmand. Gjæstgiveren, siger man, vilde selv have Pigen, og bestormede hende derfor med sine Forslag; men da Styrmanden skulde ud med den

Seehusen

nye Fregat, saa har han formodentlig frygtet for sin Rival — og man fandt dem store Bededag om Morgenen ihjelskudt liggende ved Siden af hinanden.“ —

Men fra Gadelivets Omraade var det Fornøieligste i den varme Sommertid: Hunderakkeren, der kjørte omkring og opfangede herreløse Hunde. Hans Kjøretøi var en

ganske alminde-

lig Skraldevogn, overdækket med et stort, buet Ruf, af Lærred, under hvilket der foregik de gyseligste Batailler mellem de allerede indfangne Hunde. Bag dette Kjøretøi, der bevægede sig meget langsomt, gik saa den egentlige Hunderakker, i meget gamle Dage bevæbnet med en Slags Kølle, besat med Jernpigge, med hvilken han straks paa Stedet nedslug Dyrene, i mine Barndomsdage bærende et stort Lærredsnæt, der var fastgjort paa en

Kahrs

Alexander Weihe

Lars Mathiesen

lang Stang, hvilket Næt han kastede over enhver Hund, der ikke var forsynet med Tegn. Havde han nu været saa heldig under en stadig Kamp med den store Hob Gadeungdom, — der ledsagede ham og gjorde sit Muligste for at hindre ham i hans lovlige Kald: at blive Herre over Byttet, — saa var det ikke sjældent, at

han, idet han samlede Nættet om Fjenden, blev dygtig skambidt, saa at Blodet flød af hans Hænder før han

Hunderakkeren

fik Hunden puttet ned i Vognen til dens Lidelsesfæller, som modtog den under den rædsomste Hysten, der besvaredes af alle dens Forsvarere udenom.

Og saa gik Toget videre paa Fangst, indtil det endte ude paa Veterinærskolen paa Christianshavn, hvorfra der nogle Dage efter averteredes, at nogle Hunde som herreløse var indfangede og indsatte paa Skolen, hvor de stod til Eftersyn, samt, at „Eierne indvarsles til at melde sig i Inventarieskriverens Comptoir paa Politikammeret mellem 12 og 2, da de i modsat Fald blive dræbte.“

Det gjaldt jo altsaa hurtigst muligt at melde sig efter det Avertissement. —

Hvis Skolen tilfældigvis gav os tidligt fri paa en Dag, da Tallotteriet blev trukket, saa var ogsaa det en Fornøjelse, man kunde nyde under aaben Himmel. Trækningen foregik paa Vandkunsten, og den Stads maatte man jo sé; man havde kanske et lille, lønligt Haab om, at et af Nummerfoderalerne, der kastedes i Grams efter at Nummeret var udtaget, vilde være saa elskværdigt at falde i Ens Hue; det indbragte nemlig ved Afleveringen saavidt jeg mindes to Mark i Duceur; jeg kan ikke svare for det, da jeg aldrig har været blandt de Lykkelige, der gramsede et af dem. Derimod mindes jeg, at jeg som Dreng har beriget Statskassen. Jeg havde nemlig sat en Mark paa et Nummer, der kom ud med en Gevinst, saavidt jeg mindes af det firedobbelte Beløb, men jeg syntes, at det var flovt at hente denne lille Sum, der altsaa er faldet tilbage til Staten.

En anden Morskab, man ogsaa kunde have den Gang, var, at man før Hjemgangen fra Skolen gjorde et lille Løb op paa Kongens Nytorv, for at aflægge et Besøg hos den bekjendte Madam Klatt.

Tallotteriets Trækning paa Vandkunsten

Denne tyske Dame foreviste nemlig den første Elefant, der betraadte Kjøbenhavn, og dertil indrettet sig i en lille Træbod paa Torvet. Førend man naede ind i Helligdommen til selve „Betzy“, maatte man passere

et lille Rum, i hvilket der paa Hylder var ophobet en Del „Hvedeknopper“, et Slags Franskbrød, som Madammen drev Handel med, idet Publikum for at indynde sig hos Betzy gjerne gav de to Skilling ekstra. Denne Forevisning af Betzy varede selvfølgelig kun kort Tid, i hvert Fald ikke saa længe, at Madammen lærte Dansk, hvilket hun beviste, da hun paa Paskontoret skulde have sit Pas viseret. En Assistent deroppe, der vidste, at Konen var tysk, vilde være galant mod hende, hvad vi jo den Gang altid var mod Tyskere, og spurgte hende paa sit ikke udmærkede Tysk: „Mit Forlov, Madam, sind Sie die Eier vom Elephanten?“ Madam Klatt saae halv forbavset, halv indigneret paa Manden og forsvandt ud af Døren med den Bemærkning: „Der Elephant, mein Herr, gebärt lebendige Junge!“

Men Ordet forsvandt ikke med Konen; det blev i mange Tider et bevinget Ord.

I Metropolitanskolen under den elskværdige gamle Rector Borgen, min Faders gode Ven, og under en Kreds af yderst medgjørlige Lærere, blandt hvilke den herlige Sorterup*) trods Nogen var i Stand til at vinde et Barnehjerte, havde jeg saa hyggelige Aar, som en Dreng overhovedet kan have, naar han skal tvinges til at læse, og det skulde jeg.

Jeg vil just ikke paastaa, at Disciplinen var saa skrap,

*) Julius Benjamin Sorterup f. 1815 d. 1849. Adj. v. Metropolitanskolen, Assistent v. oldn. Museum; død som Præst i Langaa.

som det kunde ønskes. Saaledes vil enhver af Eleverne fra den Periode kun altfor vel mindes, hvad der blev budt en af vore Lærere, den yderst fredsommelige Skrivelærer Kruse, der var Kopist i et af Ministerierne, og regelmæssigt ved sin Indtrædelse i Klassen blev modtaget med et øredøvende: „Pist! Pist!“ en Forkortelse af hans Titel. Jeg vil ikke gjøre mig bedre end de andre Drengene; jeg vilde maaske have gjort som de, men — jeg gjorde det aldrig, og af den simple Grund, at min Fader var Lærer i Skolen, og jeg saaledes vilde have været for nær ved en Afstraffelse af ham, der var en god Ven af Kruse. Men jeg havde ogsaa en anden Grund til at undlade det; jeg holdt nemlig af Manden, jeg saae tydeligt, hvor dybt han led, og jeg harmedes saaledes en Dag, da en Kammerat, der skrev en smuk Haand, stod oppe paa Kathetret hos Kruse og blev rost af Denne for sin Skrift, med isende Kulde takkede ham for hans Compliment med følgende Bemærkning: „Ja, kan jeg ikke blive Andet i Verden, saa kan jeg da altid blive Skrivelærer.“

Da jeg sildigere læste David Copperfield og kom til Scenen mellem den hjærteløse Steerford og den skikkelige Mr. Mell, saa maatte jeg mindes dette Øieblik fra min egen Barndom.

Stakkels gamle Kruse, han ærgredes og ærgredes, indtil han endte paa Bidstrup, hvor han døde.

Det var som om Forholdet fra ældre Dage, da Lærerne pinte Drengene, nu var vendt om. Man følte den voksende Frihedstrang ogsaa paa dette Omraade.

Der var ogsaa mangen Gang noget altfor ubændigt udbredt over vore Lege i Frikvarteret. Om Vinteren gjaldt det saaledes at komme først ned i Gaarden, naar Klokken havde lydt, for at erobre Pladsen ved det store Vandspring, i hvilket vi dyppede vore Snebolte til de blev til Isklumper, med hvilke vi af alle Kræfter bombarderede løs, aldeles ubekymrede om der gik et Øie i Løbet; ja en af Drengene fik en Dag i Tvekamp paa bare Næver sin Næse fuldstændig knust, og den blev aldrig nogen rigtig Næse mer.

Med Undtagelse af Studierne og de dertil knyttede korporlige Ubehageligheder, havde vi det dog rart i den Skole, der naturligvis ogsaa bød paa kunstnerisk Næring i Form af Komædie paa Solennitetssalen, hvor jeg mindes at være optraadt som Jeronimus i Julestuen, medens Arthur Abrahams*) var Pernille.

Derimod er Tilfredsstillelsen af denne Skuespillertrang udenfor Skolen ikke altid faldet saa let for Eleverne. Digteren Michael Rosing,**) der da som Elev gik i en af de øverste Klasser, var af min Broder, som havde faaet arrangeret en Theateraften med paafølgende Maskerade i „Kalkeballen“, opfordret til at tage en Rolle med i Stykket, da der jo rullede godt gammelt Skuespillerblod i hans Aarer. Men jeg sér af et Brev, han skrev til min Broder, at selve Skolen forpurrede det: „— — Du maa da vide, at Inspectøren derhenne har paa en mig ubegribelig Maade

*) Arthur Abrahams, f. 1836 d. 1905.

***) Michael Rosing, f. 1831 d. 1904; Overlærer v. Sorø Akademi.

erfare, at jeg skulde spille i Maskeraden, og da han altid tager en urimelig stor Del i mine Anliggender, har han fraraadet Fader paa det indstændigste at give mig Tilladelse til at spille med, da han i heftige Udtryk har udtalt sig over det Upassende i, at en Skolediscipel spillede offentlig Comedie. Jeg er forresten overbevist om, at havde Krebs ikke kommet med den forbandede Tirade, min Gamle da havde givet mig Tilladelse, men nu er det een Gang sket; jeg er rigtignok lynende gal derover, men, hvad kan det hjælpe. — —“

Skulde man endelig en Gang have en lille Ekstralov, ja, saa var „gamle Borgen“ saa inderlig medgjørlig. Her et Exempel:

Min Fader havde en Dag faaet Billetter til Kongefugleskydningen paa den kongelige Skydebane, og — ja det var maaske ikke saa strængt pædagogisk som det kunde ønskes — saa skulde jeg hos Rector udbede mig et Par Timers Frihed.

„Hvorfor?“ spurgte Rector.

„Jo — — for — jeg skulde sé Kongefugleskydningen — — og det har jeg aldrig sét,“ svarede jeg yderlig forlegen.

Rector Borgen

Jeg glemmer ikke Rectors Blik, i hvilket der kæmpede en Blanding af Skolemesterens Værdighed og Menneskets Lyst til at lé høit af den dumme Dreng. Han stod saaledes et Øieblink førend han med et ubetaleligt Udtryk og ligesom et lille haanende Buk svarede mig:

„Ja, — — det har jeg saamænd heller aldrig sét, — men gaa saa.“

Og himmelglad var jeg, der saaledes fik den Herlighed sét een Gang i mit Liv. Muligvis har den Morskab skadet min boglige Virksomhed, thi faa Dage efter fik jeg i en eller anden Disciplin den frygteligste Character, et Barn kan møde med. Jeg skælvede for, hvorledes det vilde gaa mig ved Afleveringen af Characterbogen i Hjemmet, hvor man, — det vidste jeg — var ifærd med at gjøre sig i Stand til en Tur til Dyrehaven, det Sted, hvor Christian den Ottende og Kongen af Preussen, som i de Dage var her i Besøg, vilde vise sig for Mængden. Om jeg fik mine Prygl ante eller post festum, det mindes jeg ikke, men derimod husker jeg tydeligt, at jeg kom med og i den kongelige Vogn saae et ret blussende Ansigt ved Siden af vor smukke Konge, og dette Ansigt tilhørte den gennem Visen sildigere saa velbekjendte „Frederik Wilhelm“, der her „viste sig“, medens Jublen ikke var „uendelig.“

Det var en for Videnskaberne høist skadelig Mængde Ting, der skulde sés og høres; men undertiden modstod jeg tappert. Saaledes var der en Dag taget Bil-

letter til en af Jenny Linds Concerter i Ridehuset; jeg forsmaaede denne Nydelse, om det har været for at fordybe mig i min „Madvig“, det tør jeg ikke paa-staa med Sikkerhed, men — jeg tror det ikke. Derimod veed jeg, at denne Concert forskaffede mig den eneste Indtægt, jeg nogensinde har havt ved at optræde som Sanger. Da Familien nemlig kom hjem om Aftenen yderst begejstret, den Ene og den Anden nynnende Brudstykker af, hvad de havde hørt, gav jeg mig, der var halv afklædt, til at synge den store Cavatine af Norma — et af Jenny Linds Glandsnumre, — hvorfor vor Husjomfru, der var en vildt begejstret Tilbederinde af Sangerinden, lovede mig en Skilling, hvis jeg vilde synge den en Gang endnu; og det gjorde jeg og fik ogsaa rigtigt mit Honorar, som jeg antagelig Dagen efter har omsat i de Brystsukker, der havde faaet Navn efter Kunstnerinden.

Begejstringen for fremmede Kunstnere og Kunstnerinder kunde hos de Unge den Gang give sig tilkjende paa ret aparte Maade. Jeg kan som Eksempel anføre min Broder, der, som ganske ungt Menneske, efter at han en Aften paa en Concert havde hørt en fremmed Sangerinde, var kommen saa stærkt i Brand, at han, da hun skulde køre fra Concertlokalet, sprang op bag paa hendes Vogn og staaende der kørte med, blot for at kunne have den Nydelse at lukke Vogn døren op for hende ved Ankomsten til Hotel d'Angleterre.

Havde nu imidlertid den ovenomtalte Jenny Lind-Aften været fuld af de mest harmoniske Lyde for Alle i mit Hjem, saa blev Natten det ikke.

Hvad en Ildebrand vilde sige i gamle Dage, det forestiller man sig ikke let nutildags, hvor det Hele i Reglen gaar saa hurtigt og stilfærdigt af. Og navnlig var vi Beboere paa Broerne uheldigt stillede, idet ikke ret mange af Eiendommene derude var i Besiddelse af en Brønd. Derimod hvilede der ret tunge Forpligtelser paa hver enkelt Huseier, idet han, saa snart Tegnet lød gennem Vægterens Piben og Allarmtrommens Buldren, var forpligtet til at udsætte udenfor sit Hus et Kar fuldt af Vand med dertil hørende rødmalet Spand, der skulde have Husets Nummer paamalet; dertil hørte saa, at der over hele dette lille Arrangement ophængtes en Lygte med en tændt Tællepraas. Havde man nu altsaa intet Vand i Gaarden, ja, saa maatte man mangan Gang midt om Natten lade det hente fra den nærmeste Gadepost, der ofte — og det netop for vort Vedkommende — laa meget langt borte, saafremt man da ikke kunde træffe en venskabelig Overenskomst med nærmeste Nabo eller Gjenbo, der var saa heldigt stillet at være Eier af en Brønd i sin Gaard.

Var nu Alt i Orden, saa tømtes snart det usle lille Vandkar af de da brugelige Sluffer; dette var smaa Slæder, forspændte med een Hest, og paa deres Kjælker bærende en ganske lille Tønde, vel saa stor som en Fjerding, der fyldtes og tilproppedes, dog ikke alt

for omhyggeligt. Og saa sprængte det lille Kjøretøi afsted til Brandstedet. Men under denne ilsomme Kjørsel slingrede Slæden saa stærkt fra den ene Side af Gaden til den anden, at Vandet i Tønden uafsladeligt sprøjtede op over Spundshullet. Hvor meget af den oprindelige Beholdning, der endelig er naaet ind i det store Brandkar med Pumpeværket, der var opstillet foran Brandstedet, kan man jo let tænke sig.

Her var imidlertid de høje Brandofficerer i en ret pragtfuld, men til Øiemedet meget uhensigtsmæssig Uniform med trekantet Hat, prydet med hvide og gule Fjerbuske, i travl Virksomhed med at lade de faa Spande Vand, der nu var samlede ved fælles Bestræbelser, udgyde over Huset, der da ogsaa i Reglen brændte fuldstændig ned til Grunden, naar Ilden havde faaet godt fat, før Allarmeringen fandt Sted.

Det var nu netop denne Allarmering, der den omtalte Nat efter Jenny Linds Concert opskræmmede os. Til de mindste Nuancer i Brandraabet og Pibens Skingren kjendte vi vor brave Natvægter, Jørgensen, der, naar Ilden var ude hos os paa Broen, skreg som en Fortvivlet og fløitede, som om Universet skulde forgaa, idet han styrtede om i alle de faa Gader og Gyder derude, først derhen, hvor hans trofaste Medhjælper, Trommeslageren, skulde vækkes for sammen med Vægteren at gjøre saa megen Støi, som det var disse to gigtsvage Personer muligt. Var Ilden derimod inde i Kjøbenhavn, saa var Spektaklet afdæmpet paa passende Maade i Forhold til Afstanden.

Hin Nat var det nu værre end nogensinde, og jeg kom hurtigt ud af Sengen, fik Vinduet smækket op og saae rundt omkring flagrende Natkappebaand flyve om Hovedet paa ængstede kvindelige Væsner, der, som jeg, laa paa Udkig langt ud af de aabnede Vinduer og ventede, at vor kjære Jørgensen skulde vise sig. Lidt efter meldte han da ogsaa hæsblæsende, at Ilden var i Drewsens Fabrik og havde omspændt hele Bygningen. Jeg blev ikke særligt forbavset, thi Drewsens Fabrik syntes jeg brændte omtrent altid, og alle brændende Bygninger var overmaade hurtigt omspændt af Luer. Min Fader kom nu ogsaa paa Benene og over til Brandstedet, hvor han var saa heldig at redde en Kvinde ud af Bygningen, før den styrtede sammen.

I Anledning af denne Heltegjerning sendte Inge-mann ham i et lille Brev en lille Tegning, han havde udført, forestillende en Medaille, hvorpaa sés et brændende Hus samt en kvindelig og en mandlig Figur, og ledsaget af følgende Ord: „Denne Medaille for unge, smukke Koners Redning af Ildsvaade, tilsendes Dig fra det hemmelige Selskab for ædel Daad.“

Det var jo i det Hele meget primitive Forhold, under hvilke vi den Gang levede.

Som ovenfor berørt, løb der langs Husrækken den dybe Grøft, der i tørt Veir ikke var saa ondartet, men som derimod efter lang Tids Fugtighed samlede et ret dybt Mudder, der gav en ulidelig Stank fra sig.

Jeg havde en Eftermiddag leget i Haven med en jævnaldrende lille Pige, der tilligemed sin ualmindelig store Dukke nu skulde til sit Hjem inde i Kjøbenhavn. Mørket faldt allerede paa, hun maatte skynde sig, og i vor Leg forfulgte jeg hende ud paa Gaden for at give hende „Sidsteslag“, da jeg pludseligt af en forbi-passerende Herre fik en vældig Ørefigen, idet han brølede til mig: „Kan Din infame Dreng da ikke sé, at hun gaar med et Barn paa Armen!“ Men idet jeg hørte disse Ord, laa jeg allerede nede i Grøftens dybe, stinkende Mudder og forsikrede ham grædende, at det kun var en Dukke, hun bar.

Naar jeg nu mindes denne lille Begivenhed fra de gode gamle Dage, saa er min Sympathi trods den vældige Lussing, der lod mig gjøre Bekjendtskab med Grøftens Dybder, dog paa de gamle Dages Side, da en Voksen endnu paa aaben Gade turde vove at afstraffe et uvornt Barn, og et saadant troede jo Manden at ramme.

Men jeg har ogsaa venlige Minder fra denne samme Grøft.

Under Høstmanøvrerne i de Dage var det Skik, at en Politibetjent forud meldte, at der den følgende Dag skulde afholdes Skydning i Gaderne, og dertil føiede, at man havde at tage sine Vinduer af, da Militærautoriteterne ikke efter denne Melding kunde være ansvarlige for de ved Kanonskydningen sprængte Ruder.

Selvfølgeligt var Færdslen i Gaderne for en meget

stor Del forhindret, men derved var intet at gjøre; Kongens Tjeneste fremfor Alt.

Vi Drengene beklagede os naturligvis ikke, tværtimod kom Betjentens Melding som et Budskab fra Himlen, thi vi vidste nu, at vi den kommende Dag vilde faa et Skuespil, som en Nutidsdrenge vilde slikke sine Fingre efter.

For det første vækkedes man jo om Morgenen af den deilige Militairmusik, og kort efter tog saa den velsignede Skydning sin Begyndelse; Kanon- og Geværild dundrede løs lige udenfor Vinduerne; Adjudanter og Ordonnantser foer til Hest frem og tilbage, kort sagt hele det krigerske ved Militairlivet udfoldede sig for os. Ja, det var herlige Dage.

Og dertil kom saa tilsidst Soldaternes Frokosthvil, under hvilket de jo kun kunde benytte Kanterne af den omtalte Grøft til Siddepladser; her fraterniserede vi da ogsaa med dem, og hvad der for os var det Allerbedste ved det Hele: vi forlod dem med vore Lommer fulde af Patroner, som vi benyttede om Aftenen til vore Fyrværkerier i Haven, en Fornøjelse, vi havde betinget Lov til. —

Vilde jeg derimod nyde de strængt forbudne Glæder som Tobaksrøgning, saa maatte jeg udenfor Huset, ja udenfor Haven, og helst paa saa lidt befærdede Steder som muligt. Det ovenfor omtalte lille Pigebarn og jeg havde da udfundet, at Kirkegaarden var en dertil heldig indrettet Lokalitet, og her har jeg gjort mine første Studier i den Kunst at røge, dog ikke egentlig

Tobak, nei, saavidt vovede man sig ikke den Gang, og jeg vovede det i det Hele taget aldrig før Tidens Fylde var kommen. Vi havde derimod udfundet, at Spanskrør, afskaaret i en Cigars Længde, ydede en meget behagelig Nydelse. Men da vi havde hørt, at

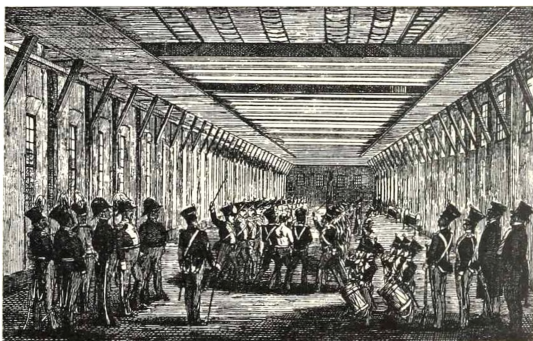
Graverboligen paa Assistentskirkegaard

man, efter at have røget Tobak, kunde forhindre den røbende Lugt ved at aande op ad en kalket Væg, saa gjorde vi selvfølgelig dette, da det fremfor Alt var os om at gjøre at skjule vor Forbrydelse, saameget mere som Spanskrøret jo havde en ganske anden Bestemmelse, hvorfor det var os en dobbelt Glæde at lade det gaa op i Røg.

Et andet Surrogat for Tobak var Fyrsvamp, der røgedes af Kridtpiber; men jeg vil indrømme, at Smaagen ikke fuldt ud tilfredsstillede os; der var ligesom

en skarp Bismag, vi ikke rigtig holdt af. Jeg blev ogsaa af en ældre Fætter, der til min Rædsel opdagede min Synd, gjort opmærksom paa, at Fyrsvamp blev tilberedt paa en ret uappetitlig Maade, og saa opgav vi den.

Derimod tror jeg at turde anbefale Forældre at til-

Spidsrodsløben i Excercherhuset

lade deres meget unge Sønner og Døttre Nydelsen af Spanskrør paa den omtalte Maade, da det sikkert ikke er saa skadeligt i den unge Alder som Tobak, og — da de jo nuomstunder ikke har saa megen Trang til Anvendelse af Røret paa anden Maade.

Disse vore stille Kirkegaardsglæder maa være faldne paa en Tid, da Spidsrodsstraffen endnu var i frisk Minde, thi jeg husker tydeligt, at vi drev dem under Afsyngning af den bekendte Spidsrodssang:

„Warum bist Du weggelauffen,
 Warum bist Du das;
 Heute sollst Du Spiessruth lauffen*)
 Auf dem grünen Grass.“

Vi to forstod jo den Kunst at gjøre en bedre Brug af Spanskrøret; kanske den Omstændighed har lagt os dette lille Vers paa Læberne.

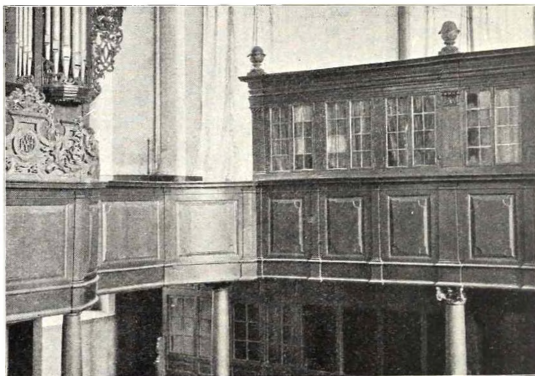
Disse Røgoffer-Dage faldt hyppigt om Løverdagen, da vi forøvrigt allerede om Middagen havde haft en anden Nydelse. Min Faders gode Ven, Olsen, den sildigere Rector i Viborg, havde nemlig for Skik hver Løverdagsmiddag at bringe Konditorkager hjem med, og han havde heldigvis smittet Fader, der ogsaa indførte Skikken i vort Hus.

Og saa oprandt den deilige Søndagmorgen, der jo ganske vist jævnlige for vort Vedkommende først krævede Kirkegangen. Drengene, som vi var, syntes vi nu ikke, at det just var det Morsomste, men det hørte jo til, og vi vandrede da ind til den lille, forøvrigt ganske hyggelige reformerte Kirke i Gothersgaden, hvor min Familie i umindelige Tider havde haft sin egen Stol, det vil sige oppe paa Pulpituret en hel lille aflukket Loge med Vinduer, der kunde skydes for; desuden kunde man trække grønne Gardiner for disse, og vi syntes da som Børn, der endnu langt fra havde den rette Forstaaelse af Gudstjenesten, at man, naar man

*) Spidsrodsstraffen afskaffedes 1836.

havde placeret sig paa de gamle, høiryggede Gyldenlæders Stole, var særdeles comfortabelt indrettet.

Der kom ikke ret mange Mennesker i Kirken. Jeg har saaledes ofte været selvtredie der; men saa fik vi, der var tilstede, ogsaa Lov at høre paa de Skjænd,

Stole i Reformert Kirke

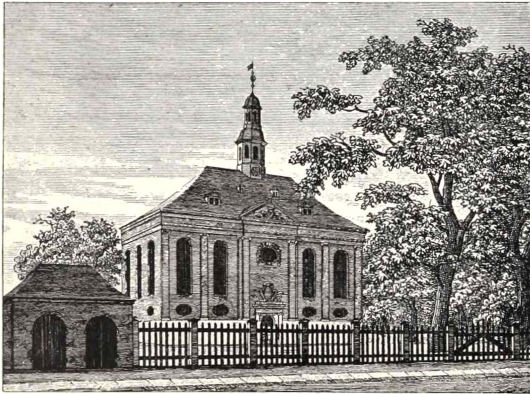
vor kjære Pastor Hamburger undertiden kunde udøse over de manglende Syndere.

Udgangen fra vor Stol faldt mangan Gang lidt vanskelig, da den laa lige ved Siden af Landgrevens, og vi som Følge deraf maatte staa ventende og bukkende, indtil alle Prinser og Prinsesser bestemte sig til at gaa ned ad den snævre Trappe, der førte ned til Kirken.

Var vi saa endelig kommen udenfor denne, saa modtoges vi, navnlig om Vinteren, meget ofte af endog særdeles gnavne Ansigter fra den fransk reformerte

Menighed og Præst — Raffard — der undertiden i dyb Sne ude paa Kirkegaarden afventede Tyskernes ofte noget langstrakte Gudstjeneste. —

Hvis det nu var en Sommerdag, saa gjaldt det ofte efter en tidlig Middag en Tur til Dyrehaven, der altid

Reformert Kirke

havde sit Udgangspunkt ved Trianglen paa Østerbro, hvor de gamle holstenske Kurvevogne havde deres Stade.

Det var en meget møisommelig Sag at blive enig om Betalingen med Kusken paa saadan en Vogn, og var man endelig kommet til et Resultat, saa varede det ofte meget længe, inden Kusken kunde faa Vognen tilstrækkeligt fyldt: „Den lille magre Herre, han kan saamænd magelig faa Plads endnu,“ husker jeg godt

som en Yndlingsreplik hos disse alt andet end behagelige Vognstyrere. Ofte tilbragte man en halv Time paa disse umagelige Kjøretøier under uafadelige Stridigheder med Kusken, steg saa tilsidst ærgerlig ned ad Vognen for at kapes af en Anden, der til en Begyndelse var sød som Honning, og et Øieblik efter vor svorne Fjende, fordi vi foretrak Befordringen med en Tredie, der svor ved alle Afgrundens Magter: at han kjørte straks, et kun altfor ofte svigefuldt Løfte; men nu sad man dér og var desuden træt af de evige Trakasserier, der egenlig gjorde Turen til alt Andet end til en Lysttur.

Endelig kom man da afsted ad den da aldrig vandede Strandvei, og modtoges under Afstigningen ved Dyrehavsbakken af en Sværm Børstedrenge — Skovhovedfiskernes Afkom — der for een Skilling fjernede det Lag Støv, der havde samlet sig paa Ens Klæder.

Saa havde man da endelig naaet det forjættede Land, hvor det Støv, der netop var fjernet, under den langsomme Marsch i den tætpakkede Mængde, atter lagde sin hvidgraa Kappe om os.

Men hvad gjorde det os Børn; henrykt indaandede vi tilligemed Støvet den fristende Duft fra Vaffelbagerierne, hvor de paa hollandsk klædte, navnlig med de vældige Messing Tindingeplader forsynede Vaffelmadammer uafadelig hældte frisk Deig i de gloende Jern, medens Mester Jakels „smukke Madame Rosette“ kaldte vor Opmærksomhed over paa den modsatte Side af Bakken.

Kort sagt, det var til Dels alt det, man endnu kjen-
der; men man nød det paa en anden naiv, troende
Maade, og dette gjælder baade Gamle og Unge.

Man mærkede i den Periode ude paa Bakken, at
man ikke var saa grumme langt fjernet fra Napoleons-

Dyrehavsbakken i Fyrerne

tiden paa slige Ting som det store Lærred med en
broget Afbildning af Waterlooslaget, hvilket Kunstværk
kraftigt blev bearbejdet af Foreviserens Spanskrøstok
under følgende Replik:

„Hier sehen Sie, meine geehrten Herrschaften, die
beriemte Schlacht bei Waterloo; ein Adjutant kommt
herbeigeritten und sagt: Ihre Majestät, die Schlacht
ist verloren; — schön spricht Napoleon; im Hinter-
grunde scheint die Sonne!“

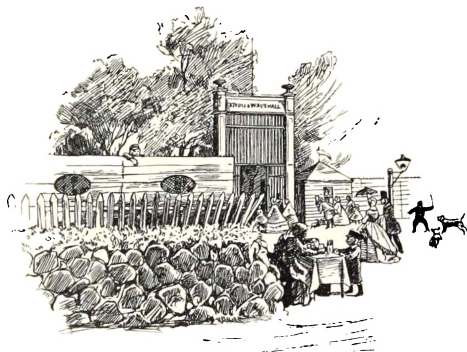
Og alt dette blev naturligvis afleveret uden mind-
ste Veirtræk til Lirekassens bedrøveligste Melodi.

Inde i et Telt gav Beriderselskabet Tourniaire sine Forestillinger, og her mindedes vi atter om Keiseren, idet François Tourniaire, der paafaldende lignede Napoleon og udgaves for en Søn af ham, i en Beriderpantomime optraadte som den store Keiser i den bekjendte Dragt, og bragte os til at gyse ved midt under det stumme Spil at udbryde i et fortvivlet: Waterloo! Marengo! — Vi var Alle saa høitideligt tilmode, som om vi virkelig havde staaet Ansigt til Ansigt med selve den forgudede Helt.

At Moralen paa Dyrehavsbakken i den Tid stod langt høiere end nu, maa vist betragtes som hævet over enhver Tvivl. Det var i det Mindste næsten altid yderst moraliserende Viser, der foredroges, som f. Eks. denne:

„Drum Du, mein liebstes Publicum,
Bring ja nicht deine Kindlein um;
Sie hat ihr Kind, sie hat ihr Kind
Mit einem Messer umgebrungen!“

Jeg mindes tydeligt, hvorledes jeg som lille Dreng var dybt rystet over det besungne Uhyre, der havde dræbt sit lille Barn, og lovede mig selv helligt, at jeg aldrig vilde slaa mine smaa Børn ihjel, naar jeg en Gang fik saadanne.

Tivolis Indgangsport i Fyrkerne

Aftenselskab i Fyrkerne — Tivoli aabnes — I Monigattis Pavillon — Patriarkalske Forhold — Christian den Ottendes Død — Confirmation i Reformert Kirke

SLIGE uskyldige Glæder, som ovenfor omtalt, havde vi om Sommeren. Om Vinteren var det foruden Theatret kun nu og da et lille Selskab, der livede op i det daglige Einerlei.

Et Selskab i den Tid begyndte ret tidligt paa Eftermiddagen, og efter at den hede Kakkellovn først var tilbørlig indsmurt med Ofenlak, tændtes Lampen — endelig havde man da opnaaet den — og Lysene, der ved en saadan Leilighed var af Voks eller Spermacet, og saa begyndte man at lytte og at speide ud ad Vinduerne, forsaavidt det var muligt at kigge gennem Isblomsterne, der i de kolde Vintre, man den Gang

havde, holdt sig tappert bag de sammentrukne Gardiner.

Endelig kom da Gjæsterne og blev helst placerede efter deres Rang, det vil sige de Fineste fik Sopha-pladserne, medens de andre maatte nøies med de ret umagelige Stole, blandt hvilke der ikke fandtes mange Lænestole; og alle disse Meubler var betrukne med sort Hesthaar, der fremkaldte en stadig Tilbøielighed til at glide ned paa Gulvet.

I det Hele taget var Bohavet jo den Gang baade tarveligt og umageligt, uden at Nogen vist egentlig savnede Noget derved. Det var jo omtrent ens hos Alle. Man har et Billede af Adam Müller, hvorpaa ses hans Moder og Fader, Biskop Erasmus Müller, der, siddende i deres Dagligstue, i Fællesskab læse et Brev, Sønnen har sendt hjem fra Italien. Meublerne ere af den jævreste Slags og hvile paa et Listegulvtæppe; og det var dog hos Sjællands Biskop. —

Men, tilbage til Selskabet, der nu er fuldtalligt og saa hurtigt som muligt skal have den første Forfriskning for at faa Munden i Gang. Og den bestod i en stor Mængde „Syltetøier“, der med et Vandglas i Midten var placerede paa en Bakke, der tillige var forsynet med en Kurv med Theskeer, som, efter at være benyttede, sattes ned i Vandglasset. Fandtes der nu flere Gjæster end Theskeer, saa medførte dette, at de, der fik sidst, maatte tage en allerede benyttet Ske ud af Glasset med det undseligt rødmende Vand. Jeg syntes ikke, at det var rigtig appetitligt, men det var nu

den Tids Skik; man havde ikke studeret Bakteriologien saa ivrigt som nu.

Var dette lille Maaltid nu gledet ned, saa begyndte den egentlige Underholdning, der dels, som nuomstunder, bestod i „Conversation og Intrigue“, dels i Oplæsning af et eller andet Digterværk, eller i Musicing paa „medbragt“ Guitar, dels i den for et Nutidsmenneske vist ikke morsomme Leg med „Sybil-len“. Det var en Dukke af Porcelain, hvis Klæder var dannede af smaa vifteformede Stykker Papir, som var hæftede saaledes, at de dannede Dukkens Kjole, der stod som en Ballon uden om den. Paa disse forskelligefarvede Papirstykker var der nu skrevet smaa Digte eller Sententser, og det gjaldt da om, at den, der skulde trække et slikt Blad frem, ved Valget af dette maatte træffe paa et Ord, der, helst paa en godmodig Maade, kunde bringes i Forbindelse med Vedkommendes Person, thi man yndede aldeles ikke Noget med skarp Braad, man grænsede endnu for tæt op til den sentimentale Periode.

Den musikalske Underholdning i mit Hjem paa en sliq Aften bestod for en Del af ret rørende Smaasange, foredragne af en temmelig rystende, aldrende Damestemme, til Dels ogsaa af humoristiske, italienske Sange, dem Ludvig Bødtcher foredrog til almindelig Jubel; den bekjendte „Padre Francesco“ til eget Guitaraccompanement indbragte ham altid stormende Applaus.

En anden Underholdning, Bødtcher ogsaa leverede,

bestod i, at han „snakkede Sort“. Dette vil sige, at han begyndte nogenlunde fornuftigt og forstaaeligt at fortælle Et eller Andet, der da hurtigt afbrødes af længere Repliker uden Spor af Mening, men det Hele blandet paa en saadan Maade og foredraget med saa stort Alvor, at man ofte hverken vidste ud eller ind og undertiden mistænkte sig selv for at være et ualmindeligt Fæ, der ikke kunde fatte en Sag, der dog sikkerlig var saa lige ud ad Landeveien. Til Tider kunde han faa min Fader, der var hjemme i de Løier, til at ledsage sig paa denne Vrøvlevandring, og saa var der tilsidst ingen Ende paa Latteren.

Denne Genre har jo Chr. N. Rosenkilde indført i Literaturen med sin bekjendte „Vrøvleroman“.

Og saa blev da endelig Theen budt om, denne mærkelige Drik, der var tilsat dels med Citronskal og dels med Vanille i en saadan Grad, at Duften af denne snart fyldte hele Stuen og fuldstændig tog Pippet fra Ofenlaklugten.

Efter det egentlige Aftensbord blev man naturligvis ikke saa længe sammen som nu, idet det for Byens Beboere gjaldt om at komme tidsnok ind ad Nørreport, hvor Bommen sænkedes Klokken tolv, og kun aabnedes mod Erlæggelsen af en Toskilling, men denne vilde man spare; man var inere nøieregnende med sine Skillinger den Gang end nu.

Og saa blev da Overtøiet taget paa, de store, strikkede Uldtørklæder bundne forsvarligt flere Gange om Halsen udenpaa Frakken og Kaaben; og efter at den

stadige Kamp for at faa de haarde Lædergaloscher til at sidde fast var endt, begyndte den samlede Vandring ned ad Trappen, ved hvis Fod vi Drengene ventede for at give Gjæsterne det sidste Leide, og for udenfor Gadedøren endnu at sende en sidste Hilsen ud i den stille Aften, der om Vinteren jo ikke forstyrredes af den i Sommerens Nætter saa vidtlydende Støi fra Signalthornene, som Blegdammenes Vægtere fra Tid til anden tudede i, for at avertere om, at de var paa deres Post som Vogtere for alt Stadens Vasketøi.

Endelig lød saa det allersidste: „Tak for i Aften, vi har da havt det rigtig rart!“ Og det havde man; der var over slige Aftener en velgjørende, stille Hygge, vidtforskjellig fra vor Tids; men det var Aftener, som jeg, trods det hele tarvelige Tilsnit, dog tænker tilbage paa som venlige Oaser i den store Vinterørken. —

Til Gjengæld kom man saa paa Besøg hos andre Familier, hvor det gik lige saa beskedent til som hjemme. Saaledes mindes jeg, at jeg som halvvoksen Dreng kom hos Kapelmusikus Sikora, et Hus, der til daglig Brug var i allerhøieste Grad tarveligt, men som saa til Gjengæld for en enkelt Gang kunde slaa sig løs, saa det havde Art. Det gjorde de kjære Mennesker f. Eks. en Aften, da de havde arrangeret en Dilletantforestilling, jeg tror nærmest foranlediget dertil af den „kongelige“ Chorist Seest, en Broder til den bekjendte Madam Esselbach i Slesvig. Denne Seest boede hos dem og dannede tilligemed Brødrene Funch, Danseren og Sangeren, samt disses Søster, Danserinden, de egentlige

Kjærnetropper i Aftenens Aktion, der dog fik en særlig Tiltrækning ved, at den allerede da som stor Elsker af det Dramatiske bekjendte Captain Fallesen*), den sildigere Theaterchef, skulde lede det Hele.

Jeg glædede mig navnlig den Aften til at se Seest optræde. Paa det kongelige Theater havde jeg i Balletten Napoli seet ham sidde oppe paa Altanen og spise Is, en Rolle, jeg vidste, at han fik otte Mark ekstra for at udføre, hvorfor jeg troede, at han maatte være en særlig udmærket Skuespiller, hvilket han imidlertid viste sig langt fra at være.

Efter denne forholdsvis glimrende Fest i det Hus, kom saa Reaktionen, da Alt var mer end tarveligt, da Karen, Husets gamle, fortræffelige Tjenestepige, blev buden med ind til Whistbordet, naar det havde vist sig, at man den Aften ikke kunde vente mere celebre Gjæster.

Ja, det var grumme eiendommelige Tider.

I denne Periode forefaldt den mærkelige Begivenhed: Tivolis Anlæggelse.

Paa selve Aabningsaftenen var vi, som gode Københavnerne, derinde med Husets gode Ven, Ludvig Bødtcher, der, ligesom Dcgen formæler sig med Adriaterhavet ved at kaste sin Ring deri, sluttede en evig Pagt med denne Anstalt, idet han den Aften tabte en

*) Morten Edvard Fallesen, Kammerherre, Theaterchef, f. 1817, d. 1894.

sjælden Rubinring derinde. Og fra denne Stund kom han der saa godt som hver Aften, saalænge han levede.

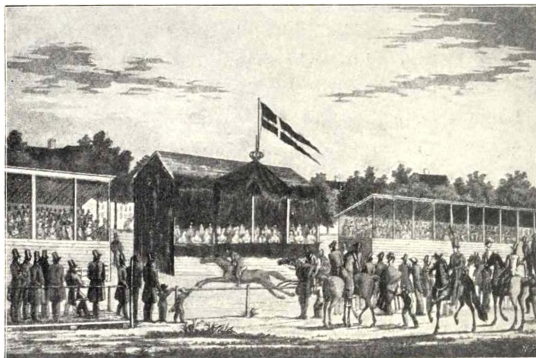
En eneste af de Fester, der afholdtes dér i den Tid, vil jeg omtale; det var den Aften, da det store skandinaviske Studentermøde fandt Sted. Ogsaa paa en Dreng maatte den Aften gjøre et varigt Indtryk; det var et af de store Øieblikke, da Sammensmeltningen mellem de forskjellige Klasser i Samfundet ret for Alvor begyndte.

Det var forbi med det strænge Afsondringssystem. Alene den Omstændighed, at man under Friluftslivet i Tivoli maatte lade Andre være Vidne til, at man nød sit Maaltid, var et Træk, der bidrog væsentlig til, at Skrankerne mellem de forskjellige Samfundslag maatte falde.

Naar man nu paa en af Tivolis store Dage seer Publikum trænges og skubbes for at erobre en Plads i en af Restauranterne, hvor Bord stuves ved Bord saa tæt, at det mange Gange er umuligt for de Omkringsiddende at flytte deres Stol blot en halv Tomme; naar det hvert Øjeblik gjælder at laane, saa et Saltkar, saa et Vinkort ved et Nabobord hos Personer, man slet ikke kjender, kort sagt, naar man nu sér den hele store Masse optræde, som om det var een stor Familie, saa kan man ikke rigtig tænke sig de gamle Dage, da man næsten rødmende lod Andre faa Indblik i sine private Bordglæder. — Det var ikke saa smaa Skranker, der her skulde nedbrydes.

Og lidt efter lidt svandt den gammeldags kjøben-

havnske, maaske noget spidsborgerlige Sparsommelighed; man lærte mer og mer at give Penge ud paa offentlige Steder, — maaske til Skade for den Lære, vore Bedsteforældre havde givet os og selv dyrket, i Retning af at efterlade lidt klingende Mønt.

Væddeløbene paa Nørrefælle

Til de større Friluftsfester den Gang hørte foruden nu og da en større Militairopvisning, Væddeløbsdagene, der samlede det hele Kjøbenhavn ude paa Nørrefælle, hvor, under Hertugen af Augustenborgs Auspicier, Væddeløbene afholdtes.

Andreas de Saint-Aubain var en Slags Secretair ved Selskabet og sendte os altid Billetter, saa at jeg hyppigt har haft Lejlighed til at overvære dette Skuespil, der jo den Gang ikke skæmmedes af Totalisatoren; men jeg kan ikke tale med om det, da det aldrig har gjort dybt Indtryk paa mig. —

Før Tivolis Aabning havde vi ofte tilbragt Sommeraftenerne ude i Frederiksbergallé i den lille „Monigattis Pavillon“, der havde Plads i den nærmeste Runddel ved Jernporten.

I denne lille Pavillon optraadte i den Tid, jeg her tænker paa, et lille Selskab af saakaldte Tyrolere, — ikke at forveksle med „Geschwister Hauser“, som Hauch sigter til i Tyrolerfamilien. — Selskabet Henckel bestod af to Herrer og een Dame og hørte egentlig hjemme i Hamborg. Underholdningen, disse Tre ydede, var hovedsagelig af humoristisk Art og saa god, at f. Eks. gamle C. N. Rosenkilde og Ludvig Bødtcher, med hvem vi jævnlig fulgtes, var meget begejstrede; ja, gamle Rosenkilde nød ligefrem Henckel som en betydelig Komiker.

Det var jo et af de Steder, hvor „Tallerkenen“ endnu gik rundt under Indsamling af Fireskillinger fra et Publikum, der sad adstadigt smaasnakkende mellem Numrene, medens Damerne hele Aftenen strikkede paa deres medbragte Strømper. Og naar man saa havde nydt denne Underholdning og den traditionelle Punsch, saa gik man tidligt paa Aftenen til sit Hjem.

I dette lille Forlystelsessted hørte jeg paa saadanne Aftener de Gamle omtale deres Ungdomsoplevelser.

Blandt andet mindes jeg en Aften, da min Fader og Rosenkilde opfriskede Minderne om en Reise, de i deres unge Dage havde foretaget gennem Holsten, og hvor Rosenkilde havde forbauset Postillonen, der dernede altid benævnedes „Schwager“, ved at indøve

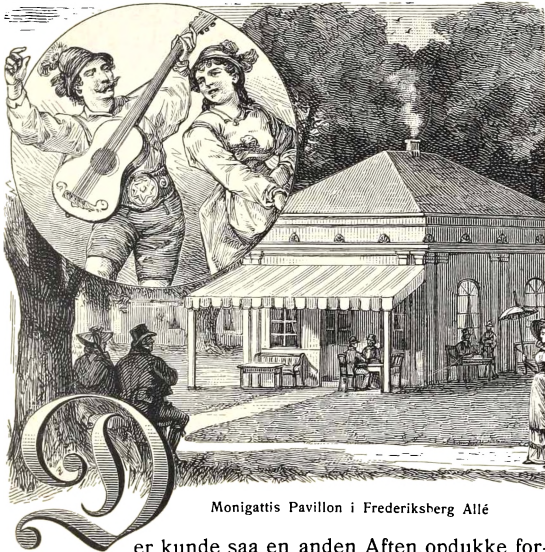
det Tysk med ham, som han senere skulde fornøie os med som Trop, idet han reiste sig op i Vognen slog Kusken gemytligt paa Skulderen og sagde: „Swager, ich mag diese Heste gut leiden, sie sind so høge, und dann skræben sie so weit aus!“

Postillonen saae paa ham med en yderst forskræmt Mine, som Rosenkilde i sin Gjenfortælling naturligvis efterlignede paa sin kostelige Maade, og — saa piskede han yderligere paa sine „høge“ Heste, for at de skulde „skræbe“ endnu rappere ud, at han kunde blive befriet for dette gale Menneske.

Til Gjængæld fortalte saa Bødtcher, hvorledes han en Gang i Italien ikke kunde komme saa hurtigt afsted, som han ønskede. Han havde nemlig paa en Tur gjort Bekjendtskab med en vakker, italiensk Familie fra Landet, der indbød ham til at tilbringe Natten hos sig. Men, nu vilde Ulykken, at stakkels B. den samme Nat overfaldtes af et ret heftigt Mavetilfælde; han skyndte sig til Døren for at komme ud, — men denne var efter italiensk Skik paa Landet laaset udvendig, og Patienten maatte i sin Vaande tilbringe Tiden i sit Fængsel, indtil der endelig ved Daggry aabnedes for dette, der for den gjæstfrie Familie ved dens Opvaagen paa flere Steder viste tydelige Spor af at have huset en Syg.

Trods sin lidende Tilstand skyndte Bødtcher sig nu med at komme i Klæderne og listede saa ganske tidligt om Morgenen bort — uden Afsked.

Han saae aldrig sine Gjæsteverner siden.

Monigattis Pavillon i Frederiksberg Allé

Der kunde saa en anden Aften opdukke fornøjelige Minder fra det gamle „Borups Selskab“, en dramatisk, selskabelig Forening. Der havde Fader en Aften truffet Maleren Koop i en meget fortvivlet Tilstand, med de stride Taarer strømmende fra de efter rigelig Punschedrikning stærkt blakkede Øine; og da min Fader spurgte ham, hvorfor han græd saa heftigt, svarede Koop: „Jo, Du, jeg synes, at det er saa forfærdelig tungt, at Tycho Brahes Blære er sprunget; — den Tanke kan jeg ikke holde ud!“

Atter var det Bødtcher, der fortalte, hvorledes han en Dag var bedt til Middag hos gode Venner, men

kom en halv Time for sildigt. Idet han i Entréen tager sit Overtøi af, mærker han, at Selskabet allerede er gaaet til Bords, og for saa nemt som muligt at slippe over alle Vanskeligheder og undgaa sine velfortjente Skjænd, sætter han sig nu „til Hest“ paa sin Spadserestok og kommer saaledes ridende ind i Spisestuen,

Bødchers Vennekreds i Rom

Thiele. Freund. Harder. Fich. Koop. Høyen.
Bissen. J. Jørgensen. Bødcher. Ernst Meyer. F. C. Hillerup. C. Holten.

hvor han imidlertid, da han er naaet halvveis om Bordet til sin Forfærdelse mærker, at han er kommet ind i et ham aldeles fremmed Selskab. Hurtigt gaar det nu op for ham, at han er gaaet paa anden Sal, medens hans Venner bo paa første, og uden at sige et eneste Ord under hele den lille Scene, rider han helt rundt om Bordet og ud ad Døren, ledsaget af Alles stumme Forbavselse.

En Del Aar efter fortalte jeg Historien til min gode Ven, Edgar Sødring, der atter meddelte den til sin Tante, Fru Julie Sødring; denne lod mig imidlertid sige, at det var — Usandhed, at Historien var ikke passeret Bødtcher, men hendes Fader, gamle Rosenkilde.

Det nyttede hende imidlertid ikke; jeg lod hende atter melde, at Bødtcher flere Aar efter den lille Hændelse i et Selskab var bleven præsenteret for Skuespillerinden Anna Nielsen, der takkede ham ikke alene for hans smukke Digte, men ogsaa for hans Ridekunst; hun havde nemlig været Gjæst i hint Selskab.

Ved nærmere Undersøgelse viste det sig da sildigere, at en fransk Digter i Slutningen af det attende Aarhundrede har gjort det samme Eksperiment, der saa er blevet efterlignet af de to lystige Kjøbenhavnerne.

Saadanne Smaatræk af de Ældres Liv vankede der ude i den lille Monigattiske Pavillon, og vi Unge opdroges til den samme harmløse Spøg, opdroges til at glæde os over de smaa, muntre Indfald, der helst ikke maatte gaa ud over Næsten.

I vore Dage har Kjøbenhavn faaet en Del Statuer af vore berømte Mænd opstillet, og det er jo skjønt og opløftende.

Den Gang havde vi de to „Heste“, den paa Amalienborg og den paa Kongens Nytorv. Vi maatte nøies

med at have største Delen af dem, der nu skuer ned paa os fra deres Fodstykker, gaaende om iblandt os, af den mer eller mindre tilbedende Samtid opildnet til stadig ny Anspændelser paa det ene eller det andet Felt af Aandslivets vidtstrakte Omraade.

Man levede da endnu hovedsagelig for de aandelige Interesser og sluttede sig derfor kun til Ligesindede. Selskabet blev saaledes ret aandsaristokratisk, hvad man vel nærmest følte som en Pligt, og hvad de fra Selskabet Udelukkede kun opfattede som noget ganske naturligt.

Ganske vist gik der jo en stærk Understrøm af Ønsker om politisk Ligestillelse, men jeg tror ikke, at man tænkte sig den selskabelige Ligestillelse som noget saa attraaværdigt.

Der var da egentlig kun en Overklasse og en Underklasse, der paa visse Omraader jo altid maatte komme i Berøring med hinanden, hvad der imidlertid foregik under den elskværdigste Form baade fra den ene og den anden Side, idet den Enes fine Dannelse, og den Andens jævne, danske Godmodighed i Forbindelse med hans Beskedenhedsfølelse, tilsammen af fødte en særdeles beleven Tone, der var meget karakteristisk for Tiden.

At der den Gang fandtes Bureaukrater, der undertiden lod deres mindre behagelige Luner gaa ud over baade Ligestillede og Underordnede, det er jo kun et Træk, der vil gentages til alle Tider.

Og til den omtalte Overklasse hørte da for det

Første den hele, samlede Embedsstand, den hele lærde Verden, den høiere Handelsstand, de skønne Kunstners Udøvere, med Undtagelse maaske af Skuespillerstanden, af hvilken kun de allerførste var admitterede; og man feiler vist ikke Meget ved at sige: saa lukkedes Dørene!

Men netop en stor Del af disse aandelige Aristokrater arbejdede mer eller mindre i Stilhed paa, at disse Døre skulde aabnes i politisk Henseende; aabnes paa saa vidt Gab som muligt ønskede Nogle.

En stor Del af disse Mænd, der nu betragtes som de mest incarnerede Aristokrater, henlevede deres ganske vist fra den store Hob tilbagetrukne Liv hovedsagelig med det Maal for Øie: at gavne og hæve Folket.

I Breve til min Fader fra den elskværdige, gamle Grev Reventlow*) paa Pederstrup, hvortil han de sidste Aar før sin Død indbød Fader om Sommeren, tilskyndet dertil ved at læse hans Oversættelse af Wallins Prædikener, kan man saaledes see, i hvor høi Grad denne Mand interesserede sig for sine Undergivne. Han skriver:

„— — Ogsaa Asylets Indvielse agter jeg at bringe i Forbindelse med denne Dag (Hundredaarsdagen for hans Faders Fødsel) ved at lade den finde Sted Dagen forud tilligemed en Børnefest deri, som i Grevskabets øvrige Skoler. Glæde vil det Dem vist, at

*) Christian Ditlev Reventlow, f. 1775, d. 1851. Eier af Pederstrup, Christianssæde m. m.

Asylet viser sig fra en saa fordelagtig Side, idet baade Forældre og Børn kappes om at tilkjendegive en levende Interesse for det. Uagtet Vinteren og endel Sygelighed blandt Børnene, har der dog ikke manglet dagligt Besøg“. —

I et andet Brev, nogle Maaneder efter, siger han i Anledning af Krigen:

Grev C. D. Reventlow

„— — Og saa de sørgelige Begivenheder, der have truffet Fædrelandet og endnu truende svæve over det, vare mest egnede til at virke taus Forventning, og Sorgen over, at der skulde flyde saa meget ædelt Blod, blandede sig stedse i Glæden over det Mod, som ved enhver Leilighed af vore Tropper udvistes. En herlig, ædel Aand var

overalt tilstede, og det er rørende i næsten hvert Soldater-Brev, som er mig kommet tilhænde, at sé den Fædrelandskjærlighed udtalt, som viser et Trin af Dan-nelse, som maa vække stor Glæde — —“

*

*

*

Det hændtes jo endnu af og til her i Kjøbenhavn, at en Husfader sagde „han“ og „hun“ til sine Tjenestefolk, men i mange Tilfælde var det ham samtidigt

en kjær Pligt at arbejde paa med Tiden at skaffe disse en eller anden selvstændig Stilling.

Den samme Mand, der stillede sig saa fornemt afsondret fra sine Undergivne, kunde f. Eks. være med til at stifte „Sparekassen for Kjøbenhavn og Omegn“, der jo kun havde til Maal at øve den mindre Bemidlede i Sparsommelighed. Og som Meddirektør for denne sildigere saa store Institution hverken forlangte eller fik han selv det Allermindste.

Der var undertiden mere Handling, der ikke viste sig paa Overfladen, og færre Ord, der jo nok skal faa denne til at boble. Den Mand, som levede saaledes, feirede ofte, uden at Nogen anede det, ét Jubilæum efter det andet ved en stille Betragtning i sin Lænestol, der ikke var en Gave fra en taknemmelig Samtid.

Nuomstunder vilde en saadan Hædersmand jo hurtigt have erhvervet sig en Titel eller en Orden; det gik langsommere den Gang.

Jeg har liggende for mig et Brev, der er ret karakteristisk for Tidens Langsomhed paa dette Omraade. Brevet er fra H. C. Ørsted og ganske vist skrevet adskillige Aar før den Tid, jeg her sigter til, men væsentlig anderledes har Forholdene sikkert ikke været.

„— — Jeg har faaet en Privatforelæsning over Elektriciteten i Stand, og begynder den Overmorgen, for mere end 30 Tilhørere. Jeg er blevet Medlem af det kongelige medicinske Selskab m. m. Om jeg for Resten vil gjøre Lykke, veed jeg ikke. Havde jeg Nachtegalls Fortjenester, kunde jeg vel vorde Professor,

med Rang over de andre professores extraordinarii*), men vilde det ikke være forvovent, om jeg vilde tænke at gjøre saa høye Spring som han.“ — — —

Men nu var da endelig Tiden inde, da Frihedens deilige Sommerfugl kunde tænke paa at forlade sin Puppertilværelse.

Christian den Ottende døde.

Haabet om, hvad der nu vilde komme, ulmede her hjemme, men det ulmede ogsaa dernede i Holsten. Dog, Glæden ved Tanken om Fremtiden turde endnu ikke yttre sig altfor høilydt, der var endnu en Act tilbage, før det gamle Stykke var udspillet; den afdøde Konge skulde først stedes til Hvile.

Hele Folket bar, som det sømmede sig, Sorg i det Ydre, ja, end ikke de ganske Unge vovede at vise sig uden et eller andet ydre Tegn paa Sorg. Og saa vandrede man da atter gjennem de sortbetrukne Gemaker paa Amalienborg for at see en Konge ligge paa Castrum doloris.

Denne Gang skulde jeg da være med til ogsaa at see Sørgetoget drage gjennem Byen, i hvilken Anledning vi placerede os oppe paa Hjørnet af Østergade og Kongens Nytorv i Gianellis Conditori, hvor vi tidligt paa Eftermiddagen lagde Beslag paa et godt Udsigts-

*) Vivat Victorinus Franciscus Nachtigall, f. 1777, d. 1847. Directeur for Gymnastikundervisningen.

vindue, hvorfra jeg da med Undren saae al den Pragtudfoldelse, men uden at spore den dybe Grebethed, der fire Aar tidligere ved Bertel Thorvaldsens Ligfærd havde betaget Alle.

Men den Gang var ogsaa en Kongesteget ned fra en Throne,

der ikke kunde besættes igjen; nu havde vi jo netop faaet en Konge, som Alle satte deres Lid til. —

Det led nu mod Foraaret, og det bekjendte, store Folketog satte sig i Bevægelse til Christiansborg Slot, anført af en Del af de Mænd, der hidtil havde holdt sig i aandsfornem Afstand fra Folket, og som nu, mer eller mindre bevidste om den fulde Rækkevidde af deres Foretagendes heldige Udfald, traadte frem for

Frederik den Syvende modtager Folketøget

den nye Konge som Ordførere for det hele Folks dybeste Ønske: Ønsket om politisk Frihed.

Grundloven blev given!

Alle jublede; Gamle blev atter unge, og de helt Unge følte sig allerede som Mænd.

At den Afsluttedhed, i hvilken de Voksne levede, ogsaa kom til at sætte sit Præg paa os Unge, var jo saare naturligt.

Jeg har fortalt, at min Familie hørte til den reformerte Menighed, som da, ligesom nu, holdt en Skole, der besøgte af mindre bemidlede Medlemmers Børn. Ved Confirmationsforberedelsen kom saa selvfølgelig vi, der ikke hørte til Kirkeskolebørnene, sammen med disse, men — ogsaa i dette Forhold sporedes den gamle Tids excluderende Tendens.

Ved min Confirmation var vi saaledes kun to, der ikke tilhørte Skolen, en Datter af Professor F. og jeg, der saa efter Tidens Brug sattes øverst.

Efter endt Forberedelse skulde saa Overhøringen finde Sted om Fredagen før den egentlige Confirmation, og da denne Examination i Præstens private Hjem var tilende, dimitteredes Skolens Børn med deres Forældre, medens vi to med vore Nærmeste blev tilbage hos Pastoren, der nu trængte til sin Frokost og gemytligt slog mig paa Skulderen med et: „Na, Villiam, nun ein Schnäpschen un' én Stückchen Knackwurst“.

Og virkelig gik jeg saa med ind i Spisestuen, hvor jeg ved min kjære Præsts Side i al min confirmandlige Uskyldighed nød — min første Snaps.

* * *

Søndagen derefter „stod“ vi saa; min kvindelige Præstekammerat var nu forvandet til en ung Dame i sort Silkekjole, medens jeg, der var en lang Dreng, mødte i Spidskjole og høi Silkehat, i det Ydre ikke videlig en ung Herre i Nutiden, dog meget ulig de fleste moderne Confirmander; men det var jo Tidens Brug.

Pastor Hamburger

Og saa skulde da Livets store — Lystspil, eller Tragedie? — begynde for mig. Ouverturen var alvorlig nok.

Oprøret i Holsten var alt brudt ud, Krigen i fuld Gang. Hvorledes den forløb, er jo ikke her Stedet at melde Noget om, det er jo desuden gjort saa ofte. Jeg vil kun i det Følgende meddele Et og Andet om Stemningen her i Kjøbenhavn i den Periode.

Treaarskrigen — Choleraen

MAN kan sikkert med Rette sige, at en stor Del af Nutidens Ungdom mangler Evne til at kunne begeistres saavel som Evnen til at kunne indigneres, men man maa saa heller ikke glemme, at denne Ungdom er vokset op i en Tid, hvor Alt var Graat i Graat, hvor ingen store Begivenheder — idetmindste her hjemme — satte Sindene i den stærke Bevægelse, der er nødvendig for at fremkalde den ene eller den anden af disse Yderligheder; at den er vokset op i en Tid, hvor politisk sét Fader og Søn mangan Gang var bittre Modstandere.

Hvorfra skulde denne Ungdom vel have hentet et livsglad Haab; Kilden var tilstoppet.

Det var helt anderledes med min Tids Ungdom. Vi levede midt i de store Begivenheders Dage og indtrak dagligt Begeistring ved at høre om en veludført Daad, eller vi tømte med de Voksne Sorgens Bæger, naar det var gaet os galt. Der var paa en Maade ikke Gamle og Unge; Alle var Unge, Alle følte med et eneste stort Hjærte, at Fædrelandet krævede vore dybeste Følelser, vore djærveste Handlinger.

Det var en Begeistringens Rus, vi levede i, men en Rus, der skulde sætte gode Mærker for hele Livet.

Og kom saa de onde, de tunge Dage under Kampen, saa var vi mange om at bære dem, og vi lærte af dem for hele Livet at holde Modet oppe i Ulykken. Man kjendte ikke det Ord: „Hvad kan det nytte?“ Havde en Enkelt den Gang vovet det Ord, ja saa skulde man have sét, at den godmodige danske Natur ogsaa en Gang kunde være blevet sig selv ulig; der vilde have lydt eet stort, mægtigt, altoverdøvende Indignationens Raab mod denne Enkelte; godt for denne Enkelte, at han ikke var født endnu.

Det var paa en af vore tunge, maaske paa vor allertungeste Dag, at jeg kom gaaende ude paa Nørrebro og, tæt udenfor vort Hus, saae en Klynge Mennesker samlede i ivrig Samtale. Midt i Klyngen opdagede jeg vor Nabo, den brave, tyskfødte Klædefabrikant Dickmeiss, der med Taarer i Øinene udbrød: „Er det doch ikke en skrækkelig Ulykke, der har ramt os!“

Jeg nærmede mig Gruppen, idet jeg nærmest tænkte, at det vel var Et eller Andet i hans private Liv, der havde sat hans Sind saa stærkt i Oprør; — desværre angik Ulykken os Alle: Christian den Ottende var sprunget i Luften! Og Alle, som stod om ham, græd over Ulykken, græd ved at sé denne prægtige, tyskfødte Mands Smerte; han, der i 64 sendte sin ældste Søn til Dybbøl Skandser for aldrig at sé ham mere, han led den Gang fuldt saa stærkt som alle vi Andre, Store og Smaa. Thi det var jo, som sagt, det Eienommelige ved den Tid: vi Smaa blev paa en Maade

Voksne, og de Voksne blev som Børn. Der var ikke noget paafaldende i, at en femtenaars Dreng, som jeg, standsede paa Gaden og sluttede sig til en Klynge Graaskjæg, der debatterede enten en sørgelig eller en glædelig Begivenhed; nei, den Gang stod Fader og Søn ikke skilt fra hinanden i to Leire; vi var eet stort, enigt Hele, i hvilket hver enkelt nok saa lille Del kun længtes efter at udføre Et eller Andet til Fædrelandets Bedste.

Vi Drengene drog saaledes ud paa Laboratoriet paa Christianshavn for under kyndig Veiledning at lave Patroner; eller vi pillede Charpi i Hjemmet og skottede til hverandres Bunker, ivrige efter at sé, hvem der kunde aflevere mest.

Ja, selvfølgelig drev Begeistringen os ogsaa mangan Gang over i det Naragtige. Jeg husker saaledes godt, hvorledes jeg, der i den Tid led af en Blodforgiftning i min højre Arm, hvorfor jeg i flere Maaneder maatte gaa med Armen i Bind, havde en vis Glæde af at give den saarede Søgut, noget der lykkedes mig, der gik med blaa Trøje med blanke Knapper og Straahatten bag ad Nakken, saa vel, at jeg hyppigt hørte et beklagende Ord, hvor jeg kom frem. Jeg vil dog ikke gjøre mig værre, end jeg var, og tilføier kun, at der bag ved denne drengagtige Forfængelighed laa en sund og dyb Følelse for mit Fædrelands Ulykker. Det var i det Hele taget ikke en Tid for en Poseur; man skulde nok blive kureret for at fortabe sig i det Opstyltede; Situationen var for alvorlig, vi længtes i

vort inderste Hjærte kun efter at være med. Og det er sikkert gaaget mangen Kammerat som mig: vi vilde have jublet, hvis det kunde lykkedes os Drengene at faa Lov til i en eller anden Egenskab at blive sendt afsted til Hæren; vi saae jo, at vi var store nok til at

Tropperne Afrejse

tale med i Laget, og mente saa ogsaa at være modne nok til at være med i Handling.

Nu kan man jo vistnok med Rette indvende, at enhver rask Dreng hellere gaar med i en hvilken som helst Krig end — i Skole; ja vist, og dog har jeg sikkerlig Ret i, at der var et ganske betydeligt Plus tilstede i vor Længsel efter at tage fat. Og dette Plus bundede netop i den omtalte store Enighed mellem Gamle og Unge; thi jeg tør roligt paastaa, at hvis det kunde have ladet sig gjøre at sende umodne Drengene

i Krig, saa havde Fædrene lige saa villigt tilbudt os det, som vi havde modtaget et saadant Tilbud.

Som det nu var, formaaede vi Drengene kun nu og da at drage ud paa den gamle Banegaard for at være med ved den opløftende Afsked fra Tropperne, og det gjorde vi af et godt Hjærte. Jeg mindes særlig een saadan Morgenstund derude, hvor Alle — og det var mange — jublende, viftende med Tørklæder og Huer og syngende den tappre Landsoldat, anførte af en ung Mand, der stod midt i en Gruppe, svingende sin Stok i Takt, opildnede hverandre og de rødkjolede Soldater. Den unge Mand var Maleren Vermehren, der snart skulde skænke os Landsoldatens Afsked i sit ypperlige, stemningsfulde Billede.

Saadan en Morgenstunds Oplevelser satte i Stemning for hele Dagen. At Arbejdet led derunder, det er jo saa rimeligt, saa meget mere, som Natten heller ikke altid blev brugt til Hvile.

Der gik Rygter om, at der vilde ankomme Fanger om Natten, eller tidligt paa Morgenstunden. Selvfølgelig maatte jeg om Aftenen afsted, ud til Grønningen, hvor man saa camperede hele Natten, spændt paa at faa et Glimt at see af de forhadte Fjender.

Jeg tror ikke, det vilde være faldet en Fader ind, at der kunde være noget farligt i saaledes at lade en ung Knecht vandre paa egen Haand ude den hele Nat; men jeg tror oprigtigt talt heller ikke, at en eneste af alle de Unge, der gjorde som jeg, havde andre Tanker end saadanne, der gjaldt Fædrelandet. Situationen var for betagende.

Det lykkedes mig imidlertid ikke en eneste Gang at blive Vidne til Fangernes Ankomst. Derimod saae jeg jo nok om Dagen de fladhuede „Freischärlere“ kigge ud ad Lugerne paa „Dronning Marie“.

Hvor hadede vi disse Karle, og hvor elskede vi vore egne Jenser!

Ilde gik det da ogsaa hver den, der forsyndede sig mod en af dem.

Vi havde jo den Gang Stillingsvæsenet, der tillod en gammel, undertiden gift Karl at gaa med i Stedet for En, der købte sig fri.

En Dag under et Sessionsmøde fremstillede sig da en slig gammel Stillingsmand for den meget bureaukratiske Udskrivningschef, der endnu ikke havde haft Stunder til at sætte sig ind i den nye Tids Aand. Soldaten var stærkt rødhaaret, medens Chefen var betydelig skeløiet. Begge mønstrede først hinanden nogle Øieblikke, og saa begyndte Forhøret, thi som et saadant opfattede Chefen det:

„Hvor gammel er De?“

„36 Aar, Herr Udskrivningschef.“

„Er De gift?“

„Ja, vel.“

„Har De Børn?“

„Ja, seks, Herr Udskrivningschef.“

„Er — de ogsaa rødhaarede?“

„Ja, hver en En, Herr Udskrivningschef, — men — Gud være evig prisat og lovet, — der er ikke En skeløiet imellem dem!“

Det Svar blev aldrig glemt af os, saalidt som de herlige Bedrifter, der udførtes netop af saadanne gamle Karle.

Og saa kom endelig disse store, uforglemmelige Festdage, da Tropperne vendte hjem.

Enhver kjender jo nuomstunder Billederne fra de Dage, der vise os Byen i Blomsterpragt fra Kvist til Kjælder, medens en bølgende Menneskestrøm fylder Gadens Sider og tiljubler og tilvifter Soldaterne, der, smykkede med Blomster lige op til Bøssepipen, næppe er til at skjelne fra hverandre.

Man kan ane Stemningen, naar man seer et af disse Billeder, — men at have været med i et af de Øieblikke, det var atter et Minde for hele Livet. Det var som en eneste, stor Familie, der modtog sine elskede Sønner. Den sidste Rest af Murene omkring den gamle, strængt afsluttede aristokratiske Borg maatte falde for denne vandrende Birnams Skov. Det var en Begeistring over alle Grændser; det var Dage uden en eneste Mislyd. Man kjendte saa lidt til Standsforskjel som til Aldersforskjel; Gamle og Unge omsluttede hinanden, om man kjendte hinanden eller ikke, og styrtede sig ud i Begeistringens Strøm.

Det var ikke pragtfulde, kostbare Fester, der tiltrængtes; det var ikke lange Taler med klingende Ordstrøm, der henrev Folket.

Inde i Ridehuset var der dækket lange Borde til en særlig Modtagelse af Artilleriet; Bepisningen var ikke

stort ud over Smørrebrød, Øl og Snaps, og Talerne, eller en af dem, men det blev da den vigtigste, den var saa kort som vel muligt; men den, som den Dag hørte Kong Frederik den Syvende, med sin lidt hæse

Røst, kun si-
ge de Ord:
„Et Hurra
for de dan-
ske Kanon-
ner!“ han
glemmer
dem ikke. Al-
le følte saa
godt: merbe-
høves ikke;
de Ord kom-
mer fra Kon-
gens inderste
Hjærte. Og
de fandt Vei
til hele det

Troppernes Indtog

danske Folks Hjærte. — Der er Næring for det længste Liv i saadanne Minder.

Og nu de lige saa uforglemmelige Dage under Festerne i Rosenborg Have.

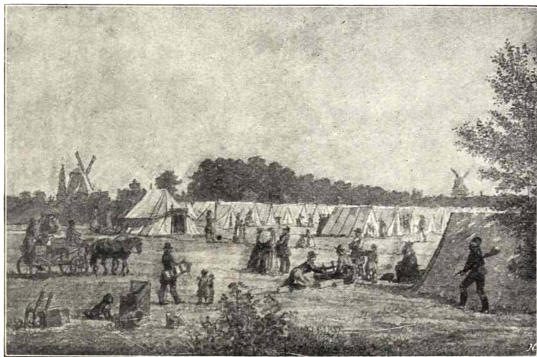
Der var den samme Stemning, den samme Enhedsfølelse. Ingen holdt sig snusfornuftigt, fornemt tilbage. Alle maatte med i Alt. Det var dér, at Sangene: „Borgermester Tscheck“ og: „Har Du læst den Berlingske

Avis“, og „Pjaltensborgs Brand“ kreeredes af Cancellist Borre, der som Visesanger i sin lille Bod i de Dage lagde Kjøbenhavn for sine Fødder. Hvem havde vel før hørt Tale om Cancellist Borre; i de faa Dage blev hans Navn kendt over hele Landet, thi hele Landet havde jo sine Udsendinge ved Festen. Og hvad var det saa, der skabte hans Ry? Ganske vist sang han sine Viser paa en overordenlig fornøielig Maade og forstod ved sit meget bevægelige Minespil at sætte sig i Rapport til sit Publicum, men det var dog hovedsagelig Stemningen, vi alle var underlagt, der hævede ham op til en Berømthed i de mærkelige Dage.

Denne Stemning fik f. Eks. sit Udslag i, at min Fader paa staaende Fod i sin Tegnebog skrev smaa Vers med Blyant og leverede dem friskt duftende ind over Mængdens Hoveder, der var stimlet sammen om en Bod, for at de unge Damer derinde kunde læse dem høit og et Øieblik efter bortauctionnere dem til den glade, lyttende Skare, der holdt saa lidt paa sine Penge som paa sin Begeistring for den beskedne Forfatter.

Alt var Begeistring; det var, som om det ene Ord havde slugt alle andre Ord i det danske Sprog; man saae det udtalt præget paa Alles Læber; det lyste ud af alle de glædestraalende Øine, der smilede til Kjendte og Ukjendte i den vældige Menneskestrøm, der bølgede gjennem Rosenborghave; og det havde vokset sig saa stærkt, at det var det første, man læste paa Alles Ansigter, naar man den næste Dag slog Øinene op — for at fortsætte den mageløse Fest.

Trange Dage, fulde af Uhygge, bragte derimod Choleraepidemien. Den Unge, fyldt med Livsmod for lange Tider, følte det jo mindre; og dog virkede det selvfølgelig neddæmpende om end kun for en kort Tid, naar man fik Øie paa et af disse aldrig før seete

Barakleiren under Choleraen

Ligtog, der arbejdede sig ud til Kirkegaarden, mangen Gang uden at Følget var kjendeligt. Ude paa Gaden kjørte en Række Meubelvogne, belæssede med Kister, men uden at være ledsaget af den sædvanlige større eller mindre Skare; derimod saae man hist og her enkelte sørgeklædte Skikkelser inde paa Fortouget holde Skridt med Vognene, ligesom i Angst for at være for nær ved Smitten fra den Døde, som maaske endnu Dagen forud havde færdedes imellem dem.

Til de Foranstaltninger, der blev truffene mod Chole-

raens Udbredelse, hørte ogsaa Oprettelsen af den bekjendte „Barakleir“, der afbildedes af Maleren Holm, som nok selv hørte til dens Indbyggere.

Der er ofte fortalt om denne sørgelige Tid, og jeg vilde desuden kun daarligt være i Stand til at give nogen fyldig Beskrivelse af den, da jeg godt mindes, at jeg ikke nærrede den ringeste Bekymring for mine Nærmeste eller for mig selv, og Bekymringen for Fremmede sløvedes hurtigt under det Massemord, som Choleraen præsterede. Saa sorgløst gik min Broder og jeg gennem den Periode, at vi levede vort Liv nede i vor store Have som altid, og spiste al den Frugt, vi kunde overkomme, og som Husets øvrige Beboere ikke vovede at indlade sig med.

*I det kongelige Theater — Voldene — Arbeide
og Fornøielse.*

KJØBENHAVNS Befolkning var jo ikke stor før den Periode, og mindre var den blevet.

Alle kjendte hverandre.

Kom man f. Eks. i Theatret, var der en ustandselig Hilsen og Nikken rundt. Ja, en enkelt Gang hilste man endog uden at kjende Vedkommende. Det var en bekjendt Sag for de Unge, at den gamle Fru P., naar hun først havde begyndt at hilse fra sin Loge i første Etage, vanskeligt atter kunde faa Hovedet i Ro; og denne Viden benyttedes saa jævnligt, idet en lille Kreds blev enig om at „trække hende op“. Dette iværksattes da paa den Maade, at først En, der aldeles ikke kjendte hende, som var temmelig nærsynet, hilste ærbødigt op til hende, der øieblikkelig satte Hovedet i den velbekjendte, langsomme Bevægelse; mærkedes det nu, at det lakkede mod Slutningen af denne, saa tog en Anden fat og fremkaldte paany den gamle Dames Nikken, der undertiden i en hel Mellemakt ikke standsedes.

Heldigvis kom jeg saa ofte i Theatret, at jeg ikke spolerede ret mange af disse herlige Mellemakter for mig selv ved den Slags om end stiltfærdige Kaadhed.

Naar jeg taler om en „herlig“ Mellelmakt, saa vil Nutidens Ungdom aldeles ikke kunne forstaa det Ord; men Sagen er jo den, at vi da havde Musik mellem Akterne, og det god Musik. Der spillede en Del af de gode gamle klassiske Symphonier, idet enkelte Dele gaves for sig. Hvor opdragende i musikalsk Henseende det var, kan jo Enhver tænke sig. Ganske vist var der jo ogsaa den Gang ikke faa Tilskuere, der ikke brød sig synderligt om i Hviletiden at være Tilhørere og derfor passiarede livligt, medens den herligste Musik blev udført, men man fik hurtigere end nu Bugt med slige Urostiftere; et kraftigt „Hys!“ kunde gjøre Underværker. Den Gang kunde det ikke tænkes, at man, som nu, fik det Svar paa sit „Hys!“ : — „Man har vel ligesaagodt som De betalt sin Billet, saa har man vel ogsaa Lov til at tale.“

Nei, Tonen den Gang var en anden; man havde en rigtig Følelse af, at man ved at gaa ind i det kongelige Theater, selv om det var paa en betalt Plads, tillige paatog sig en Forpligtelse til selv at optræde, og det paa en anden Maade, end naar man sad hjemme i Slobrok i sin egen Stue. Stødte man saa en enkelt Gang an mod den vedtagne Tone, saa var man ogsaa ret villig til at bøie sig for et venskabeligt: Hys! naar man blev kaldet til Orden ved dette.

Og Mellelmakten havde en anden Charme, som man nu savner og som, forekommer det mig, ikke erstattes ved nok saa meget og nok saa kunstigt Lys.

Vi havde da vor gamle, gode Lysekroner, der hæ-

vedes og sænkedes, saa at der under Stykkets Opførelse var komplet mørkt paa Tilskuerpladsen.

Det var nu netop dette høitidelige Øieblik, da den langsomt hævedes, der satte saa mærkværdigt i Stemning. Nu dreier man paa et lille Haandtag, og saa er Mørket pludselig indtraadt. Alt gaar saa hurtigt nu, at man har vanskeligt ved at komme i Stemning, og ved at hvile i denne.

Naar vi Gamle nu mindes Lyden af Jernkjæderne, der oppe bag Loftet sattes i Bevægelse, og vi saae Kronen lidt efter lidt forsvinde, en Lyd og et Syn, der fyldte os med en betagende Følelse af Forventning om de store Nydelser, der forestod os, saa tror jeg nok, at En og Anden vil sige: „Gid vi havde vor gamle, kjære Lysekroner igjen.“

Men — den maatte sandelig ikke falde ned, saaledes som den gjorde hin Aften under Opførelsen af „Don Cæsar de Bazan“, da den faldt med hele sin Vægt ned paa den stakkels tykke Bager Kremer, som ikke hurtigt nok kunde komme fra sin Plads.*)

Alt har jo sin Vrangside.

Uagtet vi jo aldrig har holdt paa *dress* i det kongelige Theater, saa var det dog den Gang en ufravigelig Fordring for Herrernes Vedkommende: Handsker, og helst fra Randers. Mon ikke Fordringerne til et vist festligt Toilette skulde staa i Forbindelse med en taktfuldere Optræden, bidrage sit til, at Folk ikke

*) I Marts Maaned 1847. Tilligemed ham førtes ogsaa hans Kone og Svigerinde samt Pastor Silens Moder til Hospitalet, men de var Alle snart efter udenfor al Fare.

følte sig saa ganske overordenlig hjemme, naar de sad i Theatret?

Et Spørgsmaal, herhenhørende, staar jo nu, som den Gang, uløst.

Folk kom da, som nu, for sildigt i Theatret. Enhver vil jo indrømme, at det er en Taktløshed at forstyrre Andres Nydelse ved under Forestillingen at afholde Folkevandring lige for Næsen af sine Medmennesker. Imidlertid har den ene Theaterbestyrelse efter den anden tilladt dette Uvæsen, der jo kunde hæmmes ved et Pennestrøg. Ondet har varet saa længe, vi har havt et Theater; er det af Respect for det Gamle, at det bevares med denne udsøgte Omhu? Paa andre Omraader har man dog travlt nok med at feie det Gamle af Veien.

Men, var saa Pladserne fyldte, Ouverturen forbi, Lysekronen langsomt gaaet til Veirs, hvad saae vi da. Ja, det er selvfølgelig ikke her Stedet at ramse op alle de udsøgte Retter, der da sattes frem for os, det er altfor velbekjendt; det er ogsaa altfor velbekjendt, hvilke ypperlige Skuespillere vi i en meget lang Tid kunde glæde os ved, saa at vi tilsidst blev saa store Feinschmeckere, at vi f. Eks. trak let paa Skuldrene ad Hultmann, skjøndt vi fandt, at han var en meget net Kavalér, der imidlertid havde een Feil: han var ikke Michael Wiehe. Adolph Rosenkilde i hans yngre Dage behagede heller ikke rigtig; det gik ham jo anderledes, da han blev ældre. Men, som sagt, i de yngre Dage var han jo ikke Chr. N. Rosenkilde, der lagde

hele Huset for sine Fødder ved kun at vise sig i sin første Entrée som Trop.

Det Blik, hvormed han saae ud paa Tilskuerne, da han traadte ind fra høire Side og, dyppende sin Pen i det i Vestelommen skjulte Blækhus, fikserede os, ja næsten hypnotiserede os, var da ogsaa saaledes, at man aldrig glemte det; og ikke eet Ord havde han endnu sagt. —

Nu til Dags har vi jo Revuer, der strutter af Viser med aktuelle Indfald, der sikkert ofte er meget udmærkede, og navnlig meget snærtende, men som imidlertid snuble i den Grad over hverandre, at Smilet over det enkelte ikke faar Tid til at vokse sig stort til en ret befriende Latter.

Den Tids muntre Indfald kom mere enkeltvis, de mærkedes da bedre, de var hyppigst prægede af den største Godmodighed, men hvilke Lattersalver fremkaldte de ikke.

I dette Punkt er der en betydelig Forskjel paa den Tid og vore Dage; disse to Perioder har i det Spørgsmaal vidtforskjellige Idealer.

Vi kan i Theatret fælde Taarer nu som den Gang, men vi kan ikke lé nu som den Gang, lé over ingen Verdens Ting, saa at sige.

Nutiden savner i vore gamle, lystige Vaudeviller een Ting — Braadden; men det er netop Braadden, der undertiden forarger os Gamle i de nyere Lystspiel.

Havde man nu tilbragt en herlig Aften i Theatret, saa gjaldt for Manges Vedkommende den første Tur om Morgenens — Volden.

Det var, som om Voldenes Bastioner lig kjærlige Forældres Arme holdt sammen paa Alle den Gang; man følte sig som een stor Familie, hvor de enkelte Medlemmer ikke holdt af at forlade de Andre.

Men disse samme Volde gjennede ogsaa mangan Gang gode Venner fra at besøge Brobeboerne.

H. C. Andersen skriver til min Fader i 1837:

„— — Igaar søgte jeg Dem i Deres gamle Bolig; men forgjæves; da jeg kom hjem, sagde Pigen mig, at hun havde glemt at fortælle, at De var flyttet og havde derfor Dagen før været hos mig; men det er jo nu en hel Landtur ud til Dem, vil De ikke derfor opgive mig, hvor jeg her i Byen kan lægge Breve og Sligt ind til Dem, paa Skolen f. Eks. eller hos Reitzel . . .“

Ludvig Bødtcher kunde være uendelig seig at faa ud fra Sværtegade. Han svarede mig en Dag, da jeg var inde hos ham for at bede ham ud til en bestemt Aften: „Tak Din Fader, men — i Aften kan jeg ikke,“ — han kunde næsten aldrig den bestemte Aften — „forresten kan Du hilse ham og sige, at i Aar tror jeg ikke, at han skal faa ret mange af sine Stikkelsbær til sig selv; jeg skal nok plukke dem.“ Det gik dog det Aar som saa ofte, at det blev Stikkelsbærrene, der maatte besøge ham inde i det elskede Sværtegade. —

Paa Volden spaserede man saa altsaa om Morgen
 en efter at have drukket sit Bæger Vand ved Go-
 thersgadens Post, der var berømt for sit gode Vand;
 og saa travede de Gamle rundt, helst rundt om alle
 Bastionerne, før de tog fat paa Dagens alvorlige Gjer-
 ning.

Men det var jo navnlig paa denne Voldens særlige
 Festdag, „Store Bededags Aften“, da Ingen maatte
 savnes, og da det jo særlig gjaldt om at danne Spalier
 for at hilse allerunderdanigst paa Prins Ferdinand og
 hans Gemalinde der aldrig udeblev fra denne Vold-
 promenade.

Om Vinteren, i glat Føre, kunde det undertiden
 være ret farligt at komme op eller ned ad de meget
 skraa Voldbakker.

Jeg mindes saaledes en Dag under en meget stræng
 Frost med Isslag, at jeg opdagede en af min Faders
 gamle Venner, Etatsraad Otto*), der med stort Besvær
 søgte at krybe ned ad den ualmindelig glatte Bakke
 ved Nørreport. Det var jo en gammel Mand, og der-
 for kun min Skyldighed som den Unge at komme
 ham til Hjælp. Jeg har aldrig følt mig ret sikker paa
 Benene under slige Forhold, følte derfor dobbelt, hvor
 ilde stædt den gamle Herre maatte være, og ilede
 nu saa godt, jeg formaaede, op ad den glatte Flade for
 at tilbyde ham min Arm, som han ogsaa med Glæde
 tog imod.

Da han imidlertid ikke kjendte mig, saa forsøgte

*) Carl Otto, f. 1797, d. 1879. Prof. v. Universitetet 1832—1862.

jeg under Nedstigningen at præsentere mig som Søn af hans gamle Ven, men det blev ogsaa ved et meget vagt Forsøg, thi jeg viste mig endnu mere glidevorn end den gamle Etatsraad; jeg halede i min store Vaande til den ene Side, mens han, for at jeg ikke skulde falde ud over Voldskrænten, halede til den anden, og jeg tror nok, at han har haft en Følelse af, at han sikrere kunde have tilendebragt sit Kryds nedover uden min Assistance. Dog var den gamle, elskværdige Mand saa venlig efter vor lykkelige Nedkomst at tage Afsked med et: „Tak skal De have, tusind Tak, men — nu tror jeg nok, at jeg kan selv.“

Jeg traf ham aldrig senere, men huskede saa godt det lille, understregede nu, og var ret glad ved, at han ikke havde erfaret, hvem hans ubehjælpomme Redningsmand var. —

Og nedenfor disse Volde laa det store Glacis, der jo var et *terra incognita* for de fleste Kjøbenhavnere, da det hørte under Krigsministeriet, der med stor Strængighed vaagede over disse Anlæg. Jeg opnaaede imidlertid ved særlig Velvillie fra Kommandantskabet et Kort, som gav mig Ret til at færdes paa disse Steder, der aldrig blev betraadt af Andre end de enkelte dér posterede Vagter.

Var man derinde, hørte man ikke en eneste Lyd udefra, og var heller ikke generet af de faa, tavse Skildvagter, der kun, hvergang jeg traf paa en saadan, forlangte at see mit Tegn.

Derimod var der et ret lystigt Fugleliv, da alle

Nattergale og Sangfugle overhovedet trivedes godt dér, hvor Ingen vovede at sætte Snarer for dem. I Stadsgraven var der nok af Fisk, men jeg tror næsten, at der var lige saa mange af deres Fjender, Odderne, der hvert Øieblik viste sig i Vandskorpen.

Foruden de omtalte Skildvagter har jeg dér aldrig seet et eneste levende menneskeligt Væsen; derimod traf jeg en Aftenstund paa et dødt, nemlig det endnu varme Lig af en Mand, der havde hængt sig temmelig høit oppe i et af Træerne, og som de Soldater, jeg tilkaldte, ikke vilde hjælpe mig at skjære ned, førend de havde meldt det til Kommandanten.

Under disse Forhandlinger tror jeg nok, at den sidste Rest af Liv svandt for den hængte Mand; men der var jo ikke noget at gjøre ved den Sag. Jeg var kun en Gjæst paa disse Kommandantens hellige Ene-mærker, og skulde jo strængt taget have bøiet mig ydmygt for Befalingen; — men det gjorde jeg dog ikke, hvorimod jeg tog et Par af de mest medgjørlige Soldater i Skuldrene og fik dem til sammen med mig at nedskære den nu fuldstændig Afsjælede.

Manden kunde muligvis være reddet, men der var Noget, der hed Respect for Autoriteten, som man ikke saa let gik udenom, naar man var Soldat. Vi begave os da paa Vei til Vagtstuen med den døde Mand, og her mødte os et andet lille Træk af Autoritetsrespec-ten; en Soldat havde spyttet en Kammerat lige i Øinene, men denne fandt sig med stor Sindsro i Si-tuationen, idet han kun ret spagfærdigt yttrede: „Det

skal d. O. l. mig faa Lov at sidde til det a' Løitenanten kommer!“

Saadan var man nu den Gang; man holdt ikke af at tage sig selv til Rette. Revolveren var ikke opfundet endnu — heldigvis!

Jeg har i de foregaaende Blade saa ofte berørt vore Fornøielser, saa man let kunde tro, at man ikke den Gang ogsaa arbeidede ihærdigt. Og det gjorde man dog lige saa vel som Nutildags; ja, paa mange Omraader vel endog dygtigere end nu; mere metodisk kjedeligt maaske, men der opnaaedes dog ganske smukke Resultater, hvilket Enhver jo let kan overtyste sig om ved at see tilbage paa, hvad det var for Mænd, Tiden frembragte.

Men det var ogsaa en stærkere Slægt den Gang, der dog ikke havde opnaaet sin Styrke ved methodisk gymnastisk Øvelse, saalidt som ved Iagttagelse af alle de hygieiniske Hensyn, man nu tager til det kjære Legeme. Det var en Slægt, der ikke var bleven nerveust nedbrudt ved alle de ydre Paavirkninger, vi nu, paa Grund af den stigende Cultur maa lide under. Man var da vel udrustet til at gjøre sit brydsomme Arbeide, der kun afbrødes af korte eller hyppigt slet ingen Ferier. Thi saadanne kjendtes jo f. Eks. aldeles ikke for Embedsstandens eller for Handelsstandens Vedkommende. En Embedsmand trælledes Livet igjennem uden at tænke sig Muligheden af, at det ikke

skulde være saa. Pligtfølelsen var stor, Fordringerne til Rettigheder smaa.

Selvfølgeligt er det godt, at der, hvad dette Ferie-spørgsmaal angaar, er indtraadt en stor Forandring, men man havde ikke i gamle Dage Følelsen af at savne noget paa dette Omraade. Det gjaldt at trælle, og saa trællede man, fordi man havde flere Kræfter end Nutidens Mennesker.

Og saa gik man til sin Gjerning, manges Gang meget tidligt paa Dagen, og mange Gange med Vished for, at dette Arbeide høit regnet gav fra Haanden og i Munden og ikke derudover; man havde endnu ikke begyndt at klage sin Nød paa det Omraade.

Og Skolemanden satte sig paa sit Katheder for at ndpiske alle de velsignede Regler og Undtagelser, der bragte Eleverne til Fortvivlelse, men dog til sidst gav dem et godt Grundlag af Viden, naar de sildigere skulde benytte et fremmed Sprog. Endnu herskede jo paa det Omraade den gamle Strængighed. —

Og den unge, vordende Kunstner blev holdt til den strænge Tegning, om hvilken Eckersberg sagde, og med hvor stor Ret, at den gjaldt mere end alt Andet: „Lær først at tegne,“ var hans Løsen, „saa kan I, om det skulde være, bagefter smøre Farverne paa med Fød-derne.“

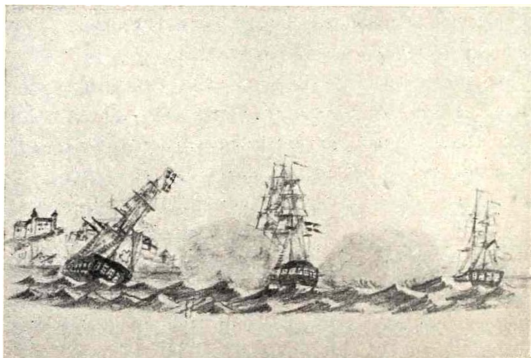
Og denne Fordring blev da ogsaa tilfredsstillet af alle hans udmærkede Elever, der forøvrigt aldrig forsøgte at løse deres Opgave ved Hjælp af hans sidste, spøgefuldt foreslaaede Methode.

Tegning af A. Dorph

Den Gang forsøgte som nu det unge, spirende Talent at prøve sine Vinger allerede i Skolen. Jeg husker en Dag fra min Tid i Metropolitanskolen, at Inspektør gik rundt i Klasserne og fremviste en Tavle, paa hvilken en Dreng, Anton Dorph, med Griffel havde tegnet et meget godt lignende Portrait af Thorvaldsen, og baade Lærere og Drengestude-

Min Fader hørte til de Lærere, der havde et godt Blik for, hvad der paa det Omraade kunde bo i en

Tegning af Vilhelm Petersen

Elev, og hver Gang en af disse i Timen gjorde sig skyldig i Nogetsomhelst med Blyant eller Griffel, som ikke havde med hans Fag at gjøre, saa kaldte han Synderen op til Kathedret, og lod ham forevise, hvad han havde bedrevet. Det gjorde han f. Eks. med

Tegning af J. Th. Lundbye

Lundbye, Vilhelm Petersen, Dorph, Orlík og mange Andre, og saa confiskerede han disse deres Arbejder under en paatagen bister Mine, — men han gjemte dem med stor Omhu; ja, han gjemte endog Karrikaturtegninger af Lærerne, som Olavesen — en flink Tegner, der dog ikke blev Kunstner — fabrikerede i Mængde. Efter Faders Død skænkede jeg f. Eks. en lille Suite af Lundbyes Tegninger fra hans Drengear

til den kongelige Haandtegningsamling, hvor de dannede Indledningen til Lundbyes prægtige Mapper.*)

Og blev saa disse Drengene til unge, begyndende Kunstnere, saa sad de paa deres beskedne Kammer, — de kjendte ikke Noget til stort Atelierapparat á la

Tegning af Olrik

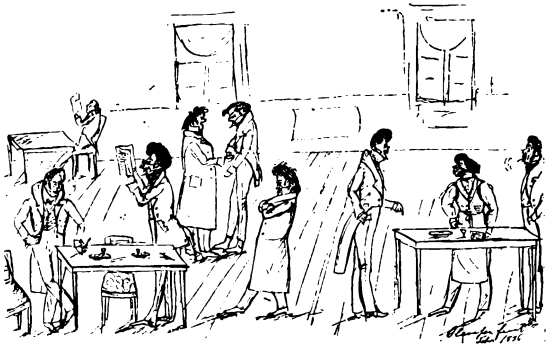
Mackart — og der arbejdede de trofast den udslagne Dag i den Kunst, som de elskede høiere end Noget i Verden, for saa at ende om Aftenen paa Akademiet ved lige saa trofast Arbejde, og uden taabelig Kritiseren af Professorernes større eller mindre Evner til at forstaa og sætte sig ind i hver Enkelts Kunstnerindividualitet.

Efterhaanden frembragte de saa Ting, der nu staa

*) Sildigere er de udrangerede og findes nu i Haandtegningsamlingens Magasin.

i høi Pris, men som den Gang først vandrede ud af deres Atelier til Skrædere og Skomagere, for at disse kunde kvittere en ofte meget beskednen Regning.

De savnede nemlig een væsenlig Bistand, og det var unge Venner i Journalistikken, der kunde pousse dem frem. —

Tegning af Olavesen*)

Med Hensyn til Smagsretningen ligeoverfor bildende Kunst, da var jo Thorvaldsen endnu Enehersker i Plastiken; for Malerkunstens Vedkommende befandt man sig endnu tæt op ad den Tid, da f. Eks. Küchler hørte til de mest yndede Kunstnere. Denne bebrejder man nu — og vel med en Del Ret — Unatur, Slikket-hed. Og vistnok kan man med Rette sige, at italienske Bønderpiger ikke var saa glatte og pyntelige, som han yndede at fremstille dem; men, kunde man saa

*) Karrikaturer af Lærerne ved Metropolitanskolen.

atter indvende: er da alle Bønder og Bønderpiger saa grimme, som de nu ofte fremstilles. Er det ikke Unatur paa en anden Maade?

Man kunde sige, at Kùchler — for at tage ham som Paradigma — endnu ikke havde faaet Øinene helt op for Naturen, at Gertner maaske havde faaet dem for vidt aabnede for alle disse intetsigende Tilfældigheder; — men skulde man ikke have Ret i at sige, at en vis Retning i Nutiden, der dog vel nu atter er paa Retour, kniber Øinene saa tæt til, — at den hverken kan see Linier eller Farver?

Ludvig Bødtcher og hans Kreds*)

DOG ikke alle arbeidede saaledes, at den store Hob den Gang kunde spore det.

Jeg har kjendt een Mand, der tilsyneladende aldrig bestilte Noget, og det var Ludvig Bødtcher, sikkerligt et af de elskværdigste Mennesker, men tillige et af de mageligste.

Han skrev en Gang til mig følgende Linier med en Bog, han havde laant af mig, og som havde ligget hos ham i tretten Aar:

Ludvig Bødtcher

„Først efter Aar fik Du Din Bog tilbage, —
Men da tillige som Photographi
Et Billed af mit Indre op ad Dage:
Min Magelighed uden Mage,
Mit Mesterskab i Nøleri; — —“

Faa Mennesker have saa klart som han kunnet see

*) Enkelte Steder i dette Afsnit har tidligere været medtalte, idet afdøde Prof. Kr. Arentzen havde anmodet mig om at meddele ham Træk af Livet i B.s Kreds, som han saaledes alt har indflettet i sin Omtale af B.

deres egne Mangler, og Faa have som han forstaaet at dække over Andres Brøst.

I Anledning af Digtet „Mødet med Bacchus“ skriver min Fader til Ingemann, der endnu ikke kjendte det: „Du vil holde meget af det. Det er en italiensk Reminiscens, en Berusning, smagfuldt og aandrigt udmalet som et Møde med Bacchus. Det er Skade, at vor gode Ven ikke er mere productiv; hans Stilling er altfor betrygget. Nøden vilde maaske slaa deilige Gnister ud af ham, naar den havde faaet ham under Behandling. Nu sløser han megen Tid bort. Man kan ikke faa ham til større Arbejder. Han har levet 11 Aar i Italien, seet og erfaret og oplevet meget. Jeg har ofte villet have ham til at nedskrive disse Erindringer fra Italien; saa fik ogsaa Andre godt af de mange forskjel- ligartede Indtryk, han har modtaget i hine Aar, som han jo selv anseer for sine skjønneste. Det kunde blive et smukt lille Værk. Han har ikke været en tankeløs Betragter; han gemmer alle Billederne fra hin Tid i friske Farver, og fører en smagfuld og aandrig Pen.“

Og Ingemann svarer derpaa:

„Signor Ludovico er en poetisk Natur og et vakkert lyrisk Talent; at formaa ham til andre Præstationer, end hvad Lunet og Momentet aflokker ham — er vist ikke at tænke paa. Men, hvorledes faar han Has paa Tiden, thi til at tumle sig i Selskabslivet er han vel nu for gammel.“

Ja, hvordan han fik „Has paa Tiden“, det vil jeg forsøge at skildre i de følgende Blade.

Fra det Øieblik, man satte Foden over hans Dørtærskel, faldt der en velgjørende Ro over En. Ikke sjældent saae man paa en smuk Sommerdag et Par Spurve, der havde vovet sig ind gennem hans aabne Sovekammervindue, hoppe muntert omkring inde i Dagligstuen og bidrage ikke saa lidt til den fredelige Stemning; sine „Mundvenner“ kaldte han dem.

Al høirøstet Tale, al ond Tale var banlyst fra dette Hjem, hvor Beboeren kun levede for at dyrke sine Skjønhedsideal, uanfægtet af hele Verdens Tummel. Efter at han i elleve Aar havde levet sit indholdsrige Liv nede i Rom sammen med Thorvaldsen og alle andre baade hjemlige og fremmede Berømt-heder, havde han nu slaaet sig ned paa en anden Sal i et endogsaa den Gang meget beskedent Hus i Sværtegade tæt ved det da bekjendte Sted „Fyrtøiet“, saaledes kaldet, fordi Boghandler Steen boede i Stuen, medens Vinhandler Staal, hos hvem Svampene søgte, husede i Kjælderen.

Det var en ret eiendommelig Introduction til et Besøg hos Bødtcher, naar jeg en Sommermorgen gik forbi hans Barbeer, der boede i Nærheden, og da udenfor dennes Vinduer hørte den lifligste Sang fra en lille, fangen Nattergal, der i sit snævre Bur under glade Toner nød sine Melorme. Uvilkaarligt lededes Tanken hen paa min gamle Ven, Sangeren, der nu, efter det rige, frie Liv i Syden, sad som en Fange i den mørke, snævre Sværtegade og dog var i Stand til at synge sine herlige Sange. —

Jeg vil forsøge at give et Billede af hans Hjem, der kun bestod af de to omtalte Værelser, paa en Vinterdag, naar Stuens Luft var inficeret af en underlig Blanding af Tørverøg og Tobaksdamp. Hans lille, gammeldags Kakkelovn, i hvilken han saalænge, jeg har kjendt ham, kun brugte Tørv, havde nemlig den Vane ligesom Beboeren stadigt at give Røg fra sig. Og disse hans og Ovnens forenede Bestræbelser var det endelig lykkedes at give Vægge, Loft og Gardiner en Art Mahognifarve, der, syntes han, og forøvrigt vi Andre ogsaa, var inderlig hyggelig og betydelig varmere end Værelset, der sjældent blev tilstrækkelig ophedet.

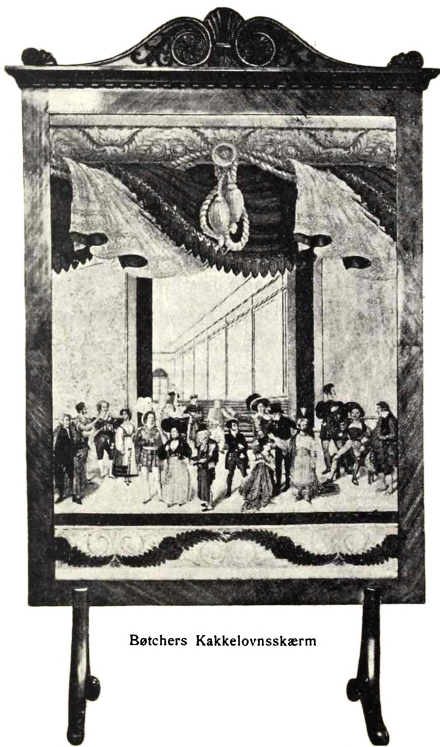
Og foran denne Kakkelovn var placeret hans høist eiendommelige Kakkelovnsskærm, der var forsynet med udklippede Figurer af Skuespillere fra det kgl. Theater.

Langvæggen med den gammeldags Sopha paa Midten var prydet med en Mængde ypperlige Tegninger og Studier til Malerier, der var det eneste, der vexlede i dette Rum, hvor baade Beboeren og Vennerne stadigt var de samme.

Men denne Skiften af Væggenes Pryd hang sammen med hans ofte altfor store Lyst til at give bort, selv Ting, han satte megen Pris paa.

Han var jo vel paa dette Omraade noget af en Samler, men jeg tror næsten, at hans største Glæde laa gjemt i det Øieblik, da han netop efter lang Venten var bleven Eier af det Attraaede.

Jeg husker saaledes, hvordan han fortalte mig, at

Bøtchers Kakkellovnskærm

han gik og „snusede“ om en Ædelsten — det hørte ogsaa til hans Liebhaberier — en Chrysopras; endelig en Dag, da jeg var hos ham, viste han mig Stenen, som han nu var bleven Eier af; jeg saae beundrende

paa den, idet han lod den lyse for mig paa et hvidt Tørklæde, og da han mærkede min Glæde ved dette Syn, var hans første Ord: „Vil Du have den?“

At jeg selvfølgelig bestemt afslog at tage imod hans Gave, nyttede Intet; jeg skulde have den, jeg skulde have den som saa ofte tidligere eller sildigere en og anden Tegning, han vidste, at jeg satte Pris paa.

I det Hele var det ham meget om at gjøre, at hans Gjæst skulde nyde et saa stort Velbefindende, som han formaaede at forskaffe ham.

Allerede fra mine Drengaar besøgte jeg ham meget hyppigt og mærkede da ikke sjældent, idet jeg kom ind ad Døren, at han gjemte en stor Skifertavle inde i Klappen paa sit Chatol; jeg beklagede da, at jeg forstyrrede, thi jeg vidste, at han havde været beskjæftiget med Udkastet til et eller andet af sine Digte, som han altid først nedskrev paa denne Tavle. Mangen Anden vilde have bedt en dum Dreng om at komme igjen en anden Dag. Saaledes var nu Bødtcher ikke; med den største Venlighed tog han imod mig, der dog havde forhindret ham i hans eneste, kjære Arbeide, det eneste, han i sit lange Liv nogensinde foretog sig.

Og saa satte vi os op paa den gamle Forhøining ved Vinduet under en hyggelig Samtale, der, da jeg var bleven gammel nok til det, krydredes af „en lille halv Pibe Tobak“, som det altid var hans Vane at byde paa.

Endnu lidt sildigere hen i Tiden kunde det godt

falde ham ind at traktere med „en lille Spendrup“, dette vil sige en ganske lille, tør, dansk Snaps midt paa Formiddagen.

Det var aparte Tider!

Og alt iblandt satte han sig saa ned i sin vestindiske Gyngestol for til Accompanement af sin Guitar at synge en eller anden af sine gammeldags Sange med en Røst, der selv i hans unge Dage vist aldrig havde været synderlig skjøn.

Eller han fortalte Smaatræk fra sit Liv i Italien sammen med Thorvaldsen, som han kun en eneste Gang havde havt en lille Strid med:

„Den Gamle havde foræret mig en lille Hund; — det var jo grumme venligt af ham, men — hvad skulde jeg egentlig med den, der kun vilde hyle, naar jeg ikke var hjemme, — og jeg var jo altid ude. Naa — saa forærede jeg den atter til en Familie, jeg kjendte; men Ulykken vilde, at den Gamle fik det at vide, og en Morgenstund, da jeg kom ind i Atelieret, hvor han stod i fuldt Arbeide, mærkede jeg straks, at han var gnaven. — Jeg vilde nu formilde ham og spurgte, hvad der var i Veien, — „„Aa! — der er saamænd ikke Noget i Veien,““ vrissede han og huggede løs paa Marmoret. — Det er vist det med Hunden — Thorvaldsen, — ikke sandt? — — „„Ja, den har vel bestilt lidt paa Gulvet, — — og saa skal man straks forære min Hund bort.““ — Jeg fik ham imidlertid snart god igjen, og der var aldrig senere Noget i Veien mellem os to.“ —

Vi talte ogsaa en Dag om, hvor godt det var, at Thorvaldsen, medens det var Tid endnu, havde bestemt sig eller var blevet paavirket til at skænke Fædrelandet sine Samlinger.

Bødtcher, der aldrig fremhævede sig selv, holdt i dette Spørgsmaal bestemt paa, at det var ham og ingen Anden, der havde udvirket dette hos Thorvaldsen.

Hvor kunde han dog med Kjærlighed fortabe sig i alle disse gamle Minder.

Ja, han elskede alt det Gamle, alt det Tilvante i en saadan Grad, at han en Dag, da jeg med mit Lommestørklæde vilde viske Støvet af en Stol førend jeg satte mig, med en yderst pudsigt Mine søgte at holde mig fra denne Vanhelligelse af det Ærværdige ved et: „Er Du gal, hvad er det Du gjør?“ — „Jeg visker blot Støvet af Stolen.“ — „Men er Du da pinegal, — det er jo Støv fra Frederik den Sjettes Dage; vil Du bare lade det ligge i Ro!“ —

Var Veiret smukt, saa vandrede vi undertiden sammen hen i Rosenborghave for oppe i Herkulespavillonen, hvor der da var Conditori, at drikke et Glas engelsk Porter til vor Cigar; det bayerske Øl kjendtes jo slet ikke endnu.

En eneste Dag i Aaret var der stor Invasion hos Bødtcher lige fra den tidlige Morgenstund, og det var paa hans Fødselsdag den 22. April.

Og dér mødte saa hele dette mærkelige „Menageri“, som vi kaldte det, — jeg tror sikkert, at det var Christian Winther, der havde døbt det saaledes — bestaa-

ende af de mest forskjelligartede Mennesker, baade hvad Ydre og Indre angaar. Det var netop dette Menageri, der skræmmede Christian Winther fra at besøge Bødtcher saa ofte, som han ellers havde havt Lyst til, hvad jeg synes maa have været et lige saa

Herkulespavillonen i Rosenborg Have

stort Tab for ham som for Menageriet, thi det var en Samling Skikkelser, man ikke saa let træffer paa.

En saadan Morgenstund mindes jeg saa overordentlig tydeligt, det var hans halvfjerdsindstyve Aars Fødselsdag.

Der havde allerede været et Par Gratulanter, saa at jeg ved min Indtrædelse mødtes af den Duft, der altid var fremherskende paa den Dag, en Duft, der ab-

solut hos denne Mand maatte minde om „Mødet med Bacchus“, Duften af Portvin. De faa Glas, Værten eiede, var allerede benyttede, og han maatte derfor ty hen til den mig velbekjendte Klap i Chatollet, hvor han havde den lille Sølvtumling staaende ved Siden af en gammel romersk Lar, der, hvem veed, maaske en Gang i Tiden var bleven tilbedt som en Bacchus. Denne Tumling skulde jeg just til at tømme paa hans Sundhed, da det bankede paa Døren, som Bødtcher straks aabnede for den allerfønøieligste af alle Vennerne, den gamle, asthmatiske Overkrigscommissair F., tidligere Tolder i Holsten, der nu stod stønnende efter Trappebestigningen, og øieblikkeligt ude paa Gangen aflirede sin Lykønskning under stærke Veklager over sin Podagra.

Bødtcher, der, saavel som alle vi Andre, meget vel vidste, at et godt Glas Portvin hørte til den Nyankomnes høieste Nydelser, vilde nu fixere ham lidt og yttrede beklagende:

„Men, saa tør Du jo ikke engang drikke et lille Glas Portvin paa min Sundhed.“

Med et forfærdet: „Jo, Tak, kjære Ludvig, jeg tør sgu ogsaa — drikke to,“ søgte han hurtigt at trøste den bekymrede Ven, og smiskede hen til den nys optrukne Flaske.

Der kom nu flere Gjæster, som skulde „skaale“ med Fødselsdagsbarnet, og jeg satte mig saa hen i Sophaen til den gamle Tolder, der paa slige Dage gjerne mødte med sin Sct. Helenamedaille paa den gamle, fidede

Uniformsfrakke, der nu vanskeligt kunde spænde om den trivelige Mave.

Jeg spurgte til hans Befindende, som det sig bør ligesoverfor den Ældre, og gamle F. takkede mig næsten med Taarer i Øinene for min Tilspørgsel, idet han yttrede:

„Ja, min kjære unge Ven, jeg be'r bare til Vorherre, at jeg maa opleve den 18de Juli næste Aar, for saa er det min — Guld-bryllupsdag.“

„Naa, saa skal der vel være stor Stads?“

„Ja — det kan De rigtignok tro, der skal; den Dag skal feires med stor — Høitidelighed. Min Søn, der er gift, veed De, med en Datter af den rige Gr. i Lübeck, han betaler det He— —le.

See, først saa skal vi nu vies paany i Garnisonskirke— kirke, og derpaa skal vi ha' Alta—rens Sakramen—te og saa en stor Middag paa Skydebanen eller hvor det nu b'ier.“

Stakkels gamle Mand; i Løbet af det følgende Aar faldt han og brækkede sit ene Ben, han kom til at ligge paa Hospitalet den saa længselsfuldt imødesete 18. Juli, gik glip af den sto—re Middag paa Skydebanen, men fik det, han vist brød sig mindst om, den kjære, gamle Falstaff, nemlig „Altarens Sakramente“.

Overkrigscommissair Fr.

Forøvrigt var han den Dag hos Bødtcher i sit meddelssomme Hjørne ligeoverfor mig, og betroede mig blandt Andet:

„Jeg skal sige Dem, min kjære, unge Ven, jeg var jo, som bekendt, i mine unge Dage en me—get smuk Karl, og da jeg blev forlovet, saa blev jeg ikke alene forlovet med en udmærket smuk Pige, men ogsaa med he— —le Hospitalets Spisekammer, hvor hendes Fader var Økonom, og det var skam meget væsenligt for en stakkels Løitnantspjalte med 18 Rigsdaler om Maaneden, — om Maaneden, min Fa'er.“

Hvor var han dog fornøielig, den Gamle, fornøielig ved sin store Godmodighed og sin uuds lukkelige Tørst, som han søgte at tilfredsstille paa alle de Vinkjældere, der fandtes i Staden, uden dog nogensinde at være, eller i hvert Fald at vise sig synderlig paavirket deraf.

Han satte stor Pris paa at være med ved Begravelser, ikke vistnok særligt fordi han da fik Leilighed til at høre en Præst, men fordi han paa slige Dage, iført sin pragtfuldeste Uniform med trekantet Hat og det brede, efterhaanden mer og mer fidede Sct. Helena-baad med tilhørende Medaille, kunde begive sig forbi alle sine kjære Vinkjældere under en stadig Tagen til den Trekantede for alle sine Venner, der sad indenfor og fristende vinkede ham til sig.

Men, nei! ved saadanne Leiligheder var han den tappe, gamle Karl fra Sehested, hvor han jo havde tjent sin St. Helenamedaille; han vandrede trøstigt og

tørstigt sin Vei til Sørgehuset, hvor der forøvrigt endnu undertiden blev budt Frokost med „meh—rere gode Sager“, som han kaldte det.

Men, saa tog han ogsaa grundig Revanche paa Dage, hvor der ikke forefaldt Begravelser; saa vandrede han allerede tidligt paa Dagen ind til en eller anden af sine elskede Kjældere, havde sin fra Hjemmet medbragte Frokost i Lommen, og bortbyttede ikke sjældent sit Smørrebrød for et Glas af den kjære Portvin.

Der var forøvrigt ogsaa andre Afholdsdage for ham, og det var, naar han skulde have Audients hos Frederik den Syvende eller hos Grevinde Danner. Kom han saa først op til Bødtcher i hele sin Pragt, og Vennen havde Færten af, hvad der forestod, saa drillede denne ham paa sin egen stilfærdige, godmodige Maade ved at holde en dansk Snaps op under hans lille Næse. Det var da uhyre pudsigt at se det skiftende Udtryk i den Gamles Ansigt; Lyst havde han nok, men — „nei — nei, kjæreste Ludvig, — jeg tør sgu ikke — — nei jeg tør ikke lugte af Spiritus, naar jeg skal til Majestæten!“

Grevinden modtog ham altid efter hans eget Siggende meget naadigt. — „Da jeg kom ind, saa bukkede jeg nu først to Gange me—get dybt og sagde — — Deres høie Naade, og saa var hun overmaade venlig imod mig. Jeg sad vist i over to Timer paa Sophaen hos hende, og hun sagde flere Gange: min kjære, gamle F., ja det veed Gud i Himlen, hun gjorde.“

Anledningen til disse Audientser var, at han, der

under Oprøret maatte flygte fra Holsten, dér havde maattet efterlade Størstedelen af sit Indbo, og dette anslog han til ottehundrede Rigsdaler, som han nu søgte at faa Godtgjørelse for. Dette viste sig imidlertid meget vanskeligt.

Af hans Breve fra tidligere Dage seer jeg, at han fra sine yngste Aar altid har været den underdanigst Søgende, og at det ogsaa til Tider var lykkedes ham at opnaa Noget.

I September 1820 skriver han til min Fader:

„Bedste Siorn (!) jeg har en eneste Bøn til Dem, det er Møstings*) Geburtsdag først i November. Forfat et lille Digt, hvori jeg i mit og mines Navn takker ham fra min fjerne Bolig for al Naade og Godhed imod os. — —“

I Anledning af sit forestaaende Sølvbryllup skriver han til Bødtcher, og opfordrer denne „kjære, gamle Ven“ til paa Sølvbryllupsdagen „anonymt at lade indrykke i Kjøbenhavnsposten et lille Digt, affattet paa en saadan Maade, at man deraf kan slutte sig til min lidet lystelige pecuniaire Status, og paa høiere Steder deraf tage Anledning til et lille Gratiale; husk det nu, kjære, gamle Ven. Kjøbenhavnsposten læses meget i O.!“ —

Han havde mange Jern i Ilden for at faa Spørgsmaalet om Indboet klaret.

Saaledes kjendte han en ung Mand i Toldetaten,

*) Johan Sigismund v. Møsting, f. 1759 d. 1843; gik af som Finantsminister 1831, men blev i Geheimstatsraadet til 1842.

som efter den Gamles Mening havde Noget at sige hos Grev Sponneck*).

Denne unge Mand traf han en Aften paa Arnkiels Vinstue, kom i Snak med ham, og opfordrede ham, hvad han alt hyppigt havde gjort, til at formaa Excellentsen til at gaa ind paa Spørgsmaalet.

„Jeg har allerede talt med Excellentsen,“ svarede den unge Mand, — „men — —“

„Naa! — men, — min kjære unge Ven, men?“

„Ja, — jeg vil jo nødtigt sige Dem, hvad han svarede.“

„Jeg be'r, kjære Ven, sig mig det kuns.“

Og modstræbende kom det saa frem fra den Anden:

„Ja — — han sagde, — han sagde, at han ikke vilde give en eneste Skilling til — til den gamle — Drukkendidrik.“

Nu foer den Gamle op i Raseri.

„Hvorledes, unge Mand! Vil De haane en Olding?“

Og med opløftet Stok foer han nu rundt om Bordet efter den „kjære unge Ven,“ men opnaaede ikke Andet, end ved hvert Hug med Stokken at slaa store Flager af Gipsloftet ned over sig selv og den flygtende Fjende.

Saavidt jeg mindes, opnaaede han da heller aldrig den attraaede Godtgjørelse.

Men saa var der til Gjengjæld Andre, der viste ham

*) Vilh. Carl Eppingen Greve Sponneck, f. 1817 d. 1888. Finantsminister 1848—54.

Velvillie, og det rørte ham altid, naar det var Tilfældet, thi inderlig godmodig var han.

Saaledes sad han en Juleaften paa Mønsters Vin-kjælder; der var jo i Anledning af Festen kun faa Besøgende, og tilsidst — Klokken var da henad 11 — sad gamle F. alene tilbage i en Krog med sit Glas foran sig, da Kjældersvenden blev kaldet til Talerøret, der førte op til Vinhandlerens private Leilighed:

„Er der flere Gjæster dernede?“

„Nei, Herr Mønster, der er kun gamle F.“

„Naa — — aa! hør, giv ham en Flaske Portvin i Julegave, — og luk saa!“

Et Øieblik efter overræktes der saa den forbavsende Overkrigscommissair en sirligt indpakket Flaske Portvin, hvorpaa han inderlig rørt og med stor Anstand begav sig hen til Talerøret, hvor han dybtbukkende for dette aflagde sin hjærteligste: „Tak, tusinde Tak for den sto—re Opmærksomhed, bedste Herr Mønster;“ — og saa sjokkede han hjem til sin fortræffelige Kone.

Og hos hende, siddende i sin Lænestol, med en god Ven — Julius H. — ved sin Side, udaandede han endelig en Aftenstund ganske pludseligt; hans sidste Ord var:

„Mutter — — har Ju—lius faaet — sin Toddy?“

Fra hin 22 April mindes jeg ogsaa en anden af de Besøgende, Fuldmægtig W., der egentlig ikke hørte til dem, Bødtcher satte særlig Pris paa men som han

altid modtog med den ham egne arabiske Gjæstfrihed. — Fuldmægtigen, en meget stram, alvorlig Mand, aabner dybtbukkende og med et eiendommelig onskabsfuldt Smil Døren — bliver staaende paa Tærskelen og begynder sin Lykønskning:

„Høistærede! — maa det ogsaa være mig tilladt — — at ønske Dem — til Lykke — —“

„Tak skal De ha', men kom blot indenfor —“

Den Anden stadig paa Dørtærskelen —

— „ønske Dem til — Lykke til — denne — denne sjældne Dag — som jo Fa a opleve —“

„Ja, ja — tusind Tak, men kom dog endelig nærmere —“

„— — det er jo Støvets Aar, — De har naaet — Høistærede — —“

Bødtcher, der ikke paa nogen Maade kunde lide at mindes om Døden, havde endelig været saa heldig at faa Gjæsten indenfor og Døren lukket, men det var ham umuligt at lukke Munden paa den onskabsfulde W, der ustandseligt mindede ham om, at:

„— hver Dag, De herefter lever, — hver eneste Dag er en Tilgift, o. s. v.“

Men endelig var da den onde Tunge blevet tør og trængte til at læskes af det Bæger, han nu stødte mod den godmodige Værts.

Og alle disse „Behageligheder“ fremførte „min Æderkop“, som Bødtcher kaldte ham, — naar han omtalte ham, — paa den ham egne, afmaalte og høirøstede Maade, der yderligere var B. en Pest, alt

imens han, som han havde for Skik, betragtede den indvendige Flade af sin høire Haand med sit evige ondsksfulde Smil.

Men hverken dette eller nogetsomhelst andet, disharmonisk, kunde bringe den kjære, gamle Bødtcher ud af den harmoniske Ligevægt, der var et Særkjende for ham.

Han havde, uagtet han i andre Henseender grumme lidt lignede en Bi, dennes Ævne til at suge Honning af den giftigste Blomst.

Og en saadan var strængt taget den gamle Fuldmægtig, der gjerne med stort Velbehag dvælede ved det hos sine „gode Venner“, der var mindre godt, og satte tykke Kridtstreger derunder. Hans Misundelse overfor Bødtcher, der sandelig ikke var saa udmærket stillet i pecuniær Henseende, drev ham til hvert Øieblik overfor os Andre at sige en Bitterhed om ham.

Saaledes husker jeg, at jeg en Morgenstund besøgte ham i et Ærinde for min Fader. Den gamle Fuldmægtig stod ved Vinduet i sit Sovekammer, og havde netop indsæbet sig til Barbering, da han vendte sig imod mig med et bistert Blik og en Mine, som om han led Helvedeskvaler: „Naa, — det er Dig; — tja! — her seer Du mig ved dette rædsomme Arbeide, — tja! naar jeg en Gang kunde blive saa lykkelig som Ludvig Bødtcher, at lade mig rage! — Hm! — tja, han ligger formodentlig nu paa sin Sopha i Sværtegade og læser i Riises Archiv!“

W., der affekterede en stor Belæsthed i alle mo-

derne Klassikere, paastod stadigt, at B. ikke havde tilbørlig Respect for disse.

Det vidste B. meget godt, og morede sig kosteligt derover.

En Dag havde „Ædderkoppen“ holdt et længere Foredrag, der havde kjedet Bødtcher; det endte saa med et:

„Og — hvad siger ikke Goethe!“

„Aa! jeg sk paa Goethe!“

„Hvorledes — Høistærede, De sk paa Goethe, og — jeg kysser Støvet for hans Fødder!“

„Ja, — jeg sk sgu ligegodt paa ham,“ sluttede saa B. med den allerstørste Sindsro. Efter at W. var gaaet, vendte Bødtcher sig om til mig: „Gud give, det Menneske een Gang i sit Liv kunde sige Noget ud af sig selv, — men han kan kun citere Andre.“

Og dog var denne samme W. i Grunden en meget brav Mand, i hvert Fald yderst hæderlig i borgerlig Henseende. Men han var i sine yngre Dage paa Grund af sin „Tunge“ blevet afskediget ved den store Reduction, og nu levede han — med sin meget lille Pension — hovedsagelig for at opponere, opponere mod Alt. Han, saavel som Bødtcher, havde Intet-somhelst at tage sig til saa lang Dagen var, naar undtages lidt Arbeide ved Bibliotheket i Athenæum; og dette Otium skadede W. medens det for Bødtchers Vedkommende kun endmere øgede hans klassiske Ro. —

Saalænge Vinteren varede, holdt Bødtcher gjerne den nu saa moderne „Femthe“, til hvilken hyppigt

hele Menageriet indfandt sig. Foruden de allerede Nævnte var der en tre fire Stykker, der nok var værd, at man skjænkede dem Opmærksomhed.

Allerførst vil jeg nævne „lille Würtz“, en Figur, enhver Kjøbenhavner den Gang kjendte; men ogsaa vor Tid kjender ham, hvad det Ydre angaar, ret godt fra enkelte af Blochs Billeder, som f. Eks. „Munken, der plukker Høns“, o. fl. Han tjente hyppigt Bloch til Model, og Ansigtet blev da tildels gjengivet, men ikke den lille, gnomagtige Figur, der navnlig om Vinteren var meget pudsigt, naar han, iført en vissengrøn Chenille med flere Slag, og den store Mappe under Armen vandrede omkring paa Kunstauktionerne, hvor han indkjøbte de billigere Ting for atter at forhandle dem. Denne Beskæftigelse, og om Sommeren Fiskeri i Stadsgraven, fyldte ham ganske.

Han var Skolekammerat af „Louis“ — Ludvig B. — med stærkt Eftertryk paa det sidste Bogstav, og havde i sine unge Dage været bosat i Petersborg som Conditor; sildigere blev han Guldsmed her i Kjøbenhavn, og endte som „Lystfisker“ og Forhandler af Raderinger og Haandtegninger, som han ikke havde mindste Forstand paa, men som Professor C. A. Jensen imidlertid ofte døbte med de mest velklingende Navne, medens Würtz stod hos som Klokker. Siden forhandlede Denne dem saa med meget vigtig Mine som en efter hans Mening utvivlsomt ægte Raphael eller Rembrandt — eller en anden Berømthed.

Han har ofte, naar jeg i hans lille Butik rodede om

i de gamle Blade, skyndet paa mig, for at jeg skulde bestemme mig til Et eller Andet, ved den stadige Trusel: „Baronen (Dirckinck-Holmfeld) kommer ellers en af Dagene, og han ta'r gjerne for en Hunnerdaler!“ —

Var Selskabet hos Bødtcher nu endelig samlet ved den omtalte Eftermiddagsthe, saa maatte lille Würtz jævnligt i Byen for t. Eks. at hente Fløde. Forhandlingerne mellem B. og ham i den Anledning foregik altid meget hemmelighedsfuldt henne i et Hjørne af Stuen, men vi vidste Alle, hvad det dreiede sig om; vi vidste ogsaa, at de Smaaskillinger, Würtz bragte tilbage fra sit Indkjøb, under Smaamumlen mellem de gamle Kammerater, forsvandt i den Lilles Lomme.

Og saa kunde vi da endelig tage Plads om Divanbordet, der var opfyldt af Bøger, som maatte skubbes til Side for at give Plads for Thebakken med Spritapparatet, som Mo'er Hjort — Bødtchers temmelig utro Opvarterske — havde sat til Rette ved sin Bortgang om Formiddagen.

Uagtet samme Mo'er Hjort altsaa kun indirekte havde med dette Thebord at gjøre, saa turde det dog her være Stedet til i faa Træk at give et Billede af denne lille, indskrumpede Madam, der altid optraadte lydløst, om end ikke lydeløst.

Hun havde grimme Smaavaner; hun var slikken og holdt i al for høi Grad af at tømme Sukkerdaasen, der havde sin Plads i et lille Skrin inde i Dagligstuen. Disse Smaarapserier søgte Bødtcher, der ikke holdt af

direkte at sige en Ubehagelighed, at modvirke ved i Laaget af dette lille Skrin med Kridt at skrive: stjæl ikke!

Om Mo'er Hjort ikke kunde læse, det veed jeg ikke, men Sukkeret forsvandt stadig.

Derimod forsvandt Advarslen ikke fra Skrinet, men staar endnu i dette, der nu er havnet hos mig.

Saa forsøgte Bødtcher da at prøve hende paa anden Vis, ved i lang Tid ikke selv at tage Sukker af den saa haardt hjemsøgte Daase, hvorimod han ved dagligt Eftersyn overtydede sig om et saa stærkt Svind, at der tilsidst kun var eet Stykke Sukker tilbage. Saa maatte han da til at tale, og det gjorde han paa sin eiendommelige Maade ved at holde Daasen op for Næsen af hende og ganske blideligt spørge:

„Mo'er Hjort, — hvorfor har hun ikke ogsaa taget det Stykke?“

Og saa sjokkede Mo'er Hjort under Bødtchers stille Latter og en gnaven, helt uforstaaelig Mumlen ud i sit Kjøkken. —

Endelig skænkedes saa Theen rundt i de faa Par Kopper, Værten var Eier af, og rakes derpaa af Denne, der altid havde sin Plads i Sophaen, om til hver Enkelt; og hyppigt, naar der i Brødbakken kun fandtes een Bolle, blev saa denne brækket i flere Dele, og ligeledes ved Haandkraft rakt rundt.

Og saa gik Passiaren, medens Theen blev drukket og Piberne og Cigarerne dampede.

Würtz sad i Reglen bortgjemt i en Krog, hvorhen

Skæret fra det ensomme Tællelys sjældent naaede, og sendte nu og da en eller anden af sine smaa, pessimistiske Bemærkninger ud til Forsamlingen; det lød som Grynten fra en gnaven Gris, og indbragte ham mangen Gang fra Bødtcher et lille: „Vil Du nu ta' din lille, sorte, infame Tunge i Agt, ellers skal jeg komme efter Dig!“ Men Würtz gryntede blot videre og lod sig ikke i mindste Maade afficere, saa meget mindre som Advarslen jo blev given med Bødtchers lune Smil og al hans Elskværdighed.

Würtz var en stor Materialist, og meget gnaven; han kunde f. Eks. ikke finde sig i, at man søgte ud i Naturen for at forfriske sig: „Aa! Skidt med det; nei, niks

med det; jeg har ikke været i Skoven siden Christian den Syvende døde; — nei, maledede Træer er li'saa gode.“

En Aften fik dog gamle Prokurator Bang Bugt med hans Gnavenhed. Han vidste nemlig, at et af Würtz's svage Punkter var — Kallunsuppe, og overraskede ham pludseligt ved følgende ganske umotiverede Bemærkning: „Ja — — men, Hr Würtz, — tænk dog paa en — god Kallunsuppe.“

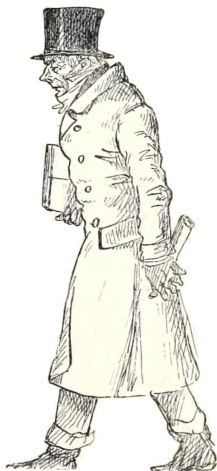
Som overgydt af Sollyls viste den Lilles Ansigt sig nu henne ved Bordet: „Ja — — a, Hr Prokkerater, det kan De jo nok ha' Ret i, — det er godt!“ Og saa var han afvæbnet.

Würtz

Han var afvæbnet af gamle Bang, der havde langt større Grund end Würtz til at see mørkt paa Tilværelsen.

Bang hørte ogsaa til Originalerne fra den Tid, som Enhver kjendte fra Gaden, naar han, den magre, for-

Procurator Bang

overbøiede Skikkelse i den lange, brune Frakke, ud fra hvis Side-lommer Documenterne stak ham helt opunder Armene, medens Hænderne var skjult i de længste, mest uformelige Handsker, man har sét, gik sin triste Gang op i Industrieforeningen, hvor han ofte kunde tilbringe halve Dage med en Kop Caffé foran sig, mens han af og til brød en Stump af en medbragt Bolle. Og her gjennemgik han saa Acterne i en eller anden Sag, han ikke kunde finde fornøden Hvile til at overtænke i sit Hjem hos sin Xantippe.

Jeg har adskillige Gange staaet paa Trappen under den Etage, hvor han boede, og hørt den gamle Mands ynkelige Beden om at blive lukket ind i sit eget Hus, — men den Ubønhørlige aabnede ikke Døren for ham; og saa sjokkede den inderlig godmodige Mand atter ned ad Trappen og hen i Industrieforeningen for der idetmindste at have Tag over Hovedet.

Den hæderlige gamle Bang; han havde fortjent en bedre Skjæbne. —

Hvem kjender ikke disse unge, forlegne Mennesker, Venner af Husets Sønner, der tages hjem med til The en Aftenstund, og som ganske stille, uden at være præsenterede, glide ned paa en beskeden Plads i Baggrunden af Værelset; de aabne ikke Munden den hele Aften, og — er umulige at blive af med, naar Natten stunder til, og Familien vil til Sengs.

Saaledes omtrent kommer den Skikkelse til Syne, jeg i Tankerne seer glide ind ad Døren hos Bødtcher paa en saadan Aften.

Ganske vist er det ikke noget ungt Menneske, men den gamle, beskedne studiosus perpetuus Kjeldskov, „min Kiels“, som han kaldtes af Bødtcher, der, som den gode Kammerat, han var, havde taget denne sin Ungdomsven under sine Vinger. Jeg har næsten aldrig hørt ham sige et Ord; jeg har kun seet denne bedrøvelige Skikkelse. Luvslidt og tavs, drikkende sin The af Underkoppen, sad han dér Aften efter Aften som en fattig Graaspurv, der venter paa Krummer.

Og Bødtcher lod ham sjældent vente forgjæves; havde han ikke selv Noget tilovers, saa fik han sine andre Venner til at udstyre ham, helst med de nødvendigeste, aflagte Klæder. Saaledes leverede en Gang Henrik Hertz Vesten, Chr. Winther Frakken, og min Fader Bukserne til stakkels gamle „Kiels“, der saa gik rundt til de forskjellige Velgjørere og præsenterede sig. —

Det muntreste af alle de Hoveder, som B. samlede

under sit Scepter, har utvivlsomt, efter Alt, hvad jeg har hørt, været Jørgen Jørgensen.*)"

Han var imidlertid borte fra Kredsen, før jeg begyndte at komme der, men min Fader har fortalt mig om hans pudsige Indfald. Saaledes kom han en Dag glædesstraalende til Fader og meddelte ham: „Nu skal Du bare høre: Ludvig har inviteret mig med ned til Italien; hvad synes Du, — han betaler hele Reisen derned og Opholdet!“ — „Ja, men hvordan vil Du saa komme hjem igjen?“ — „Aa, skidt med det, Du, jeg kører hjem med en Kalvekusk!“ —

En anden Gang var han henrykt over en ny Frakke, han havde faaet, og viste den til Bødtcher, der imidlertid havde en Indvending: „Du, — den er jo meget pæn, men er Du ogsaa vis paa, at den er krympet?“ — „Krympet! — — det forstaar jeg mig ikke paa; men eet ved jeg, og det er, at — Skræderen han krympede sig svært ved at overlade mig den.“

Efter hans Død kørte Bødtcher ud med alle hans efterladte Papirer til Porcellainsfabriken for efter hans udtrykkelige Bestemmelse at lade dem brænde, og dette Paabud beklagede Bødtcher ikke mindst, der vidste, hvor mange gode Ting de indeholdt. —

Endnu een af Eftermiddagsgjæsterne maa jeg omtale, da det var en meget karakteristisk Figur, nemlig den gamle Cyniker, Dr. S., der i sine unge Dage havde været Skibslæge i Marinen, men efter kort Tids Tjeneste havde faaet Afsked paa graat Papir, fordi han en

*) Jørgen Jørgensen, f. i 18. Aarh. Slutn. d. 1866. Politisecretær i Kbhvn.

Gang under en Cholerineepidemi ombord ikke havde behandlet et Tilfælde ganske efter Kunstens Regler. Styrmanden var nemlig kommet op til ham for at hente ham ned til en Patient, der léd af en Udtrædning af intestinum rectum. Da S. blev stillet overfor den Syge, udbrød han imidlertid meget forbavset: „Ih! — men Jøsses, hvad Fa—nen er det?“ — „Ja, det maa jo da Doktoren vide.“ — „Hvor Fa—nen sku' jeg vide det fra?“ — „Ja — men — — hvad skal der gøres?“ — „Ih! — Jøsses bevares, — skær'et a', skær'et a'!“ — Og Operationen blev derpaa foretaget med en — Brødkniv.

Nu var denne Dr. S. en munter gammel Herre, der ved sine Indfald ofte fornøiede Selskabet, som under sine smaa indbyrdes Skærmysler, — dem, B. gjerne var den rolige Tilhører ved, idet han indskrænkede sig til at pudse Gjæsterne løs paa hverandre — skænkede vor kjære Vært den fornødne Hvile efter Dagens Arbeide.

Arbeide og — Bødtcher; ja, det klinger jo lidt af en Modsigelse; men han arbeidede virkelig, det vil sige, naar Aanden var over ham.

Og det, han da havde skrevet, det tilsleb han og pudsede saa længe, til det viste sig som en lysende Ædelsten. At han ikke ved sin Død efterlod sig en Række Bind, det gjør jo ogsaa mindre til Sagen; det, der var, det var godt.

Han skrev jo i en Tid, da der ikke saa let var Tale om Statsunderstøttelse til Forfattere, og han kunde

dog saa godt have fortjent den; ja, han kunde ogsaa saa godt have behøvet den, thi hans Formue var meget beskednen; men jeg er sikker paa, at han, hvis den var blevet ham tilbudt, vilde være blevet yderlig forbavset.

Da jeg paa hans firsindstyve Aars Fødselsdag besøgte ham, trak han mig hen til Vinduet og viste mig et lille, rødt Etui, i hvilket Dannebrogordenens Ridderkors laa. Det var om Morgenen bragt ham af Kongens Kabinetssecretair.

„Hvad synes Du? — Det er jo alt for Meget,“ mente den beskedne, gamle Mand. Jeg maatte med dyb Beundring see op til det kjære, gamle, smilende Ansigt, og kunde kun sige: at det forekom mig, at han havde fortjent det for længe siden; men det vilde han slet ikke høre Noget om: „Hvor vil Du hen; — jeg har slet ikke fortjent Noget.“

En anden Dag, adskillige Aar tidligere, viste han mig et Brev fra H. P. Holst, der efter Anmodning havde faaet et Digt af ham til Tidsskriftet „For Romantik og Historie“. — „Er det ikke et overmaade elskværdigt Brev? — og see hér, hvad der laa indeni —“ og han holdt synlig fornøiet en — Femdalerseddel mellem Fingrene.

Ja, hans Beskedenhed var uden Grændser.

Jeg tror ikke, at hans samlede Arbeide, pecuniairt har indbragt ham mere end tre hundrede Rigsdaler.

Men han var altid tilfreds, og havde altid Noget tilovers til Andre, hvad der ikke sjældent nødte ham

til et lille Besøg hos „Onkel“, hvilket han fortalte med den elskværdigste Ugenerthed.

Fra Italien havde han medbragt en lang, blaa Slængkappe — en „Thorvaldsens Kappe“, som en slig kaldtes —; jeg havde ikke seet den i adskillige Aar, da han en Formiddag, vi skulde ud sammen, kom ind fra Soveværelset drapperet med dette Pragtstykke med de røde Fløiels Opslag. „Den har rigtignok holdt sig godt!“ udrød jeg, forbavset over dens friske Udseende; — „Holdt sig! ja, det tror jeg skam nok; den har ogsaa „staaet“ i mange Aar.“

Og saa kastede han et sidste, mønstrende Blik i Speilet for at rette paa Foldekastet, det kjære, gamle, italienske Foldekast, pegede saa paa det lille Bøgetræ, der i mange Aar stod i hans Vindue, og med sit alleryseste Smil viste han mig, at Træet begyndte at spire: „Lad os da gjøre ligesaa, lad os springe ud i den delige Foraarssol!“

Det var den Gang!

Og Ludvig Bødtcher er borte, og den lille Bøg, der blev plantet ud paa hans Grav og voksede sig stor, — den er borte!

Carl Bernhard — Victor Hilarius — Søren Kierkegaard — Goldschmidt

DET var i den første slesvigske Krigs Tid, at min Fader havde travlt med sin Oversættelse af Wallins Prækener, et Arbeide, der jævnlige bragte en kjær Gæst til Huse, nemlig Carl Bernhard, der hjalp ham med det Svenske; han og de Meza og Fader „sven-skedes“ da, som det hed i deres Sprog.

Og under disse svenske Conferencer kunde det saa hændes, at det løb lidt rundt for hele Compagniet.

De Meza skriver saaledes til min Fader:

„Høistærede!

Fortärfva?

Ved at udtale Ordet for mig forenede De t'et med den 2den Stavelse (tär . . .) De 3 første Bogstaver maatte jeg saaledes antage for Præfixet. Men det svenske (med det danske for corresponderende) Præfix er altid: för eller före); og saaledes maatte jeg antage for for en Trykfeil, indtil jeg i det Øjeblik, De havde forladt mig (forgjæves tog jeg mig den Frihed at expedere et Bud ned efter Dem) begyndte at dele Ordet anderledes ind, i. e. trække t'et sammen med för, hvorved jeg i Præpositionen fort (som jo kan sam-

mensættes saavel med Verber som andre Slags Ord i det Uendelige, hvorfor man heller ikke tør regne paa at finde alle disse Sammensætninger i Ordbøger) erholdt et nyt Præfix, sammensat med Verbet ärfva (arve) og saaledes den hele Gaade løst: fort-ärfva: nedarve.

Det gik ikke hiin Mand, der læste Lyna-fleder istedetfor Lyn-afleder, bedre end os. Om Lyna vidste han jo nok saa meget: „at hun svævede i Himmelen“, men „fleder“ var og blev ham længe Böhmsche Wälder.“

Men saa hjalp til Gjengæld min Fader Carl Bernhard med Tysken. Carl B. skriver:

„Kjære Schorn!

De er en Tysker og jeg en Amager; det er altsaa i sin Orden, at jeg tager min Tilflugt til Dem for at blive hjulpen i Tysk, til Gjengæld skal jeg altid staa Rede, hvis De vil have Hjælp i Amagerdansk . . .“

Carl Bernhard havde vi imidlertid slet ikke Lov at kalde ham i Hjemmet, hvor Fader, der havde Saint-Aubains Fortrolighed i det Punkt, selv da vi blev Voksne, lod, som om han ikke vidste Noget om, at han var Forfatteren Carl Bernhard.

Men det var ogsaa ligemeget for os, vi holdt af den ualmindelig elskværdige og fine Mand uden Hensyn til hans Skribentvirksomhed. Man behøvede kun at kjende eet Træk af ham, hans ømme Kjærlighed til den gamle

Moder, og hans store Opoffrelse overfor hende, for at holde af ham. Det var et rørende Syn at iagttage, hvorledes den allerede halvgamle Kavalérs første Tanke altid gjaldt hans gamle Moder, som han da ogsaa levede ene sammen med, til hun i 1853 lukkede sine Øine.

I Anledning af hendes Død skriver han:

Andr. de Saint-Aubain

„Tak for de venlige Linier, De sendte mig, kjære Schorn; De, som har kjendt min Moder, veed, hvad jeg har tabt i hende: hun var det Eneste, jeg havde bundet mig til her paa Jorden, og jeg kunde ikke rammes af noget haardere Slag. — —“

Og det var ikke tomme Ord hos denne Mand, der i det Hele taget levede sit Liv for at være Noget for Andre,

hvilket han blandt Andet beviste ved at være Medlem af alle de velgjørende Comitéer, der fandtes.

I det politiske Liv blandede han sig ikke; dog var han paa dette Omraade med blandt Stifterne af Selskabet „Orden og Sandhed“, der i Krigens Tid havde den Opgave at modarbejde de mange falske, foruroligende Rygter, der var i Omløb. Imidlertid havde Selskabet ikke nogen lang Levetid.

Sin Forfriskning fandt han saa i sin Forfattervirksomhed; men — Ingen maatte vide Noget herom.

Han lignede deri sin Tante, Fru Gyllembourg.

Ja, saa strængt holdt han paa Hemmeligheden, at han, da han havde skrevet en lille Piece i bunden Stil — sikkert det Eneste af den Art fra hans Haand — „Danmark og Augustenborgerne“, sendte Manuskriptet, der nu er i mit Eie, med fordreiet Haand til min Fader, for at Denne kunde besørge det udgivet og — Indtægten overgivet til Invalidefonden.

I et, ligeledes med fordreiet Haand til Fader skrevet Brev, udtalte han Ønsket om Friexemplarer.

„Jeg bemærker, at Hensigten med at erholde nogle Exemplarer er ingenlunde at distribuere dem her i Staden, men at foranstalte dem afsendte til Augustenborgernes Hjemstavn.“

Han vilde kunne have sparet sig sin Ængstelse ved i dette Punkt muligvis at blive mistænkt for at kunne skade Afsætningen, saafremt han havde vist sig med aabent Visir, thi Ingen vilde have troet, at Saint-Aubain i den allerubetydeligste Sag skulde være optraadt anderledes, end det sømmede sig en fuldendt Gentleman.

Og dette omtalte, hævnfnysende, lille Indlæg i vor Kamp mod Augustenborgerne, var rettet til den samme Mand, han saa ofte i gamle Dage havde staaet nær i det fredelige Hesteopdrætningspørgsmaal.

Men Saint-Aubain hørte ogsaa til en af de indvandrede Familier, der var gaaet helt op i deres nye Fædreland.

En anden pseudonym Forfatter, „Victor Hilarius“, Christian Reiersen, der var Overlærer ved Søetatens Drengeskole, hørte ligeledes til vor intimere Kreds.

Han var en stor „Kierkegaardianer“, hvad han jo allerede tilkjendegav ved, at han tog to af Søren Kierkegaards Pseudonymer til Kjendemærke for sin første Bog: „Fra Drømmenes Land“, et Forsøg i den eksperimenterende Psychologi, som han kaldte den.

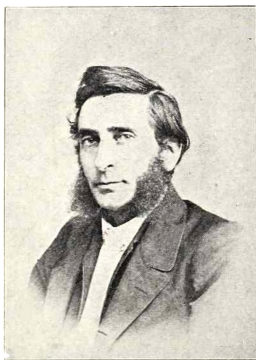
I Forordet indflettede han den Bemærkning: „— at Forsøget er mislykket, vil Enhver kunne overbevise sig om ved at læse Bogen.“

Og saa læste Folk da mod Sædvane Forordet, og da Forfatteren selv havde sagt, at det ikke var lykkedes ham at give, hvad han havde tilstræbt, saa troede de ham paa hans Ord, og man lod denne i mange Punkter udmærkede Bog ligge usolgt paa Boghandlerens Loft.

Christian Reiersen var et ypperligt Hoved, men en stor Melancholiker, der vel kunde gjøre kaade Krum-spring paa Viddets stramme Line, men som ogsaa

kunde styrte ned fra denne og ligge sjælelig afslappet efter Faldet.

Han levede sit ensomme Ungkarleliv ude i Nyboder med en af Skolens Drengene som Oppasser. Og her kunde det sommetider falde ham ind at invitere en lille Kreds af de gode Venner til en Middag, til hvilken Maden kom kjørende, medens vi andre gik til Fods. Festmaaltidet var nemlig bestilt paa Skydebanen, og alt imedens enkelte af Damerne var beskjæftigede med at understøtte Værten ved Borddækningen, laa andre af Gjæsterne i de aabne Vinduer i den lille, lavloftede Stue og speidede efter Droschken med Maden, der endelig signaliseredes ved et vældigt Hurra, der lød langt ud over de smaa, hyggelige Huse.

Chr. Reiersen

Opvartningen paa en slig Festdag besørgetes af to Drengene fra Skolen, som een Gang imidlertid lod et saa stort Mellemrum imellem Retterne, at vi Alle, ængstede ved deres Udeblivelse, begav os ud i det lille Kjøkken, — hvor begge Drengene var blideligt indslumrede efter at have drukket sig en god Rus af den Sherry, de skulde hælde paa Karafferne.

Det første Uheld med „Fra Drømmenes Land“ af-

holdt imidlertid ikke Forfatteren fra, denne Gang anonymt, at udgive en ny Bog: „Fra Felten“, der fik en større Læsekreds. Det er fornøielige Skildringer af Soldaterlivet i Treaarskrigen, som han selv havde deltaget i.

Publicum syntes i det Hele taget om Bogen, men der var dog een Mand, der, uagtet han fandt den god, ærgrede sig lidt over den, og det var Johannes Helms, som af en Del Læsere var blevet betragtet som den anonyme Forfatter. I den Anledning yttrede han en Gang til mig, at han troede, at Reiersen havde moret sig ved Tanken om dette Udfald af hans Anonymitet.

Men det større Held med denne Bog formaaede dog ikke at dæmpe hans Mismod over, at den første var gaaet saa sporløst hen over Hovedet paa Publicum. Og dette Mismod fandt hos det melancholske Gemyt et sært barokt Udtryk.

Det hændtes nemlig undertiden, naar han en Vinteraften sad alene med sine mørke Tanker, at han pludseligt kaldte sin Oppasser ind:

„Bentzen! — gaa hen til Reitzel og hent mig et halvhundrede Exemplarer af: Fra Drømmenes Land!“

Bogen var nemlig udkommet i Commission hos Reitzel, der, saavidt jeg mindes, havde vist sig villig til at tage den paa Forlag, et Tilbud, Forfatteren dog ikke vilde tage imod, idet han sagde: „Nei, jeg vil ikke have, at De skal bande mig, hvis den ikke gaar.“

Og naar saa den skikkelige, lille Bentzen, forpustet af den lange Tur og den tunge Byrde, havde aflæstet

denne, saa begyndte Forfatteren at holde en uhyggelig Autodafé. Siddende ensom foran sin Kakkellovn kastede han nu det ene Bind efter det andet ind i Flammerne, der saaledes blev hans egentlige Publicum, det eneste, der til Bunds nød den Bog, der nu næsten er blevet en bibliographisk Sjældenhed, en lige saa stor Sjældenhed som Forfatteren var, baade fra Hovedets og Hjærtets Side. —

Søren Kierkegaard

En pseudonym Forfatter, jeg aldrig kom nærmere, end at jeg spaserede ved Siden af ham, var Søren Kierkegaard. Dette er at forstaa saaledes, at min Fa-

der og jeg, naar vi i mine Drengaar gik Tur sammen, undertiden mødte Doctoren, som da fulgte med os. Jeg tridsede ved Siden af og forstod selvfølgelig ikke eet Ord af de Voksnes Samtale. Jeg vidste kun, at denne gjaldt meget alvorlige Materier. Ofte havde jeg hørt min Fader omtale, at han snart hos Sibbern, snart hos Mynster søgte at faa sit Sjælelivs dybeste Spørgsmaal

belyste, og noget Lignende følte jeg, at der i disse Samtaler gik for sig. Jeg havde imidlertid ofte seet Søren Kierkegaards Contrafei i Corsaren, hvor han jo altid afbildedes med det ene Bukseben kortere end det andet; det var derfor under disse Ture vigtigere for mig at betragte dette hans mærkelige Bukseben end hans mærkelige Ansigt.

Det større Arbeide, Oversættelsen af Wallins Prækenere, havde kun bragt min Fader Glæde, derimod havde han i den samme Periode en stor Ærgrelse af et andet Arbeide, nemlig en tysk Oversættelse af adskillige af Goldschmidts Fortællinger. Denne Forfatter havde henvendt sig til Fader med Anmodning om at oversætte dem, og havde saa godt som afsluttet Contract med den tyske Boghandler, Philosophen Dr. Arnold Ruge, om Udgivelsen, og det tyske Manuscript var afsendt til Doctoren, da der pludseligt fra denne indtraf et Brev til Fader, hvori Forlæggeren forkastede Oversættelsen som „in keiner Rücksicht den gerechten Forderungen des Publicums entsprechend.“

Det var jo et haardt Slag i Ansigtet paa en Mand, der allerede var det tyske Publicum bekendt fra sin Oversættelse af Mynster.

Min Fader henvendte sig da skriftligt til Goldschmidt, og denne klarede saa Spørgsmaalet til hans — men maaske ikke til Arnold Ruges Fordel.

5. Oct. 1847.

„Høistærede Hr. Schorn!

Jeg lever for Tiden i en nydelig lille Eremitage paa Strandveien, hvor jeg er saa lykkelig ikke at see Blæk, Pen og Papir; men det er denne Lykke, der i flere Dage har berøvet mig den Fornøielse at svare paa Deres Brev. Jeg siger: Fornøielse, thi jeg antager, at mit Svar i Hovedsagen vil tilfredsstillе Dem.

Foreløbig skal jeg forklare Dem det Forhold, hvori De er kommen til Ruge, og som synes at krænke Dem. Dr. Arnold Ruge er en udmærket dygtig Philosoph, maaske for Øieblikket den i aandelig Henseende meest udviklede Mand i Tyskland; men som Boghandler, som Forretningsmand, er han et reent Barn. Den Lethed, hvormed han fatter Venskab for et Mske, den Sangvinitet, hvormed han betragter enhver Boghandler-Speculation, bringer ham til, i første Øieblik at love en ung Forfatter Guld og grønne Skove. Men, naar det kommer til Stykket, forhindres han fra at holde sine altfor store Løfter ved sin altfor store Gjerrighed. Thi den gode Dr. Ruge, der seer saa sund, jovial og stærk ud, er saa gjerrig, at jeg ikke begriber, hvorfor han ikke er ganske mager, gusten og guul.

Alt dette erfarede jeg først under et nøiere Samliv med ham og hans Venner i Septbr. Maaned d. A. Forrige Octbr. saae jeg op til ham som til en Apostel, en Petrus, en Klippe, og gjorde ikke vor Contract skriftlig. Da der saa hengik en saare lang Tid, inden han fik Mscriptet, da han i denne Mellemtid gjorde endeel

daarlige Speculationer og tabte endeel af sine dyrebare Thaler, benyttede han sig af Leiligheden til at bryde vor Aftale. Og denne Leilighed gaves ham derved, at De, med hvem han ikke troede at have noget at gjøre, traadte i directe Forbindelse med ham, forlangte Deres Navn nævnt som Oversætter og Honoraret sendt. Han sagde da: Naar Fortællingerne skulle udgaa som Oversættelser, hvad behøver jeg saa at betale Schorn og Goldschmidt (thi jeg havde ogsaa forbeholdt mig nogen Fordeel — hvad De ikke bør tage mig ilde op); jeg kan da give det sædvanlige Oversætter-Honorar 2 Thaler, og saa have en god Oversættelse istedetfor Schorns, der ikke er god.

Men denne Beskyldning mod Deres Dygtighed som Oversætter, skal De aldeles ikke tage Dem nær; thi ved et Tilfælde kom det for Dagen, at Ruge aldeles ikke havde læst Deres Mscript. De kan nok tænke Dem, at jeg ikke lod denne Opdagelse gaa ubenyttet hen, og under en Disput bragte jeg ham saaledes i Klemme ved Hjælp af hans egen Uredelighed, at han tilbød at trykke Fortællingerne. — —“

Og saaledes endte da dette lille Mellemværende til Goldschmidts og Faders Tilfredshed; for Ruge vogtede han sig vel for Fremtiden, men han havde jo ogsaa i Perthes en fuldtud gentil Forlægger.

*Grundlovsfester — Liv paa Caf er og Restauranter —
Gamle Baron Pechlin*

I Begyndelsen af Aarhundredet havde det snart v eret Kritikerne, der hudflettede Forfatterne, — Baggesen vilde ikke tillade Oehlenschläger at sætte sig altfor mageligt til Rette paa Digterthronen —, snart var det Forfatterne, der ikke levnede Kritikerne  re for to Skilling.

I et Brev fra Fader til Ingemann i Aaret 1818 skriver han: „Rescens. Profts Portrait eller hans hele corpus i miniature skal i denne Tid være at se paa Børsen. Nye Fornærmelser i „Dagen“ mod Winsløw junior har omsider bevæget denne til at udføre sin gamle Trusel, at ville stille ham frem for Alles  ine i sin hele Latterlighed. — Bødtcher fortalte mig det, og tillige, at han havde maattet skrive et Par Linier underneden, som jeg sagtens kan meddele Dig:

„Rask flyder Lapseblodet som en Elv,
Man skriver Vers, og snyder Folk paa Moden,
Man kritiserer hele Kloden,
Men glemmer kun sig selv.“

Alting er naturligvis uden Navn.“

Eller Ingemann skriver mod den samme Proft:

„Vel veed jeg jo, at Guld er ikke Messing,
Men det er groft,
At Mosjø Proft
Partout vil være Lessing.“ —

Nu, henimod Aarhundredets Midte, var det Gold-

RISUM TENEATIS AMICI.
Profts Portrait af C. Winsløw

schmidt, der i Corsaren jagede Snyltegæster bort fra Parnasset, eller Heiberg, der i Intelligensbladene fornemt haanede Georg Carstensen, fordi Denne vovede at have en Mening i æsthetiske Spørgsmaal.

De Nationalliberale sluttede sig, hvad det Politiske angik, sammen i en Ring, indenfor hvilken Uved-

kommende ikke gerne maatte træde.

Paa det religiøse Omraade samlede Grundtvig „Vorherres eget lille Folk“ om sig og tordnede imod den „lumre Munkepest fra Syden“.

De bildende Kunstnere, eller dog de betydeligste af disse, stod det nationalliberale Parti og Grundtvigianerne meget nær, og dannede ogsaa deres Ring, som det just ikke var let at trænge indenfor.

Kort sagt, det gjaldt stadigt at forskanse sig.

Man mærkede endnu Voldenes Aand, der fra sine Bastioner kun modstræbende iagttog den store, fremvældende Folkebølge.

Friheden var jo en herlig Ting, — men man turde kun ikke i altfor høi Grad tage sig Friheder ligeoverfor de Privilegerede, og dem var der endnu mange af.

Vi holdt den Gang de store Grundlovsfester, hvor Alle mødte under een Fane; og paa slige Dage var Jubelen og Sammenholdet næsten uden Grændser. Og dog kunde man ogsaa ved slige Leiligheder allerede spore det kommende Schisma.

Jeg mindes saaledes een stor Grundlovsfest, der blev afholdt ved Eremitagen. Unge og Gamle, Høie og Lave samledes ved fælles Borde og jubilerede til den lyse Morgen.

Min Broder og jeg havde fundet Plads ved et Bord i Nærheden af Arbeidernes forgudede Rimestad*), der holdt den ene Tale mere frihedsbegeistret end den anden, indtil han endte med at udtordne:

„Hele Folkets Tak til Kong Frederik den Syvende for Grundloven, denne hans velsignede Ga—ve!“

Dette gav Anledning til, at han pludseligt blev afbrudt, idet en noget „anløbet“ Murer nærmede sig ham paa en yderst fortrolig Maade og vilde drikke et Glas med ham. Dog — den store Arbejderfører var nok villig til at føre sine Underordnede til alt det, der

*) Chr. Vilh. Rimestad, f. 1816, d. 1879. Formand for Arbejderforeningen af 1860.

kunde bringe dem fremad, men han var, idetmindste i det Øieblik, ikke villig til at fraternisere med den Enkelte, og trak sig fornemt tilbage. Men, uagtet denne Bevægelse foregik ret discret, saa mærkede dog Mureren, at han her stod overfor en Mur, han ikke selv havde Magt over, og trak sig som en Snegl ind i sit Hus, dog med et meget høirøstet:

„Det er nederdrægtigt af Dem, Herr Reimesta'!“

Ganske vist havde hans Tilnærmelse været fremkaldt af en begejstret Stemning, men — Voldene var endnu ikke faldne.

Ud paa Morgenstunden var vi to Brødre med i det store Tog, der under Afsyngelsen af Fædrelandssange begav sig til Fods fra Eremitagen til Kjøbenhavn, og nu vilde Tilfældet, at vi netop fik denne, da endnu mere anløbne, Murer under hver sin Arm, idet Toget var ordnet saaledes, at man gik i Rækker paa fem, seks Mand.

Allerede ved Marschen gennem Taarbæk havde det været os ret pinligt hvert Øieblik at blive trakterede af ham med Vin af en Flaske, der i Mangel af Prop var lukket med hans ikke synderlig propre Lommetørklæde, og da han yderligere betroede os, at han havde „reddet“ Vinen ved et af Bordene paa Festpladsen, saa tog vi os ved Charlottenlund den Frihed at takke ham paa det Forbindtligste for den behagelige Aften, — og lagde saa Veien om ad Gjentofte.

Saaledes endte vor frihedsbegeistrede Dag, men — Voldene var jo endnu ikke faldne.

Det var imidlertid ikke alene ved slige høitidelige Leiligheder, at vi Unge tilbragte Natten ude i Skoven.

Vi havde gjerne for Skik engang imellem paa en Lørdagften, efter at Symphonien i Tivoli var spillet, Noget, vi absolut maatte være med til, at gaa hjem paa Nørrebro for at hente vore Tobakspiber og saa — Kl. 12 om Natten — at begive os paa en længere Spaseretur, helt ud til Vedbæk, for at se Solen staa op.

Anden Forfriskning end dette deilige Syn ud over Havet, som vi nød fra en af Bakkerne derude, bødes der ikke paa en slig Nat. Og naar vi endelig derfra begav os ind i Skoven for om muligt at finde et eller andet morgendueligt Etablissement, hvor vi kunde tilfredsstille vor legemlige Trang, saa lykkedes det os ikke, da Alt hvilede i den dybeste Søvn, ogsaa langs Strandveien, ad hvilken vi nødlidende drog tilbage, for først paa Østerbro at træffe en aaben Café.

Det Liv, der levedes paa offentlige Steder, var jo ogsaa endeel forskjelligt fra vor Tids Café- og Restaurantliv.

Der var endeel Caféeer ligefra Schweizernes til den saakaldte „Øljørgen“ i Kronprinsensgade, hvor navnlig yngre Mennesker, der ikke havde mange Penge paa Lommen, kunde forfriske sig paa en overmaade billig Maade og ret hyggeligt. Det gode Sammenhold, der i det Hele og Store herskede mellem Alle, bevirkede, at det blandede Selskab, der mødte her, ikke gjorde noget Skaar i den stille, næsten hjemlige Hygge, der

var fremtrædende paa dette Sted; endnu var jo Begrebet „Bølle“ fuldstændig ukjendt.

Ganske vist kunde der jo paa en Café forefalde ret drastiske Scener, men der var over disse i Reglen kastet et Skær af gammel dansk Gemytlighed, der borttog det Forargelige.

Saaledes kom en ung Student, Carl Nielsen,*) Søn af den bekjendte Skuespiller, Professor N., en Aften ind paa et Conditori, hvor han, der var i en løftet Stemning, uden mindste Foranledning satte sig ned paa Skjødets af en ældre, adstadig Borger, han aldeles ikke kjendte, og som i beskeden Stilfærdighed nød sin Toddy, slog den ene Arm om Halsen paa ham, medens han greb den intet ondt anende Mands Toddyglas og tømte det i eet Drag, hvorpaa han tavst buk-kende forlod den ligesaa tavst forbavsede Mands Skjød.

En anden Aften var det tredive unge Studenter, der kom fra „Föreningen“ i Boldhusgade, og som, idet de gik op ad Trappen hos Conditor Pleisch, blev enige om, at de hver vilde nyde: fire Stykker Smørrebrød, to Snapse og en halv Øl. En af dem paatog sig da at bestille disse Sager; og det gjorde han saa, idet han stillede sig midt i Døren til det Værelse, der særlig var forbeholdt de adstadige, gamle Avislæsere, og fra denne sin Post udtordnede: „Opvarter! et hundrede og tyve Stykker Smørrebrød, tresindstyve danske Snapse og tredive Øller!“

*) Denne Carl Nielsen gik faa Aar efter til Amerika — som Gartner, men endte efter ikke lang Tids Forløb som — Professor i Spansk ved et eller andet Universitet derovre.

Det gav et Sæt i de forsamlede gamle Herrer, der rædselslagne over den uhyre Bestilling alle som een med store Øine kiggede ud over deres Aviser, — men, man levede jo i „Gaasegangen“s Dage, og det var Kjælebørnene, de danske Studenter: de skulde have Lov at tumle sig paa en uskyldig Maade.

Og det var jo ogsaa i Virkeligheden meget uskyldige Løier, der dreves den Gang, naar undtages, at det lidt sildigere paa Natten kunde more de samme unge Mennesker at gaa den omtalte „Gaasegang“ igjennem Byen, hvad der kunde foranledige de nidkjære Vægtere til, undertiden ret haandgribeligt, at skride ind for at anvende deres „Morgenstjerner“.

Et saadant lille, natligt Optog havde en Aften valgt Østergade, Kongens Nytorv og Bredgade til sin Tumbleplads. Selskabet bestod hovedsagelig af unge, til Dels civilklædte, Officéer, der kom fra et Selskab i Burmeisters Restaurant. En af Flokken havde jævnlgt tussset paa Kammeraterne, da Vægterne gjentagne Gange havde paabudt Stilhed; men Stemningen var nu een Gang for „Gaasegang med obligat Fløite“.

Endelig, og det uheldigvis netop udfor Prins Ferdinands Palais i Bredgade, bristede de medfølgende Vægteres Taalmodighed, og de søgte at arrestere — netop den Alleruskyldigste, den unge Officér, der havde søgt at dæmpe Løierne, og som nu kastede sig ind under de prinselige Skildvagners Beskyttelse under Paaberaabelse af, at han var Officér, hvilket imidlertid ikke hjalp ham, da han netop hørte til de civilklædte.

Spektaklet blev nu selvfølgelig værre end før, og kaldte tilsidst selve Prins Ferdinand i en meget let Natdragt til Vinduet.

Al Parlamenteren med Vægterne fra Kammeraternes Side, alle fristende Tilbud om store, deilige Specier var forgæves; Slaget var tabt, Prinsen havde seet og hørt det Hele.

Og saa gik Toget til Raadhuset, hvor den unge, arresterede Officér maatte opgive sit Navn, der sikkerlig har faaet en tyk Streg under sig i Conduitelisten. —

Til det mere adstadige Restaurantliv samledes man navnlig hos Jomfru Henckel. Der var jo nok finere Steder som Vincent, men den omtalte Dame havde ved sit fortræffelige og efter vor Tids Begreber meget billige Kjøkken vidst at samle en stor Del af de egentlige Kjøbenhavnere.

Man oversaae med største Lethed hele Selskabet dér, og man kjendte det hele Selskab, da de Samme regelmæssigt indfandt sig hver Dag, og idetmindste nød de samme Drikkevarer hver Dag i Aaret.

Jeg vidste saaledes bestemt, at den gamle, smukke Kammerherre Krabbe hver Dag skulde have sin „St. Estephe“, medens Faders og min gode Ven, Henry Feddersen, ligesaa ufravigeligt sad med sin Flaske „Petit Bourgogne“ foran sig.

Jeg kan endnu tydeligt mindes et Brøl, der dagligt lød udover Middagsbordet: „Chrissi — — an, Tra — an!“

Det var den gamle, bekendte Baron Pechlin*), der paa denne Maade gav tilkjende, at nu var Øieblikket kommet, da han skulde have sin danske Snaps, der af ham var døbt med dette euphemistiske Kjælenavn.

Det var da meget pudsigt at iagttage, hvorledes „Chrissian“, hans Livopvarter, der kunde glæde sig ved en temmelig betydelig Embonpoint, som hos ham nødvendiggjorde en særdeles adstadig Gang, med stor Værdighed begav sig ud i Kjøkkenet, hvorfra han, der efter den Tids Skik var iført Trøje og hvidt Forklæde, lidt efter vendte tilbage med en Bakke med — to Snapse, af hvilke han, som han vist troede useet, placerede den ene paa Buffeten, medens han gravitetisk bragte den tykke Baron den anden. Derpaa stillede den forslagne Opvarter sig med Ryggen mod Skjænken, iagttog meget diplomatisk den hele Forsamling, og, naar han troede sig ubemærket, vendte han sig om, og man kunde da paa en vis Haandbevægelse hos ham, samt paa det let tilbagebøiede Hoved gjætte sig til, at nu var Øieblikket kommet, da Chrissi-an skulde have sin Tra-an.

Det var meget patriarkalske Tider.

Jeg sagde, at denne Fyr var Pechlins Livopvarter, og det var ikke saa ganske lidt, han i den Egenskab havde at besøge.

Baronen, der var en ualmindelig corpulent Herre, skulde nemlig „bindes ind“, før han begyndte sit Maaltid, og denne Indbinding bestod i, at hans store, blom-

*) Baron Georg Nicolai Philip Pechlin, d. 1856.

strede Silkelommelørklæde først med stor Omhu blev lagt flerdobbelt om Halsen paa ham, hvorefter Servietten, ligeledes dobbelt, bandtes ovenpaa. Saa først vovede han sig i Lag med Middagen. Fik han nu t. Eks. Kjødsuppe til Forret, saa var man efter Maaltidet sikker paa at see hele Indbindingen, ja, endogsaa hans Skjortebryst og gule Nankins Vest gjenneblødt, thi det var ham umuligt at naa helt ind til sin Tallerken, og han spildte regelmæssigt en stor Del af Suppen, der over den prægtige, tykke Mave sivede tilbage til sit Udgangspunkt.

Jeg spiste ofte ved samme Bord som han, og da han hørte til Faders gamle Venner, saa havde jeg hurtigt vundet hans Bevaagenhed.

Han betroede mig saaledes en Dag, at han nu ikke var saa stor en Spiser: „Nei, De skulde have seet mig i mine unge Dage; naar jeg da kom omkring paa Herregaardene, saa krøb Kalkuner og Ænder i Skjul for mig, naar jeg kørte ind ad Porten; ja—a, de vidste, at det saa gjaldt deres unge Liv.“

Hadde nu hans Livopvarter end megen Uleilighed for hans Skyld, saa belønnede Baronnen ham ogsaa paa sin Side ved smaa Opmærksomheder paa hans Fødselsdag; en Gang bragte han ham en Tobakspibe, en anden Gang en smuk Spaserestok.

Det var nu Tidens Maade at afgjøre et sligt Mellemværende paa, thi de daglige Drikkepenge var endnu ikke rigtig indførte.

En Dag, da min Fader, min Broder og jeg havde

spist sammen med Pechlin, begav vi os samlede fra Restauranten, udenfor hvis Dør Baronens, min Broder og jeg tændte vore Cigarer; Fader, der først i sit fir-sindstyvende Aar begyndte paa den Idræt, kjendte endnu ikke til denne Nydelse, og stod ventende ved Siden af os; da nu Pechlin opdagede dette, spurgte han meget forbavset: „Ryger De ikke, Hr. Schorn?“ — „Nei.“ — „Men, søde Dreng, hvad i al Verden bestiller han da efter Bordet? Giv ham dog for Gud i Himlens Skyld en Saks og et Stykke Papir, at han kan klippe Dukker ud.“

Og saa trak Baronens mig med sig ned ad Trappen for hviskende at betro mig: „Jeg vil sige Dem Noget, min kjære, unge Ven; jeg havde en Gang en gammel Onkel, han sagde altid: vogt Dig for de Mennesker, der ikke røger, for der er noget Galt ved dem.“

Jeg vendte mig om og betragtede min kjære, gamle Fader, og jeg syntes i Grunden ikke, at Baronens Onkel havde Ret i dette Tilfælde.

Og saa fik jeg, som jeg pleiede, Pechlin under Armen for at følge ham gjennem Pilestræde til hans Hjem, men paa een Gang mærkede jeg, at jeg havde „tabt“ Baronens, og ved at vende mig om, saae jeg ham i dyb Beundring staaende foran et Kjældervindue: „Kom her, kjære Ven, saa skal De see nogle deilige Berliner-pfannkuchen!“

Og han havde dog lige spist en ganske solid Middag.

Caffen indtoges hyppigst hos Gianelli paa Hjørnet af Østergade og Kongens Nytorv, og der havde man da det mærkelige Syn af enkelte gamle Herrer, der ganske aabenlyst puttede det Sukker, de ikke havde Brug for, — i Lommen.

Det er et ret karakteristisk Træk af Tidens Spar-sommelighed; de havde jo betalt det, og tog det nu hjem med sig for at aflæse det i Skrivebordskuffen til den hjemlige Caffé en anden Dag.

Men hos Gianelli traf det sig ogsaa i den Periode, at en Stamgjæst jævnligen rapsede til sig, hvad han kunde faa fat i af Kager — han altsaa ikke havde betalt — og som han fyldte sine Lommer med, hvorfor et vittigt Hoved en Dag mente, at han maaske betragtede dem som Rapskager. Conditoren blev gjort opmærksom derpaa, men han havde een Hovedopgave: at gjøre sine Gjæster Livet hos sig saa behageligt som muligt, og sagde derfor kun paa sin stilfærdige Maade: „Aa! hvad, — jeg veed det godt, — men — naar det nu behager ham.“

Jeg har ofte været Vidne til, hvorledes Manden fortsatte sin bramfri Virksomhed ved Buffeten oppe i det gamle Conditori, fra hvis Hjørnevindue, „det skarpe Hjørne“, der faldt mangt et muntert Ord om de Forbigaaende.

Skuespillere: August Nielsen, Høedt, Michael Wiehe

I de Venskabspagter, man sluttede i forrige Aarhundredes Begyndelse, blev man let tysk sentimental; i vor Tid generer man sig hyppigst for paa det Omraade at vise de Følelser, man mangan Gang nærer.

Henimod forrige Aarhundredes Midte var man endnu tæt inde paa den „überschwängliche“ Fortid, og de Udtryk, der da i Breve mellem Venner kunde komme til Orde, var saadanne, at en moderne ung Mand vanskeligt vil kunne gjøre dem til sine.

Min Broder havde en Tid lang tænkt sig at gaa til Scenen og valgt til Fortrolig sin gode Ven, August Nielsen*), — Søn af Skuespilleren, Professor N. P. N. — Denne unge Ven, der sildigere blev ansat ved det kongelige Theater, var altsaa i den samme Situation som min Broder, og tilskrev ham fra Rieseby, hvor han i 1851 laa i Kvarter som Soldat, et Brev, der er saa karakteristisk for Tiden, at jeg vil meddele Et og Andet deraf.

„Min allerkjæreste C.!

„Hvis Glæde var Noget, der kunde maales, beregnes, eller beskrives, saa — ja saa vilde jeg dog ikke

*) August Nielsen, f. 1828, d. 1868. Debuterede paa det kgl. Theater 1852 som Einar Tambeskjelver.

være i Stand til at sige Dig, hvor stor den Glæde var, Dit venlige Brev — eller rettere Din skriftlige Samtale forskaffede mig, saa umaalelig og ubeskrivelig var den. Jeg fik det, da jeg skulde paa Vagt, og al-

August Nielsen

drig er jeg gaaet gladere eller hurtigere paa Vagt end den Dag, da jeg gik med Dit Brev i Lommen; jeg læste det først, da jeg var kommen paa Toppen af Missunde Skandse; jeg kunde ønske mig det Øieblik tilbage, for at nyde den Glæde om igjen, hvis jeg ikke vidste, at Du snart vil forskaffe mig en lignende. —

— — — Jeg har næsten ikke modtaget et eneste Brev hjemmefra, hvori Du ikke er bleven omtalt, og saaledes har jeg paa en Maade bestandig levet med Dig, at jeg syntes, jeg havde skrevet til Dig, næsten lige saa tidt, som jeg har tænkt paa Dig. Du kan ikke tro, hvor det har glædet mig at høre, at Du dog en Gang imellem besøger mine Forældre og saaledes forbere-

der et endnu intimere Forhold mellem os, naar jeg en Gang kommer hjem. Jeg har i den senere Tid været formelig febersyg, været i en frygtelig Spænding for at erfare, hvorledes Høedts Debut vilde spænde af. Du kan begribe, det ikke var Frygt for, hvorledes han vilde skille sig derved, men Frygt for, hvorledes Publicum vilde optage hans Præstation; thi Publicum har altid efter min Mening — været ubillig i Bedømmelsen af ham og hans Arbeide; Du kan derfor begribe min inderlige Glæde ved at høre, hvor godt det var gaaet ham, saameget mere, som Du vistnok allerede har mærket, hvor meget jeg elsker og beundrer ham. — Har Du seet ham? — Fortæl mig da, hvad Du synes om ham, selv om Du ikke i Eet og Alt skulde være enig med ham; i ethvert Tilfælde fortæl mig Alt, hvad Du hører fornuftige Folk sige om ham. Gud give, Du kunde gjøre rigtig Bekjendtskab med ham, Du vilde ikke fortryde det, saavidt jeg kjen- der Dig.

Tidt og mange Gange længes jeg inderligt efter at være i Kbhvn. og passiare ret fortroligt med Dig, min kjære, kjære Ven, at høre og see Din Joseph*) —; det var paa Ridebanen, Du hin Løverdagaften fortalte mig, at Du havde havt isinde at vise mig lidt deraf; det gik som saa meget Andet desværre i Hundene; men nu haaber jeg snart, at vi uforstyrret kunne nyde hin- andens Venskab i fortrolige Samtaler om vort fælles — deilige Maal. — — —“

*) Joseph Surface i „Bagtaletsens Skole“.

Nu veed jo Enhver, hvorledes det gik Høedt, men ikke Enhver veed, hvor stærkt gode Venner kunde begeistres for hinandens Arbejder — eller var det kun stærke Udtryk, de kunde bruge?

Det kan jo være vanskeligt at afgøre, om Flammen da var stærkere, eller om den nu kun knitter svagere.

Sikkert er det, at Begejstringen ved hin Leilighed greb Alle, om de saa var Høedts nærmeste Venner eller stod ham fjernt. For at opnaa Billetter til hans Hamletfremstilling plantede man sig op udenfor Theatret allerede om Aftenen før den store Dag — og holdt trofast ud den hele Nat.

Men saa kom jo ogsaa Reactionen saa meget stærkere allerede faa Aar efter.

Jeg mindes saa godt den Aften, da han, som Des-tournelles i Slottet i Poitou, blev pebet ud i det samme Øieblik, han viste sig første Gang paa Scenen. Ophidselsen hos Publicum var ubeskrivelig, maaske saa meget stærkere som han netop, trods en kjendelig Bleghed, var tilsyneladende rolig.

At han i det Øieblik har bevaret en større Ro og Evne til at iagttage Alt omkring sig, end man skulde tro muligt, fik jeg et Par Aftener efter et godt Bevis for. Jeg var nemlig i Selskab med ham, og han trak mig til Side for paa sin noget kolde Maade at vise mig en Person i Selskabet:

„Seer De, han dér var ogsaa mellem Piberne —“

„Hvor veed De det?“

„Jeg saae ham selv.“

Folk, der piber, tænker vist ikke paa, at de altsaa kan sees fra Scenen.

Og hvorfor peb de? Fordi de troede, at han havde en trolddomsagtig Magt over Alles Yndling: Michael Wiehe.

Men hvor fortjente Denne dog baade som Kunstner og Menneske al den Kjærlighed, der strømmede ham i Møde.

At tale om en Skuespillers Præstationer halvhundrede Aar efter hans Optræden, er jo et temmelig ørkesløst Arbeide. Jeg vil kun berøre, at alene det at see Michael Wiehe gaa hen ad en Gade var en Nydelse, man ikke glemmer. Han var ingen Poseur, han stillede sig ikke op paa et eller andet Gadehjørne for at lade sig nyde af en beundrende Mængde. Han gik sin stille, beskedne Gang, gjerne med Blikket, dette vidunderlig skønne Blik, fæstet mod Jorden. Han krævede i slige Øieblikke saa lidt Opmærksomhed for sin Person, at jeg langt snarere tror, at den, han vakte og maatte vække ved sin Fremtræden, var ham mindre behagelig.

Jeg veed, at det er gaaet mange som mig; jeg har aldrig seet ham gaa forbi mig paa Gaden, uden at jeg standsede og saae efter ham saalænge, det var mig muligt med Øinene at følge denne Skjønhedsaabnbaring.

At jeg undertiden kom ham paa nærmere Hold, skylder jeg den Omstændighed, at han kort efter sin „Hoftheaterperiode“ tænkte paa at drage til Tyskland

for at søge Ansættelse ved et Theater dér. I den Anledning kom han da ofte ud til os for at læse Tysk med min Fader. Og der talte jeg saa med denne Mand, der sandelig hverken behøvede Sminke eller Rampelys for at indtage ved sit Ydre, og mellem dette og det Indre var der en fuldkommen Harmoni.

Men talte man ikke til ham, saa sad han taus, som hensunken i Drømmerier. Og maaske dette drømmende Udtryk og hans tilsyneladende Ligegyldighed for, hvad der omgav ham, netop har bidraget væsenligt til at ægge Kvindernes Tilbedelse af ham, en Tilbedelse, han tog imod med kongelig Ro.

Jeg vil her meddele et Par Smaatræk af hans stille Maade at afgjøre den Slags Spørgsmaal paa.

Maleren Vermehren var en Dag oppe hos ham for at tegne hans Portrait, og disse to sad alene sammen, den Ene arbejdende, den Anden drømmende, da der pludselig blev ringet paa Entréeklokken; Wiehe lyttede, og da han mærkede, at Ingen lukkede op, gik han ganske stilfærdigt ud for at aabne Døren. Vermehren saae nu, hvorledes Wiehe i dybeste Taushed blev staaende i denne, bukkende og rystende paa Hovedet; da dette havde gjentaaget sig flere Gange, lukkedes endelig Entréedøren, og Wiehe kom atter ind og satte sig saa taus som altid paa sin Plads. Men Vermehren var blevet nysgjerrig, og spurgte ham nu: „Var det en Døvtum, der stod udenfor?“ — „Nei, — det var den unge Frøken W., der spurgte om Fru Petersen boede her; — hun vilde bare see mig, — og da jeg rystede paa

Hovedet, saa — ja, saa blev hun ved at stirre paa mig — indtil jeg blev kjed af det — og lukkede Døren.“

Det har ret været en Situation for Wiehe: at have Lov til at afgjøre en Sag uden at behøve at aabne Munden.

Vermehren kunde imidlertid godt mærke, at Wiehe, denne ædle, rene Natur, var indigneret over at være Gjenstand for disse Damernes Anfald.

Men ligeoverfor de Enkelte, som hans Kone eller Høedt, kunde han dog nu og da paa sin Maade slaa Gjækken løs i slige Situationer, og de forefaldt jo ofte. Kunde Damerne ikke paa anden Maade nærme sig ham, saa tilskrev de ham kjælne, smaa Billetter, og tiggede om et Stævnemøde. Følte han sig nu oplagt som en Dag, da han i Høedts Nærværelse modtog en slig Billet, saa kunde det falde ham ind at vise denne til sin gode Ven med det Spørgsmaal: „Gaar Du med, Frederik?“

Og de to gik da virkelig den berammede Dag sammen hen i Buegangene og mødte den tilslørede Skjønnene, der vilde være kjendelig paa en Rose i Brystet. Efter at være gaaet flere Gange forbi hende, følte Wiehe tilsidst en Slags Medlidenhed med det hysteriske Væsen; han slap Høedts Arm, og gik hende nogle Skridt imøde under en ærbødig Hilsen. Hun fjernede nu Sløret og udrød i et bebreidende: „Gud! hvorfor har De taget Høedt med?“ Wiehe yttrede derimod ikke eet Ord, men trak sig bukkende tilbage og gik med et stille Smil videre ved Høedts Arm.

Og saaledes endte dette lille Eventyr; og saaledes endte alle denne forgudede Skuespillers Elskovseven-tyr. Han havde havt eet sligt i sine ganske unge Dage, og det gjaldt hans eneste Elskede for hele Livet, hans Hustru, Emilie, der delte Livet saa trofast med ham, at hun endog undertiden fulgte ham paa Expeditioner som den ovennævnte.

*Musikliv — Blomster i Hjemmet — Meubler og Klæde-
dragt — Enslens Panoramaer — Karrikaturtegninger —
Israel Levin*

DET var sikkerlig rigtigt af Thorvaldsen at fremstille Muserne dansende; der maa spores et evigt skiftende, stærkt pulserende Liv hos dem; de kunne ikke som de store Guder og Gudinder tænkes siddende paa deres Throne for i ophøiet Ro at iagttage Menneskenes Færd. Under en evig Runddans er det deres Hverv at kaste deres skønne Gaver ud over de Dødelige.

Musen tager da sin Yndling ved Haanden og aabner alle Døre for ham; ved hendes Hjælp trænger han ind paa Steder, hvorfra han ellers ifølge sin Fødsel og Stilling vilde have været udelukket.

Muserne er Frihedsgudindens skønneste Livvagt.

Min Fader skriver til Ingemann: 26. Octbr. 1819. „Studenterfesten for Thorvaldsen har vel Din Kjæreste omtalt; jeg vilde ønske, Du havde siddet iblandt os, det var en Aften, som kan lede sig træt efter sin Mage; den hjærteligste, fortroligste Stemning blandt et Par Hundrede Mennesker, Frihed og Lighed i superlativisk Forstand; Professorer ansaa sig for Studenter, og Studenter for Professorer; see, hvad Geniet

formaar; saaledes er dets skjønne Herredømme over Hjærterne. Som en Heros, som en Fredens Engel gik han iblandt os; hver kappedes om at berøre ham, at trykke hans Haand, næppe var der Nogen, der ei følte Sandheden af Jean Pauls: „Wer nicht durch die Sonnennähe eines grossen Mannes warm wird, der kann es nimmer werden!“ — —

Folkets Sønner, hyppigt det meget jævne Folks Sønner, mærkede af Muserne, aabnede nu de forhen saa strængt vogtede Døre til de Priviligeredes Kreds. Og her viste sig da Erato som den mest paatrængende til at føre sine Udkaarne frem.

Den beskedne Haandværker, den jævne Handlende, der Dagen igjennem kun var optagne af deres Forretninger, men til deres Adspredelse havde valgt Musikken, saae man nu pludseligt træde ind hos den fordem saa strængt bureaukratiske Etatsraad, træde ind med sin Cello eller sin Violin for at deltage i det Musikliv, som Hartmann og Gade havde fremelsket. Og den fine Etatsraad lærte at see noget Mere i den beskedne Haandværker og den jævne Handlende, end han før med sit begrænsede Syn havde kunnet faa Øie paa. Han saae Mennesker, der havde modtaget deres Adelsmærke af Musens Haand, Mennesker, der om de end ikke var naaede op til Helikons Top, i det Mindste paa dette ene Felt var hans, den gode Dilettants Jævnbyrdige. Og disse saae atter i ham den varmhjærtede Kunstven, ikke længer den fornemme Mand. Og Sammensmeltningen indviedes under Kvartetternes Toner.

Paa disse Forhold passer godt de Ord, Bødtcher skrev i et Digt til Fader:

„Den gamle Pan er død“ — en frigjort Alder
Opfører nu sit Fremtidsskuespil;
Forventningsfuldt vi lytte og see til —
Gid Haanden klappe maa, naar Tæppet falder.“

Det musikalske Liv var jo vaagnet til fuld Bevidsthed, og netop derfor var det, at man søgte Deltagere i sine Nydelser paa dette Omraade, hvor man kunde finde dem, uden at tage Hensyn til den gamle Klasseforskjel.

Man behøvede ikke at frygte for, at den gode Selskabstone skulde lide derunder, thi det er jo ikke den „jævne“ Mand, der ødelægger denne, det er Parvenuens Sag — og Parvenueu var endnu ikke rigtig vaagnet.

I et enkelt Hus fandt jeg altid disse Deltagere i Kvartetten rekrutterede udelukkende fra den Klasse, Huset ved Fødsel og Livsstilling tilhørte, det var Professor Henrik Lehmanns*) hvor de bedste Kræfter blandt Kunstnerne af Faget virkede sammen med Husets Herre og hans Venner.

Og ligesom det musikalske Liv stod i Flor i det private Hjem, saaledes dyrkedes det ogsaa paa Concerter, om end, selvfølgelig, langt fra som i Nutiden.

Christian den Ottendes Hof havde holdt sin beskærmende Haand over „Italienerne“, der med Mad. For-

*) Georg Carl Heinrich Lehmann, Professor, Øienlæge, f. 1815, d. 1890.

coni, Rossi og Paltrinieri havde hensat Kjøbenhavnerne i en kort og for os med vor solide tyske Basis høist unaturlig Rus. De var og kunde kun blive Trækfugle, hvorimod de store tyske Virtuoser, Ernst, Liszt, Thalberg, Charles Mayer*) o. Fl. ganske anderledes faldt sammen med dét, vi trængte til.

Men foruden disse Fremmede, som dog hurtigt forlod os, havde vi jo vore egne Kunstnere, om end de var faa i Tal.

En af dem, der hyppigere stod paa Concertprogrammet end paa Podiet, var Kellermann**), som med den velvilligste Mine gav Tilsagn om sin Assistance. Men hyppigt havde han enten helt glemt sit Løfte eller — sin „Therese“. Dette var nemlig hans Violoncel, som Droschkekusken ikke altid kunde finde, naar den gode Kellermann skulde ud af Vognen for i yderste Øieblik at styrte ind i Concertsalen. Og saa vidste man da hverken ud eller ind; man gjettede, om enten Kusken havde været distrait og ladet Therese blive staaende i Porten til Hotellet, eller om Kellermann havde glemt den paa sit Værelse; men Resultatet blev, at Publicum maatte underrettes om det beklagelige Tilfælde, som man forøvrigt snart var vænnet til.

Ligesom man i Selskabslivet optog den forhen saa oversete Mand, naar han formaaede at udfylde sin

*) Charles Mayer, Hofpianist, f. 1799, d. 1862.

**) Christian Lauritz Kellermann, Kammermusikus, f. 1815. d. 1866.

Plads ved Nodestolen, saaledes optog man nu ogsaa i Hjemmettildettes Forskjønnelse de forhen saa oversete Markens og Skovens Planter. Hvem vilde vel i længst forsvundne Dage have taget en simpel Bregne ind i sin Stue, og sat den til Høibords. Nu derimod blev det almindeligt; ogsaa paa dét Omraade fandt der en Demokratisering Sted, som vi nærmest kan takke Grundtvigianerne for, thi det var særlig dem, der søgte at indføre en Simplificering i hele det Ydre. Og disse Bestræbelser deltes af de Nationalliberale og den Kunstnerkreds, der stod disse nær — de „Blonde“, og kom baade Dragt og Hjemmets Udstyr til Gode.

Det var Mænd som Skovgaard, der lærte Folket at elske den indtil da saa oversete Skovflora. Det var fra den ham nærstaaende Kreds, at f. Eks. Broderimønstrene forskjønnedes, idet de gamle, grimme og høist unaturlige Rosenbouketter og landskabelige Fremstillinger med umulige Figurer blev forvist fra de nye, stilfuldere Hjem for at give Plads for det virkelig Skjønne. Det var Skovgaards dybe Kjærlighed til Naturen, vi kan takke for Meget af dette, idet han ved sin Paa-virkning opildnede Andre til at gaa i sit Spor.

Hans Kjærlighed til Naturen var saa stor, at han led ved at see tankeløse Mennesker gaa omkring i den friske Skov og med Stokken slaa løs paa de unge Planter; han kunde med et dybt Hjertesuk udbryde: „Aa! mine deilige Skræpper, — see blot, hvor ubarmhæjertigt de hugge dem ned!“ —

Det er interessant at iagttage den Bevægelse bort

fra Naturen, der i vore Dage gjerne vil gjøre sig gjældende, idet man f. Eks. kunstigt farver Blomster og visne Blade for at anvende dem til Decoration. Anilinfarverne er komne op, og de skal jo bruges, og saa bruger man dem da undertiden omtrent paa samme Maade som Børn bruger den Farvelade, de har faaet til Julen: Alt skal coloreres. —

Da man ingen original Stil har kunnet frembringe endnu, svarende til de nuværende Menneskers Krav, saa famler man om mellem Rococo og Louis XVI og Empire; saa seer man den ene Dag smukke Farver enten straalende i deres Friskhed eller skønne i deres Hendøen, og den anden Dag, som sagt, saadanne Forsyndelser mod Naturen som ovenfor berørt.

Hvad Meublernes Linier angaar, da føler man sig baade tiltrukket af den snørklede Rococo og den stive Empire, dog med stærkest Hældning til den sidstnævnte. Men det er jo noget helt Andet, der tiltrænges af det moderne Menneske, det Menneske, der vil ligge magelig henslængt. Derfor seer man da ogsaa hyppigt Folk, der føle sig forpligtede til at ofre til den, der i dette Øieblik er den Herskende, til Empirens Guddom, lide Kvaler ved ikke i de gamle, stive Meubler at kunne tilfredsstille deres magelige Tendenser.

Om der i vor Tid vil vokse en original Stil frem, hvad Bohavet angaar, det er vel meget tvivlsomt. Og dog, det var vel ikke saa utænkeligt, om for Eks. en slig Kunstner som Bygmesteren af vort nye Raadhus

ud af sin rige Fantasi i Forbindelse med ham Beslægtede, Forstaaende, skulde kunne løse Problemet.

Men foreløbigt famler vi om mellem alt det Overleverede.

At vi paa Bygningskunstens Omraade ikke befinder os i en Decadenceperiode, det er det omtalte Raadhus et slaaende Bevis for; det gjælder kun at finde Mænd, der vil ofre Penge paa slige Værker.

Og det var netop Manglen i gamle Dage. Det er vel egentlig Hovedaarsagen, hvorfor vi fik en Del af de grimme Huse, vi endnu maa lide ved at betragte.

Og paa samme Vis, vi famle paa Meublernes Omraade, paa samme Vis famle vi, hvad Klædedragten angaar.

Naar vi betragter de græske og romerske Oldtidsdragter, eller Renaissancens eller Rococoens Dragter, saa føle vi for de Tidens Vedkommende ikke saa stærkt til Usikkerhed som nu og i Midten af forrige Aarhundrede, da Kvinderne kunde gjenoptage Noget af Rococoens Dragt, det uformelige Fiskebensskjørt, der saa under Navn af Crinolinen stod fuldstændig uharmonisk til den øvrige Paaklædning, medens det til sin Tid i Forbindelse med de store Haaropsætninger havde frembragt noget ret Pompeust om end ikke egentlig Skjønt. Dette Klædningsstykke kom jo imidlertid ikke frem fordi man vilde copiere en svunden Tid; det var kun den enkelte Person, Keiserinden af Frankrig, man følte sig forpligtet at efterligne.

Et Forsøg paa i Klædedragt at indføre noget Nyt,

gjordes vel; og det var atter fra de Grundtvigianske og nationalliberale Kredse, Begyndelsen blev gjort, men det trængte egenlig ikke udenfor disse, uagtet der var noget overmaade Sundt og til Dels Smukt i Motiverne, der vel nærmest var baserede paa Renaissancen.

Under den Empiredyrkelse, der finder Sted i Nutiden, har man forsøgt at klæde sig à la Oehlenschläger og hans Tid, men det er dog kun blevet ved meget umodne Forsøg.

Meget muligt, at baade Rococo- og Empiretidens Dragter en Gang vil vende tilbage, den ene med sit puddrede Haar og sin Pisk, den anden med sine Hals-tørklæder, der naar op over Hagen, men dertil er Tiden vist langt fra inde endnu.

Tvertimod er vor moderne Dragt paa mange Punkter godt i Gang med at blive ret hensigtsmæssig, om end ikke overdreven skøn, saa der er al Grund til at søge dens gode Egenskaber yderligere udviklede, istedetfor at skrue sig tilbage.

Men Tendensen hen imod Empiren ligger og ulmer; den ulmer paa adskillige Omraader.

I vore Dage var vi paa Musikinstrumenternes Felt naaet til vore ypperlige Flygler, lige skikkede til Solospil og Accompagnement, saa at man med Rette under medlidende Smil kunde see tilbage til de gamle Marshallske Klaverer. Nu skulde man jo tro, at Alt var saare vel, men Empiredjævlen stikker ogsaa der sin lille Person frem, og er ikke tilfreds, før den har hentet frem fra Pulterkamrene alle de gamle,

særdeles ufuldkomne Guitarer, der atter knæsættes, endskjøndt vi med Rette betragtede dem som et forlængst overvundet Stadium.

Der fandtes jo ganske vist i mine unge Dage Mennesker, som sagdes at være Virtuoser paa det Instrument.

Hos Ludvig Bødtcher, der jo ogsaa dyrkede det, kom saaledes Søfron Degen, Tidens første Guitarspiller; jeg veed ikke, om han havde anden Levevei, men han omtaltes kun som Virtuoso paa dette Instrument.

Folk kunde være i høi Grad betagne af deres Færdighed paa det Omraade, men jeg tror ikke, at Nogen var særdeles betaget af at høre paa dem.

Anton Melbye var saa stærkt optaget af sit Guitarspil, at han, der jo den Gang var vor første Marine-maler, en Gang yttrede, at han egenlig var Guitarspiller, og at „det med Penslen“ først kom i anden Række.

Og nu vil dette Instrument og dets mange, bestrængede Søkende atter frem for Dagens Lys i Kraft af en evig Lov.

Thi Livet er jo som en russisk Gyng: snart er Menneskene og Tingene oppe, snart nede, og saaledes skal det jo blive ved.

Det var i den første Fjerdedel af forrige Aarhundrede noget af en Begivenhed, som rapporteredes i Brev til bortreiste Venner, naar, som meddelt, Rescencenten Profts karrikerede Portrait var blevet udstillet

paa Børsen, der jo den Gang var belempret med Butikker af forskjellig Art.

Corsaren gik sildigere i sine Karrikaturer af bekendte, dalevende Personer et betydeligt Skridt vi-

H. C. Ørsted

Anders Sandøe Ørsted

Stemann

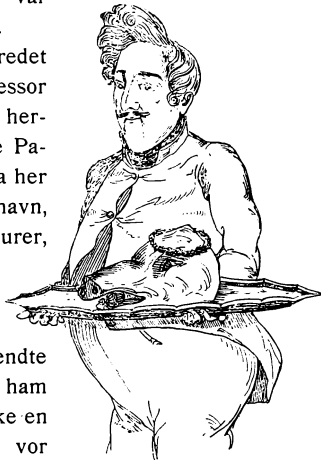
dere, et Skridt, der sved haardt til manges hæderlig Mand, som f. Eks. Søren Kierkegaard, medens Folk morede sig, — naar Ilden kun var hos Naboen. Nærmede den sig Ens egen, høihellige Person, saa var det galt.

Tegnerne smuglede næsten deres, efter vore Begreber, høist uskyldige, i hvert Fald kun let karrikerede Gjengivelser af bekendte Folk ind paa Markedet.

De, der var saa lykkelige at blive Eiere af disse smaa Portraitfigurer af Brødrene Ørsted, Pechlin, Stemann, Prokurator Bang, Meisling, Frederik d. VII o. Fl., holdt dem næsten lige saa skjult, som om det havde været Bøger, der var confiscerede af Censuren.

I Midten af Aarhundredet var den bekjendte Professor Enslén fra Berlin kommet hertil med sine fortræffelige Panoramaer. Han malede saa her flere Billeder af Kjøbenhavn, hvortil han blandt de Figurer, han brugte til Staffage, ogsaa ønskede Gjengivelser af bekjendte Personer. Min Fader, der kjendte ham meget nøie, overlod ham derfor Nogle, blandt hvilke en overmaade lignende af vor kjære, gamle Bordfælle, Baron Pechlin.

Kort Tid efter at Billederne var blevet udstillede for Publicum, kom den lille, dværgagtige Maler en Dag ud til os for at meddele, at han kun ved stor diplomatisk Snedighed havde undgaaet en Duel med en Officér, der, efter længe at have betragtet det af hans Billeder, paa hvilket Pechlins Portrait befandt sig, var traadt frem for den intet

Uedkjettede af en Jagt.

Frederik d. VII

Ondt anende lille Maler og med meget bister Mine havde spurgt, om den Skikkelse skulde forestille den danske Baron Pechlin. Nu begyndte Enslen at ane Uraad og svarede paa sin meget beskedne Maade, at han hist og her paa sine Billeder havde anbragt Per-

Baron Pechlin

soner, han havde iagttaget paa Gaden, men at han som Fremmed iøvrigt ikke havde Anelse om, hvem de var. Den opbragte Officér, der viste sig at være den unge Captain Pechlin, Baronens Søn, lod sig derved formilde, og vor kjære, lille Dværg undgik at blive spiddet paa hans Kaarde, der var længere end hele Maleren. —

Gertner havde paa en Auction i Hast tegnet et ret lignende, men noget karrikeret Portrait af Bibliothekaren, Professor Chr. Molbech, og ladet det udkomme i en Radering, som Boghandler Hegel hængte op paa Væggen i sit private Kontor. Chr. Molbechs Søn fik det her en Gang tilfældigt at se og blev saa ilde berørt derved, at Hegel maatte fjerne det, hvis han vilde være gode Venner med ham.

Det kunde altsaa den Gang være ret farligt at ligge inde med slige Explosionsstoffer.

Hvilken Forskjel paa den Tids Opfattelse af det Spørgsmaal og vor Tids, da en Karrikaturtegner ind-

finder sig hos selve sit Offer med høfligst Anmodning om en Séance, han vil benytte til i Løbet af et Kvarter at gjøre en karrikeret Tegning efter ham eller hende.

En kjøbenhavnsk Figur fra mine unge Dage, der

C. Molbech

paa en næsten ubegribelig Maade undgik at falde i de egentlige Karrikaturtegneres Klør, hvad han maaske i høiere Grad end de fleste havde været moden til, var den bekjendte „danske Levin“,*) saa kaldet, fordi han hovedsagelig beskjæftigede sig med Studiet af dansk Sprog og Litteratur.

Man finder ham dog afbildet en enkelt Gang, f. Eks. i „Den gjenopstandne Paars; en sandfærdig nye Wiise. — Manuscript for Venner“.

*) Cand. phil. Israel Salomon Levin, født 1810, d. 1883.

Hvad det Ydre angaar, var han, som sagt, i høi Grad egnet til at afgive et ypperligt Object for Tegneren, der kun behøvede faa overdrivende Træk for at have Karrikaturen fiks og færdig.

„Danske Levin“

Han hørte til vor daglige Omgang, da han boede i vort gamle Hus, og i hans Studereværelse har jeg som ungt Menneske havt mangan fornøielig Time baade med ham og alle de mangfoldige Venner, som dér besøgte ham til hvilkensomhelst Tid paa Dagen.

Ja, end ikke det Øieblik, da han tog sit daglige Koldtvandsbad, var helligt, og han holdt Modtagelse, om han end stod splitternøgen i sit store Kar, der ofte var placeret midt i Arbeidsværelset.

Jeg var saaledes i et eller andet Ærinde inde hos ham under en slig Situation. Levin, der i dette Øieblik endnu mindre end ellers lignede nogen Adonis, stod midt i Karret og skruppede sig med et grovkornet Haandklæde efter den forfriskende Overgydning med det iskolde Vand, og var som altid i sligt et Øieblik i et yderst oprømt Lune, da der bankedes paa Døren, der uden noget: kom ind! aabnedes af en af hans gode Venner, jeg endnu aldrig havde seet hos ham, nemlig Rector Berg*) fra Frederiksborg lærde Skole -- en

*) Carl Berg „græske Berg“, f. 1812, d. 1895.

Mand, jeg derimod i tidligere Dage, og det for ikke saa ret mange Aar i Forveien havde havt til Lærer i Metropolitanskolen. Jeg blev derfor meget betuttet over, at Levins staaende Præsentation ogsaa blev anvendt i denne Situation, en Præsentation, som navnlig Rectoren ikke syntes var videre tiltalende. Men, da Levin øieblikkelig, efter at have forestillet: „Fæho'det Berg“ og „Fæho'det Schorn“ for hinanden, brølede ud til Kjøkkenet det ligesaa staaende: „Kaffe! Mada-me Voss, — tre Kopper Kaffe, min søde Engel“, saa var Humøret snart oppe; og efter at vor Vært nu var blevet paaklædt, viste sig da hans mangeaarige Husholderske, den meget bedagede, bergensiske Madam Voss med den dampende Kaffe, hun til enhver Tid paa Dagen maatte være forberedt paa at servere for de utallige Gjæster, der besøgte denne muntre „Studentterhybel“.

Israel Levin var en underlig Blanding af Blødt og Haardt, af stor Godmodighed og bitter Spot, af stor Naturlighed og stor Affectation.

Ligeoverfor den gamle Husholderske nærede han en undertiden rørende Hengivenhed, som hun kunde besvare paa ret drastisk Maade, ved paa sit gebroknede Bergensisk at afbryde ham med et: „Aa! vil han nu see, han holder sin Bøtte med det Slutter; han er jo tosset!“ Men saa tog Levin hende til Straf i sin Favn, snurrede hende et Par Gange rundt og trykkede tilsidst et ømt Kys paa hendes ikke ganske friske — Natkappe.

I Choleratiden flygtede han over Hals og Hoved til Jylland, medens hun maatte blive hjemme; men han viste i sine Breve til min Fader altid den største Omhu for „min Hustru“, som han spøgefuldt kaldte hende, hvis han da ikke af sin Kaadhed, der altid ulmede hos ham, forledeedes til andre Betegnelser for sit Forhold til denne vistnok nogle og firsindstyve Aar gamle Dame.

Han sendte saaledes en Dag den aarlige Mandtalsliste ind til Fader som Husvært med følgende Paa-tegning: „Israel Levin, Litteratus, 45 Aar; — Marie sal. Voss, f. Hestepære (o: Hestberg), 99 Aar, hans Elskerinde“; og da nu Fader, hvad rimeligt var, ikke vilde afgive Listen til Politiet med denne lidet passende Udfyldning, saa blev Levin yderst forbavset, og fandt ham i høi Grad borneret og „fnuggepilleragtig“.

Efter at hans gamle Dusbroder, Hall, var blevet Minister, udvirkede Denne, at han fik Statsunderstøttelse, en Begunstigelse, der vakte megen Uvillie mod Levin, som jævnlig maatte høre sig benævnet „Prytanisten Levin“. Men Sligt generede ham ikke; overfor den Slags var han af Naturen forsynet med Rhinoceroshud. Og det er jo muligt, at den Omstændighed kan have bidraget til, at han saa sjældent blev karrikeret; man vidste kanske paa Forhaand, at han ikke lod sig ærgre af Sligt.

Tilsidst fik han Fribolig paa Frederiksberg Slot, hvor han fortsatte sin System med leksikalske Arbejder, der skulde tilfalde Staten efter hans Død.

Nu mener man, at de ikke have stor Betydning, men den Gang troede vi Andre som han selv, at der laa Skatte gjemt i det gamle, rødmaalede Skab med de mange, smaa Skuffer, i hvilke han hvert Øieblik puttede Sedler med Oplysninger om et eller andet dansk Ord, som undertiden i længere Tid havde været Gjenstand for hans Undersøgelser. Naar et sligt Ord laa i „Baghovedet“ paa ham, saa kunde han hele Dage støve omkring og spørge Alverdens Mennesker om deres Opfattelse af det, samt søge Oplysning om, hvor dette Ord muligvis første Gang var brugt. Ogsaa ny Ord og Vendinger, der kunde synes at have Evne til at gaa over i Sproget, var selvfølgelig Gjenstand for hans ivrige Jagt.

Min Broder glædede ham saaledes i høi Grad, idet han Dagen efter, at han havde været i Besøg hos Skuespilleren, Professor Nielsen, gav ham et Bidrag i den Retning, ved at fortælle, at Nielsen den foregaaende Aften under Omtale af en ung Mand havde yttret: „Han er min Salighed bidt af en gal Skuespiller“, hvilket nu saa bekjendte Ord jeg altsaa her kan meddele Oprindelsen til.

Efter Levins Død kom hans Samlinger med samt det gamle, røde Skab op paa det store kongelige Bibliothek, hvor Skufferne nu vist sjældent aabnes. —

Levin gjorde dog imidlertid Noget for den Statsunderstøttelse, han nød, men der var andre begunstigede litteraire Personer fra de Tider, som sikkert aldrig har gjort mindste Nytte for de Understøttelser,

de modtog i Christian den Ottendes Dage. Til disse hørte f. Eks. den tyskfødte Archivsecretair Berlien*) og Litteraten Jørgensen-Jomtou**), der dog imidlertid i sin luvslidte Dragt prydet med den kolossale Guldkjæde, afbrød Ensformigheden paa Gaderne i Kjøbenhavn, hvor han færdedes meget, og hvor man altid, naar man saae ham, nærede stærk Tvivl om Kjædens Ægthed, da en Omsætning af den i Contanter med Lethed maatte kunne have forskaffet ham den eleganteste Dragt, han kunde ønsket sig.

*) Johan Heinrich Fr. Berlien, f. 1811, d. 1888. Secretair ved Ordenskapitlets Archiv.

**) Joh. Jørgensen-Jomtou, f. 1791, d. 1866; Væver, Sagfører, Litterat, Sproglærer, Skriftstøber m. m.

Tysk Samtalesprog i Hjemmet — Tysk Læsning — Oversættelse af Laokoon — Audiens hos „Grevinden“ — Professorerne Steins og Høyens Forelæsninger — Gamle Conferentsraad Thomsen

DEn Omstændighed, at vor Slægt paa saa nært Hold var af tysk Afstamning, satte i hine Dage sine ret dybe Mærker hos os; ikke saaledes, at vi i politisk Henseende blev tyskvenlige, men derimod i en i den Periode overveiende Interesse for tysk Litteratur. Og saaledes er det vist gaaet mange som os.

Hvad det Politiske angaar, da var vi Drengene, som sagt, saa fuldt ud danske som vel muligt, og dog var vort Omgangssprog i Hjemmet til Dels Tysk, hvad der jo var blevet nødvendiggjort ved min Faders Ægteskab med en Hamburgerinde, der ikke drev det videre i det Danske, end at hun spurgte Pigen: „Kager hun?“, naar hun ønskede Oplysning om Maskinen kogte.

Det var først i den første slesvigske Krigs Tid, at min Broder og jeg foreslog vor Fader ikke længer at tale Tysk, idetmindste ikke, naar Nogen hørte det, der ikke kjendte vore Forhold, idet vi, der jo alle tre var saa trofaste i vore Følelser for vort Fædreland, nødigt vilde mistænkes for at være „Hjemmetyskere“.

Men trods min Kjærlighed til Danmark og dansk

Sprog, saa blev det dog stadigt den tyske Litteratur, jeg i mine ganske unge Dage beskjæftigede mig med. Selvfølgelig var det jo Goethe og Schiller i første Række, men endog Jean Paul pløiede jeg igjennem med stor Glæde. Kjærligheden til ham maa have ligget mig i Blodet. Nuomstunder vilde man absolut ikke kunne tænke sig en ung Knægt fordybende sig i den Forfatter.

Da jeg fra min tidligste Barndom havde været vant til i mit Hjem saa at sige at snuble over Bogtrykkerdrengene, der enten bragte et Correcturark eller ventede paa et saadant, saa laa det nær for mig ogsaa at være med i den Leg og begynde paa et litterairt Arbeide.

Den Forfatter, der fristede mig ind paa den Løbebane, var nu ingen ringere end Lessing, hvis Laokoon jeg havde læst gjentagne Gange med den mest glødende Interesse, der yderligere bestyrkedes, da jeg saae, hvorledes Heiberg, der jo den Gang i æsthetiske Spørgsmaal havde stor Indflydelse, indtrængende anbefalede Læsningen af dette Skrift, „som burde være alle Maleres Catechismus, men som, uagtet det allerede er 72 Aar gammelt, endnu synes at være de fleste af vore Kunstnere ubekjendt.“

Det var saa endelig Heibergs Ord, der bestemte mig til at tage fat paa det ret betydelige Arbeide at oversætte Laokoon, da jeg jo godt vidste, at den overveiende Del af vore unge Kunstnere ikke var saa dybt inde i Tysken, at de vilde kunne forstaa Originalen.

Og saa stod jeg da endelig en Dag med mit Manuscript

færdigt; men nu gjaldt det at finde en Forlægger. Dog vilde jeg først have endnu en Autoritet for mig, der kunde bekræfte Heibergs Ord, og da Høyen var min Faders gamle Ven, saa gik jeg op til ham, der — meget nødig vilde have med det Spørgsmaal at gjøre, og derfor anbefalede mig Sibbern som Den, der nærmest vilde kunne raade mig.

Og videre vandrede jeg saa med min Pakke op til Vestervold, hvor den elskværdige, gamle Sibbern helt tog Modet fra mig ved rent ud at erklære, at efter hans bestemte Mening var Laokoon: Ein überwunderner Standpunct, — og at han vilde fraraade mig at lade mit Manuscript see Dagens Lys.

Meget modløs gik jeg saa hjem og begravede den gamle Laokoon og hans af Slinger omsnoede Sønner i min Bordskuffe, idet jeg over de Hensovedes Støv til Trøst for de Efterlevende endnu en Gang gjentog Slutningen af Sibberns korte Ligtale: Überwundener Standpunct!

Men jeg kunde ikke rigtig faa i mit unge Hoved, at der paa det Punkt kunde være saa stor Uenighed mellem de Lærde. Dog, jeg havde jo ikke søgt de to store Autoriteter for at knurre over deres Afgjørelse, og slog mig til Taals med, at Heiberg vel sagtens havde været for lidt inde i vore hjemlige kunstneriske Forhold til at have den afgjørende Stemme.

Men — man er jo ung, og vil ikke lade sig nedslaa af eet Uheld. Jeg vilde gjerne frem, om end paa andre Omraader, og tænkte mig saa, at Den, der havde mest

at sige i Landet i alle Spørgsmaal, det var Landets Konge.

Uden lang Betænkning og uden nogen egenlig Plan, dog med et stille Haab om, at Kongen vilde paa sin egen Bekostning sende mig paa en længere Udenlandsreise, begav jeg mig en varm Sommerdag, indeklukket i den gamle, gule Diligence, ud til Frederiksborg for at søge Audients hos Frederik den Syvende.

Dette viste sig nu imidlertid ikke at være saa let en Sag, som jeg havde tænkt mig. Veien til Kongen gik nemlig gennem Grevinde Danners Audientsgemak. Hvad var nu derved at gjøre. Jeg erfarede, at Alle, der ønskede at tale med Kongen, maatte bøie sig for denne Bestemmelse, saa turde vel heller ikke saadan en ung Fyr som jeg forsøge at stampe mod Braadden, og Dagen efter, at jeg var ankommen til den lille By, stillede jeg saa til Audients i Grevindens Gemak, hvor jeg imidlertid ikke forefandt et levende Væsen; men jeg skulde ikke vente længe, thi et Øieblik efter styrtede to store „Broholmere“ løs paa mig, lagde Poterne paa mine Skuldre og viste deres hvide Tænder i en saa ængstende Nærhed af min Næse, at jeg allerede forestillede mig denne forsvunden i deres fraadende Gab, da Grevinden med en meget affabel Mine og mange Undskyldninger traadte ind og hurtigt fik Uhyrerne bragt til Ro.

Men — mig fik hun ikke bragt til Ro.

Trods hendes forøvrigt overmaade venlige Tilsagn om, Dagen efter at forskaffe mig den attraaede Audients

hos Kongen, saa havde dette lille Cerberusanfald bibragt mig en Følelse af, at jeg var ifærd med at begive mig ned i Underverdenen, og — efter at jeg havde sovet paa det, og faaet mine Tanker samlede, begav jeg mig Da-

Frederik den VII og Grevinden med Hunden

gen efter hjem til mit kjære Kjøbenhavn, uden hverken da eller sildigere at gjøre Brug af Grevindens naadige Assistance.

Og saa gik Tiden for mig og Kammeraterne her hjemme med Studier af forskjellig Art.

Snart stillede man saa til Forelæsninger i Anatomi, snart var det kunsthistoriske Foredrag af Høyen, der lagde Beslag paa Tiden.

Under Etatsraad Steins anatomiske Foredrag var det altid meget fornøieligt at iagttage hans uhyre Overlegenhed ligeoverfor et enkelt Spørgsmaal, nemlig hans Evne til at udholde Liglugten.

Jeg mindes, at vi en Gang i Løbet af tre Uger havde Cadaveret af en Franskmand, der havde hængt sig her, hvilket Cadaver, efterhaanden som Stein havde læst over de enkelte Dele, blev skaaret i mindre og mindre Stykker, medens Lugten naturligvis blev værre og værre, indtil vi tilsidst Alle omtrent var ved at besvime, idet den gamle Etatsraad med Pincetten løftede et Muskelbundet op, for med et beundrende Udbrud over dets Skjønhed at vise os det samt hans Prosectors, den unge Læge Fürstes, overordenlig smukke Arbeide ved Præpareringen deraf. Men da Stein nu med sit allerlyseste Smil saae op paa os for at finde Tilslutning i vore beundrende Miner, saae han kun blege Ansigter og Tilhørere, der paa bedste Maade søgte at stoppe Lommetørklæder op i Næsen.

Det var overordenlig pudsigt at see Professorens Forbauselse: — „Hvorledes! mine Herrer, — synes De, at det lugter ubehageligt? — Aa, — — det er ikke Noget at tale om; saadan Noget kan lugte meget — me-get værre; — — nei De maa nu hellere tænke paa at bevare de latinske Navne i Hukommelsen, — for det klinger saa lærd,“ tilføiede han med et yderligere Smil uden i mindste Maade at være afficeret af den rædsomme Stank fra dette tre Uger gamle Cadaver. —

Høyens Forelæsninger var jo — som bekendt — saa interessante, at Mange, for hvem de egentlig ikke var bestemt, stadigt søgte til dem, og det baade Gamle og Unge.

Han var en Dag traadt op paa Kathedret, havde som sædvanligt sat sin lille, sorte Calot paa Hovedet, hentet det sirligt sammenlagte Lommetørklæde frem og foldet det ud under et venligt Smil ned til sine Tilhørere, da han pludseligt mellem disse opdager en ældre Dame, der sætter sig paa første Række og øieblikkeligt henter en Strikkestrømpe op af sin Taske. Under denne Maneuvre staar Høyen helt betænkelig og pudser sine Brillen, men — endelig kan han ikke dy sig, han stiger ned fra Kathedret og nærmer sig Damen under dybe Buk, idet han letter paa Calotten og siger: „Tør jeg spørge, Frue — De skulde vel ikke tage feil?“ — „Nei!“ — „Ja, saa beder jeg Dem meget undskyldte.“ — — „Det er jo Helwegs Forelæsning over Kirkehistorie?“ — spørger nu Damen, der er bleven noget usikker. — „Nei, mit Navn er — Høyen —, Høyen, jeg læser over gammel Kirkebygningsstil.“

Og Damen pakker sit Strikketøi sammen og trækker sig tilbage, Høyen gaar med et Smil op paa Katheder, og alle Tilhørerne trække let paa Smilebaandet. Men ingen af os Alle har den Dag en Anelse om, at efter halvtresindstyve Aars Forløb skal Universitetets Auditorier ikke alene være fyldt med Tilhørerinder, men af studerende Tilhørerinder, der sidde

med den klædelige lille Minervahue i Skjødet, og at det ikke vil vare længe, inden de Dygtigste af alle disse dygtige Kvinder har taget Plads oppe paa selve Kathedret. —

Paa disse Høyens Forelæsninger havde jeg jævnligt Plads ved Siden af den gamle Conferentsraad Thomsen, der altid havde vist mig megen Velvillie, og som gjerne tog min Arm, naar vi gik bort sammen, for at han da yderligere ved sine interessante Bemærkninger om et eller andet Thema kunde bidrage til min Opdragelse.

Vi gik saaledes en Dag over Kongens Nytorv sammen, efter at have hørt Høyen, og den gamle, elskværdige Mand var netop i Færd med at holde et lille, lærd Foredrag for mig om Vikingetiden, da jeg opdagede en meget smuk, ung Dame, der, jeg tilstaar min Synd, i det Øieblik tiltrak sig min Opmærksomhed i høiere Grad end den Gamles Bemærkninger, — og jeg blev staaende for at see efter hende, idet jeg aldeles ikke tænkte over, at han gik videre med sine gamle Vikinger; men pludseligt hører jeg et høit Udraab fra gamle Thomsen: „Tror jeg ikke, at det Satans Menneske staar der og kigger efter Pigebørn istedetfor at høre paa mig!“

Jeg var nu hurtigt naaet hen til ham med den Undskyldning: „Jamen hun var saa nydelig, Hr. Conferentsraad“, — og den kunde han ikke staa for; med det hyggeligste Blink i de sorte Øine under de buskede Bryn saae han ned paa mig: „Aa! Herregud — ja, han

er jo ung,“ — og med et stille Suk, vel sagtens over sin Pebersvendetilværelse, fortsatte han: — „Ja! — — gid man var 23 Aar!“

Jeg havde virkelig et Øieblik frygtet for, at han skulde være bleven gnaven, men det var saa langt fra, at han endog indbød mig til at besøge sig til The om Aftenen.

Og siddende i sit store Arbeidsværelse ved Skrivebordet, medens en yngre Numismatiker henne i Baggrunden af Stuen var optaget af ved et enkelt Lys at undersøge gamle Mønter, modtog han mig saa paa det Hjærteligste om Aftenen.

Og Thebakken blev baaren ind og placeret paa selve Skrivebordet, ved hvilket vi nød vort Aftensmaaltid; — og alt imedens maatte jeg tænke paa det tungsindige Suk, med hvilket den gamle, elskværdige Pebersvend om Formiddagen havde ledsaget sit uopfyldelige Ønske.

*En Henrettelse paa Amager — Besøg i Varetægts-
arresterne*

AT vi ogsaa i de Dage havde store, rystende Forbrydelser indenfor Voldene er jo givet. Men der var over disse Forbrydelser, om jeg saa maa sige, udbredt noget mere Menneskeligt, end vi ofte nuomstunder har været Vidne til; det altfor dyriske, der saa ofte viser sig i Forbryderlivet under Storstadsforhold, var da mere holdt i Tømme.

I Halvtredserne havde vi her i Kjøbenhavn to Mord, der vakte stor Opsigt. Det ene var dog kun et ganske almindeligt Rovmord; det andet et Mord af Jalousi.

Begge Forbrydere blev dømt til Døden, og Dommen exekveret.

I vore Dage vil Udførelsen af en Dødsdom muligvis slet ikke mere finde Sted; i hvert Fald vil den sikkert ikke mere finde Sted under de gammeldags Former.

Unge Mennesker synes jo, hvad der er høist naturligt, at de skal være med til Alt, og saaledes skete det da, at jeg ogsaa overværede Henrettelsen af begge de ovennævnte Forbrydere.

Det er jo en højst alvorlig Situation, man i et sligt Øieblik befinder sig i, og navnlig kommer man let i

en endnu alvorligere Stemning, naar Dagen, da Exekutionen skal foregaa, begynder saa straalende som den første af de to Dage, der faldt temmelig kort Tid efter hinanden.

Det gjaldt om at være tidligt paa Benene ved en slig Leilighed, da det ikke var nogen Springvei fra Nørrebro til Amager, hvor Henrettelsen foregik.

Solen, den deiligste Sommersol, var ved at staa op, og det kunde jo ikke være Andet, end at dette Syn paa denne Morgen, ved sin Modsætning til den rystende Begivenhed, der skulde finde Sted, var af en særlig overvældende Virkning.

Dog heller ikke i dette alvorlige Øieblik fornægtede sig det gamle, lyse Kjøbenhavnerhumeur.

Under Vandringsen af den forøvrigt ikke saa betydelige Menneskemængde, der ad den bedækkede Vei naaede ud paa Amager, var en ung Mand i ret stramt Sommertoilette med hvide Benklæder kommen for nær til de saakaldte „Kuler“, der, tilsyneladende ganske uskyldige, lurede ved Siderne af Stien; han traadte feil — og vilde et Øieblik efter, at han med Besvær havde faaet Benene med de nu ikke længer hvide Benklæder trukket til sig, atter indtage sin Plads i Rækken, men blev nu som en Bold kastet fra den ene Side af Veien til den anden, idet Ingen, selvfølgelig, gad være Side-mand til denne „Attaché ved Renovationsvæsnet“.

Det kunde jo ikke forhindres, at dette lille Intermezzo vakte et Smil hos En og Anden, ja, vel endog lidt Latter hos Nogle, men Alt, hvad der kunde lignes

ved Lystighed var heldigvis bánylst, og der forefaldt denne Morgenstund ikke et eneste Udbrud af Raahed.

Det stod, saa vidt jeg mindes, den Domfældte frit at vælge, om han ønskede at kjøre eller gaa den lange Vei til Retterstedet. Kjørte han, saa kom han jo hurtigere til den store Afgjørelse; gik han — ja saa havde han dog bevaret Livet en halv Time længer.

Vi, der nu befandt os tæt inde ved Foden af Skaffottet, speidede længe efter Delinkventen, da endelig en ganske ung Fyr paa nogle og tyve Aar, iført Trøie og sort Voksdugskasket, kommer gaaende med raske Skridt, uagtet Hænderne er lænkede korslagte over Brystet; han er omgivet af en Cordon af Vægttere, der, iførte deres Embedsdragt, og bærende deres Morgenstjerner, slaa Kreds om Trappen, som fører op til Skaffottet, medens Forbryderen i et Par Spring staar deroppe og ærbødigt blotter Hovedet for de Autoriteter, der nu med Præsten i Spidsen skulle tale det aller sidste Ord til ham.

Dommen er oplæst, Præsten har holdt sin korte Tale og bedet Fadervor, Forbryderen har til Afsked trykket hans Haand, og affører sig nu sin Trøie uden Nogens Hjælp, efter at Lænkerne er taget af hans Hænder. Alle disse Smaatræk prænte sig dybt i min Hukommelse, men navnlig eet staar uudsletteligt, og det er den hurtige Haandbevægelse, med hvilken han smøger Skjortelinningen ned for at give Plads for Øksen; — et Øieblik efter har han lagt sig tilrette paa Skraabrædtet foran Blokken, og Skarpretteren,

iført sin sølvbræmmede Hue, har med de hvidbehandskede Hænder hentet Øksen frem af den Kasse, i hvilken den hidtil er holdt skjult, og fører nu det sikre Hug.

Fire Slaver, iført deres sædvanlige Fangedragt med Jernlænken om Benet, er i det allersidste Øieblik ilet op ad Trappen til Skafottet, og lægger nu i Løbet af et Minut det afsjælede Legeme ned i Kisten af uhøvlede Brædder, der, fyldt med Halm, har staaet tildækket til dette Øieblik, og — ti Minutter efter, at den unge Forbryder med lette Trin sprang derop, bæres han nu, indesluttet i Kisten, atter ned fra Retterstedet, for af de fire Slaver at føres til sin uindviiede Grav.

Og under alt dette har Mængden staaet taus, ikke en Lyd har man hørt; og lydløst gaar man atter tilbage til Byen, over hvilken den deiligste Sommersol udgyder sin milde Varme. —

Det var ved Aftentide paa denne samme Dag; jeg gik inde i Vimmelskafet, da jeg pludseligt fik Øie paa en Dame, der gik forbi mig lænet til en Mands Arm, en Mand, jeg syntes at have seet een Gang før den samme Dag. Han talte ivrigt med sin Ledsagerske, jeg tænkte over, hvor jeg kunde have truffet ham; — og Morgenen med al sin Uhygge stod atter for mig: — det var Skarpretteren, Smidt, iført sin sølvbræmmede Embedshue, der nu efter endt Dagværk gik en Tur med sin Kone.

Jeg begaar ikke nogen Indiscretion ved her at fortælle, hvorledes en Embedsmand under Fængselsvæsenet i mine unge Dage skaffede mig Leilighed til at aflægge et Besøg i alle Varetægtsarresterne, thi denne Mand er forlængst død.

Han har sikkerlig forbrudt sig imod sin Instrux, men jeg, der gjerne vilde lære Alt at kjende, tog mod hans Tilbud, og blev en Dag ført rundt paa det gamle Raadhus, ind i alle Celler, der dels var fyldte, og dels kun husede en enkelt Stakkel, der ventede sin Dom.

Allerede det første Rum, der aabnedes for os, havde sin Interesse; det var nemlig det Sted, hvor Arrestanternes medførte, overflødige Klæder og andre Gjenstande, de ved deres Paagribelse havde havt hos sig, opbevaredes.

Og her laa de paa Hylder, ordnede ved paaheftede smaa Sedler, snart Fattigmandens Byldt, snart den mere Velhavendes Overfrakke, eller en Damehat med Baand i skrigende Farver. Af alle de Ting, jeg saae derinde, mindes jeg Intet, der stod i saa skærende Contrast til Stedet, som en yderst elegant, sort Silkehat med skinnende hvidt Foer, — men den tilhørte ogsaa en meget fin Mand, og dog en Mand, der havde skrevet falske Veksler og nu sad indelukket i en af de mange Celler, vi skulde til at besøge, og udenfor hvis Døre Vagtmesteren altid meddelte Navnet paa den remarkable Fange, der — muligvis sammen med en Del Andre — befandt sig indenfor. Det var nemlig forment os som Besøgende at henvende Ordet til

nogen af Forbryderne, hvorfor Vagtmesteren, hver Gang vi kom ind i en ny Celle, gjorde en eller anden Bemærkning til den Fange, han havde nævnet for os.

Det var underlige Skikkelser, jeg mindes fra dette Besøg.

Døren til den første Celle aabnes, og vi træde ind.

En ung Mand, der med et barsk „Du“ faar en Bebreidelse, fordi han ikke har aabnet Fængselsvinduet, vender sig imod os, og vi see nu, da vi vænnes lidt til Mørket derinde, at han er iført sort Selskabskjole, hvis Krave imidlertid er smøget op over Hagen for at skjule, at den en Gang elegante Manchetskjorte ikke længer er saa hvid, som den øvrige Dragt kræver, ikke længer saa hvid som den Aften, da han iført sit eleganteste Kostume blev greben paa et Bal, mistænkt for at have givet sin Principal — Strychnin.

Nu sætter han sig atter ned og giver sig i Lag med at pille Værk, det faste Arbeide for Alle i dette triste Hjem. —

Idet vi nu gaar over en af Gangene for at komme til Kvindefængslingen, passerer vi en aabentstaaende Celledør; vi kigge indenfor og see en lang, mager Oldingeskikkelse, der liggende paa Knæ vasker Gulvet derinde; det er en Morder ovre fra Jylland, der kort Tid efter skal derover for at henrettes i sin Jurisdiction.

Nu er vi da inde i Kvindefængslernes Gang, og finder i een og samme Celle, blandt mange Andre, to høist forskjelligt udseende Kvinder; den Ene, en ret

smuk Kone, iført en overmaade velsoigneret Dragt, gjør sig synligt Umage for at vække Behag; hun tilkaster Vagtmesteren et ret kjælent Blik, men man skal vogte sig for dette Blik, det er en lumsk Kattenatur, vi her har at gjøre med. Hun er tiltalt for at have forgivet sine to Mænd; hun nægter nu efter først at have tilstaaet. Om kort Tid skal hun atter i Forhør, — — men foreløbigt piller hun Værk og tilkaster Vagtmesteren kjælne Katteblik.

Den anden Kvinde, klædt i en Bondekones beskedne Vadmelsdragt, er en lille trivelig Skikkelse, skummel at see til. Hun vender Øinene bort fra os, da vi kommer ind, — maaske tænker hun paa sine to smaa Børn, — dem, hun druknede derude i Mergelgraven. —

Og saaledes fortsætter vi vor Vandring; og vi længes mer og mer efter at komme ud i det Frie, efter en renere Luft end denne Forbryderatmosfære.

Dog — endnu eet Rum, en Enkeltcelle, føres vi ind i, og det er herfra, jeg har det mest knugende Indtryk.

Nøglerne til Cellen er dreiet om i Laasen og har vakt Fangens Opmærksomhed, den stakkels ensomme Fange, et ungt Menneske paa 17 Aar, der har begaaet sin første Lovovertrædelse: han har bestjaaet sin Principal.

Han har været forholdsvis heldigt stillet, idet han er sat i denne Enkeltcelle, hvor dog i hvert Fald Ingen ser ham; — og nu dreies Nøglen om i Laasen til hans Asyl, han skræmmes op fra Læsningen i en Bog, der ligger foran ham, og skjuler Ansigtet i Hænderne,

da han seer, at Fangevogteren ikke er ene. Og han bøier Hovedet helt ned mod Bogen.

Men vi Andre er ogsaa fristede til at skjule vort Ansigt for ham, skjule det, fordi vi af Nyfigenhed har trængt os ind i det eneste, der nu var et Slags Fristed for ham, i hans tarvelige, men ensomme Celle.

Og med Synet af ham brændt ind i vor Erindring gaa vi atter ud til det frie Liv, til den velgjørende Sol, idet vi lover os selv ikke at komme oftere dér.

Den norske Onkel — Erindringer om Poul Møller

I Begyndelsen af forrige Aarhundrede havde en Søstersøn af min Bedstefader været i Huset hos ham, og var blevet opdraget i det gamle Hjem paa Nørrebro. Efter endt Opdragelse, og efter at være bleven Student, reiste han saa op til Norge, hvor Faderen var Embedsmand.

Han var draget herfra i stærkt bevægede Tider baade for Danmark og Norge, men havde trods sin Kjærlighed til alt Gammelt dog med aaben Sands for det Nye vidst at assimilere sig med de Forhold, der nu, under Carl Johan, bragte saa store Omvæltninger i hans nye Fædreland.

Et af de første Indtryk, han modtog deroppe, beskriver han i et Brev til min Fader, efter at han først har offret et lille Suk paa Mindernes Alter:

28. August 1821.

„— — Men dette veed jeg, at jeg nu i høieste Grad længes efter at tale med Dig og udtømme mig for Dig. Pars pro toto udraaber jeg i min Begeistring: Kjøbenhavn, Kjøbenhavn, hellige Lyd, himmelske Fryd! Thi hver Time paa Dagen glædes jeg ved Tanken og synes at skue for mig det Maleri af den, som

jeg i disse Dage ved Hjælp af en Reisende har op-
hængt paa ethvert Sted, jeg gaar eller staar; det maa
være i Kirsebærtræet, hvor jeg dagligen mættede mig,
eller paa Søen, hvor jeg med Riffel og Haand ud-
bredte Død og Ødelæggelse. — — Jeg kommer nu
til at fortælle Dig noget om den store Leir, her har
været, hvis Maneuvrer rigtignok ikke komme i den
mindste Betragtning imod dem, der holdes paa Nørre-
bro. Derimod havde den andre Behageligheder. Om
Dagen manœvrerede det herlige, ridende norske og
svenske Artilleri, saa at man fra Byen kunde see hvert
Skud, de fyrede med Napoleons Kanoner, — Soult
fratagne i Slaget ved Leipzig — skjøndt Afstanden er
 $\frac{1}{4}$ Mil. Men Ellestad-Sletten er beliggende lige oven
paa Aasen nordenfor Christiania, fra hvis Torv man
kunde see næsten hele Leiren. Om Middagen var det
morsomt at see dem anrette den uhyre Mængde Mad,
som de stod og kogte paa over hundrede Steder, og
paa den Tid uddeltes ogsaa Knald (Brød saa store
som de, Børn lave af Deig og bage paa Ovn), og
disse Knald er fra Gustav den Tredies Tid, og have
været med i alle Tysklands Krige, altsaa circa en 25
Aar gamle. Om Aftenen derimod er en sand Sjæle-
glæde at hente dér. Det calmarske Infanteriregiment
spiller bedre end noget i Kjøbenhavn. Der opholder
man sig da fra Vagtskuddet gaar (Kl. 9) til 10—10 $\frac{1}{4}$,
under idel fortryllende Musik, og paa samme Tid an-
tændes ved hver Bataillons Vagttelt en Vagtild af om-
trent $\frac{1}{4}$ Favn Ved, hvorom Soldaterne, især de svenske,

syngte de skjønneste Nationalsange om Flickar og Gossar og deres Konge, og, dersom de ikke syngte rigtigt og skjønt, vanker der, om ikke Prygl, dog mange Skjænd. Omkring den norske Ild dandses Halling, hvorved det ofte sker, at de i Halling-Kast slaa Mølle igjennem Ilden og tænde deres Buxer i Ild. Desuden commercerer man heroppe. Kongens Telt bestaar af 6 Værelser, meubleret med de skjønneste Meubler. Til Revudagen var opreist midt paa Sletten en Throne, 12 à 14 Alen i Diameter, hvorpaa stod en Himmel af blaat Callico, der hvilede paa otte Fasces, og hvorunder befandtes en Stol, dannet af tvende Skjolde uden Ryg, saa at han kunde sidde til begge Sider. Her traadte han op med en Suite af over 60—70 Mennesker af alle Nationer, raketes en Kalk af Excellentsen, og drak Nationernes Skaal under Kanonernes Torden. Derpaa lod han Tropperne defilere sig forbi, og var hjertens glad. Derpaa gik han ad en, over 2000 Skridt lang Træbro til en opreist Balsal, hvor de norske og svenske Officérer gav et mere end kongeligt Bal. Sletten var oplyst af henimod 100 Begkrandse, og Salen smagfuldt indrettet af svenske Soldater og Officérer. Fra Krigsskibene lød 4 Gange 28 Skud, det nydeligste Syn, man vil see. Nu er Hans Majestæt og hele Cleresiet borte, og lad det hermed være nok. — —“

Men trods alle disse kongelige, ham helt uvante Nydelser, kommer han stadigt tilbage til sin Længsel efter Barndomshjemmet:

„Tak, ja inderlig Tak for Dit Brev, for hver en Linie, Du sender mig; Dine Ord ere som Røster i Ørkenen og Dine Budskaber quægende Evangelier. Jeg var færdig at blive desperat, fordi jeg ikke kunde komme hurtigt nok til at læse de mange Ting; men Reisen krævede den Gang ufortøvet Hurtighed. „Det er jo Nonsens, Sludder, Sladder“ siger Du vistnok, og det med Grund; thi jeg er virkelig ikke kommet videre endnu end i min Stue. Det unge Menneske nemlig, som jeg skulde reise med, og som er Huslærer dér, var uheldigvis bedt ud til Middagslag, hvor han er bleven saa placat, snydefuld, at jeg tænker, de kommer til at slæbe ham hjem. Derefter har jeg gaaet og forsinket mig fra Klokken 5 til nu Klokken er 10^{1/2} og forskaffet mig en god Portion Ærgrelse over saadanne Svinebæster. — — — Jeg kommer i dette Øieblik fra Svinet, den forbandede Huslærer. Han er vaagnet og reist fra mig. Min Harme var i Begyndelsen stor over saaledes at være blevet narret med en Ting, hvortil jeg i Begyndelsen selv ingen Lyst havde, men bevægedes ved hans Bønner og pralende Beskrivelser. —

Med Hensyn til dit Brev, da skriver Du, at jeg har svigtet det gamle Nørrebro; nei, det være langt fra mig, men jeg er som Fuglen i Buret, den svigter ikke sin Mage, men Staal og Træ mægter den ikke at gennem-bryde for at komme til den, hvortil dens Hu staar; dette er sørgeligt; men mit Ønske er, at naar Fuglen engang faar Laasen paa Døren op og flyver til de

Marker, hvortil Erindringen om de gladeste Dage kalder ham, han da ikke maa hugges af de andre Fugle, fordi han lugter af Menneskehænder, men elskes og optages i deres Samfund. Du forundrer Dig nok over en saa tidlig Længsel efter Fødelandet, men Du maa tro, det er intet Phantom. — —

Mit Arrangement har jeg tildels fortalt Dig i mit sidste Brev, dog forandres dette formodentligen i Morgen meget. Jeg har nemlig mod Information faaet et Værelse hos Grimsgaard i Skippergaden, som jeg dog selv skal meublere. Derfor søger jeg i denne Tid at komme over nogle Meubler paa en Auktion. Ligeledes vil jeg ei heller længer lade min Mad hente, det falder mig altfor kjedsommeligt at spise ene. Det gaar mig just ikke som min quasi-Contubernal, (han logerer nemlig i et Værelse, hvortil mit er Entrée), der ikke kan drikke Brændevin uden Selskab; men naar han nu om Morgenen skal drikke en Dram, gaar han hen for Speilet og siger „Skaal“ til sig selv, og saa gaar det ned. Jeg har selv seet det practisere. Mit Liv og Levnet er ellers ikke meget interessant; her er jo Intet at more sig med, ingen Nyheder, som kunde give interessant Stof til Conversation, kort, Intet; mit Liv er derfor fuldkommen studentikost i norsk Henseende 3: Læsning hengiven; men ikke i dansk Henseende ved andre morsomme Beskjæftigelser.

To Gange om Ugen, Onsdag og Løverdage, samles man i en Studenterklub, som er ret morsom, og hvor Hensigt er at more ved Conversation og enkelte Co-

mediers Opførelse, og at gavne ved lærde Disputatser uden Hensyn til legemlig Nydelse, der er udelukket paa koldt Vand og Tobak nær.“ —

Denne min nu gamle Onkel havde kun faa Gange været hernede, efter at han var bleven ældre, og han kom nu omkring Midten af Aarhundredet hertil med sin aldrig udslukkede Kjærlighed til Barndomshjemmet og alle dets Minder.

Han havde endelig faaet „Laasen til Døren“ op og fløi hened til sine „gladeste Erindrings Marker“.

Det var i 1857, at vi en Aftenstund overraskedes af dette kjærkomne Besøg.

Den gamle, kjære Onkel Conrad*) — nu i mange Aar Præstemand oppe i Hurum — viste sig i Døren, straalende glad over Gjensynet, og med en diminutiv lille Vadsæk i Haanden. Og det varede ikke ret mange Øieblikke, før han fik hentet „den dér liden Snadden“ frem af dens Skjul, men forgjæves ledte han efter sin elskede norske „Petum optimum“, — den havde han glemt og maatte saa stoppe Piben med min Tobak, men hurtigt slukkedes den jo under hans idelige Spørgen, og atter maatte den tændes; dog, der var ingen Ro til en stille Nydelse af Piben, og jeg mente, at det var bedst, om Gamlingen fik Ro efter Reisen. Jeg troede ham allerede ifærd med Afklædningen, nei, langtfra; han var kun i Lag med at trække lange Støvler paa: — „Hvorfor?“ — „Hvorfor, Du, Vennen min, — jeg vil ud, — ud og see mig om.“ — „Ud,

*) Conrad Neumann, f. 23—12—1800, d. 25—5—1886. Præst i Norge.

nu Klokken er elleve.“ — „Ja, det faar inte være, Du; jeg maa ud og see paa alle de dér Lygterne, jeg kjørte forbi i Droschken; — Du maa huske, jeg drog jo bort i Tranlampernes Tid, og nu er det Gas, min Fa'er.“ — „Ja, vil Du ud, saa følges vi.“

Og saa fulgtes vi. Og Alt skulde sees, og Alt skulde beføles. Først var det jo det straalende Syn af Gaslygterne over „Peblingebroen“; han var, som sagt, reist bort i Tranlampernes bedrøvelige, skumle Dage, og gjensaa nu sit kjære Nørrebro næsten i Dagslys midt om Natten. Ved hvert Hjørne maatte der gjøres Holdt; og den Gamle blev Barn paany og saae for sit indre Øie Alt, som det havde været.

„Seer, Du, her, Vennen min, her — paa dette Sted var Grams Ha—ve, Du, Grams Have; og hér — var Grams Plankeværk ud til Gaden; — — jeg hus'er saa tydeligen, Du, det var i Vinteren — ja vist — i Vinteren 1812, Du — Atten — hundre-de — og tolv; — vi havde havt en vældig Snestorm af Nord-ost, — seer Du af Nord-ost, min Ven, og Sneen laa helt herop“ — — og han pegede paa et af de store Huse, der nu smykkede Gaden; og han stirrede op ad Huset, som om det virkelig var Grams Plankeværk, som om vi virkelig atter var sat tilbage i Tiden og atter skrev 1812, og som om Sneen atter fygede om ham; og jeg saa paa den Gamle, der rent havde glemt, hvad det egenlig var, han vilde fortælle mig; jeg stirrede op paa denne gamle Mand med den store Kjærlighed til de svundne Barndomsdage og med den skarpe Hu-

kommelse for hvert enkelt lille Minde. Og jeg var næsten selv inde under Illusionen og drømte om, at Snestormen af Nordost fyggede ud over os efterat have begravet Napoleons Soldater paa deres Tilbagetog fra Moskva.

Hvor var det fornøieligt at vandre omkring med den Gamle, der kunde see saa forhaabningsfuldt paa alt det Nye. Dog var det jo helst Barndomsminderne, han dvælede ved.

Han fortalte saaledes, at min Bedstefader havde antaget Poul Møller til at læse privat med ham. Og oppe paa dennes Hybel sad han saa alene med denne eiendommelige Mand, og kunde ret nyde ham i al hans Ugenerthed, naar han modtog ham i Slobrok og Tøfler, røgende af sin Pibe, som han dog altid satte fra sig, naar Læsningen begyndte.

Et saadant Øieblik mindedes Onkel særligt, da Poul Møller, efterat have stillet den varme Pibe hen i Vinduet, sad og stirrede tavs hen paa den, idet en let, blaalig Røg langsomt steg op af Pibehovedet; endelig brød hans Tavsheden: „Nei — see dog, Conrad, — seer Du, — min Pibe kan ogsaa røge Tobak!“

„Det var jo ikke noget stort Indfald,“ tilføjede Onkel, „men det var den pudsige, den koselige Maade, hvorpaa han sagde Sligt, der gjorde, at man mindes det hele Livet.“

En anden Dag havde Poul Møller fortalt ham om et lille Æventyr, han havde havt i Krystalgade, hvor han pludselig antastedes af en Person, der kom

gaaende bagved ham og nu fortroligt slog ham paa Skulderen, idet han spurgte: „Sig mig, min go'e Mand, kan De bringe en Kuffert ud paa Toldboden?“ — Poul Møller saae selvfølgelig meget forbavset paa Manden, før han svarede: „Ja — hvornaar skal det være?“ — „Klokken 3.“ — „Ja — — Klokken er nu 2, og jeg skal blot op paa Universitetet og holde en Forelæsning, — — men — bliver det mig paa nogen Maade muligt, saa skal det være mig en Glæde at tjene Dem.“ —

Det var jo en ret naturlig Feiltagelse af Manden, thi Poul Møllers Dragt var alt Andet end sirlig; det var jo sig selv han skildrede som „Torbisten“ i sit bekendte Digt. —

Imidlertid glemte min gode Onkel ikke over sin store Kjærlighed til det Gamle, at der var meget Nyt, han maatte see. Alt, hvad han ikke havde i Norge, vilde han lære at kjende. Han overraskede mig saaledes i høi Grad ved en Dag under en af vore Excursioner at udbrøde: „Hør nu, Vennen min, Du faar vise mig en — Jøde!“

Den Gang havde Jøder jo endnu ikke Tilladelse til at bosætte sig i Norge, og ud til hans ensomme Præstegaard havde endnu Ingen forvildet sig. Heldigvis kunde jeg da snart tilfredsstille denne hans Nysgjerrighed.

Kunde han nu end finde sig i, at meget af det Gamle blev erstattet med Nyt, — eet maatte man ikke røre ved, og det var Voldene.

Og da dét endelig skete efter mange, mange Aars Forløb, saa skrev han herved: „Tak, Kjære, for Din Beskrivelse om Forandringerne i Kjøbenhavn — man kunde jo sige Vandalisme. At rive ned Voldene, „hvor Vinden vifter i Voldenes Træer,“ forjage Møllerne, fylde de klassiske Kirsebærgange, som man i Aarevis kiggede ind i gennem Jernportene som ind i en Helighed, — det er jo skammeligt, og Magistraten til stor Skjændsel. Men det staa dog uudslettelig skrevet i vor Erindring, og dér skal det staa, om Gothersgaden gik til Lygten.“

Fædre og Sønner — Paa Kunstauktion

VOR Tid ligner ikke gamle Dage i den Maade, hvorpaa Gamle og Unge nærme sig hinanden. I vore Dage kommer der lettere et kammeratligt Forhold i Stand mellem den gamle Mand og den unge Mand, end det tidligere var Skik. De Gamle kunde den Gang nærme sig os nok saa venligt, nok saa nedladende, — der var en Streg, over hvilken vi ikke vovede os. Man mærkede det i Stort og Smaat. Naar en enkelt „fremskreden“ Kammerat omtalte min Fader til mig som „Din Gamle“, saa — ja, oprigtigt talt, jeg saae ham ihjel, jeg lod, som om jeg aldeles ikke kunde begribe, hvad han mente. Min Fader var min allerbedste Ven, og jeg kunde drive alle mulige uskyldige Løier med ham, men — Respect frem for Alt! Jeg kunde selv som voksen Mand ikke tænke mig f. Eks. at gaa ind ad en Dør før han; kort sagt, i Stort og Smaat den dybeste Følelse af, at han var min Fader, den Ældre, hvem jeg skyldte alle mulige Hensyn, — „min Gamle“ blev han aldrig.

De Ældre, Husets gode Venner, sagde saaledes Du til mig, selv da jeg var en gammel Fyr; jeg kunde ikke have tænkt mig, at det kunde være muligt for

mig at være Dus med Bødtcher eller Ingemann eller Carl Bernhard. Og disse fandt sikkert ogsaa, at det maatte saa være. Jeg mindes f. Eks., at min Fader alle sine Dage sagde „Du“ til Carl Sporon, hans gamle Elev, uagtet Denne alt i mange Aar havde været Assessor i Overretten.

Og desuagtet, eller — maaske netop derfor, var Forholdet mellem de Ældre og os Unge overmaade hyggeligt; vi fristedes ikke til at gaa over Stregen.

Undertiden kunde man vel have grebet lidt fastere om den udstrakte Haand, uden derfor at overtræde denne Skillelinie.

Jeg husker et saadant Tilfælde.

Den gamle Landskabsmaler, Professor Møller, en af Faders Venner fra Ungdommen, var død, og der blev afholdt Auction over hans store Kunstsamlinger. Jeg var hver Dag i den lange Tid, Auctionen varede, deroppe, og købte dels til mig selv, dels til Andre adskillige Ting. Saaledes havde jeg ogsaa paataget mig at købe forskjellige sjældnere Sager til en Mand, der ikke havde opgivet nogen Grændse for sine Bud; det gjaldt altsaa at købe à tout prix. Jeg havde allerede expederet flere af den Slags Indkjøb, da jeg ved Slutningen af en Dags Auction kom til at staa i Nærheden af Biskop Monrad og Professor Jensen, der var Directeur for Kobberstiksamlingen. Disse to diskuterede ivrigt Dagens Indkjøb, og jeg hørte nu Biskoppen spørge Professoren: „Skal De have Bartsch?“ — „Ja, jeg skal have den til Kobberstiksamlingen.“ —

„Naa — ja, jeg skal have den til mig selv“ — sluttede Monrad med megen Bestemthed.

Det omstridte Værk, „le peintre graveur“ af Bartsch, existerede her i Landet kun i et Par Exemplarer, ja, end ikke Kobberstiksamlingen eiede det den Gang, hvor nødvendigt det end er for enhver Samler af Kobbere og Raderinger.

Jeg forstod altsaa saa overmaade godt, at de to omtalte Herrer var stærkt opsatte paa at blive Eiere af denne Sjældenhed. Men Tilfældet vilde, at jeg kunde have hvisket dem i Øret, at Ingen af dem skulde blive den Lykkelige, eftersom jeg havde den Op-gave at købe dette Værk, hvis Fremkomst paa Auctionsbordet Alle deroppe saae hen til med spændt For-ventning.

Auctionsdagen oprandt; der var fuldt om Bordet, ved hvilket jeg havde Plads ved den nederste Ende, medens Monrad og Jensen sad oppe ved Siden af Auctionarius.

Endelig kom Bartsch frem.

Budene begyndte smaat mellem Biskoppen og Professoren; jeg rørte mig ikke endnu. — Men endelig blandede jeg mig i Sagen; jeg havde en Følelse, som en Kat maa have, naar den leger med en Mus, den er sikker paa. Imidlertid var denne Indblanding fra en tredie Persons Side aldeles ikke efter Høiærværdighedens Hoved, og da vi alle tre havde budt i nogen Tid, lænede han sig frem over Bordet for at see sin Modstander, og jeg hørte ham med sin let snøvlende

Stemme spørge: „Hvem er det, der byder dernede?“ — „Det er mig, Deres Høiærværdighed.“ — „Naa — — det er Dem; hm! —“ Og saa vidste han, hvad der ventede ham, thi han havde i de sidste Dage seet mig købe Adskilligt à tout prix. Men nu var han kommen i Krigshumeur, — Professor Jensen var forlængst falden fra — og fra det Øieblik faldt vore Bud ret livligt, indtil jeg endelig oppe fra den anden Bordende hørte Monrad: „Mon han nu er mættet dernede?“ — „Endnu ikke Deres Høiærværdighed,“ replicerede jeg og gik et Par Rigsdaler i Veiret; Monrad fulgte mig endnu ærgerlig et lille Stykke, — men han maatte jo give sig.

Efter Auctionens Slutning kom han, der nu vidste, for hvem jeg havde budt, synlig gnaven hen til mig, tog fat i en af mine Frakkeknapper og spurgte:

„Men sig mig dog, hvad i al Verden vil han med Bartsch, han har jo ingen Samling?“

„Jeg veed det ikke, Deres Høiærværdighed, — men han vilde have den.“

Monrad stod en Stund og stirrede paa mig med et mindre og mindre gnavent Udtryk i Ansigtet; jeg anede ikke, hvad han tænkte paa, og — endelig overraskede han mig ved paa det allervenligste at sige: „Jeg har ogsaa gode Sager hjemme, kunde De ikke have Lyst til at besøge mig og see min Samling?“

Jeg takkede selvfølgelig den elskværdige Mand, — men jeg gjorde aldrig Brug af hans Indbydelse.

Der var Volde mange Steder den Gang, som man

ikke syntes, man burde springe over, naar man kun var et Par og tyve Aar gammel. —

Monrads Kobberstiksamling endte, hvor man mindst skulde have troet det; han testamenterede den til et Kunstmuseum paa — Nyseeland!

Ladegaarden og dens Originaler

DER var over mit Barndoms- og Ungdomsliv i Hjemmet udbredt en eiendommelig Fred og Hygge, der for en stor Del vel havde sin Grund i, at vort Liv — idetmindste om Sommeren — for en væsentlig Del levedes i Naturens Omgivelser, idet vor store, gamle Have var vor Tumbleplads og, naar andre Arbeider ikke krævede vor Tid, tillige vort Arbeidsfelt, idet vi hovedsagelig dyrkede den uden fremmed Hjælp.

Dog krævedes denne jo nu og da, og det var da fra „Ladegaarden“, vi hentede Arbeidskraften. At denne ikke var meget betydelig, kan man jo let tænke sig, naar man veed, hvorlidt den „Rumfordske“ Suppe er i Stand til at give Legemet Kræfter. Og naar dertil de faa, der endnu er tilovers i „Lemmernes“ Lemmer, ovenikjøbet formindskes ved rigelig Indtagelse af Brændevin, saa viste Arbeidskraften sig jo som oftest kun at være saa som saa.

Derimod var disse Menneskers hele øvrige Optræden af den Natur, at det nok lønnede sig at have dem om sig som Objecter for sit Studium af Mennesket.

Hvor ofte har jeg ikke glædet mig over vor „gamle Stub“ — efter hans eget Sigende en Efterkommer af Ambrosius Stub — baade naar han var ædru, hvilket overmaade sjældent hændte ham, og i hans omtaagede Tilstand, under hvilken han havde de forunderligste, mest høihedsvanvittige Syner, og paastod, at ingen Anden end han formaaede at læse „Cyprianus“, en Bog, han forsikkrede at have gennempløiet baade forfra og bagfra utallige Gange i sit Liv. Gid han havde forstaaet at pløie Jorden i en Have; men det havde han aldeles ingen Forstand paa, og kostede grumme mange Penge til ingen reel Nytte. Men han var nu een Gang blevet Faders Kjælebarn — om det muligvis var paa Grund af Slægtskabet med Ambrosius — og han blev aldrig træt af at fikse ham op med aflagte Klædningstykker, som gamle Stub lige saa regelmæssigt omsatte i Brændevin, en Forseelse, han under Taarestømme tilstod, idet han bestemt lovede, at det nu skulde være sidste Gang.

Og dét blev ham tilgivet, og Alt blev ham tilgivet; ja, da han ikke længer paa Grund af Svaghed turde vove sig udenfor „Gaarden“, blev han pensioneret for mange Aars vedholdende Drikkældighed, og tilskrev min Fader Breve med Bøn om at medgive „hans Bud“ det, han havde lovet ugentlig at yde ham; og disse Breve undertegnedes saa: „Vær hilset paa det Ærbødigste af gamle Stub.“ — Og efter kort Tids Forløb endte saa Ambrosius' Ætling sine Dage ude paa Ladegaarden.

Der hvilede en saadan Fred over denne gamle Have og Alt, hvad dertil hørte, at end ikke et Subject som vor ligeledes fra Ladegaarden hentede „Baron Billegraf“ 3: Ladegaardslem Holm, ved den mest ihærdige Dovenskab formaaede at bryde.

Var han imidlertid doven med Haanden, saa var han saameget flittigere med Munden, og fortalte gjerne om sin store Fortid, da han var Portner hos en eller anden Dignitar, der maa have været stærkt hengiven til Spil, thi han kaldte hyppigt efter en Spillenats Orgier sin „høitbetroede“ Portner op til sig om Morgen for at sende ham: „zu der Baron Billegraf mit disse Tutte Ducaten.“

I det Hele var det morsomt at iagttage, hvorledes disse Mennesker, formodenlig i Kraft af Modsætningernes Lov, havde Trang til at bryste sig. Alt mente de at kunne udføre, og Alt havde de i gode Dage udført til Almenvellets Bedste.

Men førend de havnede indenfor Ladegaardens Mure, var de ynkelige Stakler.

En fordums Bekjendt af min Broder, en vis Fuldmægtig Bech, som havde været paa en nogenlunde grøn Gren, var paa Grund af sin uudslukkelige Tørst geraadet saa vidt, at han tilsidst maatte melde sig derude; men før han foretog dette afgjørende Skridt, regnede det med smaa ynkværdige Billetter til min Broder: „Kjære Ven! Hjælp mig i en skrækkelig Forlegenhed med en Mark.“ — Eller: „Kjære gamle Ven! Hjælp mig med en Bagatel idag. Jeg er

meget trængende i dette Øieblik, men med Guds Hjælp vil min Skjæbne blive forandret i Morgen.“

Men heller ikke fra Ladegaarden, hvor han endelig var havnet, undlod han at sende sine Epistler: „De veed udentvivl, at jeg i lang Tid har henligget paa Hospitalet, hvilket aldeles har derangeret mine i Forveien daarlige Omstændigheder. Jeg er nu tilbudt endel Afskrivning m. v., hvilket kan tilveiebringe en for mig ikke ubetydelig Fortjeneste (?), men mit Hjem er ikke af den Natur, at jeg kan modtage et saadant Tilbud; jeg er derfor nødt til at søge et lidet Logi, hvor jeg kan være ene; men — desværre jeg er ikke en Gangi Stand til at betale en Maanedes eller Uges Leie forud; jeg beder Dem derfor, kjære Ven, hjælp mig med et Par Mark — o. s. v.“

Staklen kæmper til det Sidste, for ikke at synke helt ned i Gadens Mudder.

Var de imidlertid først blevet acclimatiserede paa det ovennævnte Sted, saa endte de, som sagt, næsten Alle med at drømme sig Store; — og det er jo godt at have en saadan Modvægt i sine Drømme, naar Virkeligheden er saa trist.

Den gamle Have — Ingemann

B. S. Ingemann
Efter en Tegning af Vermehren*)

OG med saadanne Arbeidere om os som ovenfor nævnt, dyrkede vi saa vor gamle Have, saaledes som den var bleven dyrket ligefra Aarhundredets Begyndelse. Alt forblev saa temmelig uforandret lige til Navne paa de forskjellige Steder i Haven. Saaledes var en Nøddegang i Tidernes Morgen opkaldt efter Ingemann, der holdt meget af at spasere der, og den hed Bernhardsgangen, indtil den ved Aarhundredets Slutning faldt for Øksen. Den endte saa i en Høi, „Sophiehøien“, fra hvilken vi i min Barndom udover Marker med brølende Køer kunde see Frederiksberg Kirke som nærmeste Bygning, idet hele Blaagaardskvarteret og Alt, hvad der ligger paa den anden Side Ladegaardsaaen omtrent lige op til Kirken paa Frederiksberg, jo aldeles ikke eksisterede.

*) Rimeligvis udført i Begyndelsen af Fyrreerne.

Og i denne Nøddegang havde min Fader og Ingemann vandret op og ned i gamle Dage, og her vandrede senere Ingemann og jeg og røg vor Pibe sammen og talte om den Tid, da hans Lucie og hendes Fader, Etatsraad Mandix, havde søgt herud til mine Bedsteforældre for at høre Nyt fra min Fader, der da var i Norge; om hvorledes den gamle Etatsraad havde placeret sig paa Træstolen ude i Køkkenet, hvor Bedstemoder var i Lag med sin Rødgrød, der mislykkedes under denne Samtale om den elskede Sønneke; om hvorledes Ingemann herude fra Haven hentede Blomster til sin Svigermoders Kiste, og hvorledes Haven ogsaa havde leveret sin Rosenknop til Lucies Brudekrands.

I et Brev af 11. August 1822 skriver Ingemann:

„Nær havde vi ingen Roser faaet til Brudekrandsen, men de kom dog i rette Tid. Om Eftermiddagen Kl. 6 kjørte vi til Kirke, ledsagede af en hel Del store og smaa Brudepiger, og Høitideligheden blev ikke forstyrret ved en eneste fremmed eller udeltagende Tilskuer. Paa Landsbyvis blev vi om Aftenen uddandset af Pige- og Ungkarle-Lauget, og inddandset i Mændenes og Konernes Laug, hvorved et Par Bønderpiger og Koner førte an og sang. Saaledes er jeg da med alle tilbørlige Kirke- og Folke-ritus bleven ret indviet i det ægte Livs Stand. Hils Din Moder, at en Knop af de Blomster, hun gav Lucie, da vi reiste, sad med i Brudekrandsen.“

Og var der ikke forud Solskin i den gamle Have,

saa var det, som om det brød frem, naar de to, Ingemann og hans Lucie, kom ud til os; og Freden dernede, det var ret Noget for dem, der elskede Fred og Harmoni over Alt.

Det var jo kun tvungent, at Ingemann indlod sig i Kamp, men — han kunde det dog, naar det skulde være.

Han skriver saaledes til Fader:

1. Decbr. 1832.

„Inden det gamle Aar løber fra os, maa jeg dog give Dig Sort paa Hvidt for, at jeg hverken er død eller har glemt de gode, gamle Venner. Jeg opsætter idelig at skrive, tildels fordi jeg har bemærket, at om jeg end i det allerfortræffeligeste Humeur begynder et Brev, bliver jeg gjerne hel tungsindig, inden jeg kommer til Ende. Naar jeg nemlig vil fortælle mine fraværende Venner, hvorledes jeg har det, gaar det mig næsten som Pram, naar han paa det Spørgsmaal svarede: — „Det gaar mig D. og P. godt — fortræffeligt — ganske superbt; — det forstaar sig — der er Maade med — det gaar nok an, men, vel betænkt, er det dog maadeligt — det er D. og P. i Grunden Pære Skidt.“ Denne dobbelte Climax i Resultaterne af vor Selvbetragtning med Hensyn paa Tilfredshed og Lykke er i Grunden ikke saa urimelig; ethvert Menneske maa næsten kunne sige det samme med lige megen Sandhed, og Tiraden har den store Fordel, at man ligesaa godt kan tage den baglænds som forlænds, ligesaa godt begynde med „skidt“ og ende med „godt“ — som

omvendt. Saaledes har jeg det altsaa, og saaledes har Du det — og saaledes har vi det Alle.

Mit Huldre-Felttog har sagtens forundret Dig som noget Nyt og — som Du vel har troet — med min Natur uforeneligt: men Du kjender endnu ikke ret min laadne Side; man nappede mig saalænge i det glatte Skind, at jeg maatte vende det Laadne ud. — I vor aandelige Vintertid er en saadan Pelts nødvendig: det er allerede store Ting, naar man ikke tilsidst bliver nødt til at krybe ind i sig selv og rulle hen over en fjendtlig Verden som et aandeligt Pindsvin. — Dog — der kom jeg igjen for langt ind i D. og P. — Pære — Skidt Climaxen. Jeg vil derfor begynde forfra — jeg lever godt, fortræffeligt, om Du vil det regner udenfor, og jeg sidder tør i min Sopha -- jeg skriver til en god Ven og har et helt Batteri af Stikpiller i mig til alle mine Fjender: dog, det er en Luft, man ikke skal leve i. Mit Skrivebord var nylig en Mødding af 20 Aars Rescensioner mod mig, som jeg vilde gjøre latterlige, om muligt for Evigheden. Nu har jeg gjort rent Bord hos mig i Forventning af Julen, den store Fredens og Kjærlighedens Fest. Hvad Englene sang hin store Nat: „Fred paa Jorden!“ det har Verden endnu ikke hørt og forstaaet i 1832 Aar — Keiseren af Rusland har idetmindste misforstaaet det — og her misforstaar vi det i den aandelige Verden, naar vi for at have Fred lade Sandhedens Fjender uanfægtet føre Ordet. Den Fred, Guds Engle sang om, kommer ikke uden Kamp, men den maa

være aandelig, den maa ikke gjælde vort eget lille Selv, men den store Sjælenes Verden. Nu, Fred være med Dig, kjære Ven! den Fred, som overgaar al Forstand, og som vi selv kan beholde, naar Choleraen kommer.“

Det var Fred, først og fremmest med Gud; det var Fred med alle Mennesker — om det var muligt; Fred over alle de Mennesker, han elskede, der var denne herlige Mands Løsen.

Og har han ikke naaet denne sin dybe Trang i højere Grad end de Fleste!

Nuomstunder seer jo Kritiken anderledes paa hans historiske Romaner end Samtiden. For denne, og da vel nærmest for os Børn i den Tid — og til dem hørte jo mange af de Voksne i det Punkt — var der udbredt en velgjørende Ro over Alt, hvad han skrev. For os var Ingemanns Romaner som den milde, velgjørende Mælk, vi i vor Alder netop trængte til. En sildigere Kritik har jo vel paavist, at han ikke var stræng Historiker; ja man vil endog bebreide ham, at han vildførte os Børn, idet han bibragte os den Tro, at Menneskene var saaledes, som han tegnede dem for os, og at det kun var til Skade for os, idet vi ved sildigere at træde ud i Livet og see virkelige Mennesker, kun vilde finde Skuffelse paa Skuffelse. Skulde nu ogsaa denne Paastand være rigtig, saa er det vel imidlertid lige saa sandt, at han paa andre Punkter tilførte baade vor Barnephantasi og vort

Barnehjerte en saa sund Næring for hele Livet, at vel det Ene kan gaa op mod det Andet.

Eet skænkede han dog sit Folk, Eet, der maatte til-tale alle Hjærter, Eet, der kunde staa for ethvert nok saa kritisk Hoved, og det var Morgen- og Aften-sangene.

Hvem af os har ikke utallige Gange i sit Liv paa en deilig Sommermorgen, forfrisket efter Nattens Hvile, nynnnet for sig selv:

„Nu vaagne alle Guds Fugle smaa,
De flyve fra Reden og sjunge;
De prise Vor Herre saa godt de formaa,
De takke for Livet og Lyset med fløitende Tunge.“

Hvem af os har ikke, ved at see den synkende Sol, adskillige Gange i sit Liv maattet istemme:

„Der staar et Slot i Vesterled,
Tækket med gyldne Skjolde;
Did gaar hver Aften Solen ned
Bag Rosenskyernes Volde.
Det Slot blev ei med Hænder gjort:
Mageløst staar det smykket;
Fra Jord til Himmel naaer dets Port,
Vor Herre selv det har bygget.“

Og var den saa forsvunden, denne skønne Sol, var det da ikke atter Ingemanns Ord, der faldt os paa Sinde:

„Bliv hos os, naar Dagen hælder,
Du kjære Fader og Gud!
Bliv hos os, naar Mørket vælder
Af Nattens Sluser ud!“

Det var den Gang, i vor Barndomstid, da alle disse Sange var nye for os; og det er vel saa endnu for mange, mange af Ingemanns taknemlige Landsmænd. —

Og hvor trofast vandrede ikke hans Lucie ad denne stille Vei ved hans Side. Hun som han viste sig altid som de Samme, som to venlige Solstraaler, naar de ved Foraarstide kom paa Besøg hos os. Lucie altid iført sin mærkelige, nonneagtige Dragt med det sorte Silkeklæde slynget som en Turban saaledes om Hovedet, at Haaret næsten ikke var synligt; Ingemann med den lille, sorte Calot ovenpaa det lange, hvide Haar, der hang ham næsten ned til Skuldrene; og begge med et Skjær af Mildhed og Ro

Ungdomsportrait af Lucie Ingemann

over sig, der maatte fremkalde en lignende Stemning hos Alle, der kom i Nærheden af dem.

Det var jo paa disse Foraarsture, at hun, der ellers den meste Tid af Aaret var indesluttet i det lille Sorø, skulde indsuge den Kunstens Honning, som ikke fandtes blandt den lille Bys fortørrede Blomster. Her, paa Charlottenborg, skulde hendes Muse tage sit foryngende Bad. At den aldrig blev friskere derved, det er jo en kjendt Sag for hver den, der nogensinde har set hendes Production; den vedblev altid at være et Barn, men ogsaa med Barnets Renhed og Uskyld.

Mange har i Tidernes Løb gjort sig lystige over hendes System med Pensel og Pallet, men een Mand, Dr. Schwanenflügel, har, uagtet han havde et aabent

Udkast til en Altertavle af Lucie Ingemann

Øie for de store Mangler ved hendes Frembringelser, søgt at vise os hende i dette Forhold netop saaledes, som hun bør sees. I sin Bog „Ingemanns Liv og Gjerning“ fortæller han, hvorledes hun en Aftenstund i sit Hjem viste ham sine Bille-

leder, der hang paa Væggen, og forklarede ham dem paa sin milde, beskedne Maade:

„— — Og jeg glemte Billederne paa Dagligstuevæggen for de Billeder, hun tegnede med sine Ord. Hvor var ikke hendes Motiver poesirige og fromme; hvor havde hun dog ikke stræbt at indtage i sin Sjæl

Alt, hvad hun i sit Liv havde seet af Rent og Kjærligt! Ja, den Billedsal, som hendes Sjæls Vægge dannede, den havde hun malet fuld af de skønneste Malerier; her var det godt at vanke omkring og skue. Men i den udvortes Verden dér svigtede Haanden og Øiet.“ —

Hun skænkede sine Altertavler bort til Landsbykirker, men forespurgte da først, om man vilde tildele en Kunstner Bestillingen paa en saadan, og først naar hun vidste, at hun ikke kom til at staa Nogen i Veien, sendte hun sit Billede. —

Det var jo ikke blot Ingemanns, der kom til os, vi besøgte dem ogsaa i Sorø.

Kort efter sit Bryllup sendte Ingemann følgende Invitationsbrev til Fader:

Sorø d. 30. Octbr. 1822.

„Kjære, gode Ven!

„Naar Døren er lukket og Lyset slukket, saa er den glemt, der er udelukket.“ Det har Du dog vel aldrig sagt og ment, naar Du engang imellem har tænkt paa mig, men ikke seet en Tøddel fra mig. Selv har jeg rigtignok sagt det et Par Gange, men dog just ikke ment det; thi jeg har jo heller ikke seet et Ord fra Dig; men Du har travlt med den forhexede Examen veed jeg. Desuden tilkommer det mig med Rette at skrive først og takke dig for saa Meget, som Du maaske ingen Tak vil høre for — nok sagt, jeg tænker ofte paa Dig med venlig Erindring, og taler ofte med min Lucie om Dig. Kunde Du engang overraske os og træde

lige ind til os, naar vi ventede dig mindst! I denne Tid var der god Leilighed dertil, da der er intet Hegn om vor Have, og til Sommer skal jeg engang imellem lade Havelaagen staa paa Klem for det samme. Gak saa kun lige til Havestuedøren, som du vist finder

Ingemanns Bolig i Sorø

aaben; gaar Du saa ligefrem, kommer Du i Lucies Malerstue, hvor hun maaske sidder for Staffeliet. — Men gaar Du til Høire, kommer Du til vor herregaardsagtige, syvalenhøje Dagligstue, hvor Vinranken snoer sig om Ruderne, og Middagsolen skinner muntert og venligt ind til os. Naar Du der har udhvilet Dig og faaet Noget at leve af, begynde vi straks at trække afsted med Dig, for at vise Dig alle vore Herligheder. I Forstuen maa Du ikke støde Dig, der

er temmelig mørkt, men jeg springer foran op paa min Studere-Qvistsal, hvor jeg formodentlig stopper min Pibe og beklager Din Uvidenskabelighed i denne Post. Blandt de øvrige Qvistværelser behage Du nu selv at udvælge Dit Sove- og Studerekammer. Og nu maa vi ned i Haven, hvor Du i Lindealléen kan høre min Æolsharpe, betragte Udsigten over Søen, og, om Du vil, gjøre en lille Udvandring til Philosophgangen og Skoven. — Men min Gaard og Udhusene har Du jo ikke seet endnu; see der er Stald til Dine Heste, — der er Brændehus, (afsides) og der (2 velindrettede Priveter til Din Tjeneste). — Nu kan vi gaa ind gennem Kjøkkenet, om Du vil; — Vandet i Posten dér duer ikke; men til Thevand skal Du faa af Fraterposten derude, hvor det gamle Kloster stod. — Nu staar nok Kaffen paa Bordet, og Lucie skjænder, fordi vi ere blevne for længe borte. — —“

At Fader gjorde Brug af denne Indbydelse, saa ofte han var i Stand dertil, er jo en given Ting; dertil elskede han disse to Mennesker altfor høit.

Kun maatte han finde sig i Husets Orden, der f. Eks bød, at Husfaderen hver Aften fulgte ham til hans Sovekammer, da han ikke kunde gaa til Hvile, før han havde stillet Lyset i Gjæstens Værelse ned i Vandfadet; og det vilde han selv gjøre; Gjæstens helligste Eder om at være forsigtig med Ild og Lys under sin eventuelle natlige Læsning forslog ikke. I det Hele taget var Ingemann meget ængstelig af sig for Alt,

hvad der kunde true Legemet. Han havde jo i sine unge Dage haft et vaklende Helbred, og viste sig altid meget ømfindtlig for al mulig Smitte; saaledes maatte han stedse hurtigst muligt vaske sine Hænder, naar han havde berørt en Syg.

Han elskede alt, hvad der var Rent, og Sygdom var for ham det Urene. Hvad enten nu dette Urene mødte ham paa det Aandeliges eller det Legemliges Omraade, saa reagerede hans sunde, aabne Natur derimod. En Rescencents, som han mente, hadefulde Angreb paa ham, var ham Bevis paa noget Sygeligt hos denne, og saa „vendte han det Laadne ud“.

Han skriver til Fader: 12. Octbr. 1825.

„Jeg arbejder paa et Sidestykke eller muligt et Modstykke til Valdemar Seier, helt forskjelligt derfra i Begivenheder, Situationer og Characterer, men efter samme Princip, hvad Fremstillingen angaar. At jeg deri ikke har gjort noget Feilgreb, har Gjenklangen i Folkets Hjerte sagt mig, og jeg lader mig nu ikke mislede af nogen arrig Rescencents Gift- og Galde-Udgydelse. C. Molbech maa rumore saameget han vil i sit Tidsskrift; jeg kommer ikke, hvor jeg veed, man spytter mig i Øinene til Skjaldeløn; og hvad min arrigste Fjende skriver for at krænke mig, læser jeg ikke. At jeg desuagtet er gal paa Mopsen, mærker Du nok. Der er vist ingen Litteratur, hvori der hersker et smaaligere Aandsfjendskab og en saadan Misundelses og Forfølgelses Aand, som i vores. Men nok herom! Jeg kunde levere mærkelige Bidrag til vor kritiske

Litteraturs hemmelige Historie, og man skulde forbauses over de Usselheder og den jammerlige Personlighed, her ere Drivefjædre. — —“

Under 13. Juli 1835 kommer der atter et lille Hjertesuk fra ham til Fader:

— — — „Har Du faaet min Jerusalems Skomager?
 — Den Jøde er min Christen, maa Du vide; men han taler sagtens Hebræisk for den store Læseverden. —
 — — Tak for Dine kjærlige Ønsker for min Fremtid! Af Kjærlighed er jeg rigtignok en stor Liebhaber, men Verden har Andet at gjøre end at elske mig; sandt at sige, er der ogsaa Maade med min Kjærlighed til den, og naar vi kun ikke bestandigt skal ligge i Haar sammen, kommer vi vel ud af det den Tid, jeg har tilbage. Ved Verden mener jeg naturligvis ikke her Guds skjønne, herlige Natur i og udenom Mennesket, men dens Maskeradebillede i Tidsaand og Modesmag, Gudebilledets Karrikatur i vor dannede Verden, Sandhedens, Kjærlighedens, Frihedens, Religionens, Poesiens og alle de store, evige Ideers Vrængbillede i det Moment af Aartusinder, vi kalde Nutid; hvor liden Kjærlighed jeg har dertil, har jeg ofte nok vist, og jo høiere jeg elsker Mennesket, jo mindre vil alt det, der giver sig ud for det, behage mig; for vor Tidsalders høitpriste Humanitet giver jeg ingen Pibe Tobak (med mindre det skulde være Virgin eller Tonnenbøier). Du maa derfor ikke tro, at jeg er melancholsk eller misantropisk (om min Jøde ogsaa har en Rem af den Hud), men den aldeles ubetingede Menneskekjærlighed, selv

som Patriotisme, kan let i vor Tid faa et lille Knæk, som den har ondt ved at forvinde, og den naturligeste Humor for en grundalvorlig, nordisk Aand finder jeg nu mér og mér udtrykt i Hamlet.“ —

Og underligt var det vel heller ikke, at han saae Angrebene paa sit Arbeide, saaledes som han gjorde, thi Folket, det store Flertal, tiljubede ham jo kun eenstemmigt Bifald. Ja, ikke alene hér hos os, men i Norge var han forgudet.

I et Brev fra min ovenomtalte Onkel i Norge skriver Denne: „— — Om det ikke skulde nogensinde komme Ingemann i Hu at reise til Norge; hvor lyksalig vilde han gjøre Pluraliteten af det smukke Kjøen! Det var en sand Finantsoperation at kjøbe ham, og reise rundt for at lade ham se for Penge.“ —

Har Ingemann nu ofte følt sig forfulgt, saa har det ogsaa for ham været en særlig Glæde, naar en fordums Fjende viste sig med fremstrakt Haand.

Under 4. Aug. 1847 skriver han i Anledning af sit Sølvbryllup til Fader.

„Dagen (d. 30. Juli) havde vi ikke talt om, da den skulde feires i Stilhed og passe til vort øvrige stille Liv. Mange havde dog faaet den udspeidet, og vi overraskedes baade Morgen og Aften af smukke Sange (af Grundtvig og Præsten Jens Paludan Müller), desuden af et Fakkeltog og et Fyrværkeri, som var Altsammen overordentlig smukt og var ledsaget af saare megen Velvillie og Kjærlighed, som Du vel veed, jeg er en Nar efter. Det Hele var foranstaltet af Academiets og

Byens Embedsmænd, Borgere og Studenter. Mange Fremmede sluttede sig til Fakkeltøget og — mærkeligt Tilfælde! — deriblandt gamle Molbech, min fordums værste Antagonist. — Der er en underlig Følelse ved at holde sit 2det Bryllup, — Ægteskabslivet med hele Manddommens Virksomhedsliv ligger saagodtsom færdigt og afsluttet ikke for os men bag os, — og for os ligger — naturligvis noget endnu meget Bedre. Skjøndt det ser lidt fattigt ud med de graa Haar og de rynkede Kinder og den fremskridende Alderdoms øvrige Attributer samt Manden med Leen og Timeglasset; — men gennem det saaledes decorerede Bag — Sky — Tæppe skinner den store, dybe Stjernehimmel med dens evige hemmelighedsfulde Rigdom. Man bliver ordentlig høitidelig stemt ved slikt Bryllup. — Under Fyrværkeriet svævede 2 Luftlys smukt stille om hinanden og sluktes begge næsten i samme Secund; Lucie greb mig med uvilkaarlig Glæde i Armen og betragtede det som et venligt Forbud paa, at vort Liv saaledes skulde følges ad til den Gudskelov kun tilsyneladende Udslukkelse. Mig glædede det ogsaa i samme himmelske Mening, og Du kan deraf vide, at vi enes godt sammen.“ — —

Det var stadigt om Dødsøieblikket de to Ægtefællers Tanker kredsede, og de saae sig da ogsaa helst forenede i dette. —

I et Brev fra Ingemann fra 1832 skriver han til Fader:

— — „Har Du lagt Mærke til, at i ethvert brændende

Lys findes alle Regnbuens Farver: violet og blaat ses tydeligt nederst ved Tanen; gult i Midten, og rødt i Spidsen, naar Flammen stiger; at dit Barn har meget at se efter i Lyset, har Du vel bemærket; — hvad det er, skal jeg nu sige Dig, — det er et Slags christelig Salamander eller en lille Engel; jeg fangede den just, da jeg havde sluttet dette bagvendte Brev, og da jeg gjerne vil sende mine Venner Engle fra Sorø, sender jeg Dig Krabaten ganske nyfødt, uden at undersøge, om han er ægte:

Lys-Englen

„Paa Moders Arm saa sjæleglad
 Mod Lyset Barnet spræller;
 Det laller og veed selv ei hvad,
 Det tusind Ting fortæller.
 I Flammen Barneøiet seer
 Al Verdens Farver spille;
 Hvad ei de Store ændse mer,
 Seer englefro den Lille.

Med Regnbufarver rører sig
 En Aand i stille Lue;
 Den flyver mod Guds Himmerig,
 Dens Vink kan Barnet skue.
 Et Forbud paa al Livets Glands
 Har Englen bragt den Lille —
 Et Blink af himmelsk Straalekrands
 Skal Barnets Blik omspille.

Hvad saligt Barneøiet saae
 I Lysets stille Flammer,
 Skal dybt med Stjeneziffre staa
 I Sjælens dunkle Kammer.
 Naar Oldingsøiet halvt er lukt
 I tause Dødningstue,
 Lys-Englen vinker atter smukt
 I regnbufarvet Lue.“

Det Ønske, at han og hans Lucie skulde gaa samlede herfra, fik han og hun dog ikke opfyldt. —

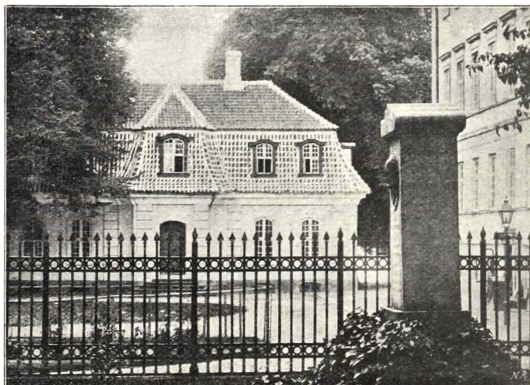
En Morgenstund i Vinteren 1862 fik jeg Brev fra Professor Rothe i Sorø, hvori han meldte mig Inge-manns Død, og opfordrede mig til varsomt at forberede min Fader paa det Tab, han og vi Alle havde lidt.

Ingemann døde efter kun faa Dages Sygeleie ved Solnedgangstid, og han forlangte endnu en Gang at see det „store Lys“. Gardinet blev draget fra Vinduet, og han var glad ved Synet, thi han saae vel:

„Lys-Englen vinker atter smukt
 I regnbufarvet Lue.“

Og saa kom vi da ned til Sorø, min Fader og jeg, for at være med ved Begravelsen, og vi saae ham ligge uforandret dér med de hvide Lokker ned om det blege Ansigt; og Lucie med det milde, rolige Blik, som om hun var sikker paa, at hun snart fik Lov at følge ham, stod bøiet over Kisten og trykkede for sidste Gang et Kys paa hans Pande.

Der var dyb Sorg at spore hos Alle, men som det sømmede sig ved denne Kiste, var der en rolig, fortrøstningsfuld Følelse hos enhver Deltager i Jordefærden: at denne Mand var skredet med Lysets Engel „gjennem Himmelporte“.

Ingemanns Grav

Og det var, som om Lysets Engel havde forladt Danmark fra denne Stund.

Tunge Tider vældede ud over Landet, indtil endelig den største af de Volde, der skærmende havde holdt sine Arme om os, skulde falde for den seirrig Fjende.

Jeg har nu som blind Passagér i Charons Baad seilet med ham ned ad Styx, og vil standse min Fart. Skyggerne af de Afdøde er dragne forbi mig paa

Strandbredderne; og imedens jeg stiger ud af Baaden for atter at begive mig ud blandt de Levende, er det, som jeg hørte Stemmer fra Skyggernes Verden, Stemmer, der bede de Levende ikke at glemme de Døde og deres Virken her paa Jorden, Stemmer, der minde om, at ogsaa vi skal tilhøre Skyggernes Verden: den gamle, længstforvundne Tid. —

Wald. Bauditz: Livserindringer	Kr. 4.00
Vilh. Bergsøe: De forbistrede Dreng, Portraiter og Interieuer.	- 4.50
— Krigen og Koleraen	- 3.25
— Studenterleben og Studieliv.	- 4.00
— Eventyr i Udlandet	- 4.00
Charlotte Bournonville: Erindringer fra Hjemmet og fra Scenen.	- 6.50
Erik Bøgh: Erindringer fra mine unge Dage	- 5.00
— Min første Forfattertid	- 4.50
H. F. Ewald og Theodor Ewald: En Slægts Historie gennem et Aarhundrede. I.	- 4.50
Clara Raphael: Tolv Breve. Udg. af <i>J. L. Heiberg</i>	- 1.50
Johs. Fibiger: Mit Liv og Levned.	5.00
Margrethe Fibiger: Clara Raphael (Mathilde Fi- biger) Et Livsbillede	- 3.75
— Et Kvindeliv (Ilia Fibiger)	- 1.75
Niels W. Gade: Breve og Optegnelser.	- 4.50
Johanne Luise Heiberg: Et Liv genoplevet i Erin- dringen. Folkeudgave	- 10.00
C. F. Holten: Erindringer. 2. Oplag	- 4.50
Livs- og Krigserindringer. Af en gammel Feltpræst	- 4.00

